

HALDEN
KOMMUNE

Budsjett 2021
Økonomiplan
2021-2024

Innhold

Forord	7
Bærekraftmålene og strategiske grep	9
Bærekraftsmålene	9
Forbedret folkehelseprofil.....	11
Forebyggende arbeid	12
Gode oppvekstvilkår for barn og unge	12
Bekjempelse av fattigdom	13
Mangfold og inkludering	14
Boligsosial program	15
Næringsutvikling.....	16
Et godt sentrum.....	19
Innovasjon	20
Satsingsområder i planperioden	21
Trygt og godt oppvekstmiljø.....	21
Familietjenesten og forebyggende tiltak.....	21
Helsefremmende barnehager og skoler.....	21
Tidlig innsats og inkluderende felleskap	22
Forebygge alvorlig skolefravær	22
Nærmiljøprosjekt.....	23
Helhetlig plan for rus-psykisk helse for barn, ungdom og unge voksne	23
Arbeid og aktivitet	23
Omstilling og effektivisering.....	24
Digitalisering.....	25
Arealeffektivisering	25
Organisasjonsutvikling.....	26
Prosjekt VI.....	27
Arbeidsgiverstrategi	27
Prioriteringer for Haldens velferdstjenester	28
Aldersvennlig samfunn	29
Status og rammebetingelser Grunnleggende føringer i budsjettet	29
Eksterne rammebetingelser	30

<i>Skatt- og rammetilskudd</i>	30
Eiendomsskatt	32
<i>Renter og avdrag</i>	34
<i>Avsetninger</i>	38
<i>Akkumulert premiefond</i>	41
Utvikling driftsøkonomi	47
Økonomisk handlingsrom - et bilde på situasjonen	48
Befolkningsutvikling og demografisk vekst	50
Kommuneøkonomi - langsiktig perspektiv	58
Finansielle måltall	63
Avsetning til disposisjonsfond	63
Gjeldsgrad rentebærende gjeld	64
Fondsbeholdning	64
Budsjettprosess 2021	64
Sammenheng mellom ramme 2020 til 2021	65
Klimabudsjett	68
Klimamål i Halden kommune	69
Klimastatistikk	69
Framskrivning av utslippsreduksjon i Halden kommune	70
Arbeid med klimabudsjett 2021	72
Tiltak som understøtter klimagassreduksjoner	72
Klimatiltak	74
Investeringer i budsjett	84
Selvkost	86
Økonomisk lønnsom	88
Pålegg	89
Annet	89
Organisasjon	93
Kommunens tjenesteområder	94
Sentraladministrasjon	94
Driftsbudsjett	94
Fordeling på hovedart	94

Beskrivelse av dagens virksomhet.....	95
Utfordringer og strategi	95
Aktivitet (Nøkkeltall).....	97
Innsparingstiltak	97
Sammendrag budsjett	97
Innsparingstiltak	98
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst.....	100
Driftsbudsjett.....	100
Fordeling på hovedart	100
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	100
Utfordringer og strategi	104
Aktivitet (Nøkkeltall).....	108
Barnehage.....	108
Skole	108
Barnevern	109
Helsestasjon	110
Innsparingstiltak	112
Sammendrag budsjett	113
Innsparingstiltak	114
Kommunalavdeling Helse og mestring.....	118
Driftsbudsjett.....	118
Fordeling på hovedart	118
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	118
Utfordringer og strategi	120
Aktivitet (Nøkkeltall).....	123
Bo og miljøarbeidertjenesten.....	123
Halden Helsehus.....	124
koordinerende	124
Rus og psykisk helse	125
Sykehjem	125
Hjemmebaserte tjenester	126
helse og mestring	126

Innsparingstiltak	127
Sammendrag budsjett	127
Innsparingstiltak	131
Kommunalavdeling Teknisk.....	138
Driftsbudsjett.....	138
Fordeling på hovedart	138
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	138
Utfordringer og strategi	141
Aktivitet (Nøkkeltall).....	142
VVA-anlegg	142
Byggesak.....	142
Geodata	143
Plan.....	143
Miljø og landbruk	144
Brann	144
Sammendrag budsjett	144
Fellesfunksjoner	146
Driftsbudsjett.....	146
Fordeling på hovedart	146
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	146
VAR og Havn	147
Driftsbudsjett.....	147
Fordeling på hovedart	147
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	147
Utfordringer og strategi	148
Aktivitet (Nøkkeltall).....	149
Vann.....	149
Avløp.....	150
slam	151
Sammendrag budsjett	151
Samfunn og samskaping.....	152
Driftsbudsjett.....	152

Fordeling på hovedart	152
Beskrivelse av dagens virksomhet.....	152
Utfordringer og strategi	154
Innsparingstiltak	159
Sammendrag budsjett	160
Innsparingstiltak	160
Søknader og innspill fra eksterne organisasjoner	165
Fargespill.....	165
Halden idrettsråd.....	166
Halden kulturråd.....	167
Ladies tour of Norway	168
Halden frivilligsentral	169
Budsjettvedtak	170
Budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 - Kommunedirektørens forslag til vedtak.....	170
§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A).....	172
§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B).....	175
§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A).....	178
§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B).....	181
2. Tilskudd til andres investeringer	181
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	182
4. Utlån av egne midler	183
§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3).....	184
Priser og gebyrsatser 2021	188
Vedlegg.....	201
Selvkost.....	201
Fellesområder.....	201
Økonomisk lønnsom.....	206
Fellesområder.....	206
Pålegg	212
Fellesområder.....	212
Annet	215
Fellesområder.....	215

Forord

Vi har utfordrende, men også og givende år foran oss. Vi skal utforme en ny offentlig sektor i en krevende tid.

Budsjettforslaget for 2021 og forslag til økonomiplan 2021-2024 følger opp tidligere planer i forhold til å bygge en robust økonomi med mål om driftsfond på 8% av driftsinntekter. Et driftsfond på 8% som utgjør 210 millioner kroner, ansees som nødvendig for å kunne håndtere uventede svingninger og uforutsette hendelser, uten å måtte iverksette for store korrigerende tiltak for raskt. Samtidig krever et fremdeles høyt investeringsnivå en sikkerhet knyttet til renteendringer.

Forventningene til offentlige tjenester er høy og vil være stigende. Dagens generasjoner stiller større krav til innhold og kvalitet i det kommunale tjenestetilbudet enn tidligere. Dette parallelt med at Stortinget og regjering i flere år har varslet en nedtrapping av finansieringen til kommunesektoren. Gapet mellom innbyggers forventninger og kommunenes forutsetninger for å kunne levere vil øke. Dialog og medvirkning med innbyggere i tjenesteutvikling fremover blir med det viktig å få til.

For å møte morgendagens utfordringer er det nødvendig å se nye måter å levere tjenester på. Det har skjedd, og skjer, en meget stor og rask utvikling innenfor teknologi og digitalisering og måter å anvende denne på. Gevinstrealiseringen som ligger i dette, må fokuseres mye mer på og hentes ut i fremtiden. Det er avgjørende for å lykkes.

For å kunne bruke digitale løsninger i større skala, både i vår egen tjenesteproduksjon og samfunnsutviklingen i et bredere perspektiv, er det avgjørende med nettdekning. I perioden foreslås

utbygging av fiber og mobilt bredbånd i stor skala nettopp for å legge grunnlaget for digitale tjenester. Samarbeidet med andre kommuner i de etablerte samarbeidene DigiVikenØst og DigiViken fortsetter i 2021.

Den demografiske utviklingen er ofte pekt på for å si noe om utfordringer i kommunesektoren. Spesielt er det fokusert på veksten i den eldre delen av befolkningen. Samtidig ser vi i perioden 2021-2030 en stor reduksjon i antall barn i alderen 1-15 år. Dette utfordrer strukturen både i forhold til barnehager og også skoler.

Innenfor barnehagesektoren har vi en overkapasitet i dag som vil øke de nærmeste årene forså å ligge stabilt i om lag 10 år. Relativt tidlig i perioden får vi skoler som ikke vil kunne drive effektivt på grunn av lavt elevtall. Dette fordrer et arbeid knyttet til strukturendringer innenfor sektorene allerede i 2021 og behovet for justeringer vil øke i perioden.

Sysselsettingsgraden i Halden er lav, kun om lag 66 % av innbyggere i alderen 22-67 år er i arbeid. Uansett hva vi gjør må vi ta utgangspunkt i at vårt arbeid skal bygge opp under økt sysselsetting og økt aktivitet. Økt aktivitet er et steg på veien mot arbeid, og NAV sitt fokus på dette vil på sikt utgjøre en forskjell for mange mennesker.

Kompetente og engasjerte ledere og medarbeidere med sans for utvikling og resultater er avgjørende for å dra oss i riktig retning. Disse har vi i Halden kommune. Vi må få tak i de gode ideene og vi må våge å prøve ut nye løsninger. Vi må tørre å gå i «sandkassen» som regjeringen har åpnet muligheten til, for å utfordre og prøve ut nye ideer.

Vi er et stort lag og vi er avhengige av å spille hverandre gode hver dag – da får vi dette till!

Roar Vevelstad
kommunedirektør

Bærekraftmålene og strategiske grep

Bærekraftsmålene

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030.

Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. De gjelder for alle land og er et veikart for den globale innsatsen for en bærekraftig utvikling.

Norge har sluttet seg til at dette skal være den politiske retningen for å jobbe med de store utfordringene. Halden kommune følger opp dette.

De 17 målene går i hverandre, og er gruppert i tre områder. Økonomi, sosiale forhold og miljø.

Den sosiale delen av bærekraftsmålene handler om å sørge for at alle mennesker får et anstendig liv. Det handler om fordeling av goder i samfunnet, en god bolig, et trygt lokalsamfunn, muligheter for å delta i samfunnet, utdanning og en lønn å leve av.

Mål 1. Utrydde fattigdom

Mål 2 Utrydde sult

Mål 3 God helse

Mål 4 God utdanning

Mål 5 Likestilling mellom kjønnene

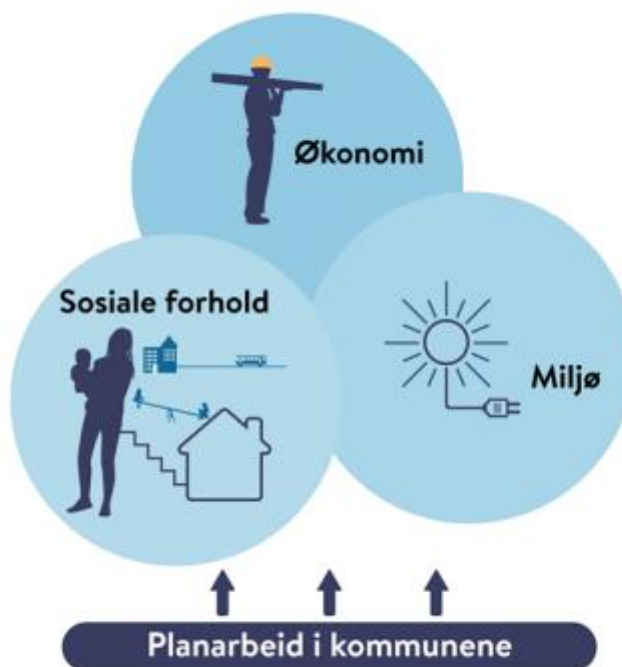
Mål 16 Fred og rettferdighet

Kommunen har valgt å gruppere målene i 4 område, slik Viken fylkeskommune har valgt å gjøre det. (Illustrasjoner er hentet fra Viken fylkeskommune).

Bærekraftsbegrepet brukes ofte for å vurdere om utviklingen i et system eller aktiviteter er levedyktige i et langsiktig perspektiv. Det handler om langsiktige mål, gå i en ønsket retning og

prioritere og handle i tråd med dette. Bærekraftsmålene kan sammenfattes i tre områder som går i hverandre (figur fra FHI).

For å jobbe med disse målsetningene vil Halden kommune sette fokus på noen utvalgte områder:

Forbedret folkehelseprofil

Det internasjonale samfunnet, og med det også Halden, står i dag overfor nye utfordringer. Økt levealder og bedre behandling fører til at flere lever med kroniske lidelser. Flere trenger tjenester, mens det vil være færre til å yte disse. Videre står vi globalt overfor en trend med sykdommer som i mange tilfeller er knyttet til livsstil, til hva vi spiser og drikker og til manglende fysisk aktivitet.

Økonomisk vil denne utviklingen by på utfordringer.

I tråd med Folkehelseloven er det en ønsket utvikling hvor det forebygges i stedet for å repareres. Et systematisk folkehelsearbeid over tid er i så måte viktig både i et samfunnsøkonomisk perspektiv og hva gjelder den enkelte. Det er viktig å tenke folkehelse i alt vi gjør, inkludert i kommunens planprosesser.

Kommunedirektøren har lagt opp til et større fokus på aktivitet og en bevisstgjøring på hvordan aktiviteten påvirker folkehelsen. Forskning viser at universelle tiltak har bedre effekt enn individuelle tiltak. Systematisk arbeid med folkehelse skal fortsatt inn i handlingsplaner og tiltak på alle nivåer. Kommunedirektøren har lagt grunnlaget for dette ved å sørge for at folkehelse er et sentralt tema i

sentrumsplanen, og samfunnsplanen som er basert på Halden kommunes oversiktsdokument. Prioriteringer av arbeidet må gjøres innenfor kommunens økonomiske rammebetingelser. I 2021 fortsetter derfor arbeidet innenfor ulike områder:

- Folkehelse sentralt i alt planarbeid
- Videreføre frisklivssentral
- Igangsettelse av prosjekt rask psykisk helsehjelp til personer over 16 år
- Arbeide videre med sertifisering av helsefremmende skoler og barnehager
- Utvikle hverdagsrehabiliteringskonsepter og fokusere på egenmestring
- Utvikle endringskompetanse og konsept/systemer rundt ernæring
- Benytte velferdsteknologiske løsninger som bygger opp under egenmestring og forhindre ensomhet

Forebyggende arbeid

I alle sammenhenger uansett sektor og tjeneste så er det viktig å ha en inngang i forhold til det forebyggende perspektivet for å redusere omfanget av enkeltvedtak, og redusere omfanget av belastninger. Denne vinklingen følges opp i alt pågående plan og utviklingsarbeid.

Gode oppvekstvilkår for barn og unge

Å gi barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår er et av samfunnets viktigste oppgaver. En god barndom gir et godt grunnlag for et bedre liv i det senere livsløpet. Fokus på barn og unge er forankret i Kommuneplan for Halden Samfunnsdelen 2018-2050, der trygge og gode oppvekstvilkår er et av satsningsområdene.

Innenfor oppvekstområdet skal det tilrettelegges for gode tjenester for alle barn og unge. Barn og unge skal oppleve å gå i barnehage og skoler med høy kvalitet. Høy kvalitet innebærer blant annet å jobbe helhetlig og forebyggende, og på den måten avdekke utfordringer så tidlig som mulig.

Kommunedelplan oppvekst ble vedtatt i kommunestyret juni 2020. Denne kommunedelplanen er et redskap for å sikre at oppvekstbetingelsene ivaretas og omsettes til handling. Planen synliggjør hvordan kommunen kan utvikle og forbedre sine tjenester for barn, unge og deres familier. Barn og unge er en viktig ressurs for Halden kommune i dag og i framtida. Barn i Halden skal oppleve barnehage, skolefritidsordning og skole som sentrale arenaer i eget liv. På disse arenaene skal de møte engasjerte voksne som veiledere i oppveksten til et godt voksenliv. Vår aller viktigste oppgave er å kvalifisere alle unge til studier og arbeidsliv etter endt skolegang. Læring og mestring for alle barn og ungdommer er derfor hovedoppdraget for oppvekst i Halden. Planen skal også sikre at kommunen oppfyller sine lovpålagte tjenester. Tilbudet som gis skal være i henhold til lovverket og de til enhver tid gjeldende forskrifter, godt tilpasset våre barn, unge og voksne. Kommunedelplanen har en langsiktig strategi for hvordan kommunen kan benytte sine tildelte ressurser på en hensiktsmessig og samfunnsøkonomisk måte. Planen innehar en handlingsplan som tar for seg seks utviklingsområder. Følgende utviklingsområder er presentert:

- Helsefremmende oppvekst
- Forebyggende tidlig og tverrfaglig innsats
- Opplæring og utdanning
- Foreldresamarbeid og annet samarbeid
- Utviklingsarbeid
- Medvirkning

Bekjempelse av fattigdom

Det er en viktig samfunnsoppgave å jobbe for at Halden Kommune skal være en kommune med små forskjeller og minimal fattigdom. Et viktig tiltak for å redusere fattigdom et åpent arbeidsliv med plass til alle. Fattigdom har mange sammensatte årsaker og ingen enkelttiltak vil kunne løse alle problemer. Målet er å gjøre innbyggerne i bedre stand til å tjene til livets opphold på en bærekraftig måte. Også gjeldsproblematikken må løses.

Det har kommet færre nye flyktninger til landet i 2019 og 2020, og det er fremdeles usikkert hvordan situasjonen utvikler seg i Europa og verden forøvrig i budsjettperioden. For 2020 fikk kommunen anmodning om mottak av 10 personer. På grunn av Covid-19 satte nasjonale myndigheter en stopp for mottak over hele landet i mars. Per oktober er det bosatt 2 personer i 2020. For 2021 -2024 er det foreløpig uvisst om kommunen får anmodning om bosetting av flyktninger.

Kommunedirektøren har i budsjettforslaget ikke tatt høyde for at Halden kommune skal ta imot ytterligere flyktninger. Det er fremdeles personer med status som flykninger i kommunen som ikke er i utdanning og jobb, og det er utfordringer knyttet til integrering. Kommunedirektøren ønsker å lykkes med disse før ytterligere mottak gjøres.

I 2021 vil antall personer i introduksjonsprogrammet være redusert til ca 20 personer. De øvrige har avsluttet sitt toårige program, eller har utvidet til det tredje året. Systematisk arbeid med å bistå til at den enkelte kommer ut i hensiktsmessig arbeid eller utdanning pågår kontinuerlig, og må ha stort fokus i alle instanser.

Inkludering i arbeidslivet kan løse store samfunnsutfordringer. Mange av de som faller utenfor arbeidsmarkedet har først og fremst mangel på kompetanse. NAV jobber i samarbeid med andre statlige og kommunale etater med å gi folk en mulighet gjennom meningsfylt aktivitet og arbeid.

Oppgaver i handlingsplan for mangfold og integrering 2017 – 2020 må videreføres. Flere kommunalavdelinger og NAV er ansvarliggjort i planen. Temaet mangfold og inkludering har også fått fokus i Samfunnsplanen. De frivilliges innsats vil også være viktig for å kunne realisere målsettinger knyttet til inkluderingsarbeidet.

Politirådet, som er etablert i Halden, fortsetter sitt arbeid. Sentrale myndigheter har et økt fokus på kommunenes ansvar for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Utfordringer knyttet til problematikken rammer like gjerne etniske nordmenn som personer med annen etnisk opprinnelse. Opplevd utenforskap må møtes med god kunnskap, og den skal gi trygghet og grunnlag for forutsigbarhet med hensyn til evne og kapasitet til å håndtere bekymring når den oppstår. Halden har sammen med andre kommuner gjennomført kompetansehevede tiltak. Tiltak må gjentas, og videreføres, slik at kompetansen opprettholdes.

Velferdspiloten

Velferdspiloten er et samarbeid på tvers av sektorer initiert av Fylkesmannen, IMDi Øst, Bufetat Øst, Østfold fylkeskommune, NAV Østfold, Husbanken Øst og Høgskolen i Østfold. Avtalen har som mål at alle innbyggere får et helhetlig bolig- og tjenestetilbud i tråd med sine behov og at kommunene opplever at regionale myndigheter er samordnet i Østfold.

Kommunen har gjennom deltakelse i Velferdspiloten bidratt til å utvikle en modell som skal hjelpe oss å løse komplekse velferdsutfordringer, identifisert av de ulike kommunalavdelingene i fellesskap. Arbeidet skal føre til nye rutiner for samhandling. Målet er å samordne tjenester til lavinntektsfamilier.

I forbindelse med arbeidet i velferdspiloten har kommunen i 2 år mottatt prosjektmidler fra fylkesmannen til prosjektet «Effektiv ressursbruk- samordnet bistand til lavinntektsfamilier». Midlene kommunen har mottatt er et tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV. Arbeidet skal bidra til å løse utfordringene som Velferdspiloten avdekker, særlig opp mot kommunens boligforvaltning og Husbankens virkemidler.

Velferdspiloten videreføres ikke med samme oppfølging fra de regionale myndighetene fra 2021. Prosjektet som sådan må følges opp i kommunen i ordinær drift.

Flere tiltak videreføres i for å nå målsettinger innenfor området «bekjempelse av barnefattigdom»:

- Familiekoordinatorer viderefører sitt arbeidet etter at HOLF(helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier) opphører som prosjekt i 2019.
- Skattkammeret ved Kirkens bymisjon bidrar til utlån av sportsutstyr
- Styrke arbeidet med utdanning og aktivitet gjennom alle virkemidler i NAV
- Tidlig og samordnet innsats i lavinntektsfamilier med sammensatte problemer og utfordringer skal ha fokus.
- Videreføre systematikk som fremkommer i prosjektet Velferdspiloten.

Mangfold og inkludering

Bosetting og integrering av flyktninger har fremdeles oppmerksomhet i budsjettperioden. Det har kommet færre nye til landet de siste tre årene, men det er fremdeles usikkert hvordan situasjonen utvikler seg i Europa og verden for øvrig i budsjettperioden. Det er fremdeles flykninger fra tidligere mottak som ikke er i utdanning og jobb, og det er utfordringer knyttet til integrering.

NAV Halden har nå nedsatt en arbeidsgruppe som skal analysere flyktningstatusen på alle som er bosatt i Halden i perioden 2010 – 2020 og som fortsatt mottar økonomisk sosialhjelp. Analysen danner grunnlaget for vår innsats til denne gruppen for 2021 og videre mot 2024. Målet er at flest mulig av disse skal bli selvforsørget, primært via jobb eller avklart mot andre ytelser. Analysen vil også være styrende for vår tiltaksplanlegging både på individ- og gruppenivå.

Inkludering i arbeidslivet kan løse store samfunnsutfordringer. Mange av de som faller utenfor arbeidsmarkedet har først og fremst mangel på kompetanse. NAV jobber i samarbeid med andre statlige og kommunale etater med å gi folk en mulighet gjennom meningsfylt aktivitet og arbeid. De

frivilligst innsats vil også være viktig for å kunne realisere målsettinger knyttet til inkluderingsarbeidet.

Boligsosial program

Boligsosialt arbeid omfatter alt fra å framskaffe boliger til å øke den enkeltes forutsetning for å mestre sin bo- og livssituasjon. Som en følge av at feltet er bredt, er arbeidet fordelt på flere avdelinger og forvaltningsnivåer i kommunen, noe som fordrer samarbeid på tvers av faggrupper og sektorer. Kommunen har et lovfestet ansvar for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet. Staten skal sikre gode rammebetingelser. Husbanken og Fylkesmannen framhever at det boligsosiale arbeidet og arbeid for å legge til rette for et differensiert boligmarkedet, er blant de viktigste tiltakene for å nå FNs bærekrafts mål nr. 1 og nr. 10. Husbankens målgruppe er vanskeligstilte på boligmarkedet generelt og lavinntektsfamilier spesielt.

Halden kommune har fra 2016 til 2020 vært deltaker i Husbankens By- og tettstedsprogram. Gjennom programarbeidet har kommunen hatt tett dialog og samarbeid med Husbanken og fått en prioritert tilgang til Husbankens økonomiske virkemidler. Fokuset i det boligsosiale arbeidet har i denne perioden blant annet vært på oppfølgingstjenester for å sikre trygge boforhold, hjelp til å kjøpe bolig gjennom Startlånsordningen, gjennomgang av kommunal boligforvaltning og situasjonen til lavinntektsfamilier på boligmarkedet. Kommuneprogrammets arbeid har blitt sett i sammenheng med kommunens deltakelse i Velferdspilotens arbeid og målgruppe, lavinntektsfamilier.

Kommunen ønsker å videreføre den nåværende samarbeidsformen med Husbanken når kommuneprogrammet avsluttes. Dette innebærer årlig møter mellom kommunens politiske- og administrative ledelse og Husbanken, årlige aktivitetsplaner for det boligsosiale området, dedikert kontaktperson i kommunen og deltakelse på Husbankens faglige tilbud.

Det vil innen utløpet av 2020 presenteres en ny nasjonal boligsosial strategi som vil legge føringer for kommunens boligsosiale arbeid. Samtidig foreslås det harmonisering av lovverk som skal sikre samhandling og samarbeid på tvers av kommunale tjenesteytere. Erfaringene fra arbeidet i kommuneprogrammet og Velferdspiloten har gitt kommunen kunnskap om hvordan disse føringene kan møtes.

Signalene fra Husbanken er at fokuset på lavinntektsfamilier, deres boforhold og spesielt barnas bomiljø, vil videreføres. Dette, sett i sammenheng med behovet for samordning, tilsier at det boligsosiale arbeidet i fremtiden også bør rettes mot tjenestene i undervisning og oppvekst, samt Nav.

Arbeidet i Velferdspiloten har vist at kommunen har et udekket behov for gode boliger til lavinntektsfamilier som ikke er i posisjon til å eie bolig. Dette er en utfordring som kan møtes i samarbeid med private utbyggere gjennom tilvisningsavtaler. Dette innebærer at private eiendomsutviklere kan få tilgang til gunstig finansiering fra Husbanken i aktuelle byggeprosjekter og

at kommunen kan tildele en gitt andel av boligene til sine søkere. Kommunen vil i den kommende planperioden prøve ut denne tilnærmingen.

Kommunen har i 2020 startet arbeidet boligsosial plan. Planen er på overordnet nivå og tar hensyn til de nasjonale føringene som framkommer i den forestående boligstrategien. I denne sammenheng vil Husbankens kompetanse og ressurser bli benyttet for å sikre faglig kvalitet.

Kommunens boligsosiale arbeide er gjennom kommuneprogrammet forankret i kommunedirektørens ledergruppe. Dette vil videreføres slik at samhandling mellom ulike kommunalavdelinger og ledernivåer sikres. Samtidig gir dette nødvendig mandat til å gjennomføre de aktuelle boligsosiale tiltakene.

Næringsutvikling

Øking av sysselsettingsgraden i Halden kommune har hovedprioritet.

Strategisk næringsplan blir i 2021 erstattet av en Nærings- og sysselsettingsplan. Det har vært bred medvirkning i utarbeidelsen av planen, i tillegg til at det har blitt utført en SWOT-analyse i 2020, som viser kommunens sterke og svake sider, samt identifiserer utfordringer og muligheter som kan påvirke utviklingen. I prosessen har det vært viktig å komme fram til en felles forståelse av kommunens og næringslivets utfordringer og foreslå tiltak til disse.

Det er i planperioden 12 overordnede tiltak som skal bidra til økt sysselsettingsgrad:

1. Halden næringsutvikling.

Halden Næringsråd gikk i 2020 over i en ny fase, fra en organisasjon som er drevet på dugnad til en ny organisasjon, Halden Næringsutvikling, som har ansatt en daglig leder som har profesjonalisert organiseringen av næringslivet i Halden. Halden kommune skal fortsette å ha et nært og godt samarbeid med Halden Næringsutvikling og har fra og med 2020 økt tilskuddet for, først og fremst, å øke sysselsettingsgraden blant byens innbyggere.

2. Felles plattform for næringsutvikling

Halden kommune utvikler en felles plattform for næringsutvikling, som har med seg fem elementer (fokusområder); 1. Gründere, 2. De unge, 3. De som ikke har lønnet arbeid 4. De etablerte bedriftene 5. Ansatte i Halden kommune (medarbeiderdrevet innovasjon). Organiseringen av dette arbeidet i en felles plattform, gjøres for å skape interaksjoner mellom et stort antall medlemmer, utvikle nye ideer og øke verdiskapningen. Dette skal skape langsiktige nettverkseffekter, og tilrettelegge samarbeid og felles utvikling.

3. My Digital City

Det er et sterkt miljø innen energi og digital innovasjon med NCE, IFE, HiØ, Smart Innovation Norway, Nexans, Norske Skog med flere. Kommunen har et nært og godt samarbeid med aktørene. IFE tok i 2020 initiativet til et samarbeid «My Digital City,» med flere av disse organisasjonene. Halden kommune skal bidra som en aktiv samarbeidspartner i dette prosjektet med hovedfokus på å tilrettelegge for at det skapes nye arbeidsplasser.

4. Aktivt samarbeid om utvikling av NND og prosessene rundt NND

Norsk Nukleær Dekommisjonering (NND), har etablert seg i Halden. NND er et nasjonalt organ for opprydding etter Norges nukleære virksomhet. Det vil være muligheter for å skape nye arbeidsplasser i forbindelse med opprydding og håndtering av nukleært avfall. Halden kommune samarbeider nært med både NND og IFE for å sikre dette, og tar en aktiv rolle i samarbeid med statlige etater for å sikre nødvendig kunnskap om prosessene rundt NND.

5. Attraktiv studentby

Halden kommune samarbeider med Fredrikstad kommune og Høgskolen i Østfold (HiØ) for å utvikle "Attraktiv studentby." Det betyr å skape et fremtidsbilde. Beskrive felles visjoner, målsettinger, utviklingsprinsipper og ønskelige tiltak, slik at Halden kan bli en ledende kunnskapsby nasjonalt og internasjonalt. Studentene skal bl.a. i stor grad kobles med næringslivet i Halden og i regionen, i tillegg skal de oppfordres til å skape egne bedrifter i samarbeid med Drivhuset. Et målrettet arbeid mot å skape en attraktiv studentby, skal medføre at de fleste studentene ønsker å bo og jobbe i Halden etter endt studietid.

6. Ungt Entreprenørskap

Halden kommune har en helhetlig tilnærming til næringsutvikling som tar utgangspunkt i Folkehelseprofilen. Folkehelseprofilen for Halden peker på flere utfordringer blant unge, bl.a. mange barn som vokser opp i lavinntektsfamilier, frafall i videregående skole, en økende andel unge på sosialhjelp og en høy andel uføre mellom 18 – 45 år. Halden kommune inkluderer barn og unge i næringsutviklingen, først og fremst gjennom systematisk arbeid med Ungt Entreprenørskap i alle barne- og ungdomsskolene, men også med å tilrettelegge for samarbeid mellom skoler og næringslivet (som f.eks. via Ungt Entreprenørskap, Kunnskap i Sentrum, Drivhuset Østfold, prosjektoppgaver, bachelor- og masteroppgaver og MasterTrainee-stillinger).

7. Næringsfond

En av hovedutfordringene for spesielt gründere og bedrifter med vekstambisjoner i Halden, er tilgang på kapital. Halden kommune har som ambisjon å samarbeide om oppstarten av et nytt regionalt næringsfond som skal investere i først og fremst lokale og regionale bedrifter, for å sikre vekstmuligheter. Ambisjonen er at fondet etableres i og styres fra Halden, noe som også gjør at verdiskapningen først og fremst vil skje lokalt og regionalt.

8. Søndre Viken Næringsregion

Halden kommune har fokus på regionalt samarbeid, og har tatt et strategisk valg i overgangen til Viken -et mye større fylke, om å samarbeide nært med Søndre Viken Næringsregion. Søndre Viken Næringsregion består av kommunene Hvaler, Fredrikstad, Sarpsborg, Rakkestad, Aremark og Halden. Kommunene i næringsregionen samarbeider om felles prosjekter som skal styrke næringsutviklingen i regionen.

9. Samarbeid

Halden kommune samarbeider med Etablererservice/Næringshagen Østfold, Drivhuset, Smart Innovation Norway, og Blender Collective om rådgivning til oppstartsbedrifter. Ut over dette samarbeider kommunen med bl.a. Viken Fylkeskommune, Regionalpark Haldenkanalen, Haldenvassdragets Kanalselskap, Visit Østfold, Visit Halden, Svinesundskomiteen og ulike interregionale prosjekt i forbindelse med næringsutvikling. Den brede kontaktflaten gjør kommunen i stand til å fange opp enkeltbedrifter og prosjekter og forsøker å tilrettelegge og bistå med å knytte kontakter, søke økonomiske støtte og annen bistand.

10. Nettverk for kompetansetilflyttere

Halden kommunen har initiert "nettverk for kompetansetilflyttere" i samarbeid med Søndre Viken Næringsregion og Partnerskap for næringsutvikling. Nettverket skal ha fokus på å rekruttere og beholde personer med høy kompetanse til eksisterende næringsliv, samt å koordinere aktiviteter og informasjon om bo, oppvekst og fritidstilbud for tilflyttere.

11. Arrangementsby

Halden har opparbeidet en sterk posisjon som arrangementsby og samarbeider tett med bl.a. Visit Halden, Visit Østfold, Opera Østfold, Det Norske Blåseensemble, Allsang på Grensen, Fredriksten festning og med de største arrangørene for å skape næringsutvikling rundt arrangementene. Kommunen har forenklet søknadsprosedyren for arrangører og holder regelmessige frokostmøter for arrangører og besøksnæring. Halden kommune vil videreutvikle arrangementsplattformen med fokus på å skape nye arbeidsplasser. Halden kommune vil i 2021 ta initiativ til at det blir en felles programmering av arrangementene i Halden. Prosessen rundt både hvilke arrangement som bør være i Halden, hvilken arena arrangørene skal benytte og til hvilke tidspunkt, skal i størst mulig grad koordineres. En arrangementskoordinator vil sikre at arrangører får høy grad av service og vedkommende skal bistå i et nært samarbeid, internt i Halden kommune og eksternt med arrangørene, slik at arrangementene i Halden blir vellykkede.

12. God service og effektiv behandling for næringslivet

Halden kommunes arbeid skal kjennetegnes av å være effektiv og sikker behandling, og næringslivet skal oppleve løsningsorientert rådgivning med god service. Alle skal være velkomne med et godt vertskap og med en følelse om at kommunen ønsker å hjelpe.

Et godt sentrum

Sentrum er viktig for en by. Halden har et fint sentrumsområde, som innbyggerne setter pris på og som vi liker å markedsføre. Som i flere andre byer endrer handelsmønsteret seg, og det må legges vekt på andre faktorer i tillegg til handel for å gjøre et sentrum attraktivt. Sentrumsplanen har som mål å legge til rette for et levende sentrum gjennom økt boligbygging, bedre infrastruktur, flere og bedre sentrumsfunksjoner og gode møteplasser.

Sentrumsutvikling vil også være med på å styrke folkehelseprofilen. Områdeløftet i sentrum nord, vil på mange måter være navet i denne utviklingen, og vil kunne føre med seg flere positive synergieffekter i form av andre etableringer i nærmiljøet. Prosjektet vil også kunne gi sentrum et attraktivt løft som vil bedre bo- og oppvekstvilkårene i sentrum. Et områdeløft har som regel et tidsperspektiv på 3-5 år. Kommunedirektøren er i slutfasen med prosesser knyttet til å fullføre utviklingen av OS allé 3 (tidligere Halden storsenter). Målsettingen er at utbygging av Os skole og arena sammen med utvikling av Halden storsenter og andre bygg/tomter skal bidra til et områdeløft for sentrum nord.

I den vedtatte sentrumsplanen er fortetting av boliger en målsetting, og mye av behovet fremover skal dekkes gjennom fortettinger nettopp i sentrum. Ambisjonen er å legge til rette for opp mot 1000 nye boenheter i sentrumssonen. Fortettingen i sentrum vil skje gjennom både utvikling av nye områder, men også gjennom at det legges til rette for boliger gjennom transformering av eksisterende områder.

Flere kvartaler i sentrum nord vil bli berørt av at kommunale aktiviteter og formålsbygg blir flyttet på/fra og vil gi fremtidige områder for boligetablering. Dette vil samlet gi økt bosetting i sentrum.

Bane Nor har frigitt området ved Tyska/Hollenderen som de hadde båndlagt med tanke på ny jernbane. Dette gjør at utbygger nå har startet prosess med å planlegge for en utvikling av området.

Bane NOR Eiendom og Halden kommune samarbeider om et helhetlig knutepunktprosjekt for området rundt Halden stasjon og ut til jernbanebrygga. Bruken av Torget, som ligger i umiddelbar nærhet til planområdet vil også vies oppmerksomhet i samarbeidet. Kommunen har en ambisjon om å videreutvikle torget som kulturarena.

Ny skole, idrettshall og basishall:

Bakgrunnen for dette prosjektet er at det gjennom sentrumsplanarbeidet ble pekt på flere grep som bør gjøres for å styrke sentrum for boligbygging, handel og næringsvirksomhet. Det viktigste grep på dette, iflg. ulike forskningsrapporter, er å utvikle et godt skole- og fritidstilbud. Gjennom realisering av et slikt prosjekt kan ulike uheldige utviklingstrender for sentrum motvirkes. Statlige og regionale føringer på bærekraft og krav til mere miljøvennlige løsninger peker på sentrumsutvikling som motor i dette arbeidet.

Innovasjon

Innovasjon handler om utvikling og endring. Offentlig sektor står foran betydelige endringer for å tilpasse seg rammebetingelser, Parisavtalen, demografisk utvikling og innbyggernes forventninger frem mot 2030. For å sikre en trygg og sunn økonomi og en tjenesteproduksjon som utvikler seg i takt med tiden, har Halden kommune som organisasjon behov for å bli litt bedre hver dag. Halden kommunes digitaliseringsstrategi har visjonen «Fremtidsrettet og nyskapende». Vi må forberede oss på fremtiden ved å være nyskapende og i kontinuerlig utvikling. Innovasjonsarbeidet i Halden kommune har de senere årene markert seg langt utenfor kommune- og landegrenser. Arbeidet må forsterkes i 2021-2024 med videre utvikling av effektive tjenestekonsept (tjenesteinnovasjon), ideutvikling med utgangspunkt i idefangst fra medarbeidere (medarbeiderdrevet innovasjon) og samarbeid med kommuner og relevante kompetanseaktører.

Innovasjonsprosjekter kan være krevende og det er alltid en viss risiko forbundet med nyskapende prosjekter. Kommuner i Norge oppfordres til å våge å gå i «sandkassen» for å utfordre dagens tjenestemodeller. Det må skapes nye konsept og løsninger og det må gis rom for å ikke lykkes i første forsøk. Det trengs en organisering som fanger de gode idéene og legger til rette for medarbeiderdrevet innovasjon. Mange ansatte har gode ideer om løsninger som kan ha et vesentlig innovasjonspotensial. Derfor vil det i 2021 og årene fremover tilrettelegges for at de gode ideene får mulighet til å bli pilotert og utviklet i samarbeid med innovasjonspartnere og næringsliv. Halden kommune vil være en arena der ideer både kan genereres og piloteres, og samtidig gi mulighet for effektivisering og sysselsetting. Halden kommune er privilegert ved å ha sterke innovasjons- og forskningsmiljøer som IFE, Høgskolen og Smart Innovation Norway. Samarbeid og kompetansedeling gir mulighet for betydelige synergieffekter, innovasjon, forskning og utvikling.

I 2021 videreføres sektorielle innovasjons- og digitaliseringsgrupper (ID-Grupper) og en felles programgruppe som sikrer tverrfaglig tilnærming og deling av informasjon. Denne strukturen skal sørge for identifisering av behov og ideer, bidra til fremdrift og gi oversikt over fremdriftsstatus i de ulike prosjektene.

Det interne innovasjons- og utviklingsarbeidet er viktig. Samtidig er Halden kommune for liten til å dra utviklingsarbeidet alene. For å nå målene knyttet til utvikling av nye tjenestekonsept og å være fremtidsrettet og nyskapende, er vi avhengige av å samarbeide med kompetente innovasjonsaktører og kommuner om utviklingen. Kommunen deltar og medvirker i flere nettverk som blant annet «Digi-Viken Øst» (tidligere Østfoldkommuner) og øvrige kommuner i Viken gjennom «Digi-Viken».

SmartCity-satsningen fortsetter i samarbeid med Smart Innovation Norway og Smartby-nettverket (14 kommuner, KS, Nordic Edge og Innovasjon Norge). Samarbeidet med Institutt for Energiteknikk og Høgskolen i Østfold om større og mindre prosjekter innen både utvikling og forskning videreutvikles.

Anskaffelser som innovasjonsdriver videreutvikles i 2021 og innovative anskaffelsesprosedyrer benyttes som et verktøy i utvikling av både kommunen og leverandørene.

Satsingsområder i planperioden

Trygt og godt oppvekstmiljø

Familietjenesten og forebyggende tiltak

Familiens hus er et tverrfaglig tilbud som skal ivareta og fremme psykisk og fysisk trivsel samt god helse hos barn, unge og deres familier. Familiene skal møte en helhetlig og støttende tjeneste som skal styrke barn og unges oppvekstvilkår. Det er en overordnet målsetning at Familiens hus skal være et lavterskeltilbud for barn/unge og deres familier. Det innebærer at tjenestene skal være tilgjengelig for alle barnefamilier i kommunen, uavhengig av sosial og etnisk bakgrunn. I Familiens hus er det etablert et prosjekt ved navn «Familietjenesten». Familietjenesten er organisert under helsestasjon og er en frivillig tjeneste som retter seg mot alle familier med barn under 18 år. Familietjenesten har oversikt over ulike kommunale tiltak som de ulike enhetene i Familiens hus tilbyr. Familietjenesten skal legge til rette for gode forløp preget av kontinuitet og slik øke sjansene for at barn/unge/familier får rett hjelp på rett sted til rett tid. Det er et kontinuerlig utviklingsarbeid å inneha forebyggende tiltak som gir kvalitet og effektivitet i tjenestene.

Helsefremmende barnehager og skoler

Barnehagen og skolen kan ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. For å tilrettelegge for trivsel, mestring og godt læringsutbytte, må det jobbes med det sosiale og fysiske miljøet, samt innhold og arbeid i barnehage og på skole. Barns læring henger tett sammen med et miljø som er helsefremmende og trivselsfremmende. Helsefremmende barnehager og skoler skal prioritere holdningsskapende og trivselsfremmende arbeid og legge vekt på den positive vekselvirkningen mellom et godt psykososialt skolemiljø og et godt læringsmiljø. Barns/elevenes læringsmiljø i en helsefremmende barnehage/skole skal tilrettelegge for at hver enkelt elev skal oppleve trivsel og trygghet, mestring og føle at de duger.

Tidlig innsats og inkluderende fellesskap

Gode barnehager og skoler som løfter alle barn uavhengig av bakgrunn, er de viktigste bidragene for å skape et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle. Tidlig innsats og inkluderende fellesskap er avgjørende for å sikre at alle barn og unge kan nå sine drømmer og ambisjoner. Vi skal ha et utdanningsystem som bidrar til at alle kan oppleve mestring og se verdien av kunnskap og fellesskap.

Læreplanverket definerer fem grunnleggende ferdigheter; lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. Målet er at alle elever skal mestre de grunnleggende ferdighetene når de går ut av grunnskolen. Vi vet at dette har stor betydning for om de gjennomfører videregående opplæring.

Barn og unge får det beste grunnlaget for å utvikle seg sosialt og faglig, hvis de opplever at de er en verdifull del av fellesskapet og blir godtatt som de er. Halden kommune har en høy andel elever med vedtak om spesialundervisning. Skolene må kunne ivareta flere elever innenfor rammen av det ordinære pedagogiske tilbudet. Inkludering i skolen handler om at alle elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. Tidlig innsats skal forebygge utfordringer, og tiltak skal settes inn umiddelbart når utfordringer avdekkes. Tiltak kan være å tilrettelegge innenfor det ordinære tilbudet og/eller ved å sette inn særskilte tiltak.

Lærere, ledere og skoleeier trenger informasjon om læringsresultater, læringsmiljøet og kompetansen til de ansatte for å videreutvikle tilbudet til det beste for elevene i skolen. Halden kommunen skal jobbe målrettet med oppfølging av resultater på de nasjonale kvalitetsvurderingene og sikre at tiltak settes inn der resultatene tilsier at det må gjøres.

Forebygge alvorlig skolefravær

Høyt skolefravær gir flere negative følger. Isolasjon, mangelfull undervisning og faglige hull, i tillegg til familiære og sosiale problemer. Med et høyt skolefravær er veien til dropout i videregående skole kort, og faller man ut av skolen er det vanskelig å komme inn på arbeidsmarkedet. Med disse konsekvensene er det i alles interesse å forebygge og forhindre skolefravær, og da blir samarbeid mellom de berørte parter og instanser avgjørende. Når et barn ikke kommer seg til, eller ikke klarer å være på skolen, er dette et felles problem som krever at alle bidrar til en løsning. Forebygging av frafall i videregående skole må starte tidlig, for fraværsmønsteret kan i mange tilfeller følges helt ned i barneskole og barnehage. Det er utarbeidet en retningslinje for skolene som skal sikre at elever i Halden kommune får rett hjelp til rett tid dersom de skulle få bekymringsfullt skolefravær. Kommunalavdelingen har opprettet et konsultasjonsteam for elever i grunnskolen som har et tiltagende fravær. Dette teamet skal kunne veilede skole og foreldre med en hensikt å forhindre negativ utvikling.

Nærmiljøprosjekt

Halden kommune inngikk i 2019 samarbeid med Inspiria. Inspiria har nå bl.a. en ledende rolle i Kunnskap i sentrum, og i utviklingen og gjennomføringen av Låby nærmiljøprosjekt. Frivillige lag og foreninger inviteres med i prosjektet, og Låby nærmiljøprosjekt skal bli modell for nærmiljøarenaene som skal etableres på de andre skolene i Halden. Låby nærmiljøprosjekt er en del av Halden kommunes omfattende innsats for å gi barn og unge en trygg og god oppvekst. Prosjektet vil bidra til at skolen skal være mer åpen etter vanlig skoletid og det skal være voksne til stede. Det vil bli lagt til rette for mer aktivitet på skolen, og ønsket er at nærmiljøet også skal bidra med innsats og aktiviteter som kan gi elevene et tilbud om gratis fritidsaktiviteter. Det er et mål at skolen skal være en naturlig møteplass for alle i nærmiljøet

Helhetlig plan for rus-psykisk helse for barn, ungdom og unge voksne

Fra 2021 vil psykiatritjenesten i kommunen endres fra å ivareta de over 18 år til å ivareta de over 16 år. Det anses å være et behov for spesialiserte/ behandlende tjenester i kommunal regi fra fylte 16. Dette sees i sammenheng med folkehelseprofilen og resultatene av undersøkelser blant ungdom hvor kommunen må satse på et forsterket tilbud innenfor psykisk helse fra tidligere enn dagens 18 år. Arbeidet vil skje i tett samarbeid med spesialisthelsetjenesten og BUPP.

I tillegg vil det opprettes et tilbud som kalles rask psykisk helsehjelp. Dette er et lett tilgjengelig kommunalt tilbud til personer over 16 år med angst lidelser, depresjon evt. med begynnende rusproblemer eller søvnproblemer i tillegg. Hjelpen er basert på kognitiv terapi og veiledet selvhjelp. Dette tilbudet er etablert i 62 kommuner. Tilbudet er et lavterskeltilbud som gir direkte hjelp uten henvisning fra lege. Målet er at folk skal få et tilbud innen en til to uker slik at problemene ikke setter seg. Alle som jobber med rask psykisk helsehjelp har gjennomført en videreutdanning i kognitiv terapi. Det må være psykolog tilknyttet tilbudet. 6 av 10 personer med angst eller depresjon ble friske av tilbudet mot 3 av 10 i kontrollgruppen(studie utført av folkehelseinstituttet). Halden kommune ønsker å etablere tilbudet «rask psykisk helsehjelp» fra fylte 16 år og legger inn en styrkning på 1,3 millioner for å komme i gang med et slikt tilbud.

Dette er i samsvar med å få et helhetlig tilbud innenfor psykiatri (og rus) fra 16 år, og ikke fra 18 år slik kommunens tjenester er lagt opp i dag. I tillegg vil det fortsatt jobbes med å få en helhetlig plan innenfor arbeidet med rus – og psykisk helse for barn og ungdom.

Arbeid og aktivitet

For kommunen vil overordnede og økonomiske målsetning være å ruste flere for å fullføre skole og komme i arbeid, få ned antall personer med sosialstønad og andre ytelser fra NAV, flere med opplevd egenmestring og derfor lavere behov av tjenester fra kommunen og spesialisthelsetjenesten. I tillegg til det som er beskrevet om oppfølgingen av lavinntektsfamilier, blir arbeidet for å gjøre de som er avhengige av sosialhjelp i stand til å forsørge seg selv vesentlig

I NAV vil arbeidsrettet brukeroppfølging være en integrert del av det sosialfaglige arbeidet. I korthet går dette ut på å gjøre våre brukere i stand til å få og beholde arbeid de er kvalifisert for og å bistå i å oppgradere kompetanse for de som trenger det. En aktiv bruk av de arbeidsrettede tiltakene NAV til enhver tid rår over, er et viktig virkemiddel. En satsing på jobbspesialister som arbeider etter metodikk for Supported Employment (SE) og individuell jobbstøtte er et annet. Å utnytte de mulighetene partnerskapet mellom kommune og stat gir på disse områdene blir viktig for å lykkes.

Omstilling og effektivisering

I vedtatt økonomiplan ligger det 3 strategiske tilnærminger til fremtidige omstillings- og effektiviseringsprosesser.

Strategiene er operasjonalisert i form av 3 ulike løp;

- Kontinuerlig forbedring og digitaliseringsprosesser (effekt hovedsakelig i det korte tidssegmentet)
- Konkurransesponeringsprosesser (effekt hovedsakelig i det mellomlange tidssegmentet)
- Tjenesteinnovasjons- og tjenstedesignprosesser (effekt hovedsakelig i det lange tidssegmentet)

Disse 3 prosessene ble igangsatt i 2018 og har blitt en naturlig del av de kontinuerlige forbedringsprosessene vi har med oss hver dag. Dette arbeidet vil sammen med oppfølging av budsjetttiltakene være høyt prioriterte prosesser også i planperioden. For å klare å gjennomføre disse prosessene, og kanskje spesielt tjenesteinnovasjonsprosessene, ble det høsten 2018 igangsatt et 2-årig lederutviklingsprogram som kommunedirektøren har store forventninger til. Lederutviklingsprogrammet er nå avsluttet og vi jobber videre med å få på plass en struktur på for å få videreført viktige deler av lederutviklingsprogrammet i egen regi.

Halden kommune har en underliggende kostnadsutvikling i tjenestene som ikke er ønskelig. Det er derfor gjennomført en større tjenestegjennomgang hvor de største og mest kostnadskrevede tjenestene våre har vært gjenstand for en grundig gjennomgang som resulterte i flere kostnadsbesparende tiltak. Disse tiltakene vil være viktige prioriteringer i planperioden.

Kommunedirektøren ser også at det vil kunne være utfordringer knyttet til omstilling. I tiden som kommer vil vi oppleve at flere og flere arbeidsoppgaver vil bli automatisert og digitalisert. Dette vil medføre at flere ansatte etter hvert vil stå uten arbeidsoppgaver som er tilpasset deres kompetansenivå. Det vil være behov for omdisponering og mobilisering av ansatte og kompetanseheving vil være avgjørende for å få dette til. For å ivareta de ansatte på en best mulig måte foreslår kommunedirektøren å sette av midler i en kompetansehevingspott slik at flere kan få muligheten til å tilpasse sin kompetanse til nye funksjoner og arbeidsoppgaver.

Digitalisering

Digitalisering handler om å ta i bruk digitale løsninger og verktøy. Hensikten med digitale løsninger er fortrinnsvis at de erstatter manuelle/analoge oppgaver, men løsningene kan også ha et effektiviserings- og forbedringsperspektiv.

Det internasjonale analysebyrået [Analysys Mason Ltd](#), har på oppdrag av [Telenor Group](#) utført en analyse av 60 kommuner i Norden. Undersøkelsen har fått navnet Nordic Digital Municipality Index 2020. Analysen vurderer kommunenes digitaliseringsnivå og Halden kommune rangeres som den beste mellomstore kommunen av de undersøkte kommunene. Det er først og fremst de digitale tjenestene til innbyggerne og Smart City-satsingen som gjør at byrået venter Halden som 3. best av samtlige og den beste av de mellomstore kommunene.

Prognosen for tilgang på arbeidskraft og midler versus behov for tjenester fordrer at kommuner i Norge må omstilles kontinuerlig. Bruk av teknologi og utvikling av nye tjenestekonsepser er avgjørende for å opprettholde et nødvendig og bærekraftig tjenestenivå. Det skjer gradvis store endringer i forvaltning og tjenesteproduksjon som en følge av dette. Administrative oppgaver vil minimeres og ressurser konsentreres om kjerneoppgavene. Automatisering og digitalisering er en sentral del av denne endringen og på lengre sikt vil også kunstig intelligens utgjøre en stadig større del av aktuelle løsninger. Intelligente Chatteroboter og digitale plattformer vil blant annet bidra til effektiv ressursutnyttelse, tilrettelegge for økt innbyggerinvolvering, økt tilgjengelighet og fleksibilitet. Som et ledd i dette lanserer Halden kommune nye nettsider i desember 2020 og dette vil gi ny funksjonalitet og nye muligheter for både innbyggere og organisasjonen. I 2021 videreutvikles disse løsningene slik at flere prosesser kan digitaliseres og automatiseres.

Modernisering og digitalisering fordrer nettilgang for kommunens innbyggere. 2020 og pandemien har vist oss behovet for å styrke arbeidet med konnektivitet. Tilknytning til nett er en forutsetning for hjemmeskole, digitale løsninger i helsetjenesten, hjemmekontor og øvrig næringsvirksomhet. Gjennom flere år har kommunen lagt trekkerør når det legges nye vann- og avløpsrør, for å tilrettelegge slik at aktører kan tilby bredbånd til innbygger og næringsliv der det er mangelfullt. I hovedsak er det private aktører som bygger ut dette i Norge, men i distriktene rundt sentrum og tettbygde områder må det i større grad på plass et samarbeid for å utvide bredbåndsdekningen. Derfor foreslås det et betydelig løft i perioden 2021-2024 for å styrke dekningsgraden av både fiber og mobil tilknytning. Halden kommune søkte og fikk midler fra NKOM i 2019 til å bygge ut fiber i områdene Klepper og Ør. Det er også tildelt midler i 2020 med prioritet på blant annet Torpedalen og Enningdalen. På tross av dette trengs det en større satsning for å få mer eller mindre alle innbyggere tilknyttet et tilfredsstillende bredbånd.

Arealeffektivisering

I dag har de fleste saksbehandlere, prosjektledere og andre som utøver «kontorarbeid» i rådhuskvartalet cellekontorer. På grunn av covid-19 har mange i løpet av 2020 hatt, og har fortsatt, helt eller delvis hjemmekontorløsninger. Koronasituasjonen har vist oss at vi er ikke

avhengige av at hver ansatt har et eget kontor i rådhuskvartalet for å få utført sine oppgaver. Hjemmekontor kan i noen tilfeller være mer effektivt og gi arbeidsro til krevende oppgaver.

Hvor vi skal utføre arbeidet i fremtiden vil måtte ses i lys av flere perspektiver. Med bakgrunn i det vi har lært gjennom månedene med hjemmekontor ser vi hvilke oppgaver som med fordel kan utføres på hjemmekontor, og hvilke som løses best på kontoret eller i fellesskap med andre. Blikket må løftes og vi er nødt til å være kreative og fremtidsrettet når areautnyttelsen av lokalene skal gjennomgås. Et alternativ kan være å rullere på å være hjemme og på kontoret. Da er det viktig at de ansatte har en funksjonell arbeidsplass med nødvendig utstyr både på kontoret og hjemme. En slik løsning vil gi oss større fleksibilitet og et redusert behov for areal. I en slik sammenheng blir fokus på å øke ansattes digitale kompetanse avgjørende.

Det pågår et arbeid med å vurdere hvordan arealene i rådhuskvartalet best kan utnyttes. Dette arbeidet fortsetter i 2021.

Organisasjonsutvikling

I Halden kommune skal det være en sterk organisasjonskultur, der det å arbeide mot felles mål skal være lagarbeid på alle nivå. Alle i hele kommunen skal oppfatte seg som ett team. Kulturen styrer atferd og den øker samholdet. Den er en rettesnor for hva som er verdifullt å drive med og den setter grenser for hva som passer seg å gjøre. Kulturen preger felles oppfatninger og tolkninger av begivenheter.

Fordelene med en sterk kultur er mange; bl.a. felles mål og tilhørighetsfølelse gjør tett kontroll og styring av medarbeiderne mindre påtrengende, den åpner for større faglig frihet, enklere beslutninger og medarbeiderne motiveres og identifiserer seg sterkere med Halden kommunes felles mål.

I arbeidet med organisasjonskulturen ønsker vi å legge fokus på fire områder.

1. Medarbeidere: Medarbeiderne er vår viktigste ressurs, stikkord for satsingen er positivitet og samhold. Vi har som mål å arrangere årlig medarbeidersamling samt sette øvrige aktiviteter for medarbeidere i system, ved hjelp av et årshjul. Målet er å skape stolthet over å jobbe i Halden kommune og å spre glede.
2. Nyansatte: Vi er i gang med å utvikle kommunens introduksjonsprogram slik at nyansatte, i tillegg til informasjon om egen arbeidsplass, blir introdusert for kommunen som helhet. I denne sammenheng ser vi også på hvordan vi kan legge et løp med felles samlinger det første året man arbeider i kommunen. Dette vil bidra til at ansatte blir en del av en felles kultur allerede fra man starter i Halden kommune hvor man vil treffe andre nyansatte på tvers av sektorene.
3. Ledere: Lederen er en viktig ressurs i Halden kommune. For en best mulig tjeneste er det viktig å ha fokus på, og å frigjøre tid, til ledelse. Kommunens har gjennomført ledelsesutviklingsprogram i

perioden 2018 til 2020. Aktiviteter innført i programmet, slik som coachinggrupper, vil videreføres i planperioden. Det vil også bli laget et introduksjonsprogram for nye ledere.

4. Opplæring: Vi ønsker å se nærmere på hvordan opplæring gjennomføres i kommunen, sette opplæringen i system. Her vil vi se på dagens løsning opp mot nye muligheter som åpner seg via ny teknologi. Det er i 2019 utarbeidet en overordnet kompetanseplan for perioden 2019-2022 og kommunalavdelingene jobber med å utarbeide og revidere kompetanseplaner for sine områder.

Prosjekt VI

For å kunne møte framtidens utfordringer i kommunal sektor, er vi avhengige av at alle har en felles forståelse for oppdraget, rammene og at vi jobbe sammen mot felles mål. Vi står sterkere i å løse oppgavene sammen og på tvers av skapte siloer. Vi må sammen bidra inn for å utvikle en mer fleksibel, dynamisk og omstillingsdyktig organisasjon.

Vi må fortsette arbeidet med å bygge en sterk organisasjonskultur – en Vi-kultur. Å etablere en slik kultur på alle nivåer i organisasjonen er en prosess som krever sin tid. Det vil derfor i planperioden 2021-2024 settes av midler for å jobbe videre og intensivere dette arbeidet – arbeidet med *prosjekt VI*. Punktene over videreføres inn i dette arbeidet. Det er også viktig at *prosjekt VI* etablerer systemer og strukturer som vil leve naturlig videre i organisasjonen.

Arbeidsgiverstrategi

Overordnet arbeidsgiverstrategi er en viktig del av kommunens omstillingsarbeid. En god og oppdatert arbeidsgiverstrategi er viktig i arbeidet med å være en god arbeidsgiver, rekruttere og beholde ønsket arbeidskraft.

Tydelige roller og ansvar er spesielt viktig når det gjelder arbeidsgiverområdet. Dette gjelder mellom ledere og ansatte og tillitsvalgte, lederansvaret for de ulike nivåene og mellom politisk og administrativ ledelse.

Kommunestyret vedtok i 2015 ny arbeidsgiverstrategi for Halden kommune.

Overordnet arbeidsgiverstrategi for Halden kommune skal i tillegg til å bidra til at kommunen anses som en god arbeidsgiver og at kommunen beholder og rekrutterer ønsket arbeidskraft, bidra til at kommunen gir gode tjenester til kommunens innbyggere.

Overordnet arbeidsgiverstrategi skal

- bidra til tydelige roller og ansvar innenfor arbeidsgiverområdet
- sikre at lov- og avtaleverk overholdes
- sikre medvirkning i prosesser samt være et ledd i kommunens omdømmebygging

En viktig satsning i planperioden, og årene framover, er arbeidet med å etablere en heltidskultur i Halden kommune. Dette arbeidet er prioritert ved etablering av en prosjektlederstilling dedikert kun for arbeidet med heltid. Heltid vil styrke vårt omdømme som arbeidsgiver, det vil gi økt kvalitet og kontinuitet i tjenesten og ansatte vil få en sterkere tilhørighet til arbeidsplassen og en mer forutsigbar arbeidssituasjon. Heltid er også helt nødvendig for å kunne møte framtidens behov for arbeidskraft og kompetanse i sektoren. Skal vi ha et bærekraftig velferdssamfunn i årene som kommer, er vi avhengig av at flere av dem som allerede er ansatt jobber mere.

Kommunedirektøren vektlegger følgende verdier i den administrative ledelsen av kommunen:

«Vi legger åpenhet, tillit, respekt og redelighet til grunn for vårt arbeid hvor målet er god service ovenfor innbyggerne».

Etiske retningslinjene for ansatte er bygget opp rundt de fire verdiene åpenhet, tillit, respekt og redelighet.

Prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Arbeid med lavinntektsfamilier

Målsetting med arbeidet med lavinntektsfamilier er å forhindre sosial arv ved å forebygge at barn i lavinntektsfamilier forblir fattige på grunn av manglende utdanning, arbeidsmuligheter og manglende sosial integrering. Forskning viser at barn som vokser opp i familier der foreldrene har vært mottakere av sosialhjelp og trygdeytelser over tid, har større risiko for å falle utenfor arbeidslivet og bli avhengige av offentlige ytelser til livsopphold. Kunnskap og erfaring tyder på at bistanden til lavinntektsfamilier ikke har tilfredsstillende effekt for å bidra til at familiene blir økonomisk selvhjulpne gjennom arbeid – foreldrene forblir stønadsmottakere over lang tid

Kunnskap og erfaring viser at tjenestene til familiene i mange tilfeller ikke er godt nok samordnet

Fokusområdene for å få til et vellykket arbeid med familier er bolig, arbeid, økonomi og barnas situasjon. En samordnet innsats overfor disse familiene er helt nødvendig for å få en varig endring mot arbeid og utdanning, samt et godt sted å bo. Det krever en samordnet innsats fra flere kommunalavdelinger for at dette også skal bli kostnadseffektivt. Utenforskap er dårlig samfunnsøkonomi og ødeleggende for enkeltmennesket. Derfor jobbes det bredt og aktivt med forebygging som skal hindre utenforskap. Utfordringen med forebyggende arbeid er imidlertid at gevinsten vanligvis ikke vises før etter lang tid, effektene av tiltakene er usikre, og det er ikke nødvendigvis det samme budsjettet som har hatt utgiftene som vil få besparelsene.

Tidlig og samordnet innsats i lavinntektsfamilier med sammensatte problemer og utfordringer – er et område som også er prioritert for Halden. Utenforskap betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet.

Tiltak som kan bidra til å forhindre utenforskap i fremtiden:

- Samordne tjenestene i kommunen
- Familiekoordinatorer
- Styrket markedsarbeid ut mot arbeidsmarkedet i regionen
- Styrke samarbeidet med videregående skole for at flere gjennomfører skoleløpet med fagbrev, kompetansebevis eller fortsette i høgskole/universitet.

Aldersvennlig samfunn

Et aldersvennlig samfunn kjennetegnes ved å ha et inkluderende og tilgjengelig miljø som fremmer aktiv og sunn aldring. Halden kommune skal legge til rette for et samfunn som gir god folkehelse, økt mestring og selvstendighet. Et aldersvennlig samfunn omhandler tiltak innenfor transport, bolig, utendørsområder, fysisk aktivitet, samfunnsdeltakelse, kommunikasjon og medvirkning.

Gjennom ulike tiltak vil målsettingen være å øke sosial deltakelse, fysisk aktivitet og redusere ensomhet blant den aldrende befolkningen. Dette arbeidet krever samarbeid mellom ulike sektorer i kommunen, men også mellom ulike parter i samfunnet for øvrig, som næringsliv, organisasjonslivet, og også enkeltindivider.

I arbeidet/prosessene det legges opp til, vil det være grunnleggende å legge forhold til rette for medvirkningsaktiviteter, hvor innbyggere gir innspill både på utfordringer og løsninger. Gjennom slike prosesser skapes engasjement og ønske om å benytte sine ressurser og med det øke muligheten for å leve selvstendige og aktive liv.

Kommunedirektøren vil søke ulike tilskuddsordninger for å styrke og sikre gode prosesser i utviklingen av et aldersvennlig samfunn.

Status og rammebetingelser

Grunnleggende føringer i budsjettet

Kommunedirektørens forslag til budsjett- og økonomiplan 2021 - 2024 er utarbeidet med bakgrunn i vedtatt budsjett 2020, justert for lønns- og prisvekst, helårseffekter av politiske vedtak, samt forslag til nye kostnadsreducerende tiltak.

Skatt- og rammetilskudd er utarbeidet med bakgrunn i kommuneopplegget i statsbudsjett 2021, og deretter videreført i planperioden, mens øvrige deler av fellesinntektene (Eiendomsskatt, renter, avdrag ect) er utarbeidet etter lokalpolitiske føringer og prioriteringer.

I nedenfor stående tabell vises et tabellarisk oppsett som forklarer gangen mellom vedtatt budsjett 2020 og kommunedirektørens forslag til budsjett 2021 og videre i økonomiplanperioden.

Eksterne rammebetingelser

Skatt- og rammetilskudd

Regjeringen legger opp til en realvekst i primærkommunenes frie inntekter i 2021 på 1,6 mrd kr. Dette er helt i bunnen av det intervallet som ble fremlagt i kommuneproposisjonen i mai mnd som anslo en vekst i intervallet 1,6 – 2,0 mrd kroner. I tråd med etablert praksis regnes veksten fra anslått inntektsnivå pr. mai 2019. Ekstraordinære bevilgninger i forbindelse med virusutbruddet holdes utenom beregningsgrunnlaget når veksten skal beregnes, slik ekstraordinære bevilgninger vanligvis behandles.

Nytt av året, og i sterk relasjon til virusutbruddet og dets konsekvenser for skattesvikten i 2020, foreslår regjeringen å gi et særskilt tillegg i de frie inntektene utover det som automatisk kompenseres gjennom en samtidig lavere kostnadsvekst. Dette gjøres for å demme opp for skattesvikten i 2020 slik at denne ikke dras med videre inn i 2021.

Eventuell dekning av merkostnader knyttet til pandemien, både i 2020 og 2021, vil regjeringen legge frem som egne saker i siste halvdel av november måned. Bakgrunnen for det er at regjeringen har satt ned en arbeidsgruppe som systematisk skal gå gjennom hvilke typer utgifter eller inntekter som blir påvirket av utbruddet av koronaviruset både direkte og indirekte. Denne arbeidsgruppen la i midten av oktober frem en delrapport som viser beregninger basert på et utplukk av norske kommuners koronarelaterte kostnader, samt beregnede effekter av den statlige finanseringen. Arbeidsgruppens foreløpige beregninger viser at regjeringens tiltakspakker og andre finansieringsløsninger hittil i 2020 nivellerer omtrentlig med beregnede merkostnader/tapte inntekter for kommunesektoren samlet sett.

Det er varslet at regjeringen vil bruke delrapporten for å gjøre opp status så langt i år, og eventuelt komme med nye tiltak i nysalderingen av statsbudsjettet for inneværende år, samt komme med en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2021 i siste halvdel av november mnd.

Denne tilleggsproposisjonen fremlegges dermed en god stund etter at kommunedirektøren har lagt fram budsjett- og økonomiplanforslaget for politisk bearbeiding, men trolig tidsnok til at kommunedirektøren kan fremme en tilsvarende tilleggsproposisjon til kommunedirektørens budsjettforslag slik at eventuelle endringen kan innarbeides i de politiske budsjettforslagene før disse fremmes i formannskapsmøtet 3. desember.

Med det resultatet som foreligger i nevnte delrapport er det nærliggende å tro at Halden kommune ikke vil få sine koronakostnader fullt ut kompensert i 2020, og dermed trolig ikke i 2021 heller.

Statsbudsjettet for 2021 ble presentert 7. oktober 2020 og inneholdt få endringer sammenlignet med det økonomiske opplegget som ble presentert i kommuneproposisjonen for 2021.

Likevel blir samlet skatt- og rammetilskudd anslått noe lavere i statsbudsjettet enn det ble i kommuneproposisjonen. Hovedårsakene til dette er følgende:

- Halvparten av tilskuddet knyttet til lærernormen overføres fra særskilt fordeling til rammetilskuddet via grunnskolenøkkelen. I og med at grunnskolenøkkelen til Halden kommune har en beregnet kostnadsfaktor under 1 (0,95), taper kommunen om lag 0,5 mkr på at deler av tilskuddet innlemmes i rammetilskuddet.
- I 2020 fikk Halden kommune 3,3 mkr i ordinære skjønnsmidler fra Fylkesmannen. I proposisjonen videreførte vi dette mens det nå foreligger en fordeling fra Fylkesmannen hvor Halden kommune tildeles 2,5 mkr i ordinære skjønnsmidler. Det medfører en redusert inntekt på om lag 0,8 mkr.
- På bakgrunn av skattesvikten i 2020 foreslår regjeringen å øke skattøret fra 11,10 % til 12,15 % for å opprettholde skatteandelen på 40 % av kommunenes samlede inntekter som har vært en målsetting gjennom mange år. En slik økning av skatteandelen påvirker en skattesvak kommune som Halden negativt. Det er beregnet at skattørejusteringen gir en redusert rammeoverføring på om lag 1,2 mkr sammenlignet med det som lå i kommuneproposisjonen.

Oppgavekorrigert skatt og rammetilskudd øker nominelt sett med 44,6 mkr fra 2020 til 2021. Her er alle former for koronaelementer tatt ut. I tabellen nedenfor er det lagt inn de ulike kostnadselementene som alle sammen må dekkes innenfor den nominelle økningen.

Halden kommune 2021	Tall i tusen
Nominell økning skatt/ramme	36 504
Herav uttrekk tilskudd til frivilligsentral	430
Herav uttrekk tilskudd til andre trossamfunn	2 680
Herav øvrige oppgaveendringer	5 407
Oppgavekorrigert økning skatt/ramme	44 591
Til fratrekk overgangsordning e-skatt	1 360
Til fratrekk demografisk vekst	6 500
Til fratrekk deflator	44 073
Sum reell underdekning skatt/ramme	- 7 342
Herav økte finanskostnader	20 000
Sum underdekning pensjon og finans	- 27 342

Som oversikten viser dekker ikke økningen engang demografisk vekst eller lønns- og prisvekst.

Årsakene til dette er hovedsakelig de endringene i statsbudsjettet som er listet opp over (lærernorm, skjønnsmidler og skatteandel). Denne oversikten viser samtidig hvor stor forskjell det er på makrotall på kommunenivå, og kommunetall på makronivå.

Mens vi i statsbudsjettet kan lese at Halden kommunes frie inntekter øker med 2,9 % (makrotall på kommunenivå), viser tabellen over at Halden kommune i stedet mangler i overkant av 7 mkr bare for å opprettholde det samme driftsnivået som vi har hatt i 2020 (kommunetall på makronivå), og dermed reelt sett har en negativ vekst i frie inntekter på – 0,4 %.

Legger vi i tillegg til at kommunene selv må dekke inn eventuelle økte finanskostnader (uavhengig om det er som følge av økt rentenivå eller økte investeringer) ser vi at den reelle underdekningen, og dermed budsjettutfordringen, øker med om lag 27 mkr fra 2020 til 2021.

Normalt sett ville også økte pensjonskostnader vært en faktor i dette oppsettet i all den tid deflatoren ikke dekker andre pensjonskostnader enn de som ligger naturlig i lønnsvekstberegningene. Dersom en kommune for eksempel har økte kostnader til AFP, eller til f.eks amortisering, er dette også kostnader kommunene må dekke selv.

For driftsåret 2021 ligger det en forventet kostnadsøkning i AFP kostnader mens de ordinære pensjonskostnadene prognostiseres av aktuarene med tilsvarende kostnadsreduksjon sammenlignet med opprinnelig budsjett 2020. Det er dermed ikke grunnlag for å hevde at Halden kommune i 2021 må dekke inn økte pensjonskostnader.

Videre i planperioden

For resten av planperioden har kommunedirektøren lagt til grunn følgende forutsetninger:

- Overgangsordningen rundt bortfall av muligheten for å skattlegge verker og bruk fortsetter
- Det forventes en årlig innstramming på 0,5 mrd på landsbasis tilsvarende det vi har sett de siste årene
- Det forventes at kommunen tilføres nødvendige midler for å dekke den demografiske veksten
- Det er lagt inn et flatt deflatoranslag på 2,5 % alle årene.
- 0-vekst i antall innbyggere

Dette gir følgende skatt- og rammetilskudd i perioden 2021 – 2024.

	2 021	2 022	2023	2024
Skatt og ramme året før	1 764 909	1 815 618	1 876 092	1 933 642
Demografisk vekst	6 500	16 202	13 015	15 089
1/2 mrd rammereduksjon	- 1 250	- 2 500	- 3 750	- 5 000
Deflator 2,5 %	44 123	45 390	46 902	48 341
Overgangsordning e-skatt refusjon	1 382	1 382	1 382	1 382
Skatt og ramme driftsåret	1 815 664	1 876 092	1 933 642	1 993 454

Eiendomsskatt

Regjeringen varslet i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2021 ytterligere innstramminger i kommunenes muligheter for å utnytte det lokalpolitiske handlingsrommet eiendomsskatten fra boliger og fritidsboliger hittil har bidratt med. Maksimalsatsen for eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger reduseres fra 5 - 4 promille samtidig som den obligatoriske reduksjonsfaktoren på 30 % videreføres.

Fra tidligere er det allerede vedtatt, ved lovendring, et bortfall av muligheten til å skattlegge produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner fra såkalte «verker og bruk», samt en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 % av takstverdiene. Samlet sett har det potensialet som en gang lå i det lokalpolitiske virkemidlet eiendomsskatt blitt sterkt redusert.

Det tvinger seg dermed frem et prinsipielt veivalg der nivået på eiendomsskatten må veies opp mot ønsker og prioriteringer i det kommunale tjenestetilbudet.

Den foreslåtte reduksjonen i maksimal skattesats fra 5 – 4 promille vil ikke påvirke inntektsnivået på

eiendomsskatten i Halden kommune direkte. Derimot vil det sette begrensninger i det handlingsrommet som har ligget i å kunne justere skattesatsen fremover.

Retaksering

I budsjett 2020 ble det vedtatt å sette av 3 mkr til arbeidet med retaksering slik at det inntektstapet som oppsto mellom 2019 og 2020 kunne dekkes inn igjen fra og med 2021.

I tillegg ble det vedtatt følgende føringer:

Samarbeidspartiene støtter rådmannens forslag til en retaksering i 2020, med virkning fra 2021.

Eiendomsskatten må gjennomgås og justeres etter retakseringen, der det blir viktig at den samlede belastningen for husstandene ikke skal bli høyere enn hva den har vært i 2019. Samtidig blir det nødvendig å se på muligheter for en bedre fordeling og en mer sosial profil på innrettingen av eiendomsskatten. Kommunedirektøren bes utrede alternative modeller for hvordan retakseringen skal foregå og gjennomføres.

Kommunedirektøren utredet ulike takseringsalternativer og i formannskapssak 2020/35 vedtok formannskapet, etter innstilling fra EISAK følgende:

I tråd med drøftingen i saksframlegget fra Kommunedirektøren benytter Halden kommune, den antatt økonomisk sett rimeligste takseringsløsningen, ved å prøve det noe mer ukjente bruk av formuesgrunnlaget til Skatteetaten som takseringsløsning for eiendommer i Halden kommune der slikt grunnlag foreligger, fra 1.1.2021. Eiendommer uten formuesgrunnlag fra Skatteetaten takseres slik det fremkommer i saksframlegget

Gjennom høsten 2020 er skatteetatens formuesgrunnlag innhentet, og takseringer av eiendommer uten formuesgrunnlag er iverksatt og under utførelse. Arbeidet er ikke ferdigstilt når kommunedirektøren legger frem sitt budsjettforslag, og kommunedirektøren vil dermed komme med forslag til vedtak om promillesats frem mot formannskapets behandling av budsjett- og økonomiplan.

Kommunedirektøren har likevel lagt til grunn de tallmessige forutsetningene i vedtaket i budsjett 2020, der forutsetningen er at den samlede belastningen for husstandene skal være på nivå med det den var i 2019. I 2019 tok Halden kommune inn 43,3 mkr i eiendomsskatt fra boliger og fritidsboliger (og 36 mkr fra næring til sammen 79,3 mkr), og tilsvarende deflatorjusterte inntekt fra boliger og fritidsboliger som i 2019 er lagt til grunn i 2021.

Dette gir følgende inntektsgrunnlag på eiendomsskatt i planperioden.

	2021	2022	2023	2024
Eiendomsskatt	- 74 441 000	- 72 441 000	- 70 441 000	- 68 441 000

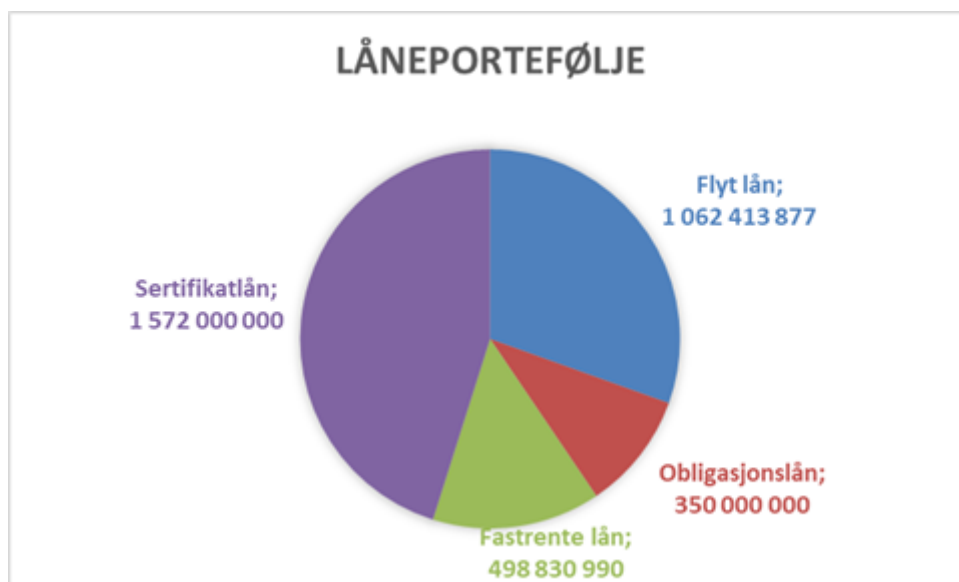
Årsaken til at eiendomsskatteinntekten likevel er fallende i planperioden skyldes nedtrappingen av muligheten for å skattlegge «verker og bruk».

Renter og avdrag

Renter

Halden kommune har en sammensetning av gjeldsporteføljen som spenner fra bullelån med 10 års fastrente via obligasjonslån med 3 års fastrente til sertifikatlån med 6 måneders forfall. Porteføljen er satt sammen med en målsetting om å ha lavest mulig rentekostnader samtidig som forutsigbarheten er stor, og risikoen er lav. Som sikringsinstrumenter benyttes foruten fastrenteavtaler også rentebytteavtaler (swap). Kommunedirektøren har de siste årene stort sett benyttet fastrenteavtaler som sikringsinstrument og i liten grad inngått nye rentebytteavtaler. De rentebytteavtalene som fortsatt løper er inngått i perioder hvor rentenivået var høyere enn det har vært de siste årene.

I nedenfor stående tabell vises gjeldssammensetningen slik den ble beregnet i budsjett 2020. Det tas her ikke hensyn til eventuelle avvik i faktisk fremdrift og gjennomføring, jmf. Prognosene som presenteres i tertialrapportene.

Rente- og avdragsutgiftene, og spesielt avdragsutgiftene, er vanskelig å anslå i en 4-årsperiode. Det avhenger av flere usikre faktorer:

- Rentenivå og utviklingen av denne (inkludert sikringer, valg av type lån ved låneopptak ect.)
- Det faktiske investeringsnivået (og derigjennom aktiverte verdier)
- De faktiske låneopptakene (og derigjennom mva-komp, tilskudd og andre finansieringsformer)
- Endringer i lokalt vedtatt finansreglement

De budsjetterte rentekostnadene i planperioden er budsjettert med forutsetningen om at alle hittil bevilgede prosjekter gjennomføres i løpet av det året bevilgningen er gitt. Det tas ikke hensyn til,

eller spekuleres i, en annen fremdrift eller gjennomføringskraft enn det som ligger til grunn i det vedtatte budsjettet. Låneopptaket i respektive år er beregnet gjennomført med halvparten av låneopptaket 1. april og halvparten 1. oktober.

I siste tilgjengelige pengepolitiske rapport fra Norges bank forventes prognosen for styringsrenten å ligge på dagens nivå de neste årene. Deretter forventes renten å øke gradvis etter hvert som aktiviteten nærmer seg et mer normalt nivå. For budsjettåret 2021 og resten av planperioden har kommunedirektøren derfor lagt til grunn at styringsrenten holdes på 0 % som i dag.

I nedenfor stående tabell er porteføljeoppsett og renteberegninger lagt inn detaljert for alle årene i planperioden. Nettorente utgjør det budsjetterte rentebeløpet hvert av årene.

	Budsjett 2021	Budsjettrente	Nettorente
Flytende lån	2 036 662 000	1,00 %	20 366 620,00
Fastrentelån	498 830 000	2,50 %	12 470 750,00
Sertifikatlån	1 572 000 000	0,93 %	14 619 600,00
Kostnad sikringsinstrumenter (swap)	750 000 000	2,00 %	15 000 000,00
Budsjettert låneopptak budsjettåret	462 295 000	0,87 %	4 021 966,50
Herav VAR-gjeld	(1 242 469 000)	1,00 % -	12 424 690,00
Sum	3 327 318 000		54 054 247
	Budsjett 2022	Budsjettrente	Nettorente
Flytende lån	2 254 858 667	1,00 %	22 548 586,67
Fastrentelån	632 928 333	2,50 %	15 823 208,33
Sertifikatlån	1 572 000 000	0,93 %	14 619 600,00
Kostnad sikringsinstrumenter (swap)	750 000 000	2,00 %	15 000 000,00
Budsjettert låneopptak budsjettåret	509 884 000	0,87 %	4 435 990,80
Herav VAR-gjeld	(1 360 002 670)	1,00 % -	13 600 026,70
Sum	3 609 668 330		58 827 359
	Budsjett 2023	Budsjettrente	Nettorente
Flytende lån	2 784 781 333	1,00 %	27 847 813,33
Fastrentelån	722 889 667	2,50 %	18 072 241,67
Sertifikatlån	1 572 000 000	0,93 %	14 619 600,00
Kostnad sikringsinstrumenter (swap)	750 000 000	2,00 %	15 000 000,00
Budsjettert låneopptak budsjettåret	356 608 000	0,87 %	3 102 489,60
Herav VAR-gjeld	(1 466 908 667)	1,00 % -	14 669 086,67
Sum	3 969 370 334		63 973 058
	Budsjett 2024	Budsjettrente	Nettorente
Flytende lån	3 022 520 000	1,00 %	30 225 200,00
Fastrentelån	841 759 000	2,50 %	21 043 975,00
Sertifikatlån	1 572 000 000	0,93 %	14 619 600,00
Kostnad sikringsinstrumenter (swap)	750 000 000	2,00 %	15 000 000,00
Budsjettert låneopptak budsjettåret	147 019 000	0,87 %	1 279 065,30
Herav VAR-gjeld	(1 565 990 092)	1,00 % -	15 659 900,92
Sum	4 017 307 909		66 507 939

I budsjett 2020 ligger det et verbalvedtak som sier noe om behovet for en gjennomgang av finansstrategien. Videre står det at det fortløpende bør planlegges og vurderes muligheten for å redusere kommunens andel av sertifikatlån og låneopptak med kortsiktig rentebinding.

I den anledning er kommunedirektøren i prosess med å utarbeide forslag til nytt finansreglement, hvor disse vurderingene gjøres i forbindelse med fremlegget. I budsjettforslaget som her presenteres er dette tatt høyde for på den måten at andelen sertifikatlån ikke øker i perioden, samt at snittrenten er lagt tett oppunder den flytende renten som representerer rentenivået på låneopptak med lang løpetid. Dette må likevel ikke anses som en forhåndsprosederings av arbeidet med finansstrategien, men en oppfølging av nevnte verbalpunkt.

Utover rentekostnadene knyttet til investeringene budsjetteres det også med rentekostnader knyttet til lån for videreutlån. Her legges historisk utvikling til grunn, korrigert for et antatt lavt rentenivå. Det gjøres oppmerksom på at disse rentekostnadene henger tett sammen med renteinntektene knyttet til de samme utlånene. I budsjettsammenheng forutsettes det at det kommunen tar opp i lån videreutlånes uten opphold.

Følgende rentekostnader knyttet til formidlingslån legges til grunn i planperioden

	2021	2022	2023	2024
Renter formidlingslån	5 000 000	5 500 000	6 000 000	6 500 000

Avdrag

I den nye kommuneloven gjeldende fra 2020 ble det vedtatt en ny form for beregning av minimumsavdrag enn det som har ligget til grunn de siste årene hvor man har hatt valget mellom forenklet modell og den såkalte regnearkmodellen. En utfordring rundt regnearkmodellen har vært at avdragene har blitt vektet opp mot gjenstående økonomisk levetid på hhv anleggsmiddelgruppen og de enkelte anleggene, og sånn sett skyver avdragene ut i tid så lenge man fortsetter å investere i anlegg med lang avskrivningstid. Modellene har lenge vært kritisert fordi beregningene ikke sikrer at avdragsprofilen på samlet lånegjeld samsvarer med kapitalslitet.

Den nye kommuneloven angir kun en metode for beregning av minimumsavdrag. Det er forenklet modell, med fradrag av ikke avskrivbare anleggsmidler. Denne metoden sikrer at avdragsprofilen for samlet lånegjeld samsvarer med kapitalslitet. Metoden sørger for at minimumsavdraget minst skal være lik avskrivningene justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på de avskrivbare anleggsmidlene. I prinsippet som tegningen nedenfor viser.

Sum årets avskrivninger	Rest lånegjeld 1.1	= minimumsavdrag
	Bokført verdi varige driftsmidler 1.1	

Modellen legger til grunn at avskrivningene i regnestykket skal være budsjettårets avskrivninger (f.eks 2021), mens de bokførte verdiene på lånegjeld og anleggsmidler skal være saldoer fra 31.12. året før. Det betyr at man på budsjetteringstidspunktet ikke kjenner noen av størrelsene som skal legges til grunn for budsjettallet, og at det budsjetterte avdragsbeløpet dermed er et anslag basert på prognosetall og beregninger.

Avdragsberegningen dermed en usikker øvelse hvor relativt små avvik fra prognosene kan gi store utslag i utfallet.

For Halden kommune legges følgende beregning til grunn for budsjetterte avdrag i planperioden.

Beregning av minimumsavdrag 2021		
Avskrivinger	Bokført verdi anleggsmidler Lån til investeringer i anl.midl	Minimumsavdrag
139 700 000	3 312 313 130	124 737 101
	2 957 540 000	
Beregning av minimumsavdrag 2022		
Avskrivinger	Bokført verdi anleggsmidler Lån til investeringer i anl.midl	Minimumsavdrag
149 000 000	4 438 370 433	134 199 323
	3 997 492 000	
Beregning av minimumsavdrag 2023		
Avskrivinger	Bokført verdi anleggsmidler Lån til investeringer i anl.midl	Minimumsavdrag
165 000 000	4 804 750 934	148 860 964
	4 334 787 000	
Beregning av minimumsavdrag 2024		
Avskrivinger	Bokført verdi anleggsmidler Lån til investeringer i anl.midl	Minimumsavdrag
173 000 000	5 490 299 162	155 807 190
	4 944 671 000	

Sammenlignet med prognosetallene for 2020 øker rentekostnadene og avdragskostnadene med hhv 21 mkr og 45 mkr frem til og med 2024. I sum utgjør økningen frem mot 2024 samlet sett om lag 66 mkr sammenlignet med prognosene for 2020.

Det gjøres oppmerksom på at spesielt avdragene er vanskelige å anslå med den nye modellen for beregning av minimumsavdrag. Her er det lagt en forutsetning om at forholdet mellom gjeld og bokført verdi er uendret, og at gjennomsnittlig avskrivningstid for anleggsmidlene det investeres i er 25 år.

	Prognose 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Rentekostnader	45 700	54 054	58 827	63 973	66 507
Avdragskostnader	110 200	124 737	134 199	148 860	155 807
Sum finanskostnader	155 900	178 791	193 026	212 833	222 314
	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	2023 - 2024	Akumulert
Økte finanskostnader	22 891	14 235	19 807	9 481	66 414

Avsetninger

Kommunedirektøren foreslår at avsetningen til disposisjonsfond på om lag 40 mkr som har vært målsettingen de siste årene også legges til grunn for budsjett 2021 og 2022, men at denne trappes ned de to siste årene slik at målet om et disposisjonsfond på 8 % av driftsinntektene etter planen nås i 2024. Det vil også etter dette året være avsetning til disposisjonsfond, men da begrenset til den andelen av disposisjonsfondet som ble brukt til egenfinansiering av investeringer året før.

Kommunedirektøren har flere ganger tidligere understreket viktigheten av å bygge opp et driftsfond i denne perioden. Fondsoppbyggingen er viktig av flere grunner som gjenspeiles i den 3-delingen av fondet som er vist nedenfor.

1. Et generelt disposisjonsfond for å dekke uforutsette hendelser og eventuelle merforbruk i den løpende driften
2. Et rente- og avdragsfond for å dekke raske og varige renteøkninger
3. Et egenkapitalfinansieringsfond for å dekke inntil 25 % av investeringskostnadene.

Disse prioriteringene står fast i budsjett 2021, og forsterkes av Fylkesmannens generelle anbefaling om å ha en samlet driftsreserve på om lag 5 % av driftsinntektene.

Det å fastslå nødvendig størrelse på disse fondene er ikke nøyaktig vitenskap, og det er heller ikke praktisk gjennomførbart å bygge opp et fond som garantert sikrer driften 100 % mot effekten av eventuelle konjunktursvingninger og andre negative hendelser. Det vil alltid være en risiko knyttet til økonomisk aktivitet være seg det er offentlige institusjoner eller private bedrifter. Spørsmålet er hvor stor risiko en er villig til å bære.

Kommunedirektøren har tidligere begrunnet en samlet fondsstørrelse på 8 % av driftsinntektene som en akseptabel størrelse knyttet til den risikoen som blant annet følger av et høyt gjeldsnivå. I planperioden utgjør dette om lag 200 mkr (8 % av løpende driftsinntekter), og er bygget opp på følgende måte:

- Generelt disposisjonsfond tilsvarende 2 månedslønner for å dekke uforutsette hendelser i driften. Fylkesmannens generelle anbefaling er at kommunene bør ha rundt 5 % av driftsinntektene i et disposisjonsfond for å kunne dekke uforutsette hendelser. For Halden kommunes del utgjør det om lag 136 mkr i 2021, stigende til 160 mkr i 2024. (Stiger fordi løpende driftsinntekter også stiger) Dette er vist i nedenfor stående tabell

	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Generelt dispfond (5%)	135 950 000	143 848 750	151 944 969	160 243 593

- Med bakgrunn i Halden kommunes store investeringsprogram og etter hvert høye gjeld har kommunedirektøren flere ganger presisert viktigheten av å sikre nødvendige midler på fond når investeringene gjennomføres. Særlig viktig er dette nå når eiendomsskattepotensialet er så vidt sterkt redusert. Et rente- og avdragsfond bør etter kommunedirektørens syn kunne bære en gjennomsnittlig økning av rentenivå på 2 prosentpoeng. I løpet av de par siste årene har vi sett at Norges bank først har økt styringsrenta med 1,0 prosentpoeng, og deretter redusert styringsrenta med over 2 % (Koronasisituasjonen), slik at det å ha en rentebuffer på 2 prosentpoeng i en 4-års periode ikke kan sies å være for mye. For Halden kommunes del, slik kommunedirektøren her legger opp til, vil en del av dette rentefondet eventuelt måtte benyttes dersom det vedtas iverksettelse av investeringsprosjekter som ikke ligger inne i forslaget til investeringsbudsjett

de neste 4 årene. Dette for å kunne tilføre driftsbudsjettet nødvendige midler til renter og avdrag på kort sikt.

	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Rentebuffer (2% økning)	41 999 040	42 166 433	47 227 226	47 439 148

- Det økonomiske opplegget rundt økt egenfinansiering av investeringer er at disposisjonsfondet benyttes som egenfinansiering det året investeringen gjennomføres, og dekkes inn igjen året etter. Det vil derfor være et løpende behov for å ha penger på fond til disse formålene som vil variere fra år til annet. Årlig behov for inndekning til dette fondet vil dermed være varierende alt ettersom hvilket investeringsbehov som ligger til grunn. Egenkapitalfinansieringsgraden i 2021 er 15 % og stiger til 25 % fra og med 2023. Det er etter vedtaket kun investeringer utover de som lå inne i økonomiplan 2020-2023, korrigert for selvkostinvesteringer og investeringer etter pålegg fra andre myndigheter som skal beregnes med egenkapitalfinansiering.

	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Egenkapitalfinansiering	5 922 000	26 891 000	5 019 000	1 660 000

Samlet sett vil Halden kommune ha behov på rundt 210 mkr i det samlede disposisjonsfondet dersom en legger alle disse elementene inn samlet:

	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Generelt dispfond (5%)	135 950 000	143 848 750	151 944 969	160 243 593
Rentebuffer (2 % økning)	41 999 040	42 166 433	47 227 226	47 439 148
Egenkapitalfinansiering	5 922 000	26 891 000	5 019 000	1 660 000
Sum behov disp.fond	183 871 040	212 906 183	204 191 195	209 342 741

Med den oppbyggingstakten som her legges til grunn vil Halden kommune kunne være i en posisjon rundt 2023 hvor vi kan begynne å nivellere ett disposisjonsfond som kan holde seg flytende på rundt 8 % av driftsinntektene, og kommunen vil ha nødvendig økonomisk sikkerhet til å gjennomføre nødvendige investeringer i de påfølgende årene. I dette har kommunedirektøren lagt inn en buffer med tanke på den usikkerheten som knytter seg til årsresultatet for driftsåret 2020, og spesielt med tanke på eventuelle merkostnader knyttet til pandemiutbruddet.

Fondsoppbygging	I.B 2020	I.B 2021	I.B 2022	I.B 2023	I.B 2024
Saldo disposisjonsfond 1.1	119 546 000	108 546 000	145 343 000	171 831 000	208 845 000
Budsjettet bruk	- 26 000 000	- 6 750 000	- 26 891 000	- 5 019 000	- 1 660 000
Budsjettet avsetning	35 000 000	43 547 000	53 379 000	42 033 000	38 447 000
Buffer prognose	- 20 000 000	-	-	-	-
Saldo dispfond. 31.12	108 546 000	145 343 000	171 831 000	208 845 000	245 632 000

Fellesinntekter samlet

	2021	2022	2023	2024
Rammetilskudd	- 990 113 000	-1 036 173 000	-1 067 798 000	- 1 100 665 000
Skatteinntekter	- 825 505 000	- 839 869 000	- 865 743 000	- 892 635 000
Eiendomsskatt	- 74 441 000	- 72 441 000	- 70 441 000	- 68 441 000
Kompensasjonsinntekter	- 3 950 000	- 2 850 000	- 1 750 000	- 650 000
Sum driftsinntekter	- 1 894 009 000	-1 951 333 000	-2 005 732 000	- 2 062 391 000
Renteinntekter	- 8 000 000	- 8 500 000	- 9 000 000	- 9 500 000
Utbytte	-	-	-	-
Renteutgifter	59 054 000	64 327 000	69 973 000	73 007 000
Avdrag	124 737 101	134 199 000	148 860 000	155 807 000
Sun netto finans	175 791 101	190 026 000	209 833 000	219 314 000
Netto drift	- 1 718 217 899	-1 761 307 000	-1 795 899 000	- 1 843 077 000
Overføring til investering	6 750 000	26 891 000	5 019 000	1 660 000
Avsetning til disp	43 547 000	53 379 000	42 033 000	38 447 000
Bruk av disp	- 6 750 000	- 26 891 000	- 5 019 000	- 1 660 000
Sum disponering	43 547 000	53 379 000	42 033 000	38 447 000
Sum fellesinntekter	- 1 674 670 899	-1 707 928 000	-1 753 866 000	- 1 804 630 000

Akkumulert premiefond

I det vedtatte budsjettet for 2020 ligger det et verbalpunkt som sier at kommunedirektøren skal benytte premiefondet i HKP i stor grad for å dekke pensjonskostnadene i 2020. På bakgrunn av dette gjorde kommunedirektøren noen beregninger som viste at et slikt grep ville få en umiddelbar kostnad i driftsregnskapet for 2020 som det ikke var budsjettmessig dekning for, og fremmet denne utredningen i sak 2020/42.

Kommunestyret gjorde følgende vedtak i saken:

Saken utsettes til etter at kommuneproposisjonen for 2021 legges fram og i påvente av at departementets forestående gjennomgang av toppfinansieringsordningen foreligger.

Kommunedirektøren bes derfor i forbindelse med økonomiplan 2021-2024 og budsjett 2021 å legge fram en plan for bruk av premiefondet til å redusere det akkumulerte premieavviket som er i tråd med budsjettet for 2020 og som synliggjør alle økonomiske konsekvenser på kort og lang sikt fra og med regnskapsåret 2020.

I det neste avsnittet er det i første del lagt inn beskrivelser og illustrasjoner som er av generell karakter for at leseren enklere skal kunne følge resonnetet i siste del av avsnittet der kommunedirektøren svarer opp vedtaket med konkrete økonomiske effekter for Halden kommune

fra og med regnskapsåret 2020.

Premiefond er et fond for tilbakeførte premier og overskudd, hvor hensikten er at kommunen skal kunne avsette ekstra beløp i «gode likviditetsår» for å ha et fond å ta av til betaling av premier. Midler på premiefondet kan kun brukes til fremtidig premiebetaling, som ved bruk vil erstatte en fysisk utbetaling fra kommunens bankkonto. Samtidig vil det også være slik at så lenge kommunen ikke utbetaler premiebeløpet blir det heller ikke bokført noen kostnad i kommunens regnskap. Kommunale regnskapsregler sier derimot at bruk av premiefond som betalingsmiddel for løpende pensjonspremie ikke skal ha resultateffekt, og dermed avregnes bruk av premiefond mot en reduksjon i premieavviket.

Dette er illustrert i følgende eksempel hvor halvparten av premien er dekket med premiefond:

	Uten bruk av premiefond		Med bruk av premiefond	
Pensjonspremie		100 000		50 000
Premieavvik	-	20 000		30 000
Bokført kostnad		80 000		80 000

Dette betyr videre at det året man eventuelt velger å bruke av premiefondet vil man ikke få noen direkte effekt i kommunens driftsregnskap. Det man reduserer bokført premie med i regnskapet ved å bruke av fondet vil ha sin motpost i premieavviket.

Fra og med år 2 vil det derimot isolert sett ha positive effekter i kommunens regnskaper. Dette kommer av at den motregningen som blir gjort mot premieavviket for at kommunen ikke skal få resultateffekt av å bruke av premiefondet som erstatning for ordinær premieinnbetaling, reduserer det akkumulerte premieavviket. Det akkumulerte premieavviket på sin side skal etter reglene amortiseres (nedbetales) over de neste 7 år etter at det er oppstått.

Dette er illustrert i følgende eksempel:

	Uten å bruke premiefond			Med bruk av premiefond		
	År1	År2	År3	År 1	År 2	År 3
Pensjonspremie	100 000			50 000		
Premieavvik	- 20 000			30 000		
Amortisering	-	2 857	2 857		-	-
Bokført kostnad	80 000	2 857	2 857	80 000	-	-

Som tabellen over viser vil effekten fra år 2 være lik 1/7 av det premieavviket man ellers ville ha måttet amortisere, hvert år i 7 år. Kommunen vil altså i dette eksempelet oppnå en kostnadsreduksjon fra og med år 2 til og med år 7 på premieavvikets størrelse. I eksempelet over er det for enkelhetsskyld antatt at det bare er drift i år 1.

I avsnittet og tabellene over er det vist den økonomiske effekten ved bruk av premiefond innenfor pensjonsområdet isolert. Men bruk av premiefond medfører også andre effekter i kommunens driftsregnskap som det er viktig å være klar over.

Når det gjelder beregningsgrunnlaget for refusjon for brukere med særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester, refusjon for fengselshelsetjenester og fengselsbibliotek, vil eventuell bruk av premiefond ikke komme med i kostnadsberegningene.

I retningslinjene for disse beregningene står det følgende om pensjonsforholdene

«Pensjonsutgifter som er bokført på tjenestefunksjonene, skal legges på direkte lønnsutgifter. I praksis betyr det at premieavvik og amortiseringen av premieavviket holdes utenfor, og utgiftene utgjør forsikringspremien som er betalt.»

Premiefond er avkastning på pensjonsmidler som står til «sparing» hos pensjonsleverandøren uten at dette balanseføres i kommunens regnskap. Premiefondet kan i hovedsak kun brukes til å betale pensjonspremien med. Bruk av premiefond skal føres på funksjon 173. Bruk av premiefond medfører at kommunenes utgifter blir redusert, men dette framkommer ikke på de aktuelle tjenestefunksjonene som inngår i refusjonsgrunnlaget for ressurskrevende tjenester. Kommunen skal derfor trekke andel som er knyttet til ansatte som yter ressurskrevende tjenester fra premiefondet i refusjonsgrunnlaget. Kommunen kan benytte andel av premien for de aktuelle ansatte ved beregning av andelen som skal trekkes fra.»

Kommunen vil altså her måtte kreve refusjon på et lavere grunnlag enn man ville gjort dersom man betalte og belastet ordinær pensjonspremie. Dette er illustrert i følgende eksempel:

	Uten bruk av premiefond	Med bruk av premiefond
Refusjonsgrunnlag	10 000	10 000
Refusjonsinntekt	10 000	8 000
Tap av inntekt	-	- 2 000

Kommunen vil i dette eksempelet tape inntekter som følge av at refusjonsgrunnlaget vil være lavere. I eksempelet og illustrasjonene over er det ingen sammenheng mellom de tallmessige størrelsene som brukes, slik at redusert kostnad og tapte inntekter ikke kan settes opp mot hverandre. I det videre bruker vi faktiske størrelse for Halden kommune hentet fra regnskapstall, budsjetter og prognoser.

Økonomiske effekter for Halden kommune

Ved utgangen av 2019 hadde Halden kommune et akkumulert premiefond i HKP på 121 mkr. Dette er midler som er akkumulert over noen år i det Halden kommune i kun liten grad har ønsket å bruke av premiefondet som betalingsmiddel for pensjonspremie de siste årene. Til sammenligning var saldoen på premiefondet 5 mkr ved utgangen av 2015. Dette betyr videre at Halden kommune kan bruke inntil 121 mkr av premiefondet til dekning av løpende pensjonspremie.

Prognosene for premiefondet i 2020 viser pr 3. kvartal at premiefondet kan vokse til om lag 210 mkr dersom styret vedtar en 50/50 fordeling av avkastningsresultatet mellom pensjonskassen og

kommunen. I tillegg vil det bli frigjort reserver som følge av overgang til ny OfTP, som finanstilsynet nå har avklart skal føres over til premiefondet. Anslaget på denne overføringen ligger rundt 130 – 135 mkr, hvilket vil si at samlet prognosetall for akkumulert premieavvik ved utgangen av 2020 ligger opp mot 340 mkr.

Kommunedirektøren har gjennomført de videre beregninger på bakgrunn av regnskapstall pr. 2019 samt prognosetall for 2020 til grunn for beregningene. Det understrekes at eventuelle vedtak knyttet til bruk av premiefond i budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024, bør baseres på verdier fra avlagte regnskaper og ikke prognoser. Likevel vil det være viktig å vise hvilke effekter som kan oppnås dersom prognosene holder stikk.

I nedenfor stående tabell vises samlet pensjonskostnad (premie, premieavvik og amortiseringskostnader) i hht GKRS mottatt i oktober 2020 for årene 2020 og 2021.

	2020	2021
Total premie	145 686 000	145 686 000
Herav arbeidsgivers andel	131 686 000	131 686 000
Premieavvik	- 85 965 000	- 86 901 000
Amortisering	58 464 000	70 268 000
Sum pensjonskostnad	118 185 000	129 053 000

Dersom Halden kommune ønsker å benytte seg helt og fullt av oppspart premiefond pr. 31.12.2019, tillagt prognosetallene for 2020 i f.eks 2021, vil den isolerte effekten bli som vist i tabellen under (effekten vil bli den samme uansett hvilket år en velger å bruke premiefondet, justert for evt. endring i saldoen)

	Uten å bruke premiefond					Med bruk av premiefond				
	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
Amortiseringskostnad	70 268 000	82 682 429	95 096 857	107 511 286	119 925 714	70 268 000	65 396 714	56 998 857	58 356 143	70 770 571
Refusjonsinntekt	- 110 328 000	- 112 755 216	- 115 235 831	- 117 771 019	- 120 361 981	- 95 328 000	- 94 755 216	- 105 235 831	- 117 771 019	- 120 361 981
Renteinntekt	- 1 210 000	- 1 450 000	- 750 000	-	-	- 2 843 500	- 3 407 500	- 1 762 500	-	-
Sum	- 41 270 000	- 31 522 787	- 20 888 974	- 10 259 733	- 436 267	- 27 903 500	- 32 766 002	- 49 999 474	- 59 414 876	- 49 591 410

	Differanser				
	2021	2022	2023	2024	2025
Amortiseringskostnad	-	- 17 285 714	- 38 098 000	- 49 155 143	- 49 155 143
Refusjonsinntekt	15 000 000	18 000 000	10 000 000	-	-
Renteinntekt	1 633 500	1 957 500	1 012 500	-	-
Sum	16 633 500	2 671 786	- 27 085 500	- 49 155 143	- 49 155 143

Ved å bruke av premiefondet som vist over vil kostnadsnivået det året man bruker av premiefondet forbli uendret, mens kostnadsnivået isolert sett vil falle med 17 mkr i 2022, 38 mkr i 2023 og deretter ligge flatt på 49 mkr frem til og med 2028. Det er en naturlig konsekvens siden bruk av premiefond

har den funksjonen at det samtidig reduserer gjeldsposten i balansen knyttet til akkumulert premieavvik, og at det dermed blir et lavere amortiseringsbeløp de neste 7 årene.

Som nevnt i illustrasjonen innledningsvis har det å bruke av premiefond også en effekt knyttet til refusjon for brukere med særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester, refusjon fengselshelsetjenester, fengselsbibliotek og neon mindre refusjonsordninger.

Beregningsforutsetningene her er at det er den bokførte premien som skal legges til grunn som pensjonskostnad i regnestykket. Det betyr videre at pensjonsgrunnlaget i refusjonsberegningen i de årene kommunen eventuelt velger å bruke av premiefondet vil reduseres med mellom 50 % og 100 %. (85 % i 2021, 100% i 2022 og 50 % i 2023)

I nedenfor stående tabell er de økonomiske effektene av redusert bokført premie knyttet til de ulike refusjonsordningene samlet. (Ressurskrevende brukere, Fengselstjenester og andre refusjonsordninger)

	2021	2022	2023	2024	2025
Tilskudd uten bruk av premiefond	110 328 000	112 755 216	115 235 831	117 771 019	120 361 981
Tilskudd med bruk av premiefond	95 328 000	94 755 216	105 235 831	117 771 019	120 361 981
Beregnet inntektstap	15 000 000	18 000 000	10 000 000	-	-

Ved å bruke hele premiefondet i perioden 2021 -2023 vil kommunen måtte nedjustere sine refusjonsgrunnlag med om lag 43 mkr, som dermed vil tilfalle staten i stedet for å bli værende i kommunen.

Bruk av premiefond som erstatning for løpende premieinnbetaling vil også ha en likviditetseffekt for kommunen. I og med at premiefondet ikke medfører en likvid utbetaling fra kommunens bankkonto, mens ordinær premieinnbetaling gjør det, sparer kommunen sånn sett en utbetaling på 340 mkr dersom hele premiefondet benyttes. Denne effekten vil også ha innvirkning på kommunens driftsregnskap ved en bedret likviditet som igjen gir grunnlag for økte renteinntekter av bankinnskudd. I tabellen under er det lagt til grunn kommunens innskuddsrente i bankavtalen slik den var pr. 2. kvartal 2020.

På den annen side vil premiefondet også ha en avkastning i all den tid midlene forvaltes i pensjonskassen plasseringsportefølje. Pensjonskassen opplyser om at prognostisert avkastningssats i 2020 er 2,35 %. Det å bruke premiefondet har dermed et netto rentetap på 1,35 %-poeng som må tas med i betraktningen.

	Uten å bruke premiefond					Med bruk av premiefond				
	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
Rentegrnlag	121 000 000	145 000 000	75 000 000	-	-	121 000 000	145 000 000	75 000 000	-	-
Avkastning pensjonskassen	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
Rentesats konsernkonto	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %
Renteinntekt	1 210 000	1 450 000	750 000	-	-	2 843 500	3 407 500	1 762 500	-	-

	Differanser				
	2021	2022	2023	2024	2025
Rentegrunnlag	-	-	-	-	-
Avkastning pensjonskassen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Rentesats konsernkonto	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Renteinntekt	1 633 500	1 957 500	1 012 500	-	-

I nedenfor stående tabell er alle kjente effekter av ovenstående beregninger lagt inn.

	Uten å bruke premiefond					Med bruk av premiefond				
	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
Amortiseringskostnad	70 268 000	82 682 429	95 096 857	107 511 286	119 925 714	70 268 000	65 396 714	56 998 857	58 356 143	70 770 571
Refusjonsinntekt	- 110 328 000	- 112 755 216	- 115 235 831	- 117 771 019	- 120 361 981	- 95 328 000	- 94 755 216	- 105 235 831	- 117 771 019	- 120 361 981
Renteinntekt	- 1 210 000	- 1 450 000	- 750 000	-	-	- 2 843 500	- 3 407 500	- 1 762 500	-	-
Sum	- 41 270 000	- 31 522 787	- 20 888 974	- 10 259 733	- 436 267	- 27 903 500	- 32 766 002	- 49 999 474	- 59 414 876	- 49 591 410

	Differanser				
	2021	2022	2023	2024	2025
Amortiseringskostnad	-	- 17 285 714	- 38 098 000	- 49 155 143	- 49 155 143
Refusjonsinntekt	15 000 000	18 000 000	10 000 000	-	-
Renteinntekt	1 633 500	1 957 500	1 012 500	-	-
Sum	16 633 500	2 671 786	- 27 085 500	- 49 155 143	- 49 155 143

Beregningene viser at kommunen vil få en merkostnad for årene 2021, 2022 og 2023 på til sammen 47 mkr, men vil samtidig oppnå kostnadsreduksjoner økende fra 17 mkr i 2022 til 49 mkr i 2024 som deretter vil ligge på 49 mkr til amortiseringstiden er over. Kostnadsreduksjonene vil, på bakgrunn av at bruken av premiefond medfører reduksjoner i balanseført gjeld, medføre en samlet kostnadsreduksjon på i underkant av 300 mkr fordelt over 7 år, alle andre forhold holdt konstante.

Plan for bruk av premiefond

Vedtaket i sak 2020/42 sier at saken utsettes til etter at kommuneproposisjonen for 2021 legges fram og i påvente av at departementets forestående gjennomgang av toppfinansieringsordningen foreligger.

Status i departementets gjennomgang av toppfinansieringsordningen er at Telemarksforskning, etter at departementet lyste ut et prosjekt for å få mer kunnskap om mulige insentivvirkninger, leverte en rapport våren 2020. Hovedfunnene fra denne rapporten er at de ikke finner grunnlag for å si at økonomiske insentiver dominerer beslutninger ved tildeling og produksjon av tjenester i kommunene.

Videre mener de alt i alt å finne få tegn til at toppfinansieringsordningen påvirker omfang, innretning eller organisering av tjenester i en retning som går på tvers av regelverk, helsefaglige vurderinger eller effektivitet. De påpeker svakheter i ordningens betydning for ressursfordeling mellom kommuner, noe regjeringen synes å ha tatt ad notam i det de i forslag til statsbudsjettet har foreslått en sikringsordning for små kommuner med relativt sett mange brukere.

Hovedinntrykket er at toppfinansieringsordningen nå sikrer at kommuner med mange ressurskrevende brukere også har ressurser til andre brukere og innbyggere. Det er ikke eksplisitt

uttalt fra regjeringen eller departementet i forbindelse med statsbudsjettet at de vil be stortinget fatte ytterligere vedtak omkring denne ordningen med det første. Det er dermed rimelig å anta at ordningen i grove trekk vil fortsette med omtrentlig samme innretning en stund til, men at det på sikt vil måtte komme endringer som reduserer statens kostnader.

Utfordringen med å gjøre et slikt grep på nåværende tidspunkt, som etter kommunedirektørens beregninger helt klart vil gi økonomisk gevinst, er at kommunen må «gi fra seg» rundt 50 mkr til staten i form av reduserte refusjonsinntekter. Kommunedirektøren mener det vil være mer fordelaktig å la premiefondet stå og vokse i pensjonskassen noen år til. For det første vil midlene etter all sannsynlighet gi vesentlig større avkastning i pensjonskassen enn på kommunens bankkonto, og for det andre er det slik at dersom premiefondet ved årets utgang er større enn 50 % av seks ganger gjennomsnittet av de siste tre års innskudd, premie og risikopremie, kan det overskytende beløpet overføres tilbake til kommunen. Jmfr. Lov om tjenstepensjon § 5-12.

Kort oppsummert foreslår kommunedirektøren at bruken av premiefond utsettes noen år til, og at det vil være fordelaktig at midlene i mellomtiden forvaltes av pensjonskassen.

Dersom kommunestyret likevel ønsker å bruke av premiefondet viser utredningene over de økonomiske konsekvensene av dette slik vedtaket ber om.

Utvikling driftsøkonomi

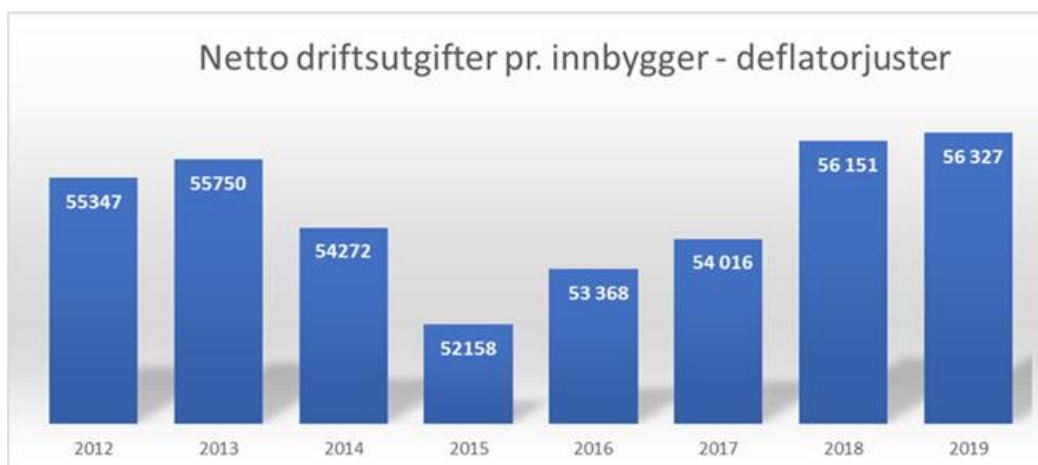
Det har tidligere blitt pekt på en negativ utvikling av kostnadsnivået rundt tjenestene våre. I de siste budsjettprosessene har det vært nødvendig å tilføre midler til drift, samt å utarbeide nye tiltak, for å kunne presentere et budsjett i balanse. Også i budsjett- og økonomiplanen for 2021 -2024 har det vært nødvendig å utarbeide ytterligere kostnadsreducerende tiltak for å oppnå balanse.

Kostratallene til Halden kommune har helt siden 2015 vist en trend der kostnadsveksten målt pr. innbygger har vært høyere enn lønns- og prisveksten. Det kan være flere årsaker til en slik økning;

- Det kan skyldes vedtak om utøkte tjenester,
- Det kan skyldes økt demografisk vekst, f.eks flere eldre innbyggere med behov for tjenester,
- Det kan skyldes økt ineffektivitet, økt rettighetslovgivning ect ect.

Ser vi på utviklingen av kommunens samlede driftskostnader målt pr innbygger de siste årene ser vi at vi i 2018 og 2019 er tilbake på det kostnadsnivået vi hadde i perioden 2012 – 2013.

Den negative driftsprognosen vi har i 2020 (med eller uten koronakostnader) indikerer at netto driftsutgifter pr. innbygger i 2020 vil bli høyere enn den var i 2019, og kostnadene har steget helt siden 2015.

I driftsåret 2017 viste regnskapsresultatet for tjenesteområdene samlet et mindreforbruk på 17 mkr, mens det for 2018 viste et merforbruk på rundt 3 mkr. Regnskapsåret 2019 viste et underliggende driftsavvik på rundt 47 mkr, mens de siste prognosene for 2020 indikerer et underliggende driftsavvik på om lag 13 mkr når vi ser bort i fra merkostnader knyttet til koronapandemien.

Økonomisk handlingsrom - et bilde på situasjonen

Kommunedirektøren har de siste årene tegnet et bilde der rammebetingelsene vil bli strammere og strammere.

Det er flere påvirkningsfaktorer i et slikt bilde, men i hovedtrekk kan en si at det omhandler reduserte rammeoverføringer, økte finanskostnader og større press på de kommunale tjenestene.

Reduserte rammeoverføringer merkes på flere måter. Det er direkte reduksjoner i frie inntekter, jmf. kapitlet om skatt- og rammetilskudd, det er indirekte reduksjoner som for eksempel økte kommunale egenandeler knyttet til refusjon for ressurskrevende brukere, det er underfinansierte reformer slik som f.eks lærernorm, pedagognorm ect, som i tillegg til det rent økonomiske også er en utfordring fordi det også reduserer handlingsrommet, og det er økt rettighetslovgivning og lovendringer generelt sett som enten pålegger kommunene kostnader eller som i eiendomsskattevedtakene de siste årene, reduserer kommunenes inntektsmuligheter.

Denne listen er ikke uttømmende men tegner et klart bilde av at også staten skal spare penger, og at dette reduserer rammebetingelsene i kommunene selv om det ikke snakkes så høyt om disse effektene.

Og når rammebetingelsene blir strammere blir trykket på det kommunale tjenestetilbudet større og større. Med andre ord; det må konstante kostnadsreduksjoner og omstillinger til for å opprettholde det kommunale velferdstilbudet.

Halden kommune har de senere år operert med relativt store investeringsplaner. Foruten at det de siste årene har blitt bygget en ny skole og ett nytt demenssenter, ligger det i planene å bygge ny skole og arena på Os, ny brannstasjon, ny svømmehall, nytt helsehus ect. I denne økonomiplanen ligger det investeringer inne for 1,6 mrd de neste 4 årene, og selv om låneopptakene ikke er like store (mva-refusjon, tilskudd, egenkapitalfinansiering kommer til fratrukk), medfører disse planene likevel en relativt kraftig økning av finanskostnadene. I denne økonomiplanen blir dette beregnet å utgjøre en økning i finanskostnadene på 66 mkr de neste 4 årene. Og når finanskostnadene øker blir trykket på det kommunale tjenestetilbudet større og større. Med andre ord; det må også her konstante kostnadsreduksjoner til for å opprettholde det kommunale velferdstilbudet.

Både reduserte rammeoverføringer og økningen i finanskostnadene har vært kjent i hele perioden, og vært med i de betraktninger som er gjort de siste årene med tanke på det totale risikobildet. Kommunedirektøren har hele tiden pekt på viktigheten av å ha sikringsordninger i form av nødvendig økonomisk handlingsrom for å gjennomføre de planlagte investeringene med et midlertidig høyt investeringsnivå. Sikringsordningene som sådan består av å bygge opp et disposisjonsfond som er stort nok til å takle uforutsette hendelser i både underliggende drift og rentenivå, samt muligheten for å kunne utnytte eiendomsskattepotensialet for dermed å kunne foreta en raskere nedbetaling av gjelden dersom driftsøkonomien for øvrig krever det.

I forslag til statsbudsjett for 2021 reduserer regjeringen handlingsrommet rundt eiendomsskatten ytterligere ved å justere ned maksimal promillesats fra 5 til 4 promille fra og med 2021. Det er ikke direkte varslet at handlingsrommet skal ytterligere ned, men det er nærliggende å tro at det er en viss risiko for nettopp det.

Som en 3. grunnpilar i risikovurderingen har det hele veien vært en forutsetning at den kommunale tjenesteproduksjonen er i økonomisk vater, og at det ikke oppstår en driftssituasjon der løpende utgifter er større enn løpende inntekter. Denne forutsetningen er knyttet opp mot målsettingene om å etablere et disposisjonsfond på 8 % av driftsinntektene, samt viktigheten av å til enhver tid ha balanse i underliggende drift. I driftsåret 2019 var underliggende drift ikke i balanse og regnskapet viste et merforbruk på området på i underkant av 50 mkr. Årsregnskapet viste et samlet mindreforbruk på 19 mkr, men dette skyldtes økte skatteinntekter og lavere renteutgifter på rundt 70 mkr.

I prognosene for 2020 ligger det an til et merforbruk i underliggende drift på om lag 6 mkr, mens det fortsatt knytter seg usikkerhet til regjeringens lovnad om å dekke alle koronautgifter. Foreløpig er det en viss risiko for at Halden kommune må legge til et koronarelatert merforbruk på 14 mkr til de allerede varslede 6 mkr slik at samlet merforbruk i 2020 fort kan ende opp på 20 mkr.

Regjeringen skal i siste halvdel av november legge frem nysalderingen av budsjett 2020, samt et anslag på koronakostnader og regjeringens dekning av disse for 2021. I skrivende stund kjenner ikke kommunedirektøren til hva dette vil medføre, men det er en viss risiko for at Halden kommune må budsjettere med å dekke deler av koronakostnadene også i 2021. Slike forhold vil kunne påvirke

fondsoppbyggingen og er dermed en risikofaktor i seg selv.

Den interne budsjett- og økonomiplanprosessen som har blitt kjørt denne høsten har vist at det blir mer og mer krevende å få sammen et saldert budsjett. I dette er kommunen bare i starten av hva som kan forventes av reduksjoner i statlige overføringer, jmf demografisk vekst og perspektivmeldingen. Effektene av økte finanskostnader har bare delvis slått inn, ikke hovedsakelig som følge av det ekspansive investeringsprogrammet, men som følge av lovendring knyttet til beregning av minimumsavdrag. Faktisk har det rekordlave rentenivået demmet opp for trykket ved økte avdrag så langt, og i planperioden skal finanskostnadene øke med over 60 mkr jmf vedtatt økonomiplan.

Kommunedirektøren har hele veien pekt på viktigheten av å lykkes med nødvendige omstillinger i tjenesteproduksjonen slik at det blir skapt nødvendig handlingsrom for å dekke økte finanskostnader og strammere rammebetingelser. Redusert statlig finansiering og økte finanskostnader kan ikke dekkes på andre måter enn som reduksjoner i driftsrammene. Omstillingsarbeidet har hatt og vil fortsatt ha høy prioritet og stort fokus. Likevel vil det kunne bli svært krevende dersom kravet til økonomisk effekt kommer på et tidligere tidspunkt enn det effektene av omstillingen kan hentes ut.

Kommunedirektøren ser at det vil være nødvendig å periodisere investeringer ytterligere sammenlignet med det som ble vedtatt i siste økonomiplan. Dette begrunnes delvis med at omstillingsprosessene er tidkrevende, men også med de signaler som har kommet vedrørende nedbygging av offentlig sektor som blant annet KS har satt på agendaen til arbeidslivskonferansen i januar 2021. Det kan dermed være fornuftig å «ta en fot i bakken» med tanke på det store investeringsløftet, og avvente utviklingen den nærmeste tiden.

Befolkningsutvikling og demografisk vekst

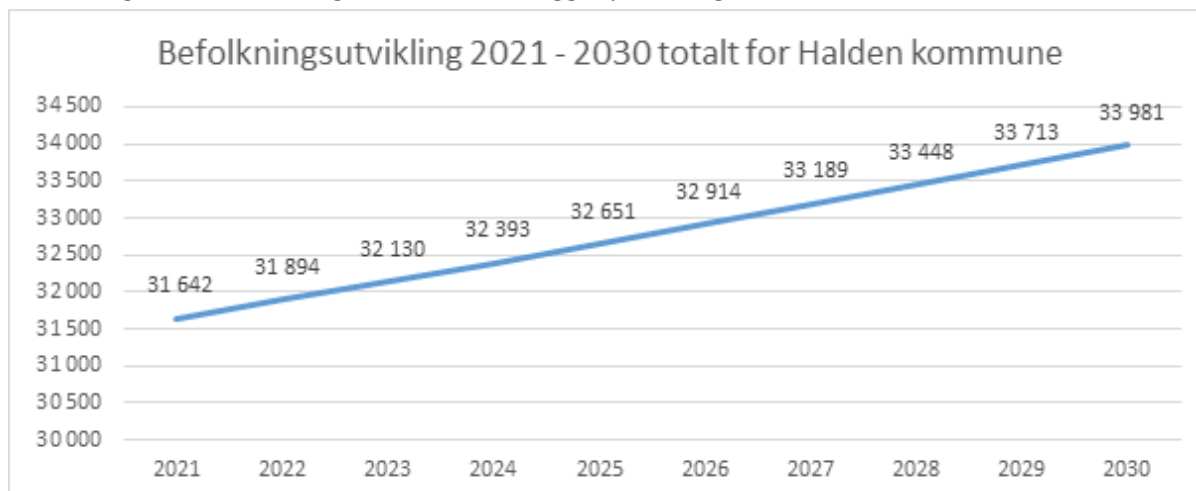
Befolkningsutviklingen og prognosene for de neste 10 årene viser at vi er inne i en periode hvor utviklingen peker i retning av en befolknings sammensetning der en større og større andel av befolkningen blir eldre. Denne utviklingen medfører noen utfordringer med tanke på behovet for helsetjenester fremover, det er av stor betydning hvordan kommunen klarer å løse det økende behovet for helsetjenester samtidig som det etter all sannsynlighet ikke vil følge tilsvarende finansiering med den demografiske kostnadsveksten.

For å kunne gi et bilde på den demografiske utviklingen fremover har kommunedirektøren i det videre lagt til grunn SSB's MMM-alternativ, (middels fruktbarhet, middels levealder og middels netttoinnvandring).

Ser vi på utviklingen de neste 10 årene med dette lagt til grunn ser vi at den totale befolkningsveksten antas å utgjøre en samlet vekst på om lag 8 %. Til sammenligning har

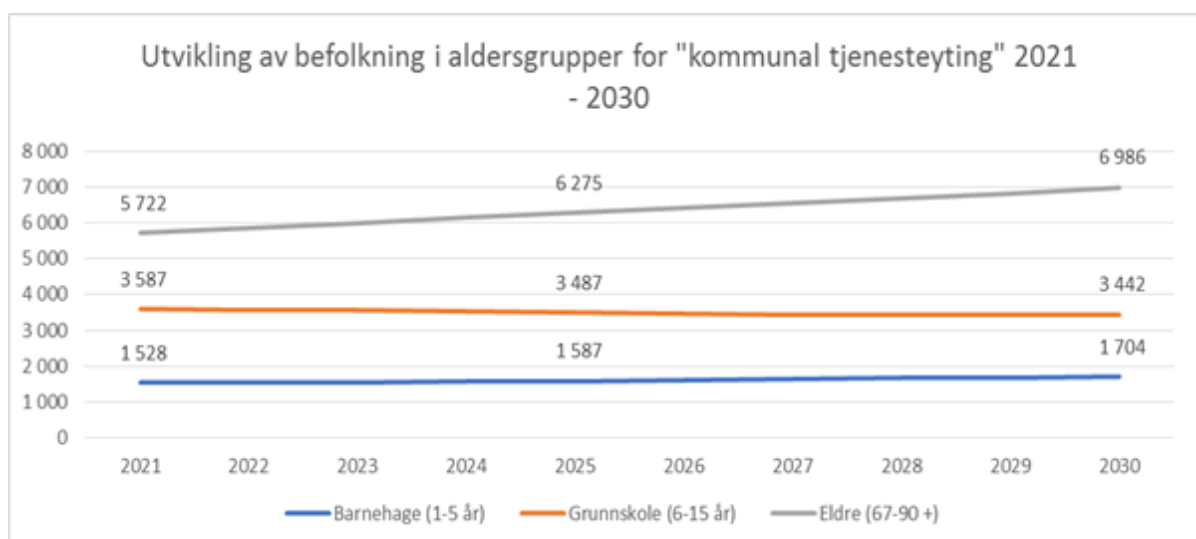

befolkningsveksten de foregående 10 årene ligget på om lag 9 %.

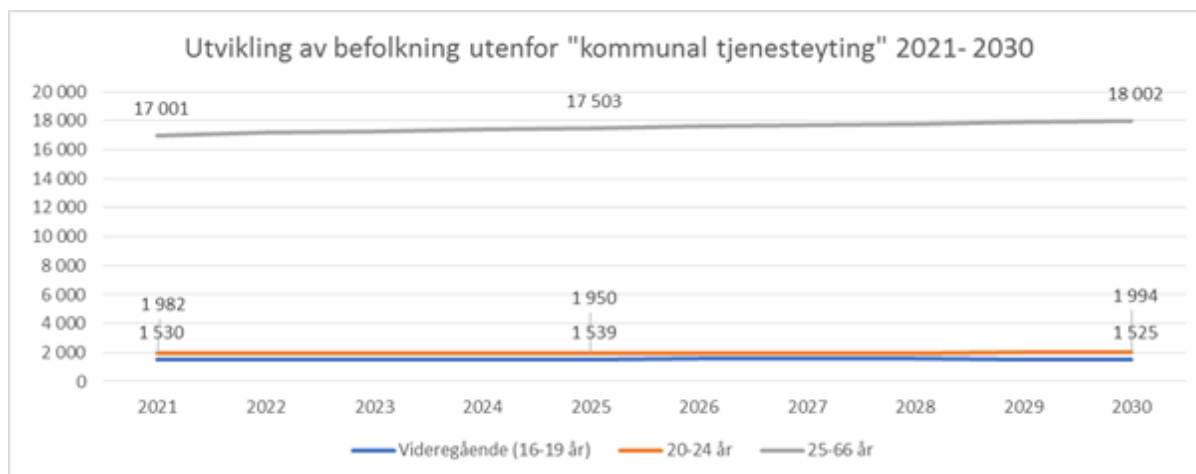

Grafen over viser store variasjoner mellom de ulike aldersgrupperingene de neste 10 årene.

Nedenfor er det lagt inn et diagram som viser underliggende vekst fordelt på de aldersgruppene som er høyest representert i den kommunale tjenesteytingen. Diagrammet viser at barn i barnehagealder øker i perioden med 176 barn (11,5 %) og at barn i barneskolealder reduseres med 145 barn (-4,0 %). Økningen i den eldste aldersgruppen fra 67 år og oppover viser en økning på hele 1264 eldre (22,0 %).

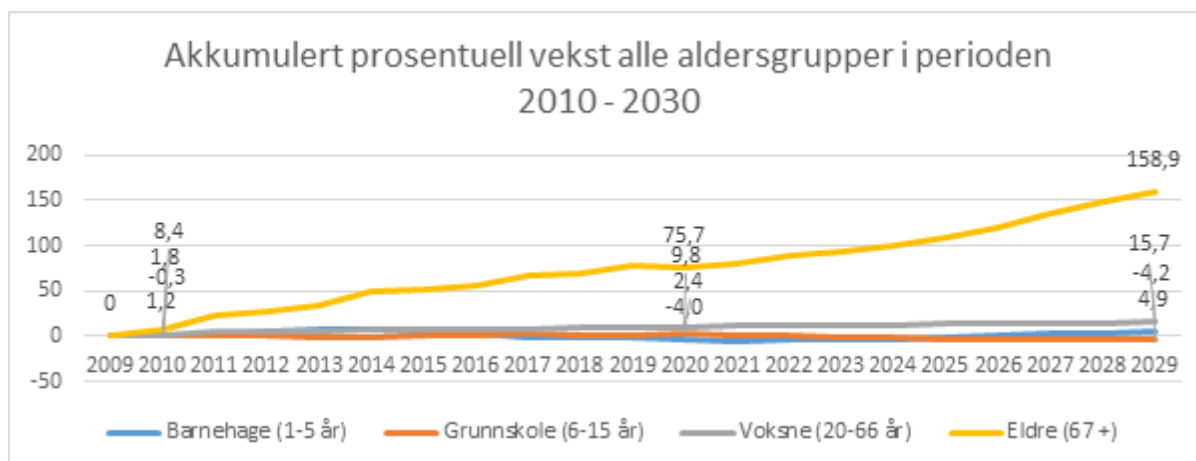

Ser vi på utviklingen i de øvrige aldersgruppene; elever i videregående (16- 19 år), studenter (20 – 24 år) og yrkesaktiv alder (25-66 år), ser vi at innbyggere i videregående skolealder vil reduseres med 5 (-0,3 %), innbyggere i studentalder vil øke med 12 (0,6 %) og innbyggere i yrkesaktiv alder vil øke med 1.001 personer (5,9 %).

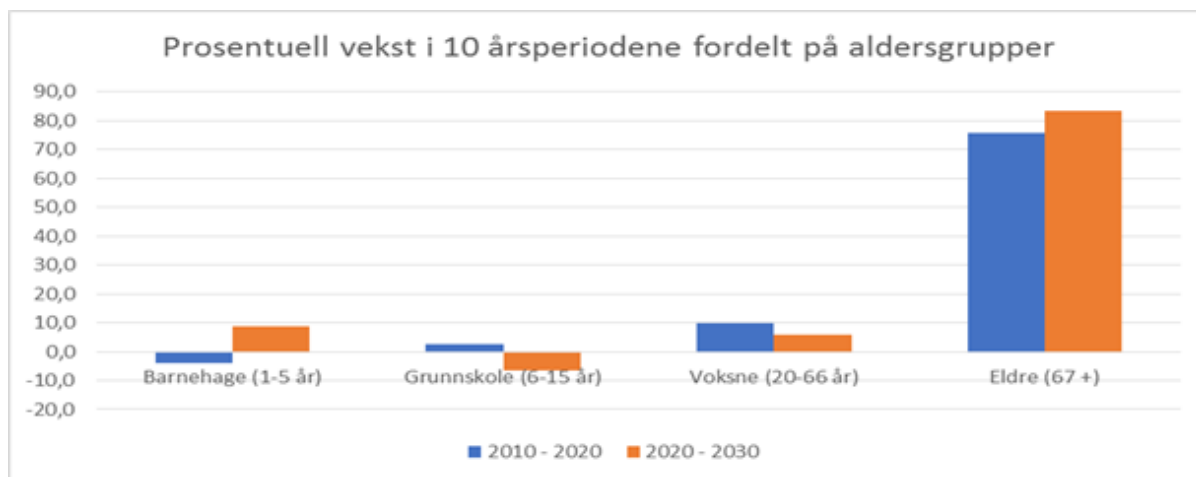
Tendensen er dermed den samme de 10 neste årene som den har vært de 10 siste årene. Antallet barn i barnehage- og skolealder er noenlunde lik. Det samme gjelder unge i videregående- og høyskolealder. Utviklingen blant innbyggere i yrkesaktiv alder er økende men har fallende vekstrate, mens utviklingen blant de eldre (67 +) bare fortsetter å vokse.

I nedenfor stående graf er det lagt inn den prosentvise veksten i de ulike alderskategoriene fra år til år i hele 20-årsperioden.

Som grafen viser er veksten relativt beskjedne i de yngste aldersgruppene, og mens voksne i yrkesaktiv alder øker med om lag 16 % er det ingenting mot veksten i de over 67 år som vokser med nær 160 % i perioden 2010 – 2030.

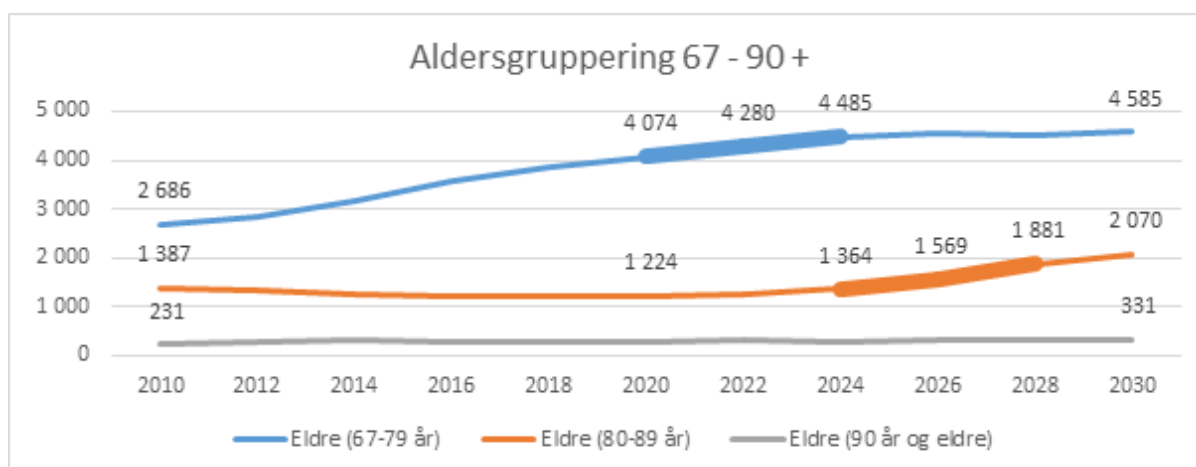
I grafen under er vekstratene presentert i 10-årsperiodene (2010 – 2020, 2020 – 2030). Denne oversikten viser at vi har en økende vekst foran oss for barn i barnehagealder, en nedadgående vekst i skolealder og yrkesaktiv alder, mens vi altså har en høyere vekst de neste 10 årene blant innbyggere over 67 år enn vi har hatt de foregående 10 årene.

Ut i fra den utviklingen som har vært, og den utviklingen vi ser i prognosene frem i tid er det liten tvil om hvilket tjenesteområde som vil oppleve (og har opplevd) det største trykket på etterspørsel etter tjenester. Det er også innenfor dette området vi kan forvente et økende behov for investeringer i infrastrukturen.

Ved å splitte opp de eldre i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og 90 år og oppover ser vi at veksten er størst de neste 4 årene i aldersgruppen 67-79 år som vil øke med omlag 400 personer.

Veksten i den neste aldersgruppen viser at det fra 2024 til 2028 vil bli 517 flere personer i aldersgruppen 80 – 89, mens den eldste aldersgruppen (90 +) kun vil ha en beskjeden økning i perioden.

Dette gir et stort behov for øking av antall plasser med heldøgns helse- og omsorgstjenester spesielt for eldre i starten av neste planperiode. Det er usikkert hva økt levealder vil innebære, om det vil gi flere friske år eller flere år med behov for kommunale tjenester. Ut fra statistikken kan vi lese at veksten i aldersgruppen 80-89 år øker betraktelig når vekstraten i aldersgruppen før, altså 67 – 79 år, flater ut. Det betyr at vi her legger til grunn at flere vil nå denne alderen utover i perioden enn i starten av perioden. På samme måte kan vi lese av statistikken at økt levealder ikke antas å ha nevneverdig effekt på de over 90 år i den neste 10-årsperioden.

Ut fra denne statistikken kan vi lese at det vil være et underliggende behov for investeringer i infrastrukturen fra og med 2024. Det er forventet at en økning i aldersgruppen 80-89 vil medføre et større behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester enn økningen i aldersgruppen 67-79 vil gjøre. Samtidig har kommunen en høy andel mellom 67-79 som trenger tjenester, og utviklingen har vært økende de siste årene.

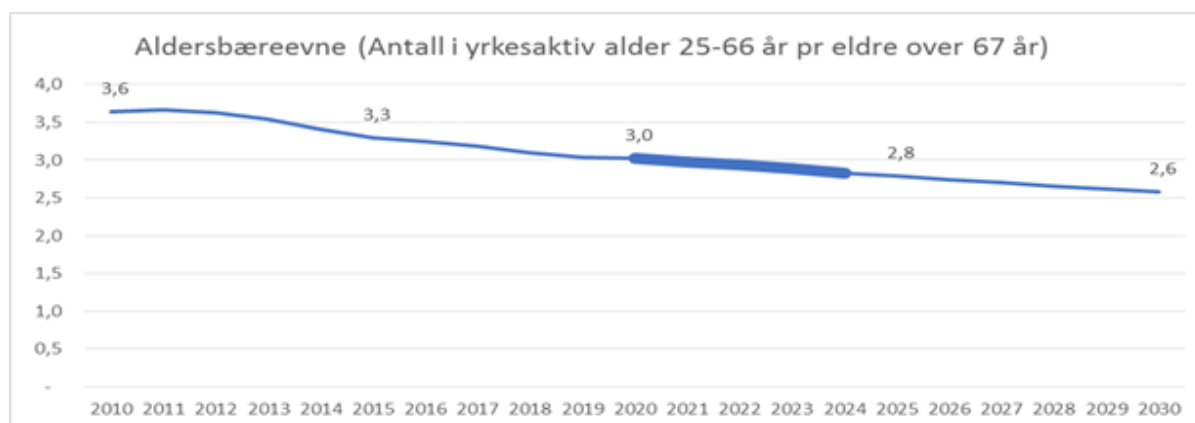
I løpet av de neste 8 årene kan aldersgruppen 80-89 øke med over 50 %. Om dette vil utløse et behov for å øke heldøgns plasser med 50 % er høyst usikkert, og vil i stor grad avhenge av om kommunen klarer å finne løsninger der omsorgstjenestene ytes på en annen måte enn i dag.

Bæreevner

En ikke ubetydelig del av den totale befolkningsveksten er knyttet til veksten i den eldre del av befolkningen. Antall personer over 67 år øker kraftig frem mot 2030 og videre utover.

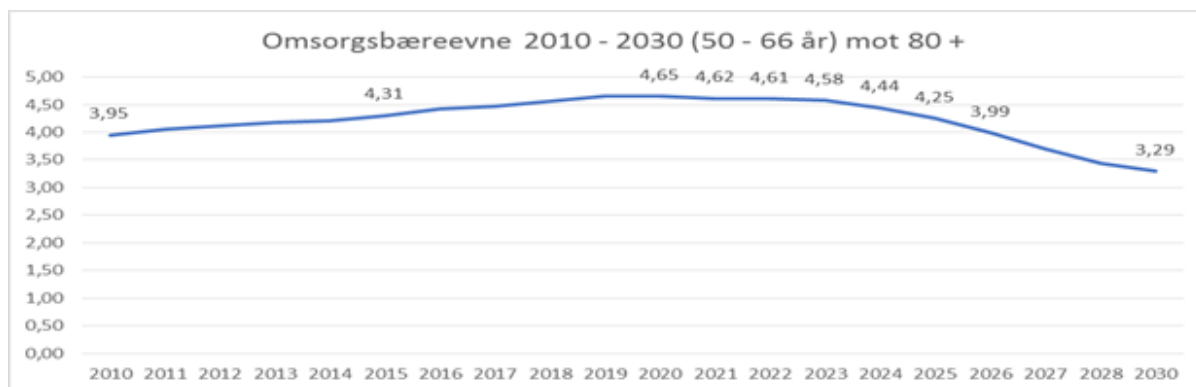
Nedgangen i andel personer i yrkesaktiv alder i forhold til andel eldre, vil trolig bli en utfordring både hva gjelder personellsituasjon innen helse- og omsorgssektoren og for øvrig verdiskapning og velferdsutvikling.

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom den yrkesaktive befolkningen og den eldre delen av befolkningen, og er av vesentlig interesse for framtidens økonomiske bæreevne og for velferdstilbud og helse- og omsorgstjenestene. I 2010 var det 3,6 personer i yrkesaktiv alder per eldre i Halden kommune, mens koeffisienten for aldersbæreevne reduseres til 3,0 i 2020 og 2,6 i 2030.

En slik utvikling vil påvirke de offentlige finansene på sikt. Produktiviteten blant de yrkesaktive må øke i takt med fallet i aldersbærekoeffisienten dersom velferdssamfunnet skal kunne finansieres på samme måte og med samme styrke som i dag.

Familieomsorgskoeffisienten, forholdet mellom antall personer over 80 år og antall personer i alderen 50 – 66 år, er et uttrykk for antallet potensielle familieomsorgsgivere og omsorgstrengende eldre. Grunnen til at de to aldersgruppene inngår i dette målet er at eldre over 80 år har de største omsorgsbehovene i befolkningen, og aldersgruppen 50 – 66 er de som i størst grad yter omsorg til eldre i familien.

Vi ser at vi pr 2020 har nådd toppunktet på omsorgsbæreevnen i lokalsamfunnet vårt. Dette henger igjen sammen med utviklingen i aldersgruppen 67 + de neste årene. Når antallet innbyggere bikker over fra yrkesaktiv alder til 67 + reduseres omsorgsbæreevnen tilsvarende. Og når disse etterhvert når en alder av 80 + får vi et kraftig fall i omsorgsbæreevnen i kommunen.

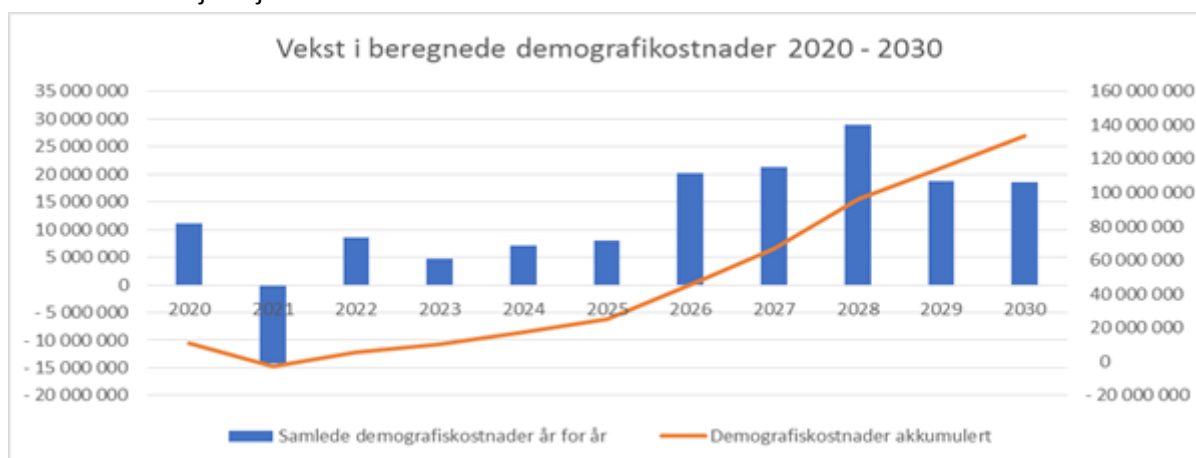
Aldersbæreevnen svekkes dermed kraftig (Færre yrkesaktive 25–66 år) per pensjonist. Det blir også færre omsorgspersoner (50–66 åringer) til å følge opp egne foreldre/slektinger blant de eldste innbyggerne (80+) i prognoseperioden.

Demografikostnader

I nedenfor stående graf er det lagt inn årlige og akkumulerte kostnader knyttet til den prognostiserte veksten i demografien. Til grunn for kostnadsberegningene har vi lagt Teknisk beregningsutvalg (TBU) sine kostnadsanslag for gjennomsnittsinbyggere i 2020 for de ulike aldersgruppene justert for Halden kommunes kostnadsindeks for utgiftsutjevning. Med andre ord blir hver enkelt endring i befolkningssammensetningen i Halden kommune kostnadsberegnet etter kostnadsnøklene i inntektssystemet.

I aldersgrupper hvor det prognostiseres en nedgang i antall innbyggere vil det vises med en reduksjon i demografikostnadene, og motsatt for aldersgrupper hvor prognosene viser vekst.

De blå søylene viser hvert enkelt års effekt av de samlede demografikostnadene i Halden kommune, mens den oransje linjen viser den akkumulerte veksten.

Som grafen viser er den demografiske kostnadsveksten de neste 10 årene beregnet å utgjøre i underkant av 145 mkr. Veksten er relativt jevn fra 2021 - 2025, men deretter øker kostnadsveksten kraftig. Denne økningen sammenfaller godt med kurven som viser økningen i innbyggere fra 80 – 89 år.

I den grad dette lokale anslaget kan legges til grunn for resten av landet, og vi noe forenklet kan si at Halden kommune utgjør om lag 0,5 % av landet totalt, vil de demografiske kostnadene de neste 10 årene øke med om lag 30 mrd. Trolig er de nasjonale tallene høyere i all den tid befolkningsveksten i landet for de neste 10 årene prognostiseres høyere enn i Halden kommune.

I disse tallene ligger det ikke inne elementer som lønns- og prisvekst, nye behov eller noen annen form for økning av velferdstilbudet. Dette er kun beregnede merkostnader sfa befolkningsvekst og befolkningsendring.

Det er også her relativt store variasjoner i beregningen av demografikostnadene innad mellom de ulike aldersgruppene.

I grafen under har vi delt opp den prognostiserte kostnadsveksten i aldersgruppene barn/unge (0-19), studenter/yrkesaktive (20-66) og eldre (67 +).

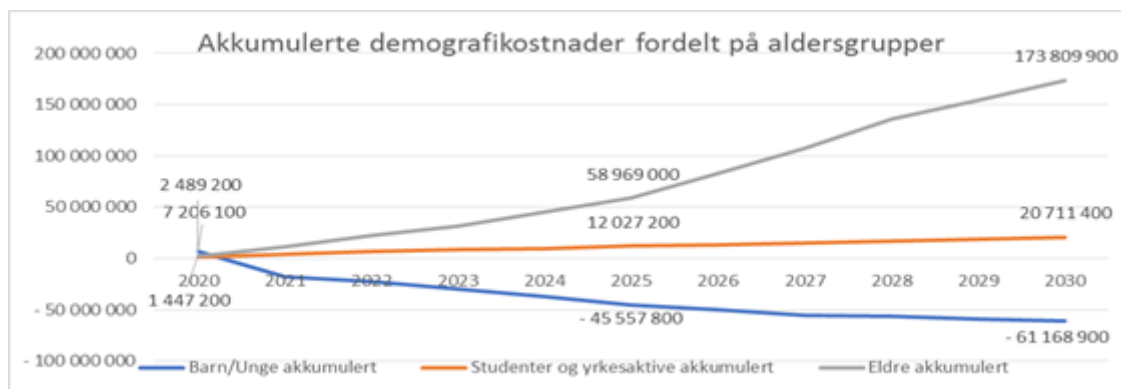
Som grafen viser er det forventet at alderssammensetningen fremover vil føre til lavere kostnader knyttet til barn og unge, relativt stabilt kostnadsnivå knyttet til studenter og yrkesaktive, og en formidabel kostnadsvekst knyttet til de eldre fra 67 år og oppover.

I nedenfor stående graf vises de akkumulerte verdiene av tilsvarende aldersgrupperinger.

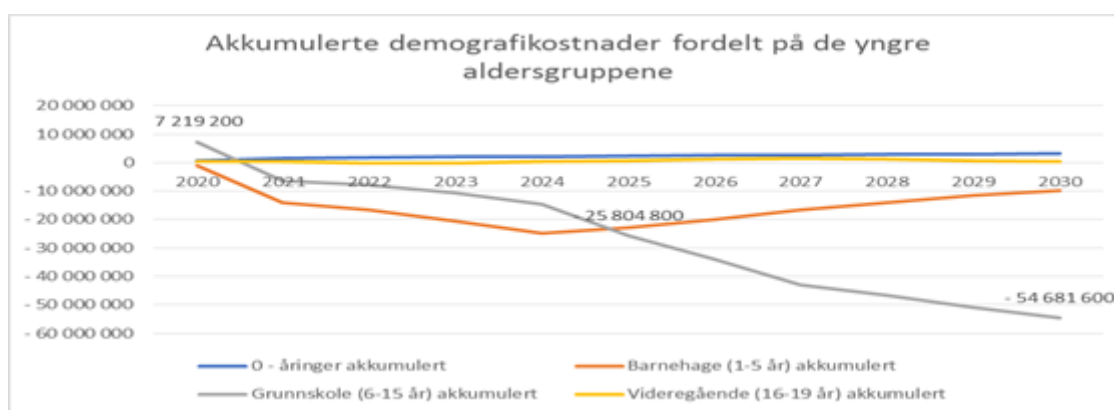
Her ser vi tydelig hvilken omprioritering som legges til grunn for den samlede beregningen av demografikostnader. Netto akkumulert kostnadsberegning for Halden kommune utgjør her om lag 135 mkr over de neste 10 årene mens de eldre alene utgjør over 173 mkr.

Det ligger en betydelig omfordelingseffekt i den demografiske kostnadsutviklingen de neste 10 årene.

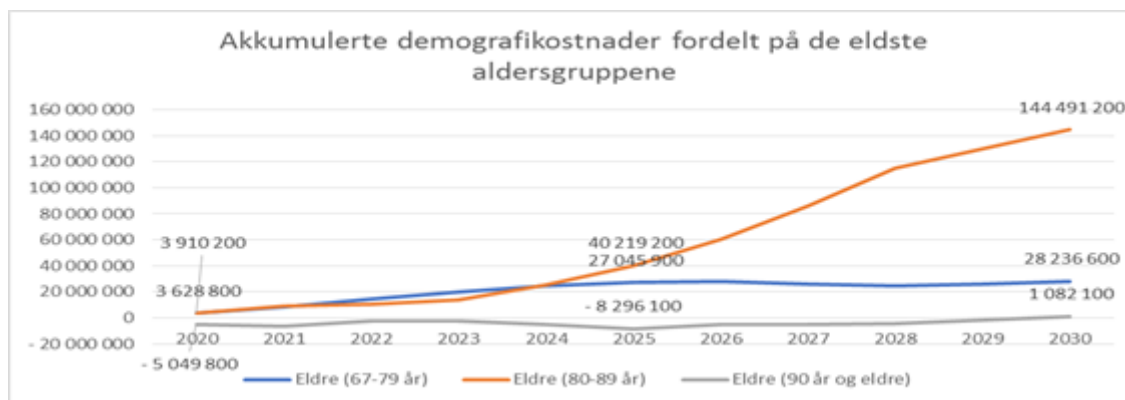

Nedenfor er demografianslaget fordelt innad på de yngre aldersgruppene, og en ser at det hovedsakelig er barn i skolealder som utgjør den største nedgangen. Befolkningsprognosene indikerer at elevtallet i grunnskolen i Halden kommune vil falle med om lag 200 elever de neste 10 årene, hvorav den bratteste kurven kommer fra 2025 og utover. Omregnet til kostnadsvekst utgjør det om lag 55 mkr i den neste 10-årsperioden.

Antallet 0-åringer forventes å bli noenlunde stabilt, mens kostnader knyttet til barn i barnehagealder vil falle frem mot 2025 for deretter å stige igjen.

Innad i de eldste aldersgruppene ser vi at det er i alderssegmentet 80-89 år vi får den kraftigste økningen i demografikostnadene. Dette henger sammen med den kraftige veksten i denne aldersgruppen fra 2024, samt at aldersgruppen anses som mer kostnadskrevende og dermed har en relativt høy grensekostnad.

Oppsummering

Befolkningsutviklingen og prognosene for de neste 10 årene viser at vi er inne i en periode hvor utviklingen peker i retning av en befolkningssammensetning der en større og større andel av befolkningen blir eldre. Fødselsoverskuddet prognostiseres lavt og noen år negativt, noe som ikke gir den helt store tilveksten av innbyggere fra «egne» rekker. Den befolkningsveksten som likevel ligger i prognosene fremover kommer i all hovedsak sfa innvandring og netto tilflytting fra andre kommuner. Den kraftige veksten i aldersgruppen 80 – 89 år medfører noen utfordringer med tanke på behovet for helsetjenester fra omlag 2024/2025 og utover. Veksten i demografikostnader som denne veksten representerer er formidabel og vil anslagsvis kunne øke med over 100 mkr bare i løpet av en 5-års periode fra 2025 – 2030. Denne veksten representerer samtidig et behov for investeringer i infrastruktur knyttet til heldøgns omsorgsplasser.

Med de signaler som er kommet fra statlige myndigheter rundt fremtidens finansiering av offentlig sektor, både i perspektivmeldingen fra 2017 og senere proposisjoner og statsbudsjett, er det av stor betydning hvordan kommunen klarer å løse det økende behovet for helsetjenester samtidig som det etter all sannsynlighet ikke vil følge tilsvarende finansiering med den demografiske kostnadsveksten.

Kommuneøkonomi - langsiktig perspektiv

Forut for arbeidet med økonomiplan 2021 – 2024 skulle regjeringen ha lagt fram perspektivmelding anno 2020. På grunn av pandemiutbruddet i våres, og senere store endringer i konjunkturer og nasjonaløkonomien for øvrig, har denne blitt utsatt. Etter planen skal meldingen presenteres vinteren 2021, antageligvis i slutten av januar måned.

Det betyr at den sist tilgjengelige perspektivmeldingen er fra 2017, men selv om den er godt over 3 år gammel er det lite som tyder på at det bildet som ble presentert i denne meldingen vil skille seg vesentlig fra den som blir presentert på nyåret. Det var til sammenligning ikke store forskjeller mellom budskapet i perspektivmelding fra 2013 og den som kom i 2017.

Finansminister Jan Tore Sanner sa under Civita sitt frokostmøte i april i år at det nok vil være slik at vi vil kjenne igjen de samme utfordringene i denne perspektivmeldingen som i den forrige.

I perspektivmeldingen fra 2017 er hovedutfordringen at velferdsstaten ikke er bærekraftig i den betydning at samme tilbud ikke kan gis til fremtidige generasjoner sett i et 50 års perspektiv dersom velferdsstaten driftes på samme måte som i dag.

Med dagens arbeidstidsbestemmelser og dagens kvalitet på offentlig sektor (ingen endring) vil underskuddet i det offentlige statsbudsjettet være om lag 150 mrd i 2060. Fra om lag 2030 er det beregnet at inndeckningsbehovet dermed vil utgjøre om lag 5 mrd hvert eneste år frem mot 2060.

Dette er en formidabel utfordring som vi hittil ikke har sett maken til. Og i tillegg til å være en stor utfordring i seg selv, så bygger beregningene på en antagelse om at arbeidsinnsatsen (37,5 timers arbeidsuke og 5 ukers ferie) opprettholdes og kvaliteten i offentlig sektor stopper på det nivået den har i dag. Hvis trenden med kortere arbeidsdager fortsetter de neste 30 årene som de har gjort de foregående, vil det doble underskuddet i 2060. Hvis man i tillegg øker kvaliteten innenfor offentlig sektor med 1 % årlig (som hittil) vil også det doble underskuddet i 2060. Begge tilfellene videreført i perioden vil da kunne gi et underskudd på statsbudsjettet på rundt 450 mrd. Det er dermed mer nærliggende å snakke om en utfordring på 15 mrd hvert år i 30- års perioden snarere enn de 5 mrd som perspektivmeldingen peker på.

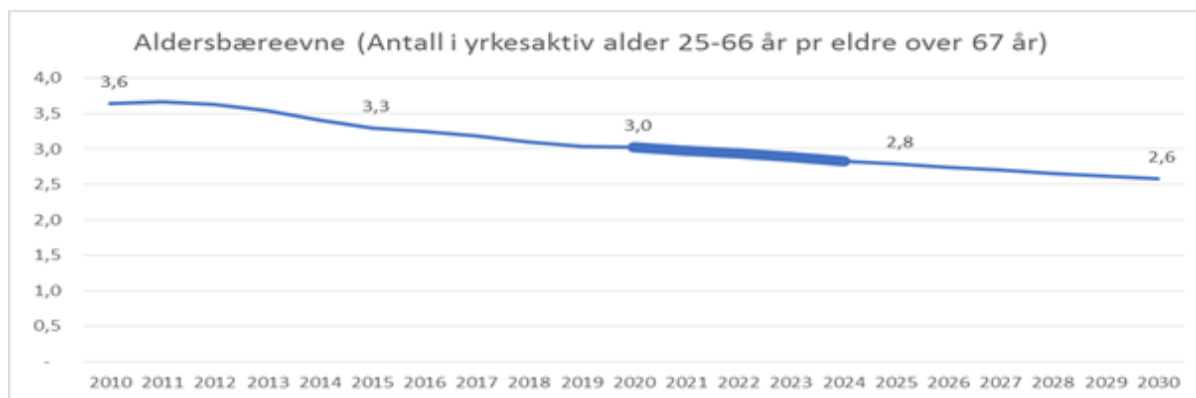
I Norge sett under ett er innbyggerne i en økonomisk situasjon som gjør det mulig å veksle ut penger mot fritid. Dette er også en del av årsaken til at arbeidsinnsatsen er lavere nå enn for en eller to generasjoner siden. Vi har rett og slett råd til å bytte ut noe av formuen vår mot økt fritid. Det å snu et slikt gode er ikke enkelt og vil kreve en endringsvilje i det norske folk som vil være utfordrende å få til i praksis. Men det må altså til for at anslagene i perspektivmeldingen skal holde (om et inndeckningsbehov på «bare» 5 mrd årlig).

I offentlig sektor må også kvaliteten og standardhevingen stoppe helt opp, og forbli på samme nivå gjennom hele 30- års perioden dersom anslaget på 5 mrd skal stå seg også her.

I praksis betyr det at kvalitet og standard i offentlig sektor vil bli parkert, mens kvalitet og standard i privat sektor vil fortsette å øke som tidligere. Det er vanskelig å se for seg at innbyggerne vil akseptere en slik nivåforskjell. Det er det samme som å si at kvalitet og standard i offentlig sektor pr. 2020 skulle vært som den var i 1990.

Den demografiske utviklingen de neste årene legger ytterligere press på arbeidsinnsatsen. Mens det var 3,6 yrkesaktive pr. pensjonist (3,6 delte på å finansiere den ene pensjonisten) i 2010, vil det bare være 2,6 yrkesaktive pr. pensjonist i 2030 lokalt i Halden kommune. Dette medfører ytterligere utfordringer med tanke på økt arbeidsinnsats som er skissert som en av 4 tiltaksområder for å dekke inn det antatte merforbruket på statsbudsjettet.

De andre 3 tiltaksområdene som er nevnt i perspektivmeldingen som mulige handlingsalternativer som kan vurderes i en samlet løsning for å finansiere velferdsordningene i tiårene fremover, er medfinansieringsalternativet, skattealternativet og effektiviseringsalternativet.

Økt arbeidsinnsats står helt sentralt i det regjeringen har pekt på som mest virkningsfulle strategier. Det styrker offentlige finanser, og gir den enkelte mulighet til å øke sin inntekt og velstand. Videre peker de også på at en mer effektiv offentlig forvaltning, og klare prioriteringer ut fra hva som gir mest velferd for pengene, vil være nødvendige elementer i et bærekraftig velferdssamfunn. Det gjelder ikke bare offentlige finansierte tjenester, men også overføringer som utgjør en stor del av de samlede offentlige utgiftene.

Økt og bedre arbeidstilbud er det momentet som gir størst effekt, og selv små endringer til det bedre eller verre, vil slå ut i budsjettbalansen av de fremtidige statsbudsjettene. Den totale produksjonen av arbeidstimer fremover vil være avhengig av 3 forhold. Hvilken andel av befolkningen som er i yrkesaktiv alder, hvilken andel av befolkningen som er sysselsatt, og gjennomsnittlige timeverk pr. ansatt.

Arbeidstimer fra 1970 årene og fremover har vært preget av 2 tunge trender. Det ene er at kvinner i stor grad deltar aktivt i arbeidslivet, og at det å yte omsorg for barn og eldre i mye større grad er betalte arbeidsoppgaver i dag. Det er ikke forventet at andelen kvinner i arbeid vil øke noe særlig fremover. Potensialet er stort sett brukt.

Den andre trenden er som nevnt tidligere at vi stadig bytter ut rikdommen vår med fritid. Fra en arbeidsuke på 42,5 timer på 70-tallet og 2 ukers ferie, til 37,5 timers arbeidsuke og 5 ukers ferie. I tillegg har vi blitt gitt muligheten til å pensjonere oss tidligere enn før.

Helt siden 2005 har reallønnsveksten vært høyere enn produktivetsveksten. Vi har i denne perioden altså fått mer utbetalt uten at vi er blitt mer produktive.

En slik bedring av bytteforholdet som er tatt ut i økt lønn, gjør økonomien sårbar over tid. I samme tid har våre nærmeste naboer hatt en helt motsatt utvikling av sin produktivitet. Vi er nå det landet i Norden med lavest produktivitet.

Så selv om dette alternativet er det alternativet som gir størst effekt, er det samtidig det alternativet som vil kreve størst grad av omstilling for innbyggerne. Det som må til for å oppnå effekter knyttet til

arbeidsinnsatsen er å få flere inn i arbeidslivet. Enten ved at de som allerede er i arbeidslivet jobber mer (lengre dager), at de som skulle gått av med pensjon fortsetter i arbeidslivet noen år til, eller ved at en større andel av befolkningen som i dag står utenfor arbeidslivet (frivillig eller ufrivillig) kommer ut i en eller annen form for arbeid.

Så kan det være noen politiske virkemidler knyttet til muligheter for midlertidig arbeid og utøkning av ulike arbeidstidsordninger som må på plass for at disse effektene skal oppnås.

De to siste alternativene; medfinansierings- og skattealternativet, levnes ikke særlig stor interesse som løsningsalternativ av regjeringen. Dette har nok flere årsaker, men den viktigste er kanskje at disse to alternativene ikke vil medføre økt produktivitet, og sånn sett slå beina under hovedutfordringen.

Beregningene viser også at inndekningsbehovet ikke alene kan møtes med bare ett av handlingsalternativene. Til det er utfordringene totalt sett for store. Det er for eksempel ikke sannsynlig at en mer effektiv offentlig forvaltning alene vil få utgiftsveksten ned på linje med veksten i inntektene, og det er heller ikke sannsynlig at det vil være mulig å få til rent økonomisk. Beregninger kommunedirektøren har gjort viser at dersom hele inndekningsbehovet skulle dekkes inn av økt effektivitet i de offentlige tjenestene ville det bety at Halden kommune måtte effektivisere sine tjenester med om lag 20 – 25 mkr hvert år i 30 år utover den effektiviseringen som allerede finner sted. Det regjeringen antyder er at en vellykket kombinasjon av de to handlingsalternativene – høy sysselsetting og en effektiv offentlig forvaltning – vil kunne gi et godt bidrag til å møte de utfordringene vi står overfor i tiårene fremover.

Det ligger dermed an til at handlingsrommet i finanspolitikken de neste 10-15 årene blir vesentlig mindre enn vi er vant til. Etter 2030 blir utfordringene enda større siden andelen eldre over 80 år tiltar, samtidig som bidraget fra oljefondet gradvis vil finansiere en mindre del av de offentlige utgiftene.

Det betyr at det offentlige vil få reduserte overføringer fremover, og nye krav til mer effektive løsninger ved å ta i bruk de mulighetene som ligger i ny velferdsteknologi og digitalisering.

Vi har de siste årene sett noen slike løsninger, og VKA-prosjektet i Halden kommune er et godt eksempel i så måte som må videreutvikles og høste større effekter i årene som kommer.

Men dette er ikke nok. Tilsvarende teknologiske løsninger må også til innenfor de andre tjenesteområdene. Det er nærliggende å tenke på omsorgs- og undervisningstjenestene, men også tjenester knyttet til administrative oppgaver. Selvbetjening, service, informasjon, bokføring, for å nevne noen. Alternativt, eller kanskje i kombinasjon, vil det medføre behov for reduksjoner eller eliminering av tjenester.

Og skal vi lykkes med dette må vi i stor grad utfordre det etablerte synet på hva kommunale tjenester skal være, og ikke minst; hvordan tjenestene skal gis. Det vil være helt utopi å tro at den utfordringen sektoren står ovenfor kan løses ved hverdageffektivisering og digitalisering av manuelle

arbeidsprosesser. Det må til det også, men utfordringen er altså vesentlig større enn som så. Det som må til er helt nye måter å gi tjenester på. Og hva ligger egentlig i det ? Hvordan ser vi for oss at dagens tjenester skal gis på nye måter, og hva skal det kunne gi av effekter ?

Svaret på det er at «det vet vi ikke». Vi har ikke svarene på det, og det er kanskje det som gjør denne utfordringen til noe vi ikke har sett maken til tidligere.

Men selv om vi ikke vet svarene må vi i det minste tørre å utfordre det «etablerte» synet på hvordan kommunale tjenester ytes. For det eneste vi med sikkerhet kan si, er at det «etablerte synet» har utspilt sin rolle og ikke er med i fremtidsbildet.

Kommunesektoren har lenge etterlyst verktøy og handlingsrom for å kunne starte på dette arbeidet. Det siste året har myndighetene så smått begynt å peke på noen verktøy som vil bli viktige fremover, samt at de ønsker å se på en oppmyking av lovverket for ulike forsøksordninger. (Forsøksloven).

I innovasjonsmeldingen som regjeringen la frem på forsommeren i år peker de nettopp på behovet for å la kommunene gå i «sandkassa» med sine innovative ideer. Slik regelverket er i dag oppleves det som svært krevende for en kommune å gå inn på forsøksordninger. For uansett hva man ønsker å prøve ut vil all særlovgivning og brukerrettigheter sannsynligvis «trumfe» forsøksordningen. Da blir det fort at tilsyn, revisjonsrapporter og lignende stopper forsøket.

Regjeringen sier videre i meldingen at den vil bruke forsøk og utprøving mer systematisk. Det er positivt, og kommunaldepartementet la i sommer ut et utredningsoppdrag knyttet til Lov om forsøk i offentlig forvaltning (forsøksloven). Loven er fra 1992, og det er i aller høyeste grad behov for en utredning for å se nærmere på loven og praktiseringen av den. Målsettingen er at utredningen skal komme med forslag til eventuelle endringer i forsøksloven og/eller andre forslag som kan bidra til å imøtekomme et økende antall ønsker om forsøk. Det skal også sees på forholdet mellom forsøksloven og forsøkshjemler i særlov og begrensningene i forsøkslovens paragraf 4, som kanskje er den delen av loven som har vært mest hemmende for gode innovative ideer i offentlig sektor.

Det vil være helt vesentlig at lovverket nå utformes på en slik måte at kommunene kan gå «live» i sandkassa med sine ideer, og ikke bare som en forsøksordning med noen få «utvalgte».

Så er de byråkratiske utfordringene en ting som må på plass, men minst like viktig er det å bryte ned de mange grensene og barrierene for innovasjon i kommunesektoren. Dette er en sektor som alltid har vært preget av regelstyringer og måten å drive innovasjonsarbeid på er ganske fremmed i et klassisk offentlig byråkrati. Alle regelstyringene, tilsynene, revisjonsrapportene osv skaper en (u)kultur som i stor grad baserer seg på å unngå å gjøre feil. Fordi feil så inderlig blir påpekt i slike rapporter, blir fokuset å unngå nettopp det. Og når det gjøres feil i det offentlige følges dette mer enn gjerne opp i media og i kommentarfelt rundt omkring i den virale verden.

Skal man derimot lykkes med innovasjon må frykten for å gjøre feil eller frykten for å bryte reglene reduseres kraftig. Det er en stor utfordring i en sektor der slike tankeganger nærmest er naturstridige, og som har lupen rettet mot seg til enhver tid.

En innovasjonskultur må derfor skapes, ikke bare internt i kommunen, men i hele lokalsamfunnet. Får vi ikke til det vil vi ikke lykkes med den omstillingen som er nødvendig for å møte innbyggernes krav og forventninger innenfor gitte rammer. Resultatet av det kan fort bli at velferdssamfunnet sakte men sikkert bygges ned, og det er ikke noe vi ønsker.

Finansielle måltall

I den nye kommuneloven § 14-2 gis kommunestyret en ny plikt til å vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Måltallene skal være langsiktige, men det gis ikke krav eller retningslinjer knyttet til valg av indikatorer. Fastsatte måltall gjøres heller ikke rettslig bindende for budsjetttrammene. Det betyr at kommunestyret står fritt til å velge indikatorer og måltall, og også fritt til å endre disse fra år til annet.

Budsjett 2020 var det første budsjettet hvor de finansielle måltallene ble vedtatt, og kommunedirektøren foreslår å videreføre indikatorene, men foreslår enkelte endringer i måltallene for perioden 2021 – 2024.

Avsetning til disposisjonsfond

Indikatoren viser det budsjetterte netto driftsresultatet (avsetning til disposisjonsfond) målt i % av sum driftsinntekter fratrukket inntekter på selvkostområdet.

Teknisk beregningsutvalg anbefaler kommunene å budsjettere med et netto driftsresultat i størrelsesorden 1,75 %. Dette for å bygge opp nødvendige driftsfond, samt midler som avsettes til egenkapitalfinansiering. Dette er dog en generell anbefaling for kommunesektoren samlet sett, og er egentlig ikke ment som et årlig krav til hver enkelt kommune. Anbefalingen om et netto driftsresultat på 1,75 bygger på prinsippet om absolutt kommunal formuesbevaring. Det må derfor understrekes at TBUs normtall gjelder over tid, og det har derfor aldri vært meningen at man skal sikte mot normnivået hvert enkelt år – bare at man kretser rundt det anbefalte nivået som et gjennomsnitt over tid. I tillegg må anbefalingen sees opp mot størrelsene på kommunens disposisjonsfond.

Som tabellen under viser legges det i dette budsjettet opp til en gjennomsnittlig fondsavsetning på om lag 1,7 % de 2 første årene, altså noe lavere enn det anbefalte nivået på 1,75 %, men likevel i nærheten. Deretter legges det opp til en nedtrapping av avsetningsbeløpet i tråd med planene for en oppbygging av disposisjonsfondet til 8 % av driftsinntektene. Kommunedirektøren anser det som tilstrekkelig i all den tid størrelsen på disposisjonsfondet er stort nok til å kunne sikre forutsigbare tjenester. Det vil ikke være god offentlig økonomistyring å bygge opp et uforholdsmessig stort fond, og fondsavsetningen må derfor sees opp mot størrelsen på fondet.

	2021	2022	2023	2024	Gj.snitt
Avsetning til dispfond	1,6 %	1,7 %	0,7 %	0,4 %	1,12 %

Gjeldsgrad rentebærende gjeld

Som beskrevet i avsnittet om gjeldssituasjonen legger Kommunedirektøren i dette budsjettet opp til et investeringsbudsjett som er periodisert på samme måte som i økonomiplanen 2020-2023. Kommunedirektøren mener at det i denne perioden vil være fornuftig å legge inn en målsetting om at gjeldsgraden knytte til rentebærende gjeld ikke overstiger 90 % av driftsinntektene, og at det legges inn en langsiktig målsetting om at denne gjeldsgraden skal tilbake på 2018-nivå som var 75 %.

	2021	2022	2023	2024	Gj.snitt	Langsiktig mål
Gjeldsgrad rentebærende gjeld	< 90 %	< 90 %	< 90 %	< 85 %	88,75 %	75 %

Fondsbeholdning

Som beskrevet i avsnittet om fond legger Kommunedirektøren til grunn ett behov på om lag 210 mkr som løpende fondsbeholdning for å være sikret mot uforutsette hendelser, samt klare en egenkapitalfinansiering på 25 % av investeringsbehovet. Dette tilsvarer om lag 8 % av driftsinntektene.

Kommunedirektøren legger til grunn en oppbygging av fondet i planperioden lik det budsjetterte netto driftsresultatet i alle årene. Dette vil medføre at det langsiktige målet kan nås i 2024.

Budsjettprosess 2021

Kommunedirektørens budsjett- og økonomiplanforslag for 2021 - 2024 legges frem den 29. november 2020. Formannskapetets behandling vil være 3. desember. 2020.

Innstillingen til årsbudsjett, med alle de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget i hht kommunelovens § 14-2 og 14-3. Kommunestyrets behandling vil være den 17. desember 2020.

På bakgrunn av koronautbruddet og håndteringen av denne i starten av 2020 vedtok kommunestyret i sak 2020/35 å utsette økonomiplanarbeidet til høsten slik at økonomiplanprosessen dette året blir sammenfallende med budsjettprosessen. Hovedårsaken til utsettelsen av prosessen var at de administrative ressursene som i disse ukene hadde en svært høy arbeidsbelastning knyttet til utbruddet, i stor grad var de samme ressursene som skulle drive økonomiplanprosessen ute i kommunalavdelingene.

Dette er et unntakstilfelle og kommunedirektøren planlegger for delt prosess i 2022 med økonomiplanen for 2022 - 2025 med vedtak i juni mnd, og budsjettprosess 2022 med vedtak i desember mnd.

Videre betyr dette at både budsjett- og økonomiplan 2021- 2024 bygger på vedtatt budsjett 2020, korrigert for helårseffekter av politiske vedtak. Utover dette er rammene korrigert for lønns- og

prisvekst, oppgaveendringer i statsbudsjettet og tekniske justeringer/prioriteringer.

Sammenheng mellom ramme 2020 til 2021

I tabellene under vises endringer fra ramme 2020 til ramme 2021 for hvert kommunalområde. Beregningene er gjort ut i fra organisasjonsstruktur per høsten 2020.

Sektor	Fellesfunksjoner			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		- 21 046	- 28 575	- 7 529
	Rammejusteringer 2020 til 2021:			
	Budsjettramme 2020	- 21 046		
	Lønns- og prisvekst	602		
	Økt ramme - Internoverføring kalkulatoriske avdrag VAR	- 7 696		
	Redusert midler overført til Sentraladministrasjonen	- 2 300		
	Tekniske justeringer	1 865		
	Ramme 2021	- 28 575		
	Budsjett 2020	- 21 046		
	Økt AFP-kostnader	1 400		
	Reduserte forsikringskostnader/økte kontingenter til KS	- 297		
	Reduert FO's konto	- 800		
	Redusert internrente	2 800		
	Økte internoverføringer kalkulatoriske avdrag VAR	- 10 400		
	Diverse økte inntekter	- 232		
	Budsjett 2021	- 28 575		
	Budsjett 2021 avvik mot ramme 2021			
		-		

Sektor	Sentraladministrasjonen			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		115 590	123 075	7 485
	Rammejustering 2020 til 2021			
	Budsjettramme 2020	115 590		
	Pris og lønnsvekst	2 553		
	Rammereduksjon effektivisering	-		
	Nedjustering deflator for 2020	-1 921		
	Justering av ramme til pensjon iht. GKRS	3 593		
	Retaksring eiendomsskatt	1 000		
	Prosjektstilling arbeid med heltidskultur	810		
	Direktør nytt kommunalområde	1 400		
	Midler til omstillingsarbeid	800		
	Engangsbevilgning tjenestegjennomgang	-2 000		
	Engangskostnad retaksring	-2 500		
	Tilskudd til Smart Innovation Norway	1 750		
	Prosjektstilling "Vi kultur"	1 000		
	Årsverk til analyse arbeid økonomi	1 000		
	Ramme 2021	123 075		

Sektor	Kultur			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		61 024	47 630	-13 394
	Rammejustering 2020 til 2021			
	Budsjettramme 2020	61 024		
	Lønns- og prisvekst	-300		
	Rammereduksjon effektivisering	-511		
	Nedjustering deflator for 2020	-639		
	Justering av ramme til pensjon iht. GKRS	-1 194		
	Opptrappig Opera Østfold	750		
	Engangskostnad tilskudd Tistedalhallen	-11 000		
	Engangskostnad tilskudd barn og unge	-1 500		
	Engangskostnad Xtra giverglede	-500		
	Kultursjef	850		
	Økt midler Idrettsråd	250		
	Midler 50 % dagligleder kulturrådet	400		
	Ramme 2021	47 630		

Sektor	NAV			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		63 671	71 155	7 484
	Rammejustering 2020 til 2021			
	Budsjettramme 2020	63 671		
	Demografijustering	6 945		
	Lønns- og prisvekst	1 607		
	Rammereduksjon effektivisering	-730		
	Nedjustering deflator for 2020	-1 023		
	Justering av ramme til pensjon iht. GKRS	-1 065		
	Økt sosialhjelp halvårseffekt i 2020	1 750		
	Ramme 2021	71 155		

Sektor	Undervisning og oppvekst			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		696 955	696 142	-813
	Rammejustering 2020 til 2021			
	Budsjettramme 2020	696 955		
	Demografijustering	-4 329		
	Lønns- og prisvekst	18 175		
	Rammereduksjon effektivisering	-2 005		
	Nedjustering deflator for 2020	-11 186		
	Redusert tilskudd private barnehager	1 000		
	Rektorstilling på Prestebakke 50 % 1/2 års effekt i 2020	250		
	Justering av ramme til pensjon iht. GKRS	-2 719		
	Ramme 2021	696 141		

Sektor	Helse og mestring			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		676 750	678 590	1 840
	Rammejustering 2020 til 2021			
	Budsjettramme 2020	676 750		
	Demografijustering	2 255		
	Lønns- og prisvekst	16 593		
	Rammereduksjon effektivisering	-6 847		
	Nedjustering deflator for 2020	-10 962		
	Justering av ramme til pensjon iht. GKRS	-4 899		
	Lønnsmidler hjemmesykepleien	3 900		
	Midler statsbudsjett til dagaktivitet	500		
	Rask psykisk helse 16-18 år	1 300		
	Ramme 2021	678 590		

Sektor	Teknisk			
		Ramme 2020	Ramme 2021	Endring
		101 949	86 654	-15 295
	Rammejustering 2020 til 2021			
	Budsjettramme 2020	101 949		
	Lønns og prisvekst	2 211		
	Rammereduksjon effektivisering	-906		
	Nedjustering deflator 2020	-1 508		
	Engangsbevilgning Fayegården	-10 000		
	Engangsbevilgning vedlikehold eiendom	-2 000		
	Justering av ramme til pensjon iht. GKRS	-3 092		
	Ramme 2021	86 654		

Klimabudsjett

Klimabudsjettet er et viktig styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt. Klimabudsjettet kvantifiserer hvor mye klimagasser som kuttes gjennom de foreslåtte tiltak og kostnaden for å gjennomføre disse. Eierskap og god oppfølging sikres gjennom forankring i organisasjonen og dedikerte ansvarlige for hvert tiltak. Jevnlig rapportering på status i gjennomføring av klimatiltak sørger for god styring av dette viktige arbeidet. Klimabudsjettet synliggjør også økonomiske ressurser som tilordnes hvert tiltak.

Tiltak i klimabudsjettet revideres årlig. Det er viktig at kommunen jobber kontinuerlig med å finne nye treffsikre tiltak slik at lavutslippssamfunnet faktisk kan realiseres.

Klimamål i Halden kommune

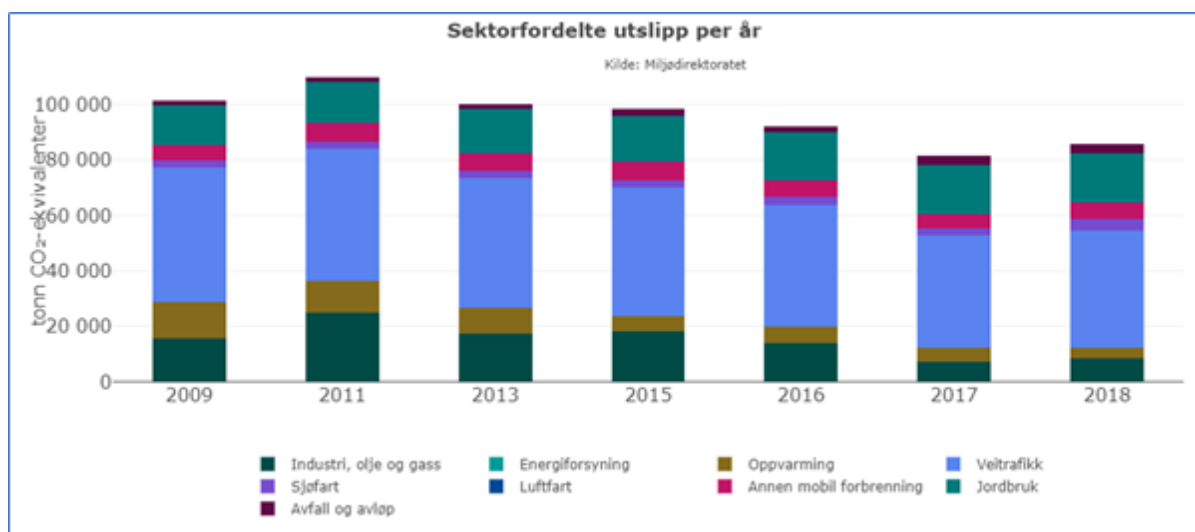
Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2030 er følgende ambisiøse mål vedtatt:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Halden være redusert med minst 60 prosent sammenlignet med 2016. Innen 2023 skal utslippene være redusert med 30 prosent.
- Halden skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 gjennom kraftig å redusere utslippene og øke opptakene av CO₂.
- Halden skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.
- Innen 2050 skal all energibruk i Halden være fossilfri eller avfallsbasert.

Målet om 60 prosent kutt innen 2030 tilsvarer en reduksjon på ca. 63 000 tonn CO₂-ekvivalenter. For å nå dette målet er det nødvendig å gjennomføre en rekke tiltak. Hele kommuneorganisasjonen, innbyggere og næringsliv må bidra, i tillegg til at vi trenger regional og statlig drahjelp.

Klimastatistikk

Miljødirektoratet publiserer årlige beregninger for klimagassutslipp i norske kommuner. Beregningene kommer med en forsinkelse på litt over et år. Figuren under viser utviklingen i Halden i perioden 2009 til 2018. Nye beregninger som inkluderer 2019 publiseres i april 2021.

FIGUR: Sektorfordelte utslipp i Halden kommune, fra 2009 til 2018. Utslippene vises i tonn CO₂-ekvivalenter, som betyr at utslippene for gassene CO₂, CH₄ (metan) og N₂O (lystgass) vektet etter gassens globale oppvarmingspotensial (GWP).

Kilde: <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=517§or=-2>

Utslipp av klimagasser i 2009 er i Miljødirektoratets statistikk beregnet til å ha vært på litt over 100 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Dette tallet økte litt i 2011, og deretter har trenden vært nedadgående. I 2016, som er referanseåret for klimamålene i Halden kommune, var totale utslipp ca. 90 000 tonn. I 2018 var dette tallet nede i ca. 85 000 tonn. Utviklingen etter 2016 er en beskjedne reduksjon på ca. 5 000 tonn. Dette tilsvarer en reduksjon på ca. 5 prosent. Store deler av utslippskuttene som er realisert i perioden 2016 - 2018 kommer som en følge av nasjonal politikk, som for eksempel forbudet mot fossil oppvarming, elbil-politikken og innblanding av biodrivstoff i vanlig fossilt drivstoff.

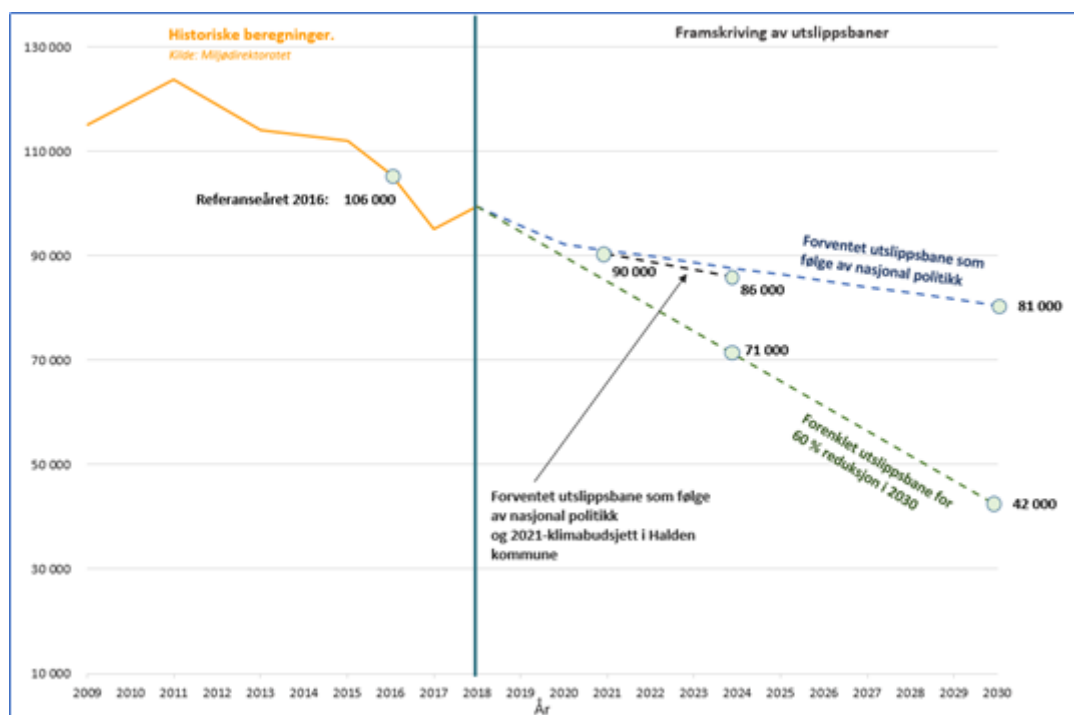
Tallene for sektoren avfall og avløp er mangelfulle ettersom utslippstall fra avfallsdeponi ikke er inkludert i utslippsstatistikken. Dette skyldes at Miljødirektoratet skal kvalitetssikre metoden for beregningen. I arbeidet med framskriving har vi lagt inn et utslippstall basert på tidligere års publiserte beregninger på 13 730 tonn årlig fra deponigass i Halden kommune. Intensjonen er å gi et litt mer korrekt bilde av størrelse på de totale utslippene enn når utslippene fra avfallsdeponi ikke inkluderes.

Framskrivning av utslippsreduksjon i Halden kommune

For å nå målet om 60 prosent utslippsreduksjon innen 2030, må utslippene i 2030 ikke overstige 42 000 tonn CO₂-ekvivalenter. Kuttet i forhold til referanseåret 2016 vil da måtte være 63 000 tonn. Summen av allerede iverksatt nasjonal politikk og tiltak i 2021-klimabudsjettet for Halden kommune inneholder ikke tilstrekkelig med tiltak for å nå disse målene, men det vises til en rekke ikke kvantifiserte og understøttende tiltak som vil gi en effekt på sikt selv om størrelsen på kuttet er uviss. Dessuten forventes det et det frem mot 2030 kommer drahjelp fra teknologi og statlige reguleringer. Dette tilsier større kutt senere enn det som synliggjøres i dette klimabudsjettet. Likevel er det klart at Halden kommune må jobbe enda bedre for å finne nye og effektive tiltak i årene fremover. For å illustrere hvordan utslippene forventes å utvikle seg har vi laget en figur med ulike utslippsbaner. Figuren under viser framskriving for:

1. Forenklet utslippsbane for at Halden kommune skal nå 60 prosent reduksjon i 2030 (grønn bane)
2. Forventet utslippsbane som følge av iverksatt nasjonal politikk (blå bane)
3. Forventet utslippsbane som følge av iverksatt nasjonal politikk, sammen med 2021-klimabudsjett i Halden kommune (sort bane)

I tillegg vises historiske beregninger med tall fra Miljødirektoratet.

FIGUR: Figuren viser historiske beregninger og ulike utslippsbaner frem mot 2030. Blå bane er forventet utslippsbane som følge av nasjonal politikk. Sort bane er forventet utslippsbane som følge av nasjonal politikk sammen med Halden kommune klimabudsjett for 2021. Grønn bane er banen vi må følge (forenklet) for å oppnå 60 prosent reduksjon av klimagassutslipp innen 2030.

Figuren viser at det er et gap mellom utslippsbanen som inkluderer klimabudsjett og utslippsbanen som peker mot 60 prosent reduksjon. Vi estimerer at mot utløpet av økonomiplanperioden ligger vi an til å ha klimagassutslipp tilsvarende 86 000 tonn i 2024. For å oppnå vår målsetting i 2030 bør vi være ned mot 71 000 tonn i 2024. Dette gapet er på 15 000 tonn.

Blå bane er et estimat for hvordan klimagassutslippene i kommunen utvikler seg dersom det ikke gjennomføres noen nasjonale politiske tiltak som påvirker utslippene utover hva som er iverksatt i dag. Framskrivningen representerer med andre ord ikke Norges klimamål.

Framskrivningen etter 2018 er basert på beregninger som er gjort for nasjonale utslipp utarbeidet av Finansdepartementet i 2020, publisert i nasjonalbudsjettet. Disse har en rekke forutsetninger, blant annet befolkningsframskriving, økonomiske utsikter og videreføring av dagens iverksatte klima- og miljøpolitikk. Eksempelvis er nasjonalt forbud mot fossil oppvarming inkludert i denne framskrivningen. Framskrivningene inneholder betydelig usikkerhet, og usikkerheten øker lengre frem i tid.

Framskrivningen er skalert direkte ned fra nasjonale totale utslipp (uten olje og gass-sektoren) til kommunens klimagassutslipp som er hentet fra siste publiserte utslippsberegninger fra Miljødirektoratet. Dette er en forenkling. Hvorvidt den lokale effekten av nasjonal politikk er vesentlig annerledes enn det nasjonale gjennomsnittet har ikke blitt analysert. For eksempel vil den lokale næringssammensettingen kunne påvirke utslippsframskrivingene på en måte som ikke framgår i den nasjonale framskrivingen. Andre lokale «avvik» fra de nasjonale framskrivingene kan være ulike økonomiske utsikter enn landsgjennomsnittet, en annen befolkningsutvikling, eller at ulike deler av dagens klimapolitikk (f.eks. elbilpolitikken) ikke slår ut gjennomsnittlig i kommunen.

Arbeid med klimabudsjett 2021

Tiltakene i klimabudsjettet er delt inn i fem ulike tabeller ut fra kategorisering og om utslipp kan kvantifiseres (tallfestes). Selv om utslippsreduksjoner ikke har latt seg kvantifisere, betyr ikke det at disse tiltakene har mindre påvirkning på klimagassutslippene enn tiltak med kvantifiserte utslippskutt. Rambøll har gjort beregninger av utslippskutt, og der det er aktuelt vises kvantifiserte utslippskutt i tabellen.

For mange tiltak har det vært nødvendig å gjøre en del forutsetninger for å kunne beregne utslippskuttene. Dette gjelder blant annet tiltak hvor man bytter fra personbil til andre fremkomstmidler (kollektiv, sykkel og gange).

Effektberegningene av tiltakene som presenteres i klimabudsjettet er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det må imidlertid presiseres at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres. Det samme gjelder forutsetningene som har blitt lagt til grunn. Klimabudsjettet vil forbedres over tid i takt med vår kunnskapsutvikling.

Vi understreker at tiltakene som inngår her som klimatiltak, også kan ha flere begrunnelser. Når kommunen for eksempel jobber med å fremme sykling så er ikke dette bare et klimatiltak. Det er også et helsetiltak, et plassbesparende tiltak, et luftkvalitetstiltak, et sparetiltak (det er billigere å tilrettelegge for gange og sykkel enn å ta all transportvekst i kollektivtransport) osv. I denne sammenhengen er det imidlertid tiltakenes virkning på de direkte klimautslippene i kommunen som er relevant.

Tiltak som understøtter klimagassreduksjoner

Noen tiltak har ikke direkte effekt på klimagassutslipp, men er viktige likevel. Et eksempel på det er koordinering av frivillig innsats. Halden kommune skal utvikle et konsept som hjelper til med

koordinering av frivillig innsats. En del av dette prosjektet er anskaffelse av et støtteverktøy, kalt NYBY. NYBY er en plattform som i hovedsak skal forenkle kommunikasjon av behov for frivillig hjelp med frivillig utfører. Utover dette ønsker Halden kommune å bruke plattformen mer aktivt inn i prosjektorganisering i prosjekter Halden kommune gjennomfører hvor frivillig innsats inkluderes i ulike ledd. Videre er det ønskelig å benytte NYBY som et verktøy for å koble sammen de ulike frivillige organisasjonene, initiativ eller prosjekter i kommunen der det er naturlig.

[Kartlegge deponigassutnyttelse – Prosjekt med støtte fra Klimasats.](#)

I forprosjektet skal deponigassutslipp kartlegges og tiltaksplaner utarbeides for eventuelt å oppgradere og forbedre dagens uttak av deponigass på 3 deponier i Østfold: I Halden, Sarpsborg og Moss (MOVAR). Mange av kommunene/renovasjonsselskapene har god kontroll med deponigassen som fanges opp fra celler med biologisk nedbrytbart avfall. Forprosjektet skal kartlegge 1) hvor mye gass som i dag lekker ut utenom oppsamlingsystemene, diffuse utslipp, og 2) estimere gjenværende deponigasspotensial – både i mengde og tid. Alternative metoder for å kartlegge diffuse utslipp har nylig kommet på markedet. Vi vil velge metode basert på kommende resultater fra Avfall Sveriges testing og sammenlikning av metoder. De diffuse utslippene utgjør potensialet for å gjøre tiltak for å redusere utslippene. Når man legger til deponigassen som i dag fakles utgjør det til sammen potensialet for utnyttelse til energiformål. Begge nivåer med tiltak har klimanytte og vil vurderes før tiltak bestemmes.

[Utvide deponi på Rokke avfallsanlegg](#)

For å kunne være en attraktiv aktør i markedet er vi avhengig av å utvide deponiet for å ha kapasitet til å ta imot forurenset masse. Vi er nå også i full gang med produksjon av pukk. Ved en årlig utvidelse som nevnt over genererer dette en gevinst på ca 1,5 mill pr. år. Dette er et viktig supplement til dagens næringsvirksomhet med sortering av avfall. Rokke leverer et bra overskudd hvert år, og er avhengig av å utvide deponiet fortløpende. Investering går ut på å utvide deponiet med utgraving av leire, legging av dobbel bunntetting ved bruk av membraner og oppsamling av sigevann med overføring til pumpestasjon. Målet er å utvide deponiet for fremtidig drift. Dette må vi gjøre for å kunne sikre videre drift av vårt anlegg på Rokke.

[Mobilitetsanalyse – Prosjekt med støtte fra Klimasats](#)

For å sikre sammenheng mellom klima- og arealplaner, og øke gjennomføringsfarten på klimatiltakene, har Halden kommune behov for et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag for prioritering av satsinger og tiltak. I den sammenheng gjennomfører vi en mobilitetsanalyse som inneholder følgende:

- Kartlegging av viktige trafikkakser og trafikkvaner. Fokus er på reiser i byområdet mellom hjem og arbeid, skole, sentrum, kollektivknutepunkt, bydelscenter og viktige områder for fritidsaktivitet.
- Kartlegging av muligheten for gange, sykkel og kollektiv på disse reisene, og vurdering av hvordan gang-, sykkel- og kollektivandelen kan økes.
- Kartlegging av flaskehals og effekten de har på de viktigste veiene til, og gjennom, sentrum.
- Kartlegging av effekter av planlagte hovedgrep i gjeldende planer.

- Identifisering av realistiske tiltak
- Skaffe kunnskap om konsekvensen av tiltak, både klimaeffekter og endret mobilitetsmønster.

Sirkulær og klimavennlig idrettsarena – Prosjekt med støtte fra Klimasats

Halden kommune skal bygge ny idrettsarena og barneskole med uteområder, på området til gamle Os skole. Det er ønskelig å vurdere gjenbruk av masser fra disse i prosessen for byggingen av idrettsarena og uteområdet. Idrettsarena er høyt prioritert i kommunens budsjett; for å øke tilbudet for ungdommer i Halden og styrke sentrumutviklingen. Lokalisert i et bebygd byområde, stilles det krav til begrenset høyde, som resulterer i forflytning av jordmasser. Halden kommune benytter ekstern kompetanse på klimavennlige materialer og tekniske løsninger for bygget. Av aktiviteter er det er ønskelig å:

- kartlegge hvilke rivematerialer som kan gjenbrukes
- utrede forutsetninger for lokale oppvarmingsmetoder
- utrede rensing, transport og gjenbruk/ombruk av eksisterende masser (ved behov)
- utrede andre utslippsreducerende tiltak som er aktuelle for prosjektet, riving av de eksisterende byggene og forflytning av massene, deriblant fossilfri maskinpark.

Miljøvennlige rehabiliteringsløsninger – Prosjekt med støtte fra Klimasats

Os skole er en barneskole i Halden for 1 – 7 trinn som skal rehabiliteres. Bygget er fra 1914 i 6 etasjer, inklusive loft og kjeller med opprinnelig konstruksjon fra byggeår. Oppgraderinger er gjort i ulike epoker frem til i dag, men innvendig funksjon og tekniske installasjoner har overskredet sin levetid. Bygget har en historisk identitet i Halden kommune og det er vedtatt å beholde fasader og tak. Bygget rehabiliteres for å imøtekomme funksjonskrav og universell utforming. Skolen vil få nye uteområder og nærliggende idrettshall. Av aktiviteter er det er ønskelig å evaluere:

- klimavennlige og innovative løsninger som imøtekommer TEK17 krav og fungerer med eksisterenderammer for bygget. Eksempelvis er fasade med teglstein og isoleringsmuligheter for denne.
- innhold som kan gjenbrukes eller ombrukes i skolebygget og møte krav til funksjon og universell utforming
- forutsetninger for lokale oppvarmingsmetoder
- andre utslippsreducerende tiltak som er aktuelle for rehabiliteringen av skolen.

Klimatiltak

I arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt har Halden kommune systematisert de tiltak som gjøres i de ulike sektorene.

For hvert tiltak er det gjort en beregning av hvor stor utslippsreduksjon tiltaket gir. Halden kommune har hatt god hjelp av Rambøll til dette arbeidet. Beregningene har noe usikkerhet knyttet til eksakt størrelse og tidspunkt for realisering. Direkte utslippskutt er beregnet i tonn CO₂-ekvivalenter.

Energibesparende tiltak er beregnet i Gwh. Energibesparende tiltak med liten effekt er lagt inn med standardverdi 0,1 Gwh, da eksakt reduksjon er vanskelig å tallfeste. Det jobbes mot å få gode måter å tallfeste slike tiltak.

For noen tiltak er kunnskapsgrunnet for svakt til å kunne beregne utslippskutt, og disse er synliggjort som ikke-kvantifiserbare tiltak.

Direkte utlipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad	Totalkostnad	Sektor	Kilde	Reduksjon	Reduksjon	Reduksjon	Reduksjon
	2021	2021-2024			2021	2022	2023	2024
Ladestasjon for elbil	0	0	Veitrafikk	Personbiler	71,0	71,0	71,0	71,0
Landstrøm Halden havn	15 000	15 000	Sjøfart	Stykkogodsskip	0,0	342,0	342,0	342,0
Oppgradering av anlegg for syklende og gående	1 500	4 500	Veitrafikk	Personbiler	100,0	100,0	100,0	100,0
Smart City elbildeling	1 000	1 000	Veitrafikk	Personbiler	27,0	27,0	27,0	27,0
Smart City elsykkeldeling	1 500	4 500	Veitrafikk	Personbiler	12,0	12,0	12,0	12,0
Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan	1 500	5 500	Veitrafikk	Personbiler	10,0	10,0	10,0	10,0
Utbedring av turstier og grøntdrag i sentrum	300	900	Veitrafikk	Personbiler	10,0	10,0	10,0	10,0
Sum	20 800	31 400			230,0	572,0	572,0	572,0

Beskrivelse klimatiltak

Ladestasjon for elbil

I 2020 ble det installert ca. 30 ladestasjoner tilgjengelig for allmenheten. I 2021 blir det installert ca. 10 stk. Etablering av flere ladestasjoner for elbiler vil være positivt med tanke på å bidra til mindre luftforurensing. Vi antar at hver lader bidrar til å omlagge en andel fossile biler, tilsvarende utlipp fra en bil.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Landstrøm Halden havn

Landstrømprosjekt på Halden havn, Mølen. Mølen havneområde ligger sentralt ved Halden sentrum. Havnen ligger rett ved jernbanen og tett på sentrum og ny boligbebyggelse. Mølen brukes særlig til utskipning av tømmer. Skipstypene er i hovedsak stykkgoods/frakt og spesialskip, men også bulk er innom kaien. Landstrømanlegget planlegges med tre tilkoblingspunkter, to skip kan knytte seg til pr. punkt, dvs. maks antall skip som kan ligge ved anlegget samtidig er seks skip. Maks effekt til hvert skip er 166kVA (hvert punkt leverer 400V/690V, 93-1000A,50/60HZ), og maks kapasitet ved anlegget er 800kW/1000kVA. Halden havn har beregnet at kWh-potensialet for Mølen er 1 818 910 timer. Med det som grunnlag har Enova gått inn med støtte til prosjektet. Enova beregner at prosjektet vil gi et samlet energieresultat på 2 273 638 kWh. Enova støtter prosjektet med ca. 6 000 000 kroner og kommunen har egenandel på kroner 3 000 000.

Finansiering

Prosjektet er finansiert gjennom støtte fra ENOVA, samt en egenandel som går over investeringsbudsjett.

Oppgradering av anlegg for syklende og gående

Tiltak for å utbedre og oppgradere veier, stier og anlegg for syklende og gående.

Tiltaket har en direkte effekt på klimagassutslipp ved at flere personer kan velge gange og sykkel som en fossilfri alternativ transportmetode.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Smart City elbildeling

Halden kommune ønsker å gjøre byen attraktiv for sine innbyggere og tiltrekke seg flere folk. Et av tiltakene for å oppnå dette vil være å legge til rette for klimavennlige tiltak som sikrer innbyggernes mobile behov, samtidig som vi begrenser antall biler til sentrum. Vinteren 2019 startet Halden kommune opp med en bildelingstjeneste mellom ansatte og innbyggere. Kommunen leide 20 elbiler som var plassert på ulike lokasjoner i sentrum for ansatte, men etter arbeidstid kunne disse bilene leies av innbyggere. Målsetting i prosjektet var å: Redusere antall kjøregodtgjørelser til et minimum, Redusere CO2-utslipp knyttet til biltransport. Skape et mer attraktivt bysentrum med færre biler. Gi innbyggere med begrensede ressurser tilgang til elektrisk bil. Biler og sykler kan enkelt bookes gjennom app. I 2020 har vi opprettet ladestasjoner på tre skoler og et aldershjem som ligger i

tettbebyggelsen utenfor sentrum, fordi det er ønskelig at innbyggere skal ha et elbiltilbud nær der de bor. Vi har dessuten inngått samarbeid med Høgskolen i Østfold som har benyttet seg av vår løsning når de gikk til anskaffelse av Smart City-elbiler sommeren 2020. Dette betyr at innbyggere og turister kan bestille elbiler sømløst i samme app-løsning, uavhengig om bilen lånes fra Halden kommune eller Høgskolen. Elbilene har ulik rekkevidde og størrelse vi har også en elektrisk 7-seter og varebil tilgjengelig. Gjennom app-løsningen kan man enkelt velge type bil og ønsket rekkevidde. Nøkler er plassert i bilen, og bilen låses opp med kode på smarttelefonen. På denne måten skal biler alltid være tilgjengelig på en enkel og effektiv måte. Fra prosjektet rapporteres det på det meste 14000 kjørte km på en måned på kommunebilene.

Finansiering

Driftsbudsjett

Smart City elsykkeldeling

Halden kommune har en utlånsordning med 20 elsykler til ansatte i arbeidstiden, som også kan leies rimelig av innbyggere. Hensikten er at syklene kan benyttes fremfor bil over kortere avstander i kommunen. Dette vil medføre kostnadsbesparelser for kommunen ved at det blir mindre småkjøring i tjenesten, i tillegg til at mindre bilkjøring vil bidra til et grønnere miljø. Foreløpig er sykler utplassert ved Familiens hus, Rådhuset og Helsehuset, men høsten 2020 vil kommunen gå til innkjøp av nye elsykler og ladestasjoner slik at det blir mulig å leie elsykkel fra Jernbanestasjonen og Busterudparken i tillegg til overnevnte stasjoner.

For private vil det komme et tilbud høsten 2020. Privat-tiltaket vil ligge på mellom 5 og 10 elsykler til leie. Smart City elsykkeldeling vil virke sammen med andre tiltak for vridning av personbiltrafikken bort fra fossilt drivstoff og over til fornybare energikilder, og tiltaket er derfor viktig for at kommune skal nå sine klimamål.

Finansiering

Investeringsbudsjett, del av prosjektet P7300, Oppgradering av anlegg for gående og syklende.

Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan

Kommunedelplan for trafikksikkerhet 2017 - 2019 legger føringer for arbeidet med trafikksikkerhetstiltak. Klimatiltaket her er oppfølging av planen. Tiltaket har en direkte effekt på klimagassutslipp ved at flere personer kan velge gange og sykkel som en fossilfri alternativ transportmetode, som følge av trafikksikre løsninger til det beste for myke trafikanter.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Utbedring av turstier og grøntdrag i sentrum

Halden kommune har etablert og vedlikeholdt flere turstier og grøntdrag i sentrum de seneste årene. Vi ønsker å utbedre og videreutvikle disse. Eksempler på konkrete tiltak er å tilrettelegge for universell utforming, merking og skilting, tilrettelegge rasteplasser. Det pågår også et arbeid med å vurdere nye stier og grøntdrag som kan tilrettelegges. Tiltaket har en positiv effekt på klimagassutslipp ved at flere personer kan velge gange og sykkel som en fossilfri alternativ transportmetode.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Eksterne tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad 2021-2024	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2021 Gwh
Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak	0	0	Veitrafikk	Personbiler	588,0	588,0	588,0	1 176,0	0,0
Sum	0	0			588,0	588,0	588,0	1 176,0	0,0

Beskrivelse klimatiltak

Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak

Fra sommer 2021 trer ny avtale i kraft mellom Østfold kollektivtrafikk og tjenesteleverandør. Fra da skal 100 % gå på biodiesel, biogass eller elektrisitet (Hydrogen ikke et alternativ pga. manglende infrastruktur). Kilde: Østfold kollektivtrafikk

Finansiering

Eksternt tiltak finansiert og eid av Viken fylkeskommune.

Energibesparende tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad Sektor 2021-2024	Kilde	Reduksjon Gwh 2021
Energiøkonomisering i kommunale bygninger (ENØK)	3 000	6 000 Annet	Annet	0,2
Oppgradering av gatelys	1 000	4 000 Annet	Annet	0,1
Smarte vannmålere	24 000	30 000 Annet	Annet	0,1
Utfasing av bioolje i oppvarming av kommunale bygninger	500	1 000 Annet	Annet	0,1
Virtuell korttidsavdeling	0	0 Annet	Annet	0,1
Sum	28 500	41 000		0,6

Beskrivelse klimatiltak

Energiøkonomisering i kommunale bygninger (ENØK)

Halden kommune har sentral driftskontroll i flere bygninger, hvilket gir god mulighet til oppfølging av energibruk. Dette kan avdekke områder med et forbedringspotensial, og planlegging av ulike tiltak for energieffektiv utnyttelse av bygningene.

ENØK-tiltaket inneholder flere enkelttiltak på ulike kommunale bygninger i Halden kommune. Tiltakene utredes, planlegges og gjennomføres i driftsåret. Dette kan være etterisolering, bytte ut vinduer, installasjon av varmepumper og andre energiløsninger m.v. som vil bidra til reduserte oppvarmingskostnader i bygninger.

Tiltak innen energiomlegging har ingen direkte effekt på klimagassutslipp i Halden kommune, men er et forutsettende tiltak som bidrar til energieffektivitet, omlegging av og endringer i energisystemet som frigjør elektrisitet til transport, og til reduserte utslipp fra energisektoren andre steder gjennom internasjonale kraftmarkeder.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Oppgradering av gatelys

Oppgradering av gatelys omhandler kjøp og installasjon av nye armaturer. Investeringen vil gi en besparelse på strøm samt mer trafiksikkerhet. Dette gir en bedre strømstyring.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Smarte vannmålere

Halden kommune produserer i dag vann i størrelsesorden ca. 140% av idealproduksjon. Dette betyr at vi bruker store ressurser på å produsere vann som aldri når forbruker. I tillegg renser vi vann som ideelt sett skal rett i bekker og naturen ellers. I tillegg faktureres innbyggere i dag i liten grad for faktisk forbruk av vann, men estimert utfra størrelse på bolig. Smarte vannmålere har flere fordeler som kanskje ikke er innlysende. Smarte vannmålere kan benyttes i sensorøyemed og identifisere manglende vannforbruk og dermed indikere at for eksempel hjemmehjelp rykker ut. Smarte vannmålere vil gjøre kommunen i stand til å automatisk detektere lekkasjer og unngå driftsforstyrrelser for innbyggerne. Vi kan også identifisere trykk inn på ledningsnett. Det brukes i dag store ressurser på å identifisere lekkasjer på nettet. Etisk sett vil smarte vannmålere gi innbyggerne et større eierforhold til eget vannforbruk. Det betales for faktisk forbruk av vann og innbyggerne kan holde oversikt over forbruk og smålekkasjer som i ytterste konsekvens kan medføre utgifter. Rent drikkevann er ikke et knapphetsgode i Norge. Det er derfor lett å ta vann og rent drikkevann som en selvfølge. Det bør vi ikke gjøre. Et økt eierskap til eget vannforbruk og større kontroll på ledningsnett vil medføre økt kontroll på drikkevannet, redusert vannforbruk, redusert vanntap og reduserte driftsutgifter og dermed reduserte utgifter for innbyggerne.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Utfasing av bioolje i oppvarming av kommunale bygninger

Halden kommunes bruk av fossil oljefyring er utfaset 31.12.2019. Det er tatt i bruk bioolje, som fases ut i 2020 og 2021. For flere av kommunens bygg er utfasing av bioolje allerede gjennomført i 2020. I hovedsak skal Iddebo sykehjem og Strupe ungdomsskole utfases i 2021, da med overgang til en varmepumpeløsning, og med bioolje som backup.

Det er ikke utslipp av klimagasser ved bruk av bioolje. Overgang fra bioolje til elektrisk oppvarming av bygg gir derfor ikke reduksjon i klimagassutslipp. Tiltaket vil gi en energieffektiviseringsgevinst.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Virtuell korttidsavdeling

Etablert som et FOUI prosjekt i 2016 mellom Halden kommune, HIØ og NCE/eSmart. Halden kommune ved kommunedirektøren tok initiativ og helse ble prioritert som innsatsområde som følge av samfunnsutviklingen med demografiske, kompetanse- og kapasitetsmessige utfordringer.

Modellen ble hentet fra Indre Østfold som hadde etablert et prosjekt med oppfølging av pasienter som etter samhandlingsreformen 2012 medførte raskere utskrivelse fra spesialisthelsetjenesten til kommunene og økt behov for oppfølging og innsats der.

Halden kommune tok utgangspunkt i modellen, men ønsket å tilføre digitale løsninger for oppfølging av disse pasientene. eSmart fikk ansvar for å utvikle en plattform der teknologien/devicer kunne tilknyttes. Målet var å skape trygghet for pasientene hjemme (virtuell korttids plass), frigjøre institusjonsplasser og gå fra frekvensbaserte tilsyn til behovsbaserte. Det siste på bakgrunn av teknologien der kommunikasjon og oppfølging går digitalt gjennom trygghetsalarmer og tilsyn via nettbrett. Kommunikasjon mellom responscenteret på legevakten (dagens løsning) og tjenesten går via applikasjonen Smarttask utviklet av eSmart. Implementert i drift siden 2018.

Nå pågår fase 2 i prosjektet der det snart er utviklet en mer brukervennlig WEB løsning tilpasset helsepersonell, i tillegg til videreutvikling av konseptet der flere aktører kan kobles opp i en samhandlingskjede for medisinsk oppfølging av pasienter med kroniske lidelser som er en økende gruppe. Det vil gjøres medisinske målinger hjemme av brukeren selv som overføres til løsninger til systemet. Versjon foreligger i høst og det vil videre arbeides med implementering og settes over i drift.

Klimatiltak i dette prosjektet vil være redusert arealbehov som følge av at pasientenes tilbud blir i eget hjem- enten korttids plass som erstatter institusjonsplass eller som et langvarig tilbud for kronikergruppen, redusert driftskostnader generelt som følge av dette og redusert reisevirksomhet for den ambulerende helsetjenesten. Volumet av pasienter og tiltak er foreløpig i et lite, men målet er å skalere og dermed kunne ta ut større effekter.

Finansiering

Innledningsvis ekstern finansiering ved Østfold Partnerskapsfond, 2016-2017.

Deretter eksterne midler over tre perioder via innovasjonsmidler og prosjektskjønnsmidler fra Fylkesmannen, 2017-2020.

Fra 2020 er prosjektet egenfinansiert, via drift og investering.

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad 2021-2024	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon Gwh 2021
Utbedring av miljøstasjoner for gjenvinning av avfall	500	1 500	Avfall og avløp	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	500	1 500			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Beskrivelse klimatiltak

Utbedring av miljøstasjoner for gjenvinning av avfall

Innsamling av avfallsfraksjonene papp/papir/drikkekartong, plast, glass/metall kan enten gjøres gjennom en henteordning (grøftekantordningen) eller ved å levere avfallet på en miljøstasjon. Halden kommune har i dag 9 miljøstasjoner. Bruken av disse er en veletablert ordning. De siste årene har områdene forfalt og det er behov for en oppgradering av miljøstasjonene.

Klimagassutslipp kan reduseres, om enn indirekte så likevel, fra sortering og gjenvinning av avfall. For eksempel kan mer gjenvunnet plastavfall bidra til å redusere uttak og produksjon av nye råvarer. Miljødirektoratet anslår at utsortering av plastavfall vil kunne gi en utslippsreduksjon på 0,75 millioner tonn CO2-ekvivalenter i perioden 2021–2030 i Norge. Det er også en positiv effekt med miljøstasjoner som er oppgradert, ved at det forekommer mindre forsøpling på stedet.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Indirekte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2021	Totalkostnad 2021-2024	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2021 Gwh
Digital matsvinnhåndtering	0	0	Avfall og avløp	Biologisk behandling av avfall	116,0	116,0	116,0	116,0	0,0
Sum	0	0			116,0	116,0	116,0	116,0	0,0

Beskrivelse klimatiltak

Digital matsvinnhåndtering

Halden kommune ønsker å redusere matsvinn og øke bevisstheten rundt bærekraftig mathåndtering. Vi ønsker bl.a. å implementere en helhetlig digital løsning for reduksjon av matsvinn. Løsningen skal bidra til god planlegging, oppfølging, logistikk og kvalitetssikring av matproduksjon i kommunen. Prosjektet vil rette fokus mot skoler, barnehager og sentralkjøkken der det største matsvinnet i virksomheten trolig forekommer. Vi vil og involvere næringsliv, arrangementer og innbyggere. Vi har hatt dialog med teknologiselskapet TotalCtrl som leverer programvare som koples til eksisterende varebeholdningssystemer hos næringsaktører, storkjøkken og lignende. Produktdata hentes inn i en sky-basert analyseplattform, og resultatet gir aktøren innsikt gjennom varslinger, hyllebaserte heatmaps, visualiseringer mm. Programvaren vil hjelpe med å spare tid og kostnader og effektivisere matsvinnhåndteringen. Dette er positivt for hele verdikjeden, fra produsent til forbruker.

Finansiering

Prosjektet har fått tilsagn på støtte fra Miljødirektoratets Klimasats-ordning. I tillegg står vi for en egenandel som består i et antall arbeidstimer i prosjektet, fordelt ut over flere ansatte i organisasjonen.

Investeringer i budsjett

Kommunedirektøren har, i de siste års budsjett og økonomiplaner, lagt et ekspansivt investeringsbudsjett til grunn, med hovedvekt på lønnsomme investeringer samt selvfinansierte investeringer innenfor VAR-sektoren. Det har også vært gjennomført noen nødvendige prosjekter som har vært pålagt kommunen av offentlige organer. Enkelte større investeringer i planperioden gjør at nivået fortsetter å være forholdsvis høyt. Det er i tillegg vurdert det dithen at enkelte, mindre prosjekt er helt nødvendig å få gjennomført nå.

Kommunedirektøren er av den oppfatning at investeringsprosjektene som nå foreslås, i all hovedsak, er helt nødvendig å gjennomføre. Dette for å sikre nødvendig utvikling av kommunen som tjenesteleverandør og samfunnsutvikler.

Forslag til investeringsbudsjett for 2021 er på 618 mill. kr. Utover i planperioden foreslås i gjennomsnitt 425 mill. kr. pr. år. Av disse er, i 2021, ca. 247 mill. kr. investeringer innenfor VAR og havn. I årene 2022 til 2024 foreslås det om lag 175 mill. pr år til VAR og havn.

Flere av prosjektene i planperioden pågår også i 2020 og for enkelte av disse er det avgjørende at ubrukte midler fra budsjett 2020 overføres til 2021. Dette gjelder i hovedsak enkelte større prosjekt som ombygging av helsehuset samt bygging av ny brannstasjon.

Av større prosjekt i planperioden kan man nevne ny sentrumsskole m/idrettshall, anskaffelse av Os Allé 3, samt videreutvikling av Halden helsehus. Foruten dette fortsetter separering av vann- og avløpsnett hvor hovedplan VA er førende for prioriteringene.

Ny sentrumsskole med idrettshall vil innebære bygging av en 1-7 trinns skole i Os-området. Eksisterende Os skole er som barneskole drøyt 100 år gammel, det er en lite effektiv rominndeling samt uten universell utforming, dette gir også begrensede fasiliteter for flere fag. Eksisterende skole må rehabiliteres og bygges på. I tillegg er bygging av idrettshall en forpliktelse Halden kommune har overfor fylkeskommunen. Plasseringen på Os er en politisk beslutning.

Os allé 3 (tidl. Storsenteret); Halden kommunale pensjonskasse kjøpte høsten 2017 selskapet som eide Halden Storsenter. Bakgrunnen var Halden kommunes ønske om å sikre seg bygget i et strategisk arbeid med å utvikle sentrum. Kommunen var på det tidspunktet på Robek- lista og derfor uten mulighet til å kjøpe selskapet selv. Det ble inngått en intensjons-avtale med pensjonskassa om at kommunen kan kjøpe Halden storsenter. Kommunestyret har vedtatt at familiens hus, bibliotek, edderkoppen, kino, frivilligsentralen, ungdomsklubb og kafé skal etableres i bygget. Flere av virksomhetene har i dag lokaler som ikke oppfyller diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, og Os allé 3 gir mulighet for å endre på dette. Det var også ønske om at virksomhetene som flytter inn skal være utadrettet, slik at de kan bidra med å skape liv og røre på nordsiden. Vurderingen var at ny kino og bibliotek sammen med frivilligsentralen, edderkoppen og familiens hus vil gi nordsiden et løft. Beliggenheten av virksomhetene vil skape mer liv og gangtrafikk i området som igjen vil bidra til å oppnå

målsetningene i prosjekt områdeløft nord, med å gjøre området attraktivt både for etablering av virksomheter og som bosted. Arbeidet med ombygging ble påbegynt i august 2020 , og det er planlagt ferdig i nov.2021

Ombygging av helsehuset innebærer blant annet moderne behandlingsplasser, flytting/samløkalisering av legevakt, helsekontor, vaksinasjonskontor og kommunelegekontoret. Prosjekt Halden Helsehus vil sikre et fremtidsrettet tjenestetilbud som vil gi økonomiske driftsfordeler, bedre ressursutnyttelse og økt tjenestekvalitet, og som i tillegg vil innfri nye myndighetskrav til både forebygging, behandling og bedre samhandling.

Investeringene i oversiktene nedenfor er klassifisert etter følgende områder;

- Selvkost; her betjenes renter og avdrag gjennom gebyrer fra brukere/innbyggere.
- Pålagte investeringer; Investeringstiltak som kommunen er pålagt gjennom lov/forskrift eller pålegg.
- Økonomisk lønnsomme; Investeringer som bidrar til en lavere kostnad for tjenesteproduksjon, inkludert renter og avdrag.
- Annet; disse er ikke heftet opp i noe lov eller forskrift, og har heller ingen eller inntjening i sin form.

Selvkost

Beløp i 1000

Økonomiplan

Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024
Fellesområder				
Hovedplan VA/saneringsprosjekter	159 000	160 000	164 000	164 000
Hovedprosjekt mangler for prosjekt - P3050	70 000	70 000	70 000	70 000
Langbrygga 2	2 000	2 000	0	0
Maskininvestering Rokke	0	2 100	2 100	0
Miljøstasjoner 2016	500	500	500	0
Nytt reservebehandlingsanlegg Asak - sikring av vannforsyning (sammenkobling nab	30 000	0	0	0
Overgang til større bunntømteavfalsb. "renovasjon"	1 000	1 000	1 000	1 000
Overvannstiltak	3 000	3 000	5 000	5 000
Pumpestasjon	1 000	1 000	1 500	1 500
Renovasjonsløsninger tett trehusbebyggelse	1 000	1 000	0	0
Ringledning vann	5 000	5 000	0	0
Smarte vannmålere	24 000	6 000	0	0
Sortering/omlasting husholdningsavfall	3 000	3 000	0	0
Tilskudd spillemidler	2 000	2 000	2 000	2 000
Trykkavløp	2 000	2 000	2 000	2 000
Vannmålere	1 000	1 000	0	0
Videreutvikling kaifront/havneaktivitet del2	15 000	0	0	0
Sum Fellesområder	319 500	259 600	248 100	245 500

Sum	319 500	259 600	248 100	245 500
------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Økonomisk lønnsom

Beløp i 1000

Økonomiplan

Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024
Fellesområder				
Bolig til yngre utviklingshemmede	-2 400	0	0	0
Deponiutvidelse Rokke	2 000	2 000	2 000	2 000
Digitalisering av IT-plattform	3 500	2 000	1 500	0
ENØK-tiltak i diverse bygninger	3 000	3 000	0	0
Halden Helsehus	117 356	53 000	0	0
Kommunal fiber	940	940	940	0
Velferdsteknologi	2 000	2 000	2 000	2 000
Virtuell langtidsavdeling	2 750	2 750	0	0
Sum Fellesområder	129 146	65 690	6 440	4 000
Sum	129 146	65 690	6 440	4 000

Pålegg

Beløp i 1000

Økonomiplan

Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024
Fellesområder				
Brannteknisk oppgradering av bygg	1 000	0	0	0
Inventar ny brannstasjon	0	18 750	0	0
Ny brannstasjon	0	57 500	0	0
Oppgradering Os krematorium	0	10 500	0	0
Planskilt gangtrafikk til Kongeveien skole	11 000	0	0	0
Regulering og utvidelse Os kirkegård	540	0	0	0
Utfasing av oljefyring i off. bygninger	500	500	0	0
Sum Fellesområder	13 040	87 250	0	0
Sum	13 040	87 250	0	0

Annet

Beløp i 1000

Økonomiplan

Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024
Fellesområder				
Alarmsystem Solheim senter	3 000	0	0	0
Alarmsystem Vaterland/Hagegata og Sørsterveien	3 000	3 000	0	0
Asfaltering grusveier	1 500	1 500	1 500	1 500
Asfalteringsprogram	5 000	5 000	5 000	5 000
Badeplasser, universell utforming	500	500	0	0
Bevaring Konservativen	1 000	2 000	0	0
Det digitale skoleløftet	3 500	3 500	0	0
Dokumentasjonsverktøy kompetanse og ressursstyring, brann	350	0	0	0
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	1 050	1 050	1 050	1 050
Innføring av Sosi-standard alle kirkegårder	1 000	0	0	0
Investeringstilskudd Tistedalshallen	1 800	0	0	0
Kameraovervåking Kongeveien skole	180	0	0	0
Kjøp av Os allé 3	0	150 000	0	0
Kunstgressbane Strupe og Tistedal	2 335	0	0	0
Lokaler til FACT-Team	2 000	0	0	0
Ny sentrumsskole inkl idrettshall	166 000	170 000	244 000	0
Ny svømmehall	0	0	50 000	0

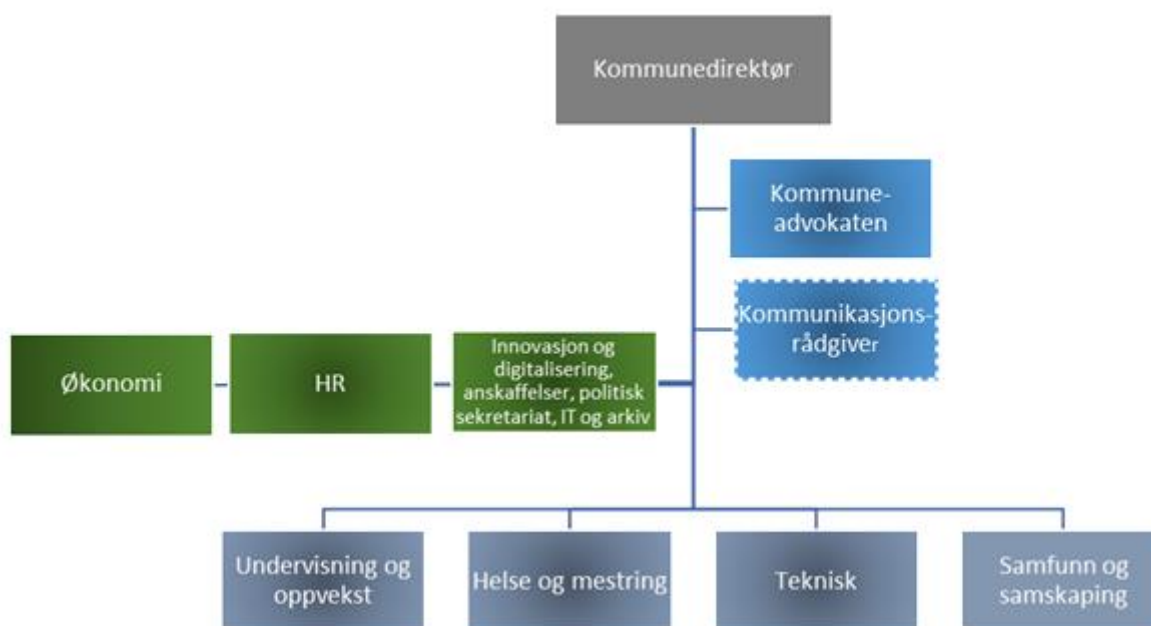
Nye lokaler hjemmesykepleien, forprosjekt	1 000	0	0	0
Nye lokaler til hjemmesykepleien	0	35 000	0	0
Nytt sentralkjøkken og utstyr	8 000	2 000	0	0
Nytt telefonsystem (kirke)	400	0	0	0
Offentlige lekeplasser, opprusting	500	500	0	0
Oppgradering - overvann på veier	2 000	2 000	0	0
Oppgradering av anlegg for gående og syklende	1 500	1 500	1 500	0
Oppgradering av gatelys	1 000	1 000	1 000	1 000
Oppgradering av ringelegg (kirke)	230	230	230	650
Oppgradering Hjortsberghallen	2 800	0	0	0
Reserve mannskapsbil	0	0	8 125	0
Restaurering utvendig tak Idd kirke	100	0	0	0
Robuste boliger, forprosjekt	1 000	0	0	0
Sikring av kirkens bygg	300	300	0	0
Stigebil	7 500	0	0	0
Tak Idd kapell	850	0	0	0
Tak på Prestebakke samfunnshus	500	0	0	0
Tiltak lekeplasser utenfor off.bygg	0	400	400	400
Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan	1 500	1 000	1 500	1 500
Trygghetsboliger	2 000	1 000	500	500

Turstier/grøntdrag i sentrum	300	300	300	0
Universell utforming off bygninger	400	400	400	400
Utbygging av bredbånd	13 000	11 000	5 000	1 000
Vareautomat/ubemannet kantine	500	0	0	0
Varebil med plan og kran (brann)	0	0	0	1 250
Verktøyhenger	400	0	0	0
Sum Fellesområder	237 995	393 180	320 505	14 250
Sum	237 995	393 180	320 505	14 250

Organisasjon

Halden kommune er organisert med fire kommunalavdelinger og sentraladministrasjon. Kommunalavdelingene er inndelt i: Helse og mestring, Undervisning og oppvekst, Teknisk samt ny kommunalavdeling samfunn og samskaping.

Kommunens tjenesteområder

Sentraladministrasjon

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	65 549	64 489	73 960	72 575	73 075	73 075
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	25 010	24 186	19 486	20 404	23 276	26 189
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	12 178	12 154	12 427	12 427	12 427	12 427
Overføringsutgifter	9 583	7 413	7 650	7 650	7 650	7 650
Finansutgifter	1 199	10	10	10	10	10
Sum Driftsutgifter	113 520	108 252	113 534	113 066	116 438	119 351
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-5 978	-3 124	-3 206	-3 206	-3 206	-3 206
Refusjoner	-16 586	-14 539	-14 900	-14 900	-14 900	-14 900
Sum Driftsinntekter	-23 239	-17 663	-18 107	-18 107	-18 107	-18 107
Sum	90 280	90 589	95 428	94 960	98 332	101 245

Beskrivelse av dagens virksomhet

Kommunedirektørens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Kommunedirektøren og Kommunedirektørens ledergruppe (KLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til politisk behandling, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner, tilrettelegge for lokal samfunnsutvikling, samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområdene i sentraladministrasjonen som i dag rapporterer til Kommunedirektøren har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet og kommunalavdelingene i deres virksomhet, yte juridisk bistand samt å ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold som berører kommunen som helhet.

Stabsfunksjonene personal og økonomi har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av hovedoppgavene er å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressursene disponeres effektivt. Stabsfunksjonene skal gjennom gode systemer sørge for å ivareta rettsikkerhet, likebehandling og effektivitet i forvaltningen. I tillegg har de flere løpende driftsoppgaver som for eksempel føring av regnskap, fakturering, lønnsutbetalinger, økonomirapportering, lønnsforhandlinger, oppfølging av lærlingeordningen, rapporteringer og utarbeidelse av retningslinjer og planer på ulikt nivå.

Området Kommunikasjon og digitalisering ivaretar mange sentrale funksjoner for hele kommunen. Blant annet sørges det for at kommunen forbereder seg, utvikler seg og gjerne er i forkant av nasjonale strategier knyttet til digitalisering og utvikling. Øvrige driftsoppgaver er post- og arkivtjenester, administrering av politiske møter, servicesenter og sentralbordtjenester. Området omfatter videre IT-drift, service og support for hele kommunen, samt arbeid med digitalisering og automatisering. Fra mars 2020 er også anskaffelsesavdelingen overført fra økonomiavdelingen til kommunikasjon og digitalisering, med sitt arbeidsfelt innenfor anskaffelser, innkjøpsavtaler og rammeavtaler. De fleste av disse tjenestene er å anse som interne stabsfunksjoner, men avdelingen har også samfunnsrettete oppgaver som satsingen på mobil og fiberbasert bredbånd, informasjon og kommunikasjon til media og innbyggere, samt SmartCity-satsingen.

Utfordringer og strategi

For å møte morgendagens utfordringer er det nødvendig å se nye måter å levere tjenester innenfor reduserte rammer. Det har skjedd mye innenfor teknologi og digitalisering de siste årene, men vi er nok ikke mer enn i startgropen når det gjelder å hente ut produktivetsgevinsten teknologi kan gi oss. Det er utfordrende å skulle ta i bruk ny teknologi og oppnå effekter av det i takt med stadig strammere økonomiske rammer.

Hovedmålet i den nasjonale digitaliseringsstrategien 2019-2025 handler om å tilrettelegge for en enklere hverdag for innbyggere og næringsliv. Halden kommunes visjon for digitalisering er å være fremtidsrettet og nyskapende. Visjonen for DigiViken Øst, det strukturerte samarbeidet på

digitaliseringsområdet mellom de gamle Østfold-kommunene, er å bli best på innbyggerdialog. Alt dette henger godt sammen og sentraladministrasjonens oppgaver og rolle handler om å utvikle og tilrettelegge for en optimalisert organisasjon som bygger opp under disse målene/visjonene. Det handler om å ta i bruk relevant teknologi, automatisere oppgaver og prosesser, etablere gode løsninger, verktøy og bygge den digitale kompetansen i organisasjonen og hos innbyggerne. Dette skal tilrettelegge for en enklere og mer effektiv hverdag internt, samt enklere hverdag for innbyggere og næringsliv som raskt og enkelt finner frem og samhandler med kommunen digitalt. Det handler om digitale løsninger og verktøy og det handler om kompetanse internt og hos innbygger.

I perioden 2021-2024 foreslår kommunedirektøren en betydelig satsning for å bygge ut fiber og mobilt bredbånd i Halden kommune. Tilknytning til nett er en forutsetning for hjemmeskole, digitale løsninger i helsetjenesten, hjemmekontor og øvrig næringsvirksomhet. Tilgang på internett er en forutsetning for å kunne effektivisere og benytte nye tjenestemodeller der digitale verktøy er en del av løsningen. I hovedsak er det private aktører som bygger ut bredbånd i Norge, men i distriktene rundt sentrum og tettbygde områder må det i større grad på plass et samarbeid for å utvide bredbåndsdekningen. Halden kommune har søkt og fått midler fra NKOM både i 2019 og 2020 til utbygging av bredbånd. På tross av dette trengs det en større satsning slik at flest mulig innbyggere har tilbud om å kunne benytte et tilfredsstillende bredbånd.

Halden kommune er i forkant på mange områder og IT-strategien legger til grunn en dreining mot skybaserte løsninger. Flere program er allerede over på slike løsninger. Endringene er nødvendige, samtidig erfarer vi at det krever tålmodighet og innsats for å etablere nye løsninger på nye måter.

Sentraladministrasjonen består av nøkkelpersoner som ofte er alene om å utføre sine oppgaver. For å redusere sårbarhet og sikre god kvalitet er det viktig at det automatiseres og digitaliseres alle steder det er mulig. Det vil i tillegg være viktig med et tettere samarbeid mellom avdelingene i sentraladministrasjonen. Dette for å redusere sårbarhet ifht oppgaver, men også for å utvikle en mer enhetlig sentraladministrasjon. Kompetansedeling på tvers av fagområder og avdelinger bidrar til at vi hever oss totalt sett. Godt samarbeid internt og medarbeidere som vil finne nye løsninger er faktorer som fremmer innovasjon. Gjennom å motivere og stimulere våre medarbeidere til endringsvilje og medvirkning øker vi våre sjanser til å lykkes.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel besvarte anrop av totalt innkomne		0,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %
Andel forsinkelser som skyldes tekniske feil eller politiske sekretariat		0,0 %	18,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel oppfølgingssamtaler med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år ihht kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner		0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		0,0 %	63,4 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Redusere antall telefonhenvendelser		0,0 %	3,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Øke antall følgere på sosiale medier		0,0	1 174,0	500,0	500,0	500,0	500,0

Innsparingstiltak

Innsparingstiltak

Reduksjon årsverk - ikke <u>ersatte</u> ved naturlig avgang	Sentraladministrasjon	-400	-800	-800	-800
Redusert periode vikar ved foreldrepermisjon	Sentraladministrasjon	-150	0	0	0
Sum Innsparingstiltak		-550	-800	-800	-800

Sammenheng budsjett

Det har de siste årene vært en reduksjon i årsverk i sentraladministrasjon. Endringer og satsinger gjør at det i tiden fremover vil det være et behov for å øke ressursinnsatsen på økonomi og personal.

I 2021-2024 er det lagt inn midler til en prosjektstilling til prosjektet "VI". For å kunne møte framtidens utfordringer i kommunal sektor, er vi avhengige av at alle har en felles forståelse for

oppdraget, rammene og at vi jobber sammen mot felles mål. Vi står sterkere i å løse oppgavene sammen og på tvers av skapte siloer. Vi må sammen bidra inn for å utvikle en mer fleksibel, dynamisk og omstillingsdyktig organisasjon. Vi må fortsette arbeidet med å bygge en sterk organisasjonskultur – en *Vi-kultur*. Å etablere en slik kultur på alle nivåer i organisasjonen er en prosess som krever tid.

Med dagens knappe ressurser på økonomiområdet vil det være utfordrende å supportere et nytt kommunalområde og samtidig ivareta det økende behovet for økonomiske analyser. Det vil i den krevende økonomiske situasjonen vi står ovenfor være viktig med kompetanse og tilstrekkelig med ressurser til å utføre dette arbeidet. Vi er avhengig av økonomiske analyser for å se mulighetsrommet, og hvordan vi kan benytte oss av dette i årene fremover. På bakgrunn av det styrkes økonomi med et årsverk fra 2021.

En viktig satsning i planperioden, og årene framover, er arbeidet med å etablere en heltidskultur i Halden kommune. Dette arbeidet er prioritert ved etablering av en prosjektlederstilling dedikert kun for arbeidet med heltid. Heltid vil styrke vårt omdømme som arbeidsgiver, det vil gi økt kvalitet og kontinuitet i tjenesten, og ansatte vil få en sterkere tilhørighet til arbeidsplassen og en mer forutsigbar arbeidssituasjon. Heltid er også helt nødvendig for å kunne møte framtidens behov for arbeidskraft og kompetanse. Skal vi ha et bærekraftig velferdssamfunn i årene som kommer, er vi avhengig av at flere av de som allerede er ansatt jobber mer.

Det har vært utfordrende å tilpasse driftsnivået innenfor sentraladministrasjonen til de gitte rammene. Ressurssituasjonen innenfor sentraladministrasjonen vil i hele planperioden være på et minimum av det som skal til for å kunne opprettholde leveranse og kvalitet. I budsjett og planperioden ligger det inne forventet effekt av «digitaliseringsløpet» som har som mål å løse avdelingens oppgaver på en mer ressurseffektiv måte. Det knytter seg likevel en viss risiko til slike løp, og for å redusere risiko og sårbarhet arbeides det kontinuerlig med forbedringsprosesser.

Innsparingstiltak

Reduksjon årsverk - ikke ersatte ved naturlig avgang

Politisk sekretariat består i dag av tre ansatte. En av funksjonene (1 årsverk) er sekretær for ordfører og kommunedirektør.

Øvrige oppgaver i politisk sekretariat som ansvar for å levere dokumenter/dokumentasjon innen gitte frister til folkevalgte organer, offentligheten, politikere – individ eller gruppe, innsynsforespørsler og å arkivere dokumentasjonen utføres av de resterende 2 årsverk. Det skal også sørges for vedtaksoppfølging med dokumentasjon og rapportering.

Sekretariatet sørger for etablering/oppdatering av registre (folkevalgte, meddommere, fullmektiger til forliksråd og valgmedarbeidere). Annethvert år sørger sekretariatet for gjennomføring av valget.

Sekretariatet sørger for innkalling til møter og alle oppgaver relatert til sekretærfunksjon i alle råd og utvalg. Dessuten bistår sekretariatet kommunens saksbehandlere med den tekniske delen av

saksfremlegg og svarer opp henvendelser fra så vel politikere som saksbehandlere rundt spørsmål som berører gjennomføring av møter, saksfremlegg og andre forhold som blant annet hjemles i kommuneloven. Avdelingen fikk i 2019 tilført et engasjement for å ivareta kompetanseoverføring ifm en forestående naturlig avgang. På bakgrunn av dette planlegges det ikke å erstatte ansatt når vedkommende går av med pensjon i juni 2021.

Konsekvenser: Pr i dag deler to ansatte på sekretærfunksjonen i så å si alle råd og utvalg. Alle utvalg har møter på ettermiddag/kveldstid og de ansatte utøver stor grad av fleksibilitet for å få dette til. I løpet av en måned kan det være mer enn 6 ettermiddager/kvelder utvalg gjennomfører møter. Alle oppgavene knyttet til sekretariatfunksjonene har fungert bra med to ansatte som deler på dette.

Ved reduksjon må disse oppgavene deles på flere i sentraladministrasjonen eventuelt også legges ut til kommunalavdelingene. Et alternativ kan være å sette sammen et team som læres opp til å sørge for forarbeid, klargjøring av sakliste, innkalling til møter og håndtering av protokollering ved gjennomføring av møter. Det må opparbeides kompetanse slik at voteringer gjennomføres og protokolleres på rett måte og at regler knyttet til formaliteter overholdes i møter. Det kan bli en utfordring å yte support og kompetent bistand på samme måte til saksbehandlere og politikere som ønsker hjelp eller avklaringer. Reduksjonen vil gi redusert kvalitet og økt sårbarhet når dette skal deles ut på flere som ikke jobber med disse oppgavene til daglig. Gjennomføring av valg og alt forarbeid til valg vil bli mer krevende for de som skal ta ansvar for gjennomføringen og sikringen av

Redusert periode vikar ved foreldrepermisjon

I forbindelse med ansatt som går ut i foreldrepermisjon i økonomiavdelingen vil det ikke leies inn vikar i hele permisjonsperioden, kun under perioden for årsavslutning. Vi har gjennomført lignende opplegg i 2020, dog i en noe lenger periode, og det har fungert tilfredsstillende. For at det skal være gjennomførbart og overkommelig i forhold til arbeidsmengde for de ansatte er vi avhengig av å dreie ressurser mellom fagområdene. Konsekvenser: Dersom det ikke lykkes å omstille ressurser i avdelingen vil det kunne bli for stor belastning på en gruppe ansatte. For å avlaste denne gruppen samt sikre leveranse av regnskapet kan det da bli nødvendig å leie inn vikar for en lenger periode.

Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	489 614	485 477	493 171	493 071	493 071	493 071
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	62 594	62 838	47 754	59 585	77 291	94 911
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	227 596	205 109	212 637	212 637	212 637	211 637
Overføringsutgifter	19 973	15 975	16 410	16 410	16 410	16 410
Sum Driftsutgifter	802 282	769 400	769 971	781 702	799 408	816 028
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-25 177	-22 616	-22 628	-22 628	-22 628	-22 628
Refusjoner	-58 601	-44 431	-45 367	-45 367	-45 367	-45 367
Overføringsinntekter	-39 374	-9 093	-9 275	-9 275	-9 275	-9 275
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 491	-300	-300	-300	-300	-300
Sum Driftsinntekter	-126 643	-76 440	-77 570	-77 570	-77 570	-77 570
Sum	675 639	692 960	692 402	704 133	721 839	738 459

Beskrivelse av dagens virksomhet

Kommunalavdelingen for undervisning og oppvekst ivaretar oppgaver som er av stor betydning for barn og unges oppvekst i Halden. Avdelingen har et stort spenn av oppgaver og til sammen 22 enhetsledere fra henholdsvis skoler, barnehager og enhetene knyttet til Familiens hus rapporterer til kommunalavdelingen. Avdelingen består av direktør og en stab på til sammen fem personer.

I denne teksten vil det gis en beskrivelse av dagens virksomhet i kommunalavdelingen.

Kommunalavdelingens mål og hovedoppgaver:

De ressurser og egenskaper barn får med seg gjennom de første leveårene har avgjørende betydning for muligheter, valg og mestringsstrategier gjennom livet.

Gode universelle tilbud styrker alle barn og unges muligheter til å mestre og utvikle seg. Barnehage og skole er de viktigste universelle tiltakene kommunen har. For perioden 2021-2024 blir forebygging, tidlig innsats og samarbeid på tvers i avdelingen på og sammen med andre områder, ei viktig og sentral forutsetning for å lykkes med oppdraget.

Helhet og sammenheng i tjenestene er et overordnet mål for kommunalavdelingen. Barn, unge og deres familier skal få nødvendig hjelp så tidlig som mulig for å unngå skjevutvikling. Utvikling av forebyggende tiltak er viktige strategier for å unngå utvikling av uønskede problemer og tilstander. Det legges vekt på gode overganger fra barnehage til skole og mellom de ulike skoleslagene. Fokus på organisering, læringsmiljø, klasseledelse og tilpasset opplæring skal bidra til økt trivsel, bedre læringsresultater og redusert behov for spesialundervisning i skolen. Skolen skal legge til rette for at elevene avslutter grunnskolen med godt læringsutbytte og gode grunnleggende ferdigheter slik at de mestrer overgangen til videregående skolen og senere arbeidsliv. Kommunalavdelingen har som mål å sørge for at flest mulig av elevene gjennomfører videregående skole og dermed får et best mulig utgangspunkt for å bli deltakende i arbeidslivet.

Skoler:

Skoler utgjør en stor del av kommunalavdeling for undervisning og oppvekst. Det er per i dag 12 rektorer som rapporterer til direktør for kommunalavdelingen.

I skolesektorene har det over lang tid vært jobbet med innføringen av nytt læreplanverk. I 2021 vil alle trinn i grunnskolen jobbe etter nye læreplaner i plan. Innføringen, og deretter endring av undervisning og undervisningsmetoder vil prege hele perioden fra 2021 til 2024. En vet fra forskningen at innføringen av nytt læreplanverk tar ca.10 år.

Overordnet del av læreplanverket beskriver hvilke verdier og prinsipper som skal prege undervisningen. Her forklares og utdypes hva verdigrunnlaget innebærer. Verdigrunnlaget er selve grunnmuren for alt arbeidet i opplæringen til barn og unge, og det skal være tydelig til stede i all læring, både faglig og sosialt.

Fagfornyelsen skal gi elevene mer tid til fordypning. Arbeidet med dybdelæring, innføring av tverrfaglige temaer og mer praktisk læring er godt i gang i Halden.

Skoleåret 2020/2021 har alle skolene videreført samarbeidet med Høgskolen i Østfold, gjennom Dekomp-ordningen. Dette samarbeidet er en del av skolenes arbeid med implementering av nye fagplaner og endring av praksis.

Skolen har både et dannelsoppdrag og et utdanningsoppdrag. Dette doble oppdraget er gjensidig avhengige av hverandre og ivaretas gjennom prinsipper for arbeid med læring, utvikling og danning.

Kravene til tilpasset opplæring gjelder alle elever, uavhengig av hvilket faglig nivå de er på. Det er utarbeidet en kommunal plan for intensiv innsats. De evnerike elevene skal også få utfordringer i undervisningen. Arbeidet med dette fortsetter i 2021 og NOU 2016:14, Mer å hente- Bedre læring for elever med stort læringspotensial, vil være en viktig del av dette arbeidet.

Digitale ferdigheter har fått en tydeligere plass i de nye læreplanene. Dette innebærer viktige sider ved digitalt medborgerskap, som god digital dømmekraft, kildekritikk og informasjon- og datasikkerhet. Det innebærer også å utvikle digital skaperkraft og gjøre seg kjent med programmering og algoritmisk tekning.

Elevene i Haldenskolen har egne digitale enheter. Mulighetene som ligger i appene og programvarene elever og lærere har tilgang til skal videreutvikles i 2021, blant annet mulighetene som ligger i Office 365.

En viktig forutsetning for elevenes læring er lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse og kompetente skoleledere. Halden kommune vil fortsette å tilby studieplasser, gjennom ordningen «Kompetanse for kvalitet», til lærere og skoleledere.

Meld.St.6 (2019-2020), Tett på -tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO og NOU 2019:23, Ny opplæringslov, peker begge i retning av at vi må arbeide for en mer inkluderende praksis i skolene.

NOU 2019:23 lanserer begrepene universell opplæring, forsterket innsats og rett til individuell opplæring. Dette vil bli et viktig arbeidsområde fra 2021-2024.

Barnehage:

Det er per i dag 6 barnehagestyrere som rapporterer til direktør for kommunalavdelingen.

Innenfor barnehagesektorene kommer det flere lovendringer i barnehageloven. Endringene inntreffer allerede fra 2021 og vil ventelig sette sitt preg på sektorene i hele perioden frem til 2024. Disse endringene innebærer blant annet et enda sterkere fokus på sikre barna i barnehagen et godt psykososialt miljø. En annen viktig endring i barnehageloven er myndighetsoppgavene som kommunen utfører på barnehagefeltet endrer seg betydelig.

Barnehageeiere vil fra 1.1.2021 gjennom barnehagelovens kapittel 8, ha en aktivitetsplikt for å sikre et godt psykososialt barnehagemiljø. I praksis innebærer dette en skjerpet plikt til å innhente dokumentasjon på avvik som blir gjort kjent, og iverksette tiltak. Barnehagene må utarbeide nye rutiner og innarbeide god praksis som avdekker forhold som er til skade for det psykososiale barnehagemiljøet, samt rutiner for å iverksette tiltak. Kommunens barnehager har startet arbeidet og har allerede utarbeidet en egen mobbeplan for enhetene.

Halden kommune utøver i hovedsak to forskjellige roller innenfor barnehagefeltet. Kommunen eier og driver egne barnehager. Dette er eierrollen. I den andre rollen skal kommunen tildele tilskudd til private barnehager, behandle diverse søknader og dispensasjoner, samt veilede og utøve tilsyn. Dette er myndighetsrollen til kommunen. I planperioden fra 2021-2024 vil det arbeides aktivt innenfor dette feltet. Allerede fra 2021 tilkommer det lovendringer vedrørende utførelsen av myndighetsarbeidet innenfor barnehagefeltet. Fra 2021 skal arbeidet som barnehagemyndighet utføres mer adskilt fra eieroppgaver. Kommunen skal derfor organisere de oppgavene den har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier når dette er egnet til å ivareta tilliten til kommunens upartiskhet, jfr § 11 kap. IV (trer i kraft 1.1.2021). Endringen i lovverket skal altså bidra til at rollene som barnehageeier og barnehagemyndighet tydeliggjøres og skilles ytterligere. Dette betyr at den organisatoriske plasseringen av barnehagemyndigheten vil endre seg i 2021.

I 2020 gjennomføres det en utredning på det kommunale barnehagefeltet som snarlig vil foreligge i en egen rapport. Covid-19 har også på dette feltet bidratt til forsinkelser, men rapporten vil bli ferdig i løpet av 2020. Rapporten vil danne et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunens strategi og drift av egne barnehager, både på kort og lang sikt. I 2021 og for de påfølgende årene i perioden så vil rapporten om framtidig barnehagestruktur bli et viktig dokument for det videre arbeidet med våre egne barnehager.

Familiens hus:

Familiens hus består av PPT, Barnevernet, Helsestasjonen og Spesialpedagogisk team for barnehager. Det er per i dag 4 enhetsledere som rapporterer til direktør for kommunalavdelingen.

Familiens hus er et tverrfaglig kommunalt tilbud som skal ivareta fysisk og psykisk helse hos gravide, barn og unge. I familiens hus er det følgende tjenester: Helsestasjon/skolehelsetjenesten, PPT, barnevern og spesped barnehageteam. Målsettingen med familiens hus er at familiene skal møte et helhetlig og familiestøttende tjenesteapparat i et og samme hus. På denne måten kan kommunen tilby et samordnet og samlokalisert tjenesteapparat med lokal forankring.

Familiens hus er et lavterskeltilbud. Et lavterskeltilbud innebærer at de ulike tjenestene skal være lett tilgjengelig for alle barnefamilier i kommunen, uavhengig av sosial og etnisk bakgrunn. Dette vil kunne bidra til tidlig identifikasjon av fysiske, psykiske og sosiale utfordringer hos barnet i familien. Tverrfaglig samarbeid mellom de ulike tjenestene er avgjørende og vil kunne skape større fleksibilitet. Resultatet vil utgjøre mer enn summen av de enkelte tjenestenes bidrag.

I oktober 2021 er det planlagt flytting av Familiens hus til Halden Storsenter. Alle virksomhetene i Familiens hus har det til felles at de samler mange mennesker og dermed også vil kunne bidra til økt aktivitet i denne delen av sentrum. Planlegging og forberedelse av flytting er igangsatt og vil bli videreført i tiden som kommer.

I 2022 vil ny barnevernsreform tre i kraft. Reformen er av et betydelige omfang og vil ventelig prege tjesten i perioden frem til 2024. Barnevernsreformen skal gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet, og styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats. En rekke utredninger og evalueringer av barnevernet har pekt på at dagens ansvarsdeling- mellom stat og kommune- er en kime til utfordringer, og at enkelte beslutninger tas langt fra brukerne. Det er knyttet usikkerhet til hvordan reformen vil påvirke budsjettet, men det er med stor sannsynlighet at kommunen får økte kostnader når ansvaret blir større. Det er uttalt fra direktoratet at kommuner vil bli kompensert gjennom en økning i rammetilskudd fra staten, men det er ikke med sikkerhet at kommunen blir kompensert fullt ut. Arbeidet med å rigge kommunen for aktuelle endringer relatert til reformen vil være sentralt for året 2021.

Utfordringer og strategi

Vi vil i denne delen løfte frem fire sentrale utfordringer i perioden 2021-2024. Felles for alle disse fire utfordringene er at de peker på problemstillinger som både går på tjenestekvalitet og på økonomi. Kommunalavdelingen vil også trekke tydelig frem hvilke strategier som bør legges til grunn for å kunne løse disse utfordringene.

SSB har kommet med nye tall for befolkningsframskrivingen i kommunen. I barnehagesektoren har kommunen over flere år redusert kapasiteten på de barnehagene en eier, både ved å legge ned enheter og ved nedleggelse av avdelinger. De nye befolkningsframskrivingene peker i retning av at antall barn i barnehagealder vil være synkende i første delen av den neste tiårsperioden. Deretter vil behovet stabilisere seg for så å holde seg i stabilt over lang tid. Eierstrategi og barnehagestrategi peker seg ut som en annen sentral utfordring i perioden til 2024.

Befolkningsframskrivingen viser også at det skal bli betydelig færre barn i alderen 6-12 år i den neste tiårsperioden. Allerede nå ser vi at flere skoler store problemer med å utnytte kapasiteten sin. Dette gjør at ressurser unyttes mindre effektivt, at klassedelingstall blir lavere og at kostnadene blir større enn ønsket. På den andre siden så har internflytting i kommune bidratt til at noen skoler har ordinære kapasitetsutfordringer. Utredning av skolegrenser og fremtidig skolestruktur må utredes i perioden.

Et annet felt som peker seg ut som utfordrende er det spesialpedagogiske feltet i skolene. Over flere år har antallet barn som behøver spesialpedagogisk hjelp i skolene våre, vært økende. Dette betyr at stadig flere elever menes å ha så store behov for tilpasninger at det pekes på at deler av opplæringen ikke kan ivaretas innenfor den ordinære opplæringen - dette synes uheldig og fører til at mange barn tilsynelatende ikke mestrer hverdagen i klasserommet. Skolene bruker også betydelige ressurser på spesialpedagogiske tiltak. Disse ressursene er individrettet eller rettet mot små grupper.

Ifølge statistikker og målinger fremkommer det flere folkehelseutfordringer blant barn og unge i Halden sammenlignet med resten av landet. Det gjelder forhold som bl.a høy barnefattigdom, høy grad av unge arbeidsledige, høy andel mottakere av sosialhjelp, høyt frafall i videregående skole, lav

skår på nasjonale prøver og målinger osv (kilde: FHI, Folkehelseprofil oppvekst 2020). Tidlig innsats, folkehelseiltak og mer samarbeid er det fjerde og siste feltet vi løfter frem.

1. Skolestruktur

SSB har i 2020 kommet med nye tall for befolkningsframskriving i kommunene frem til 2050:

ÅR	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
0 år	256	264	281	299	301	289	277
1-5 år	1543	1413	1440	1524	1592	1565	1500
6-12 år	2554	2360	2148	2139	2241	2336	2324
13-15 år	1117	1143	1055	947	949	992	1037

I perioden frem til 2030 vil en etter framskrivingen se en nedgang med om lag 400 elever i aldersgruppen 6-12 år i Halden kommune. Målt i størrelse så tilsvarer dette en stor barneskole i Halden. Den samme tendensen vil være på ungdomstrinnet, bare med en tidsforskyvning. Nedgangen er ikke samlet geografisk, men spredt over hele kommunen. Dette kan medføre store uheldige utslag på ressursbruken ved den enkelte skole som følge av at elevtall, klassedelinger og behov for spesialundervisning blir vanskelig å forutsi. I tider med behov for forutsigbarhet i ressursbruken er det behov for å se på dagens struktur og skolegrenser opp mot nedgang i elevgrunnet som kommer i årene framover.

Allerede for skoleåret 2021/22 kan disse forholdene slå inn. Risum ungdomsskole står fremfor et tiltagende kapasitetsproblem, Kongeveien skole vil innenfor en kortere tidshorisont kunne utvikle de samme utfordringen. Andre skoler blir på samme tid så små at ressursbruken pr. elev blir for høy. Allerede nå kan en se at Gimle skole og Prestebakke skole har betydelig ledig elevkapasitet. Kapasitetsproblemer ved Kongeveien kan medføre at grensene mot Tistedal skole og Os skole må forskyves, som igjen kan medføre nye problemstillinger. Ved Risum ungdomsskole kan kapasitetsproblemer medføre at Tistedalselever må tilbake til Rødsberg ungdomsskole osv.

Utvikling i elevmassen i årene framover kan medføre at skolestrukturen blir utfordret hvert år hvis vi ikke tar grep nå. For å få en større forutsigbarhet på skole og barnehageområdet bør det startes et strukturarbeid snarest. Et slikt strukturarbeid vil skape forutsigbarhet og bedre kontroll på ressursbruken innen oppvekstområdet.

2. Barnehagestruktur - kommunale barnehager

Som det framgår av tabellen over så vil antall barn i barnehagealder synke frem til 2035. Slik barnehagestrukturen i Halden er i dag (mange små enheter) kan dette medføre at små enheter får utfordringer med driften sin. Små barnehager har mindre fleksibilitet ved nedgang i barnetallet enn

større barnehager. Perioden kan dermed medføre ytterligere nedleggelser. Det er viktig at barnehagestrukturen er slik at en kan opprettholde dekningsgraden selv om barnetallet synker.

Prognosene for barnetallsutviklingen peker tydelig i retning av at antallet barn i barnehagealder vil være synkende i første delen av den neste tiårsperioden. Deretter vil behovet stabilisere seg for så å holde seg i stabilt på et lavere nivå enn det vi har i 2020. Dette vil vedvare over lang tid.

De kommunale barnehagene er lite arealeffektive og har store vansker med å tilpasse seg en økonomisk effektiv drift. Barnehagene sliter med å fylle opp avdelinger og har svært lave barnetall. Lite effektiv drift i barnehagene gjør at tilskuddene til de private barnehagene øker.

I barnehagesektoren har kommunen over flere år redusert kapasiteten på barnehagene en er eier av. Dette har skjedd både ved å legge ned enheter og ved reduksjon av avdelinger.

Eierstrategi og kommunal barnehagestrategi peker seg ut som en annen sentral utfordring i perioden til 2024. Norconsult vil fremlegge en rapport vedrørende kommunens egne barnehager, og herunder alternativer for hva som er hensiktsmessig barnehagestruktur for kommunens barnehager. Denne rapporten vil trolig bli sentral for arbeidet med strukturarbeidet og hvordan kommunen skal tilpasse sin egen barnehagedrift til framtidens behov for barnehageplasser i kommunen.

3. Spesialpedagogikk i skolen

Meld.St.6 (2019-2020), Tett på -tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO og NOU 2019:23, Ny opplæringslov, peker begge i retning av at vi må arbeide for en mer inkluderende praksis i skolene.

NOU 2019:23 lanserer begrepene universell opplæring, forsterket innsats og rett til individuell opplæring. Universell opplæring fordrer at skolene gjennomfører opplæringen på en slik måte at det gir et tilfredsstillende opplæringstilbud for elevene, så langt det lar seg gjøre, uten behov for individuell tilrettelegging av opplæringen. Forsterket innsats skal gis elever som ikke oppnår forventede læringsresultater. Opplæringen skal gis innenfor den universelle opplæringen. En slik praksisendring krever kunnskapsbasert og systematisk arbeid i skolene for å tilpasse opplæringen til elevenes forutsetninger og behov.

De politiske dokumentene legger også føringer som vil presisere PPT sitt mandat om å arbeide forebyggende og med tidlig innsats.

Nøkkeltall fra KOSTRA	Halden			Kostragr. 13 Landet u/Oslo	
	2017	2018	2019	2019	2019
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spes.ped.undervisning i %	8,10 %	8,20 %	8,80 %	7,40 %	7,80 %

Halden kommune har i 2020 en høy andel elever som får spesialundervisning.

Kultur, kunnskap og kompetanse er sentrale faktorer for å bedre kvaliteten på det ordinære

opplæringstilbudet og sikre at flere barn og elever får lære, mestre og utvikle seg innenfor et læringsfellesskap.

Vi skal utvikle kulturen for inkludering og kunnskapen om tilrettelegging av opplæring for flere elever innenfor rammen av et inkluderende læringsfellesskap.

En mer inkluderende praksis skal utarbeides gjennom forskningsbasert kunnskap og en systematisk kompetanseheving.

En universell opplæring der flere elever enn i dag blir ivaretatt uten individuell tilrettelegging vil kunne være positivt for enkeltindividet, læringsfellesskapet, skolen og samfunnet. Kommunens mål er at 100% av elevene skal gå videre fra grunnskole til videregående opplæring. En mer inkluderende praksis i skolene vil kunne føre til at flere elever følger kompetansemålene i fag, og dette vil igjen kunne øke deres muligheter for videre skolegang og arbeidsliv.

Arbeidet med å utarbeide prosjektplaner og praksistilnærminger er på dette tidspunktet allerede startet. Det videre arbeidet vil være viktig i perioden 2021-2024.

4. Tidlig innsats

Kommunalavdelingen vil i perioden 2021-2024 fortsette arbeidet med å legge til rette for trygge og gode oppvekstvilkår. Tidlig innsats er avgjørende for å fremme god utvikling. Det handler om å gi hjelp så tidlig som mulig i et menneskes liv, enten vanskene oppstår i førskolealder eller senere i livet. Langsiktig investering i barns og unges oppvekstmiljø gir positive langtidsvirkninger både i form av folkehelse, livskvalitet, kompetanse og bærekraftig samfunnsutvikling. Tidlig innsats har sammenheng med tverrfaglig samarbeid og samhandling mellom ulike tjenester. Tverrfaglig samarbeid og samhandling kan være avgjørende og vil ivareta helheten rundt barnet/ungdom/familien, slik at ulike yrkesgrupper samarbeider om et felles mål.

Helsefremmende oppvekst er et prioritert område i kommunalavdelingen. Helsefremmende oppvekst handler om hvordan befolkningen og ansatte i kommunalavdelingen kan bidra til å fremme barn og unges helse ut ifra et helhetlig menneskesyn. Det må prioriteres tverrfaglige og helhetlige tiltak på arenaer der vi når alle barn og unge uavhengig av sosial, økonomisk og kulturell bakgrunn. Helsefremmende arbeid tar utgangspunkt i menneskers muligheter og ressurser. Det skal legges til rette for god helse og trivsel for å forebygge livsstilssykdommer. God helse er viktig for barn og unges utvikling og evne til mestring og læring. Sammen med foreldre må det legges til rette for at alle barn får et godt utgangspunkt og fundament for et voksenliv uavhengig av foreldrenes økonomi og utdanning.

Samarbeid mellom ulike enheter, nivåer og sektorer er avgjørende for å lykkes med bærekraftig utvikling - i den kommende perioden vil dette arbeidets viktighet og betydning øke. Gjennom samarbeid kan man bruke virkemidler og ressurser på en koordinert og helhetlig måte. Ved samtidig å samordne tiltak på tvers av fag, forvaltningsnivå og sektor blir vi bedre i stand til å håndtere

sammensatte og komplekse utfordringer. Dette får vi til gjennom tett dialog som bygger gjensidig tillit og forståelse for hverandres forutsetninger og roller.

Helsefremmende tiltak, tidlig innsats og samarbeid vil være en av de viktigste faktorene for å kunne løse de fremtidige behovene i kommune. Kommunalavdelingen har allerede etablert Familietjenesten som et ledd i satsningen på dette feltet.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Barnehage

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Score i foreldreundersøkelsen (tilfredshet)		0,0	0,0	4,5	4,5	4,5	4,5
Andel godkjente helsefremmende kommunale barnehager		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Antall saker meldt til Drøftingsteam av kommunale barnehager		0,0	0,0	15,0	15,0	15,0	15,0

Skole

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel elever som har knekt lesekode på 1. trinn		0,0 %	0,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
Mobbing 7. trinn		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Mobbing 10. trinn		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel elever med spesialundervisning		0,0 %	0,0 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %
Overgang fra grunnskole til videregående skole		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Motivasjon (fra Elevundersøkelsen)		0,0	0,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Antall saker der PPT bistår med systemrettet arbeid		0,0	0,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Saker Læringsmiljøteam		0,0	0,0	40,0	40,0	40,0	40,0

Barnevern

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel undersøkelser innenfor frist		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn med tiltak som har tiltaksplan		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn under omsorg med omsorgsplan		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fosterbarn som kommunen har tilsynsansvar for (under 18 år) som har fått tilsynsbesøk oppfylt		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk		0,0	0,0	17,0	17,0	17,0	17,0

Helsestasjon

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel barselbesøk av jordmor innen 4 dager etter utskrivelse fra sykehus		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel hjemmebesøk av helsesykepleier før barnet er 10 dager		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.		0,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Innsparingstiltak

Innsparingstiltak

Effektiviseringstiltak for alle enheter i avdelingen	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Familietjenesten	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-500	-500	-500	-500
Generelt skystilbud til Os skole legges ned	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-1 500	-3 300	-3 300	-3 300
Læringsmiljøteamet og reduksjon av spesialpedagogisk undervisning.	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Nedleggelse av Bjørklund barnehage	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-1 600	-3 850	-3 850	-3 850
Nedleggelse av Karrestad barnehage	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-1 600	-3 850	-3 850	-3 850
Reduksjon i bruk av assistenter	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Reduksjon lønnsutgifter ved Skole- og miljøsenteret (SMS)	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	0	-800	-800	-800
Redusere ledelsesressurs i barnehagene	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-500	-500	-500	-500

Redusere ledelsesressurs i grunnskolen	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Rutiner vedrørende gjesteelever	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-700	-700	-700	-700
Spesialpedagogisk team barnehage - <u>drøftingsteam</u>	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-500	-500	-500	-500
Undervisningsmateriell	Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak		-16 500	-23 600	-23 600	-23 600

Sammendrag budsjett

Det har vært gjennomført informasjonsmøter og arbeidsmøter både internt i avdelingen, sammen med økonomiavdelingen og med lederne. Kommunalavdelingen har et betydelig spenn i sine tjenester og det er mer enn tjue enhetsledere i avdeling som rapporterer direkte til direktøren. Det er gjennomført et tosfiret antall møter med enhetsledere underveis i prosessen. Med utgangspunkt i de store budsjettutfordringene i skolesektorene, har årets prosess i særlig grad rettet seg mot skolene. Det har vært en svært krevende prosess for alle involverte.

Utfordringsbildet og innretning på budsjettforslaget

Undervisning og oppvekst har store utfordringer i 2020. Disse utfordringene vil prege budsjettbildet også i 2021. Utfordringene har vedvart over flere år. For skole er utfordringene særlig knyttet til utøkende bruk av ressurser til spesialpedagogiske tiltak og ivaretagelse av elever med store behov. En ser også en tiltagende trend med det en kan kalle for strukturelt dårlig utnyttelse av ressurser – for store eller for små lokaler kan eksemplifisere dette. Strukturutfordringene vil snarlig tilta - elevtallet vil synke betraktelig for skolene den neste perioden.

For barnehagene er utfordringen knyttet til et stadig minkende behov for barnehageplasser i Halden kommune. SSB sin fremskrevne befolkningsprognose for Halden viser at det vil gå ca. ett tiår før det eventuelt blir nye behov for flere barnehageplasser. De kommunale barnehagene er lite arealeffektive og har store vansker med å tilpasse seg en økonomisk effektiv drift. Barnehagene sliter med å fylle opp avdelinger og har svært lave barnetall. Lite effektivt drift i barnehagene gjør at tilskuddene til de private barnehagene øker. Allerede nå anses det nødvendig å forslå flere

nedleggelse av kommunale barnehager. Også skyssordningen for Os-elevene som har vært uten behovsprøving og vedtak, foreslås her nedlagt.

Økonomiske tiltak for budsjett 2021:

På bakgrunn av det beskrevne utfordringsbildet, er det nødvendig med en rekke omfattende tiltak, særlig innenfor barnehage- og skoleområdet. Fordelt på til sammen 16 separate tiltak så foreslås det tiltak på til sammen 21,5 millioner kroner.

Innsparingstiltak

Effektiviseringstiltak for alle enheter i avdelingen

Enheterne får et generelt effektiviseringskrav. Dette føres ut i budsjettet til enhetene. Enhetsleder vil få oppgave med å strukturere opp aktuelle tiltak som kan utføres i den enkelte enhet.

Familietjenesten

Familietjenesten har arbeidet svært effektivt og er et av de tjenestetilbudene som blir tettest monitorert og fulgt gjennom en rekke indikatorer og evalueringer. I budsjett 2020 ble det satt av 2 mkr til oppstart og drift av Familietjenesten. Dette foreslås vesentlig redusert for 2021, men en vil fortsatt kunne lønne en koordinator for tjenesten.

Generelt skysstilbud til Os skole legges ned

I sammenheng med midlertidig flytting av Os skole til tidligere Folkvang skole, ble det også opprettet en generell og ikke-lovfestet skyssordning fra sentrum og til Folkvang. Denne ordningen har nå vedvart i over ett år. Ordningen medfører en betydelig årlig økonomisk utgift for kommunalavdelingen. I dette tiltaket foreslås det at all skoleskyss som ikke er lovpålagt etter gjeldende regler, skal avvikes fra og med 1. august 2021 (starten av neste skoleår). Foreldre som ønsker det, også i framtiden søke om skyss, men dette vil da kun tilkomme etter enkeltvedtak ut fra gjeldende regler. For å ha rett til gratis skyss, må elevene ha følgende avstand til skolen: 1. trinn – mer enn 2 km, og 2.–10. trinn – mer enn 4 km. Avstanden fra gamle Os skole og Folkvang er 2,3 km. Det vil si at mange av elevene på 1. trinn vil kunne ha rettighet til skyss, mens mange elever fra og med 2. trinn ikke vil ha rettighet til skyss. For andre elever må det imidlertid gjøres andre vurderinger i tillegg til avstand, som for eksempel om veien vurderes som farlig, eller om det tilkommer ulemper ved skifte av årstid osv.

Læringsmiljøteamet og reduksjon av spesialpedagogisk undervisning.

Et ambulerende læringsmiljøteam for skolene ble opprettet i oktober 2019. Teamet skal bistå skolens ansatte i å skape et læringsmiljø som ivaretar og inkluderer elever med ulike utfordringer på en slik måte at behovet for spesialpedagogiske tilpasninger og tiltak reduseres. Læringsmiljøteamet er nå organisert annerledes enn ved oppstarten, og er nå koblet tettere mot PPT og rapporterer direkte til leder av PPT. Målet er en mer effektiv sambruk og utnyttelse av de forebyggende tiltakene og veiledningen som kan gjennomføres fra PPT og at en dermed kan bidra til at flere elever lykkes innenfor den normalpedagogiske- og tilpassende opplæringen.

Nedleggelse av Bjørklund barnehage

Store deler av den kommunale barnehagestrukturen vil kreve større eller mindre endringer og oppdateringer i bygningsmassen for å kunne være moderne og fremtidsrettede barnehager. Bjørklund barnehage er å anse som en barnehage bygd etter en mindre moderne standard. Behovet for barnehageplasser i Halden kommune er synkende. SSB sin fremskrevne befolkningsprognose for Halden viser at det vil gå ca. ett tiår før det er eventuelt blir nye behov for flere barnehageplasser. Barnehagen vil ev. nedlegges fra oppstart av nytt barnehageår (august 2021). Barna vil få tilbud om plass i andre kommunale barnehager. Omdisponering/nedbemanning gjennomføres etter gjeldende rutiner og lovverk ovenfor ansatte.

Nedleggelse av Karrestad barnehage

Store deler av den kommunale barnehagestrukturen vil kreve større eller mindre endringer og oppdateringer i bygningsmassen for å kunne være moderne og fremtidsrettede barnehager. Karrestad barnehage er å anse som en barnehage bygd etter en mindre moderne standard. Behovet for barnehageplasser i Halden kommune er synkende. SSB sin fremskrevne befolkningsprognose for Halden viser at det vil gå ca. ett tiår før det er eventuelt blir nye behov for flere barnehageplasser. Barnehagen vil ev. nedlegges fra oppstart av nytt barnehageår (august 2021). Barna vil få tilbud om plass i andre kommunale barnehager. Omdisponering/nedbemanning gjennomføres etter gjeldende rutiner og lovverk ovenfor ansatte.

Reduksjon i bruk av assistenter

I løpet av de siste 4 årene har det vært en svært stor økning i assistentbruken i skolen, og det må arbeides målrettet med å redusere antallet assistenter i skolene. herunder se nærmere på bruken av assistenter til det som ikke er vedtaksfestet, og bruken av assistenter til elever som har fått spes.ped.

Reduksjon lønnsutgifter ved Skole- og miljøsentret (SMS)

Kommunen er ikke pliktig til å ha en alternativ opplæringsarena, og Opplæringsloven har klare føringer på at en skal gå langt for å tilpasse tilbudet i det ordinære skoleløpet. Det er i denne sammenheng vurdert at en ikke bør legge ned tilbudet i 2021, men tilbudet må effektiviseres, og alle sider ved driften må også gjennomgås.

Redusere ledelsesressurs i barnehagene

Når en legger til grunn en sammenheng mellom lederressursen og antall årsverk hver enkelt barnehagestyrer er leder for, så synes den å være uproporsjonalt høy, sammenlignet med resten av landet eller regionen. Det vil gjennomføres en kartlegging av sammenhengene mellom lederressursen og det totale antallet årsverk en har ansvar for. Kartleggingen vil danne det videre utgangspunktet for hvilke endringer som kan gjennomføres relatert til denne problemstillingen.

Redusere ledelsesressurs i grunnskolen

Det har blitt gjennomført endringer i lederressursen ved noen enheter inneværende år. Vi ser nå at elevtallet går ytterligere ned og at nivået på lederressursen synes uproporsjonalt mellom noen enheter. Flere enheter må gjennomføre effektiviseringer i ledelsen. Det vil gjennomføres en kartlegging hvor det gjøres sammenligninger mellom de respektive enhetene og hvor det ses på elevtall og antall årsverk. På bakgrunn av dette vil det reetableres en ny rettesnor for hvor mange årsverk en bør bruke til administrasjon av skolen.

Rutiner vedrørende gjesteelever

Gjennom stikkprøver synes det som om det er økonomisk potensiale ved å styrke arbeidsprosessen rundt gjesteelever fra andre kommuner. Kommunalavdelingen og alle enheter vil styrke arbeidsprosessene, og slik sett også bidra til at det foretas en økonomisk optimalisering av dette området.

Spesialpedagogisk team barnehage - drøftingsteam

De siste årene har det vært en stor økning i ressursbruken, særlig knyttet til paragraf 19 g-vedtak. Det er nå opprettet et drøftingsteam som gjør at barnehager kan drøfte, og motta råd på et tidlig stadium av bekymringene rundt barn. Et slik tilbud og tidlig veiledning bør kunne redusere omfanget og behovet for vedtak.

Undervisningsmateriell

Alle skolene i Halden er på dette tidspunktet blitt fullt ut digitalisert. Det vil si at alle elever og alle pedagoger har tilgang på egne digitale enheter og Office 365. Dette samt tilganger på apper og ytterligere programmer, gjør at en bør kunne forvente en nedgang i behovet for trykte læremidler, og stadig større deler av undervisningen kan og må digitaliseres.

Kommunalavdeling Helse og mestring

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	687 105	683 647	695 005	694 505	694 505	694 105
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	73 637	65 092	58 236	78 483	101 274	128 192
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	104 165	114 082	116 372	116 372	116 372	116 372
Overføringsutgifter	20 410	21 400	21 861	21 861	21 861	21 861
Finansutgifter	7 928	3	3	3	3	3
Sum Driftsutgifter	893 245	884 224	891 477	911 224	934 015	960 533
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-58 674	-59 689	-61 402	-61 402	-61 402	-61 402
Refusjoner	-176 511	-154 317	-157 484	-157 484	-157 484	-157 484
Overføringsinntekter	-28 213	-16 524	-16 537	-16 537	-16 537	-16 537
Sum Driftsinntekter	-270 185	-230 531	-235 423	-235 423	-235 423	-235 423
Sum	623 060	653 693	656 054	675 801	698 592	725 110

Beskrivelse av dagens virksomhet

Kommunalavdeling for Helse og mestring har ansvar for å sikre hensiktsmessige og forsvarlig helse- og omsorgstjenester til innbyggerne i Halden kommune, samt ivareta en effektiv og bærekraftig forvaltning av tilgjengelige ressurser. Tjenestene skal være basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring. Det skal sikres at innbyggerne i Halden har tillit til at det leveres forsvarlige tjenester. Tjenestene rettes mot forebyggende og helsefremmende tiltak, og

bygger opp under egenmestring. God ressursutnyttelse, rettferdig fordeling av tjenester, samt virkningsfulle og koordinerte tjenester er målsetningen. Kommunalavdeling helse og mestring består av direktør med stab og 6 enheter direkte underlagt direktør, samt team for innovasjon og digitalisering.

Sykehjem - langtidsplasser: Kommunalavdelingen drifter 3 sykehjem for langtidsopphold. Bergheim bo – og aktivitetssenter, særlig tilrettelagt for personer med demens. Her er det 96 plasser fordelt på 4 avdelinger. Iddebo sykehjem, med 39/40 plasser fordelt på 2 avdelinger. Solheim senter med 46 plasser tilrettelagt for personer med demens, hvorav 6 plasser forsterket for personer med omfattende problematikk. I tillegg er det 2 spesialiserte langtidsplasser på Helsehuset. Til sammen 184 langtidsplasser sykehjem. Langtidsopphold sykehjem er ment for personer som ikke kan bo i eget hjem pga. omfattende behov for tjenester. For å få plass på sykehjem skal andre alternativer være vurdert og forsøkt, men ikke funnet tilstrekkelig. Langtidsopphold sykehjem er øverst i omsorgstrappa og det mest omfattende tilbudet for eldre. Trivsel, aktivitet og en meningsfull hverdag med personsentrert omsorg og god ernæring skal kjennetegne kommunens sykehjem. Det skal være et godt og trygt sted å bo. Sykehjemmene i Halden driftes effektivt og har god ressursutnyttelse. Samtidig er det hektiske hverdager for ansatte, særlig i perioder med morgenstell og kveldsstell. Det må hver dag gjøres prioriteringer i arbeidsdagen for å ha fokus på de riktige oppgavene.

Dagtilbud: Det finnes 3 dagsenter for eldre, to for personer med demens og ett for seniorer. Kommunalavdelingen drifter 5 arbeid og aktivitetssenter for personer med nedsatt funksjonsevne, ved henholdsvis Edderkoppen, Båstadlund, BRA veien, Asak og Iddevang. Aktivitet, trivsel og en meningsfull hverdag er overordnet i alt dagsentertilbud. Dagtilbud er en viktig forebyggende tjeneste da vi vet at aktivitet og sosialt fellesskap er viktig for både psykisk og fysisk helse.

Helsetjenester: Legetjenester, Ergoterapi, fysioterapi, hverdagsrehabilitering, frisklivssentral, korttidslager, legevakt (akuttjeneste), samt rus og psykisk helsetjeneste er en viktig del av de tjenestene som har fokus på behandlende og forebyggende arbeid. Livsmestring og egenmestring er grunnpillarer i alt arbeid som gjøres. I tillegg skal det sikre riktig medisinsk oppfølging og behandling ved sykdom og skade. Kreftkoordinator, demenskoordinator, hørsel- og synskontakt har viktige koordinerings og veiledningsroller for personer som har behov for dette. Det er høy aktivitet innenfor alle tjenesteområdene, og ventelister innenfor flere områder.

Hjemmebaserte tjenester: Tilrettelagte boliger; Søsterveien (46), Vaterland/ Hagegata (114), Brygga (6) og Bergheim (16) er tilbud til personer som trenger bolig med stedlig bemanning. Tjenestene skal bygge opp under egenmestring og livskvalitet. Personene bor i eget hjem med de rettigheter og plikter det medfører, og skal ha tilgang på nødvendig bistand for å mestre eget liv i boligen. Trivsel og trygghet er mål det jobbes etter. Sosialt fellesskap og aktivitet for beboerne er det ønskelig at det skal være mer av i boligene. Ansatte, frivillige, skoleklasser og tilskuddsordninger ivaretar dette i dag.

Borettslag/ boliger særlig rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne som trenger stedlig bemanning for å sikre egenmestring og livskvalitet driftes på 16 lokasjoner i dag. Personene bor i

egen bolig med de rettigheter og plikter det medfører. Trygghet, trivsel og egenmestring er grunnpilarer også her.

Kommunen har 7 boliger med bemanning for personer med psykisk sykdom, samt 15 ubemannede oppfølgingsboliger for personer med psykisk uhelse. I tillegg har kommunen 8 Boliger for personer med rusutfordringer. Ubemannede boliger har oppfølging fra ambulante tjenester.

Hjemmesykepleien bistår ca. 800 personer som har behov for tjenester i hjemmet. Dette handler om alt fra hjelp til medisiner til daglig bistand for å stå opp, legge seg, daglig hygiene, mat osv. Det er en forventning til at så mange som mulig skal bo hjemme så lenge som mulig, også ved funksjonsnedsettelse som følge av sykdom, skade eller alderdom. Hjemmesykepleien, sammen med bruk av velferdsteknologi, er en del av de første nivåene i omsorgstrappa som skal bistå til at hver og en skal mestre egen hverdag i eget hjem og sikre så god livskvalitet som mulig. Trygghet og egenmestring er styrende for tjenesten. Det er en hektisk tjeneste med store endringer hver eneste dag. Ansatte er inn og ut av mange hjem i løpet av dagen og bistår i små til store oppdrag. Det er behov for styrking av tjenesten for å sikre forsvarlig og riktig oppfølging i en tjeneste som øker i omfang.

[Helsehus – behandlingsplasser og kommunalt akutte døgnplasser](#): Avdelingene som ivaretar dette flyttet fra Helsehuset til Karrestad i 2020 og vil holde til der frem til nytt Helsehus står klart i 2022. Avdelingene har til sammen 49 plasser og ivaretar utskrevne pasienter fra sykehuset, personer som har behov for behandlingsopphold på institusjon i forbindelse med sykdom, samt rehabiliteringsplasser og lindrende plasser. Her ligger spesialiserte plasser med fokus på riktig behandling og opptrening for at pasienten skal bli friske nok til å kunne reise hjem til eget hjem med eventuell videre oppfølging der. God medisinsk behandling, rehabilitering og trening for å mestre egen hverdag er fokusområder. Behandlingsplasser på Helsehuset er også «venteplasser» før tildeling av langtidsplass sykehjem for de som er i behov av det. Det vil til enhver tid være pasienter som venter på langtidsplass, men her må det fortløpende følges opp at dette ikke er i for stort omfang. I 2020 har det vært god flyt på behandlingsplassene og kommunen har klart å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset på en god måte.

Utfordringer og strategi

Tjenestene innenfor kommunalavdeling Helse og Mestring skal i årene fremover klare å gi forsvarlige og riktige tjenester til en aldrende befolkning og bidra til at vi ivaretar **FNs bærekraftsmål nr. 3 "God helse og livskvalitet"**.

I tillegg til å ha en aldrende befolkning medfører folkehelseprofilen for Halden at behovet for tjenester er stort i alle aldersgrupper og større enn gjennomsnittet i Norge. Halden har en høyere andel personer under 67 år med omfattende bistandsbehov enn snittet i Østfold og kostragruppe 13. Medisinsk framskritt tilsier samtidig at vi stadig lever lenger med betydelig medisinsk oppfølging og behandling. For Haldens del ser vi summen av dette i at en vesentlig del av tjenesteytingen skjer i gruppen 0-67 og 67-80 år. Eldreomsorgen defineres normalt å være til de over 80. Utfordringsbildet er omfattende. Halden kommune skal være en fremoverlent og innovativ kommune som tør, for å møte fremtiden. I tillegg må kommunen klare å prioritere ressursene riktig, endre drift og organisering, samt "slutte å gjøre" noe av det vante. Endring er smertefullt, men helt nødvendig for å sikre at innbyggerne i kommunen skal få forsvarlig helsehjelp når de trenger det.

Forventningene til offentlige helsetjenester er høy og stigende. Dagens generasjon stiller større krav til innhold og kvalitet. Nivå og forventninger til helsetjenestene må det jobbes med slik at forventninger og mulighet for leveranse samsvarer. Dette utfordres i dag og i enda større grad i årene som kommer.

Covid 19 har satt sitt preg på 2020 og vil fortsette å gjøre det i 2021. Usikkerheten, både i forhold til mulig smittespredning og økonomi, er og vil være krevende. Å opprettholde ordinær drift i tillegg til å være i beredskap er utfordrende. Tretthet i organisasjonen må overvåkes nøye i forhold til dette og forventningen til leveranse må justeres i samsvar med belastningen som Covid 19 medfører. Samtidig er det en klar strategi "å leve" så normalt som mulig under den gitte situasjonen.

Inntekt fra staten for å dekke kostnader til ressurskrevende tjenester har blitt kuttet i statsbudsjettet hvert år, og er også lagt frem som forslag i årets statbudsjett. For Halden kommune utgjør økt innslagspunkt utover pris og lønnsvekst et bortfall av inntekt tilsvarende 3 millioner for 2021. Dette skaper stadig større utfordringer i forhold til å gi tjenester til brukere med omfattende behov for tjenester, særlig når det sees opp mot at flere og flere tjenester rettighetsfestes. BPA ordningen og utvidelsen av denne er et eksempel på en kostnadskrevende rettighet som ikke er finansiert med økte overføringer til kommunen, men altså stadig kutt i kompensasjonsordningen.

Et tilbakeblikk: Kommunalavdelingen har de siste årene vært gjennom store endringer. Eget senter for Rus - og psykisk helse er etablert på St. Joseph, nytt sykehjem på Bergheim er i drift, nytt dagsenter for personer med demens er åpnet på Bergheim, bolig for personer med nedsatt funksjonsevne er etablert på Idd og nytt boligkompleks er under oppføring i Aspeveien, Iddevang er tatt i bruk som avdeling for arbeid og aktivitet, Virtuell korttidsavdeling er i drift og under videre utvikling, Helsehuset «bor» midlertidig på Karrestad i påvente av nytt hus, og nye tilrettelagte boliger er etablert på Bergheim. I tillegg er det satset på kompetanseheving av egne ansatte, både ved å utdanne ufaglærte til å bli faglærte og ved omfattende kurs og videreutdanning hvor det løpende er søkt kompetansemidler fra Fylkesmannen. Ny organisering av fag - og kvalitetsarbeidet, samt budsjettkontroll har vært viktige fokusområder. Det er etablert team for innovasjon og digitalisering og det er flere satsninger innenfor velferdsteknologi. Det er avgjørende at nye steder får tid til å finne

sin kultur, arbeidsform og innhold. Det fordrer tålmodighet, samtidig som kommunalavdelingen skal satse videre.

Strategier for å møte behovene for tjenester: Trygghetsboliger er under etablering på Bergheim. En viktig satsning for å prøve ut nye konsepter med bruk av ulike velferdsteknologi, som ivaretar at eldre kan bo i egen leilighet og være så selvhjulpne som mulig. Trygghet, fellesskap og livsglede vil være førende for konseptet. Det er også ønskelig å opprette et testsenter for velferdsteknologi, hvor en leilighet vil fylles med ulike type teknologi som innbyggere kan besøke og teste selv. Erfaringer herfra vil både tas med inn i trygghetsboligene og inn mot hjemmeboende (både med og uten bistand fra hjemmesykepleien). Det er derfor foreslått å sette av investeringsmidler hvert år for å sikre at kommunen til enhver tid er oppdatert på ny teknologi som fungerer. Gevinstrealisering før det tas i bruk vil være styrende for hva som velges.

Forebyggende arbeid i form av hverdagsrehabilitering, egne rehabiliteringsplasser på Helsehuset, trimgrupper og lavterskeltilbud innenfor rus - og psykisk helse videreføres. Ulike dagtilbud for eldre og personer med demens anses å forebygge funksjonsfall, samtidig som det fylle dagene med innhold for den enkelte. Gode dagsentertilbud vil forsinke behovet for sykehjemsplass, være et godt tilbud for brukeren og være en avlastning for pårørende. Det er et mål å øke antall plasser på dagsentre generelt.

Utvidet bruk av grupper og mindre 1-1 tjenester sikrer økt utnyttelse av tilgjengelige ressurser og er med på å gi tilhørighet og bidrar til sosiale arenaer.

Aldersvennlig og demensvennlig samfunn er gode strategier for å møte den aldrende delen av befolkningens evne til å mestre eget liv og bli møtt riktig og godt av ulike aktører i samfunnet. NOU "Leve hele livet" og "demensvennlig samfunn" i samarbeid med demensforeningen vil være viktige retningslinjer.

Hjemmesykepleien foreslås i budsjett 2021 å styrkes for å sikre at tjenesten klarer å håndtere tjenestemengden som har vært økende de siste årene. God hjemmesykepleie er viktig for at innbyggerne skal kunne være trygge i eget hjem, samt klare å bo hjemme med sykdom eller funksjonsfall som følge av alderdom.

Ansatte er den viktigste ressursen og tjenestens ansikt utad mot de ulike brukergruppene. Gode arbeidsvilkår, gode turnuser og mulighet for kompetanseheving er viktig for å sikre dette. Samtidig skal samfunnsoppdraget og tjenester leveres til det beste for brukeren. Heltidssatsningen vil være med på å gi gode og stabile arbeidsplasser, kontinuitet for tjenesten og færre ansatte for den enkelte leder å følge opp. Heltid er et ledd i å nå FNs bærekraftsmål nr. 5 "sikre likestilling mellom kjønnene".

Det må legges riktig nivå på tjenestene, både i omfang og kvalitet, for å klare å sikre forsvarlighet og nødvendig tjenestetilbud, jf. FNs bærekraftsmål nr. 11 "Bærekraftige byer og lokalsamfunn". Det er stadig økende forventninger til tjenestene, og forventningene samsvarer ikke med tilgang på ressurser, verken økonomisk eller personellmessig. God kommunikasjon og god

brukermedvirkning vil være av vesentlig betydning for å sikre riktig forventning og at kommunen prioriterer ressursene riktig. FNs bærekraftsmål nr. 16 "Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner" vil legge føringer i dette arbeidet.

Helse og Mestring er alle ansatte fra øverste leder til helsepersonell i ytterste ledd. Kun som team og i godt samarbeid vil kommunalavdelingen lykkes med alle oppdrag. FNs bærekraftsmål nr. 17 "Samarbeid for å nå målene" samsvarer godt med kommunalavdelingens visjon "**Sammen om et godt liv**- tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring"

Kommunalavdelingen vil bidra til å sikre FNs bærekraftsmål nr. 13 "Stoppe klimaendringene" ved å ha klima og Co2 avtrykk som en del av vurderingen i alt vi gjør. Dette vil synes i investeringer og driftsmetoder.

Det er fortsatt stor mangel på utdannet helsepersonell og Halden konkurrerer med landets øvrige kommuner og sykehus om tilstrekkelig og kompetent personell. En stadig oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten til kommunen betinger også økt fokus på kompetanseutvikling. Helse og mestring satser derfor i planperioden på strategisk arbeid med kompetanseplaner og rekrutteringsstrategier med tiltak og incitamenter innenfor de økonomiske rammebetingelser.

Den fremtidige utviklingen i helse- og omsorgstjenestene i Halden skal være kjennetegnet av at det vil være kommunens hjemmebaserte tjenester som i første rekke skal håndtere det økte antallet pasienter og oppdrag som vil komme i årene fremover. Det vil kreve riktig antall og godt fungerende korttids, og avlastningsplasser. De tradisjonelle langtidsplassene ved sykehjemmene vil i første rekke bygges opp rundt mennesker som ikke er i stand til å mestre egen hverdag i eget hjem, og hvor det er uforsvarlig å fortsatt bo hjemme. Langtidsplasser sykehjem må også være godt tilrettelagt for personer med demens, da dette er en gruppe som vil øke i årene fremover. Det jobbes mot å ha en systematisk og samlet fagkompetanse rundt personer med demens.

I 2021 må det legges en god strategi i Helse og Mestringsplan og det må avsettes tilstrekkelig med tid til dette strategiarbeidet. Fra 2024 vil behovet for tjenester ha eksplosiv økning, og strategien som legges må være god for klare å håndtere utfordringsbilde som ligger foran oss.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Bo og miljøarbeidertjenesten

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Legemiddelgjennomgang siste 12 mnd.		0,0	0,0	85,0	90,0	95,0	100,0
Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder for personer i samlokalisert bolig, i prosent		0,0 %	59,0 %	90,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %
Vurdert av lege siste 12 mnd.		0,0 %	71,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %

Halden Helsehus

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Antall aktive pasienter pr mnd hverdagsrehabiliteringsteam		0,0	0,0	35,0	40,0	40,0	45,0
Beleggsprosent		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Overliggende pasienter sykehus		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

koordinerende

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Saksbehandlingstid Praktisk bistand opplæring, fra søknad mottatt til vedtak fattet.		0,0	0,0	4,0	3,0	3,0	2,0

Rus og psykisk helse

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Antall på ventelisten i psykisk helseteam		0,0	40,0	30,0	20,0	10,0	0,0
Tilbakemeldingsverktøy benyttes i samtalene.		0,0 %	0,0 %	50,0 %	60,0 %	70,0 %	80,0 %

Sykehjem

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Belegg dagsenter demens/ seniorer		0,0 %	70,0 %	90,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Legemiddelgjennomgang siste 12 måneder – langtid i prosent		0,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Vurdert av tannhelsepersonell siste 12 måneder – institusjon langtid i prosent.		0,0 %	90,0 %	90,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Hjemmebaserte tjenester

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
ATA - Ansikt til ansikt		0,0 %	59,0 %	59,0 %	59,0 %	60,0 %	60,0 %
Antall ernæringskartlagt i mestringsbolig - i prosent av antall beboere gjennom året.		0,0 %	90,0 %	90,0 %	95,0 %	100,0 %	100,0 %

helse og mestring

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Antall høyskole		0,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %	50,0 %
Antall faglært		0,0 %	45,0 %	48,0 %	48,0 %	48,0 %	48,0 %

Innsparingstiltak

Innsparingstiltak

<u>Driftsoptimalisere</u> og søke tilskudd	Kommunalavdeling Helse og mestring	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Endring fra demens til <u>adferdsavdeling</u>	Kommunalavdeling Helse og mestring	-595	-1 190	-1 190	-1 190
Gjennomgang <u>oppgaverfordeling</u> , listelegging og fagfordeling	Kommunalavdeling Helse og mestring	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Matlevering til kommunal avlastning og digital kantine samt tilskudd prosjektmidler	Kommunalavdeling Helse og mestring	-754	-754	-754	-754
Nedbemanning overtallige 4.avd	Kommunalavdeling Helse og mestring	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Nedleggelse flykningshelseteam	Kommunalavdeling Helse og mestring	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Samdrift Helsehuset på Karrestad	Kommunalavdeling Helse og mestring	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Trygghetsalarmer og <u>sensorikk</u>	Kommunalavdeling Helse og mestring	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Innsparingstiltak		-11 149	-11 744	-11 744	-11 744

Sammendrag budsjett

Kommunalavdeling Helse og Mestring driftes stramt i 2020, noe Kostra også viser når Halden kommune sammenlignes med Østfold og i kostragruppe 13. Det er lagt opp til samme effektivitet i 2021 som 2020. Nedenfor gjennomgås overordnede endringer i hver enhet.

Bo - og miljøarbeidertjeneste

Bo - og miljøarbeidertjenester skal gjennom store endringer i 2021. Disse er:

Kommunen kjøper avlastningstjenester fra private aktører. Fra 1.4.2021 planlegges å åpne nytt avlastningstilbud i kommunal regi på Bergheim. Bygget er under oppussing, brukerundersøkelse for å få innspill er sendt ut og tjenesteinnhold og konsept er under utarbeidelse. Budsjett for avlastningstjenester flyttes derfor fra private kjøp til egen drift. Det er ikke lagt inn å medføre innsparing, men at driftsutgiftene holdes på samme nivå som 2020.

Aspeveien skal stå klar for innflytting våren 2021. 10 beboere har krav på tjenester i boligene. Det er lagt budsjett for drift av Aspeveien med oppstart 1.4.2021. Endelig tjenestenivå er ikke avklart da vedtak for alle brukerne ikke er klare. Endringer i utgiftsnivå for drift av boligen kan derfor endre seg frem til endelig vedtak foreligger. Aspeveien blir en ny avdeling inn under enheten.

Enheten har fått meldt ny beboer fra 1.2.2021 som det skal omfattende tilbud rundt. Tilbudet er det mest omfattende enheten har ivare tatt og det er lagt et årsbudsjett på 13.5 mill rundt bruker. Kommunens egenandel for tilbudet er 4 mill. (etter fratrukk av inntekt for ressurskrevende bruker).

Det er lagt inn et innsparingstiltak på Kr. 1 mill. utover at alle tjenester skal driftes i samsvar med budsjett 2020. Innsparingen foreslås innhentet ved at samtlige boliger skal ha lik effektivitet i årsverk målt opp mot vedtakstimer i bolig, med noen lokale tilpasninger. "Beste praksis- bolig med høyest effektivitet" vil være utgangspunkt for tilpasning, samt søke tilskuddsmidler.

Rus - og psykisk helse

Fra 2021 vil psykiatritjenesten i kommunen endres fra å ivareta de over 18 år til å ivareta de over 16 år. Det anses å være et behov for spesialiserte/ behandlende tjenester i kommunal regi fra fylte 16. Dette sees i sammenheng med folkehelseprofilen og resultatene av undersøkelser blant ungdom hvor kommunen må satse på et forsterket tilbud innenfor psykisk helse fra tidligere enn dagens 18 år. Arbeidet vil skje i tett samarbeid med spesialisthelsetjenesten og BUPP.

I tillegg vil det opprettes et tilbud som kalles rask psykisk helsehjelp. Dette er et lett tilgjengelig kommunalt tilbud til personer over 16 år med angst lidelser, depresjon evt. med begynnende rusproblemer eller søvnproblemer i tillegg. Tilbudet er et lavterskeltilbud som gir direkte hjelp uten henvisning fra lege. Målet er at folk skal få et tilbud innen en til to uker slik at problemene ikke setter seg.

Det er lagt inn en styrkning på 1,3 millioner for å komme i gang med et tilbud som nevnt over.

Helsehuset

Legetjenesten blir vesentlig dyrere i 2021 i forhold til 2020. Økning utgjør kr 2.800.000. Dette gjelder i all hovedsak betaling legevaktsleger og tilskudd til privatpraktiserende fastleger i tråd med overordnet avtaleverk. I henhold til Nasjonal veileder for legevakt og legevaktsentraler og Akuttmedisinforordningen må det etableres en bakvaktsordning på kveld, natt og helger med utrykningsplikt for å kunne sikre forsvarlig legebemannning til enhver tid ved Legevakten for Aremark og Halden. Bakvaktsordningen er lagt inn med kr 600.000 i budsjett 2021. Dette er svært nøkternt.

Det er lagt inn et innsparingstiltak på 2 millioner som er planlagt nådd ved samdriftsfordeler på Karrestad, herunder felles medisinerom, elektronisk lager og gjennomgang av døgrytmeplan/ bemanning. Det er også lagt inn tiltak på 2,5 mill i nedbemanning 4. avdeling for å slutføre tiltak som fikk forsinket oppstart i 2020 pga. Covid 19.

Flyktninghelsetjenesten har vært finansiert av tilskuddsmidler. Disse bortfaller i 2021 og teamet foreslår derfor avviklet da det ikke er funnet handlingsrom for å opprettholde teamet innenfor tilgjengelige rammer. Teamet kostnadsramme er 1,6 mill. kroner. Teamet har gjort en viktig og verdifull oppgave overfor miljøer med innvandrerbakgrunn.

Driftsnivå for øvrige avdelinger fortsetter på nivå med 2020. Hverdagsrehabilitering, frisklivssentral, Fysio - ergo og legetjeneste, samt legevakt videreføres som i 2020. Det er et svært stramt budsjett og lite handlingsrom for uforutsette hendelser.

Sykehjem

Det er lagt opp til likt driftsnivå i 2021. Det er imidlertid lagt inn et tiltak for å øke inntekten for mat til sentralkjøkkenet med forventet effekt på 750 000,-. Dette skal skje ved å utplassere digitale kantineløsninger ved flere av kommunens enheter. Målet er å tilby sunn og god mat til ansatte, pårørende og andre besøkende. Det er også lagt inn et tiltak om å endre en avdeling fra skjermet avdeling for personer med demens til adferdsavdeling med oppstart fra 1.9.2021 med forventet effekt på 600 000,-.

Det er ikke lagt inn styrkning av bemanning ved noen sykehjem. Bemanningen er lagt på et lavt men forsvarlig nivå. Det er lite rom for å gi "det lille ekstra".

Koordinerende enhet og Arbeid - og aktivitetssenter til personer med nedsatt funksjonsevne

Større del av transport av brukere foreslås å skje ved enhetens egne busser og biler. Dette er antatt å ha en innsparing på 250 000,-. Det er lagt inn et prosjekt for å se på næringstanken inn i driften for å øke inntektene på det arbeidet som gjøres. Det er lagt inn en forsiktig inntektsøkning på kr. 100 000,-. Målet er å øke ytterligere. En stilling har stått ubesatt over lengre tid i 2020. Denne stillingen budsjetteres ikke inn i 2021.

Forvaltningsdelen vil driftes på samme nivå som 2020. Det er få årsverk i forvaltningsenheten i forhold til oppgaver, noe som får betydning for tilgjengelighet og responstid. Det er imidlertid ikke funnet handlingsrom for å øke årsverk i enheten. Det vil i stedet være fokus på fortsatt digitalisering av arbeidsoppgaver. Det er gjennomført digitalt postmottak og forsendelse, digitale søknadsprosesser for Husbanklån og tilskudd, og for tur står digital søknadsprosess for alle typer søknader.

Hjemmebaserte tjenester

Det er lagt inn styrket grunnbemanning tilsvarende 4 millioner i hjemmesykepleien. Dette medfører en økning på 5,8 årsverk. Det er en strategi at personer med ulik type sykdom og funksjonsnedsettelse i det lengste skal kunne bo hjemme i trygge omgivelser og med forsvarlig helsehjelp. For å sikre tjenester i tråd med økning antall brukere og vedtak er det nødvendig å styrke grunnbemanningen. Ansikt til ansiktstiden er høy i hjemmesykepleien. Samtidig vil det foretas

en gjennomgang av oppgavefordeling, listelegging og fagfordeling som anses å kunne gi en innsparing på 1 mill.

Tilrettelagte boliger ønskes digitalisert i større grad ved innføring av trygghetsalarmer, sensorikk og andre velferdsteknologiske løsninger. Det er lagt inn et tiltak som forventes å gi en effektivisering på kr. 2 mill ved slik innføring.

Team for innovasjon og digitalisering

Teamet vil fortsette med samme driftsnivå som i 2020, men med økt fokus på bruk av ulike typer teknologi og innovative løsninger i alle enheter. I 2020 har teamet i stor grad bistått med å håndtere pandemien, og det er et håp og ønske om at teamet i større grad får satt fokus på de ulike prosjekter som pågår i kommunalavdelingen.

Øvrige vurderinger og risiki:

Tjeneste i Helse og mestring har vært under stor endring og effektivisering siste årene. Ytterligere effektivisering anses ikke å være mulig uten å kutte i tjenester, kutte i tjenestenivå eller legge om driften ved å levere andre typer tjenester enn i dag. For å kunne legge frem et forsvarlig budsjett er alle muligheter vurdert og noen av dem presenteres her sammen med noen risikomomenter.

Det er ikke lagt inn styrkning for nytt kritesenter i Halden. Anbud er ikke gjennomført, men med de politiske vedtak som foreligger, med kritesenter i lokalisert i Halden, må det forventes at kostnaden for nytt senter kan dobles i forhold til i dag. Pr. i dag betales kr. 2,9 millioner for kritesentertilbudet. Erfaringsstall fra øvrige kommuner tilsier at et kritesenter som oppfyller dagens lovkrav vil kunne beløpe seg til 5-6 millioner kroner. Det er ikke funnet inndekning for en slik økning. Sarpsborg kritesenter har signalisert at de har kapasitet til å kunne innlemme Halden i sitt senter og prisen vil da være tilsvarende i dag. I og med at anbudsprosess ikke er klar er det imidlertid ikke sikkerhet rundt endelig kostnad for senter i Halden. Det planlegges for ny kritesenterløsning lokalisert i Halden, men det knytter seg vesentlig risiko til kostnad fra det tidspunkt nytt senter iverksettes.

Det er vurdert nedleggelse av sykehjemsplasser, med en innsparing pr. plass på kr. 900 000,-. Dette er vurdert fra administrasjonen å ikke anbefales. Det er behov for de plasser kommunen besitter i dag. Konsekvensen ved nedleggelse av sykehjemsplasser vurderes å gi økt venteliste, økt press på hjemmetjenesten eller at kommunen ikke klarer å motta utskrivningsklare pasienter fra sykehuset.

Interkommunalt samarbeid for legevaktstjenester og akuttberedskap kan gi mulighet for innsparing. Legevakt i Halden har en høyere kostnadsramme pr. innbygger enn kostragruppe 13. Dette har sammenheng med bygens størrelse opp mot å ha egen legevakt. Administrasjonen anbefaler ikke dette på nåværende tidspunkt, men peker på muligheten i en stadig mer krevende budsjettsituasjon.

Hverdagsrehabilitering og frisklivssentral er ikke lovpålagte oppgaver og kan i så måte kuttes. Dette anbefales imidlertid ikke fra administrasjonen da dette er viktig forebyggende tiltak.

Dagsenter for eldre er ikke lovpålagt og kan i så måte kuttes. Dette anbefales imidlertid ikke fra administrasjonen da dette er viktig for å forhindre ensomhet og anses å forebygge funksjonsfall.

Avlastning kan organiseres annerledes og ikke gis på rød dager/ helligdager for å gi en innsparing. Dette har vært politisk behandlet tidligere og legges ikke frem som forslag i 2021.

Budsjettet som legges frem for 2021 er stramt og som det fremgår over er alle muligheter, populære og upopulære, vurdert.

Innsparingstiltak

Driftsoptimalisere og søke tilskudd

Beskrivelse:

Enhet bo – og miljøarbeidertjenesten vil i 2021 ha økt fokus på å søke tilskuddsmidler for å dekke kompetanseheving og andre tiltak, slik at inntekten øker. I tillegg er det ulik effektivitet på de ulike boligene når årsverk sees opp mot vedtakstimer som gis i boligen. Innsparingen foreslås innhentet ved at samtlige boliger skal ha lik effektivitet i årsverk målt opp mot vedtakstimer i bolig, med noen lokale tilpasninger. "Beste praksis- bolig med høyest effektivitet" vil være utgangspunkt for tilpasning

Gjennomføring:

Inntektsoptimalisering i form av aktiv søke tilskuddsmidler. Det finnes tilskuddsmidler fra diverse aktører det kan søkes på – fylkesmannen og helsedirektorat med flere. Enhetsleder, avdelingsleder og rådgivere må aktivt følge med på, og søke midler til ulike tiltak. Enheten har de siste to årene fått innvilget en rekke slike tilskuddsmidler, så dette arbeidet fortsettes og settes som høyt prioritert oppgave hos de enkelte. I tillegg til tilskuddsmidler kan man søke OU midler og enheten vil også her aktivt søke midler til kurs og opplæring i enheten. Enheten skal opp med nye driftssteder, og spesielt opp mot avlastningsboligen må det ses på om det er midler det kan søkes på til dette formålet eller til ulike aktiviteter til denne tjenesten.

Enheten må vurdere drift i samtlige avdelinger og etter metode beste praksis se på de avdelinger som har gunstige driftskostnader slik at driftsmetoder kan vurderes i andre avdelinger. Arbeidet vil gjøres ved blant annet å se årsverkstimer opp mot vedtakstimer i hver enkelt avdeling. Enheten startet noe av dette arbeidet i 2020, men grunnet Corona situasjonen stoppet det noe opp. Dette arbeidet startes opp igjen og får prioritet. Samdriftfordeler blir vurdert fortløpende.

Konsekvenser:

At enheten ikke får innvilget tilskuddsmidler til dekning av nødvendig kompetanseheving og prosjekter vil være en risikofaktor.

Det er gjort en rekke nedbemanninger i enheten, og ytterligere nedskalering av drift er krevende. Om vi klarer å finne driftsmetoder som er mer effektive enn dagens drift er dermed et usikkert moment. Det er en risiko at man ikke finner drifts metoder som gir vesentlig utbytte i form av reduksjon av kostnader i avdelingene.

Endring fra demens til adferdsavdeling**Beskrivelse:**

Det har vært en gjennomgang av bemanningsfaktor og pleiefaktor for alle sykehjem og det er foretatt en vurdering opp mot nærliggende kommuner. Halden synes å ligge på samme nivå og det vurderes at bemanningsfaktor/ pleiefaktor på de «ordinære avdelingene» ikke kan reduseres.

Forsterket avdeling E på Solheim har imidlertid en svært høy pleie og bemanningsfaktor, også i forhold til tilsvarende avdelinger i andre kommuner. Skjermet enhet i demensomsorgen og adferdsavdelinger i andre kommuner oppgis å ha pleiefaktor på 1,5. Kommunen ser samtidig at vi stadig har pasienter med sammensatte utfordringer i forhold til demens, psykiatri og andre lidelser hvor det ikke er mulig å stadfeste hva som er «hovedsykdommen». Adferden er imidlertid krevende, og det er nødvendig med god og riktig kompetanse blant ansatte som skal jobbe med denne brukergruppen. Det er også nødvendig at ansatte har ønske om å jobbe med denne brukergruppen. Det er ønskelig å legge ned avd. E i sin nåværende form og opprette avdelingen som en adferdsavdeling. Målet er å sikre rett kompetanse som igjen gir lavere behov for bemanning, og riktig tilbud til en sammensatt gruppe.

Nærliggende kommuner oppgir noe ulikt, men gjennomgående synes de å ligge på 0,98 i bemanningsfaktor eller 0,71 i pleiefaktor (uten natt og ledelse) ifht «ordinær» demens omsorg. I skjermede enheter/ adferdsavdelinger oppgis å ha en faktor på. 1,5. I Halden er tallene slik:

Bergheim

- 0,87 i pleiefaktor pr avdeling inkl natt
- 0,91 i bemanningsfaktor inkl ledelse

Solheim

- Avd a-d har 0,83 i pleiefaktor inkl natt
- 0,86 i bemanningsfaktor inkl ledelse
- Avd. E har pleiefaktor på 1,9.

Gjennomføring:

Solheim avd E har i dag en meget høy pleiefaktor på hele 1,9. Avdeling E er forsterket avdeling. Her er bemanningen 3 på dag og 3 på kveld, 1 på natt (samt tilgang på ekstra nattevakt på bygget) på 6 pasienter.

For å redusere bemanningen fra 3 til 2 på kveld, ønskes endre innholdet av avdelingen, øke kompetansen og skaffe erfaring fra nærliggende kommuner, som har klart å opprettholde forsvarlig drift med lavere bemanning. Dette er et krevende tiltak, hvor ansatte må trygges på at de vil kunne ha forsvarlig drift og oppleve at de er trygge på jobb. Tette samarbeid med psykiatritjenesten og tilpasset kompetanseplan vil være svært viktig.

Konsekvenser:

Seks mnd effekt = kr 595 000.-

Gjennomgang oppgaverfordeling, listelegging og fagfordeling**Beskrivelse:**

I dag benyttes en stor personalressurs på planlegging av detaljerte arbeidslister. Gjennom å forenkle planleggingsarbeidet og ikke ha en detaljstyrt planlegging av listene vil man kunne redusere ressursbruken og ansatte kan benyttes til mer pasientrettet arbeid. Man vil samtidig se på en forskyving av oppdrag til tider på døgnet med mer kapasitet enn press-punktene morgen og kveld, oppgavefordeling med faggruppene, samt en gjennomgang av ATA-tider for å sikre korrekt tidsplanlegging.

Gjennomføring:

Det må gjennomføres et analysearbeid av oppgavefordeling mellom faggrupper og plassering av oppdrag for å sikre en god prosess og best mulig utnyttelse av ressursene samtidig som vi ivaretar fag og kvalitet. Det gjøres en gjennomgang av ATA-tid for å sikre at tidene er i samsvar med pasientbehovet.

Konsekvenser:

Frigjort tid til pasientarbeid utenfor presstidene, vil medføre redusert behov for ekstra-innleie.

Ved å styrke fagarbeiderne og overføre oppgaver etter kompetansevurdering vil man på sikt kunne redusere behovet for innleie fra byrå.

Matlevering til kommunal avlastning og digital kantine samt tilskudd prosjektmidler

Beskrivelse:

Vi ønsker at ansatte skal kunne få mulighet til å kjøpe seg mat når de er på jobb, slik at de slipper å kjøre til nærmeste butikk for å kjøpe i en hektisk arbeidsdag. Pr i dag har vi forsøkt ut tilsvarende tilbud via privat aktør på Bergheim bo og aktivitetssenter og vi ser at tilbudet er populært, så nå ønsker vi å gå til innkjøp av egne automater slik at inntekten kan gå til kommunen. Det vi ønsker å servere er alt fra fra baguetter, salater, wraps og frukt til drikkevarer og ulike middagsretter i en rullerende meny.

Det handler om å benytte tilgjengelig teknologi. Det handler også om å benytte flinke kokker på sentralkjøkkenet som kan mat. Systemet er helt selvbetjent.

Vi tenker å plassere ut automatene på Bergheim, Solheim, Iddebo, Helsehuset, hjemmesykepleien, rådhuset, tekniskavdeling, Vaterland og Hagegata, Søsterveien. Totalt 10 steder.

Gjennomføring:

- Sentralkjøkkenet, økt salg av mat til hjemmeboende og Digitale kantiner.
- Prosjektmidler

Konsekvenser:

Kunne gi et mattilbud til ansatte, pårørende og andre som er i kommunens lokaler. Inntektene går til sentralkjøkkenet.

Nedbemanning overtallige 4.avd

Beskrivelse: I forbindelse med ombygging og midlertidig flytting av helsehuset ble det i desember 2019 vedtatt å overflytte 16 langtidspasienter til Enhet Sykehjem. Overflyttingen ble betydelig forsinket på grunn av Covid 19 beredskap, men i begynnelsen av august måned hadde avdelingen overflyttet 16 pasienter før flytting til Karrestad. Som følge av overflytting av pasienter, har det også vært drøftinger om overflytting/nedbemanning av ansatte ved avdelingen. Videre arbeid med å redusere overtallighet og personalkostnader utover rammen har startet opp igjen høsten 2020.

Gjennomføring:

- Nedbemanning ved naturlig avgang eller overflytting til vakante stillinger i kommunen
- Utarbeide struktur og rutiner for at overtallige medarbeidere skal arbeide på tvers av avdelingene.

- Nødvendige drøftinger og individuelle samtaler om overtallighet ble gjennomført høsten 2019 i samarbeid med HTV
- Det utarbeides en egen turnus med overtallige vakter som er tilgjengelig for alle 3 avdelingene på helsehuset ved fravær og nødvendige rutiner.

Konsekvenser:

Reduserte kostnader svarende til 2,5 mil.

Nedleggelse flykningshelseteam

Beskrivelse:

FHT yter helsetjenester til flyktningfamilier, særlig voksne flyktninger. Tjenesten har totalt 1,8 årsverk fordelt på 50 % koordinator, 50 % helsesykepleier, 50 % psykolog og 30 % lege. Helsesykepleier og psykolog er også tilsatt i 50 % stillinger i helsesykepleiertjenesten. Lege har 30 % stilling i FHT og 70 % stilling ved kommunelegekontoret

Gjennomføring:

Nedleggelse drøftes og nedlegges.

Konsekvenser:

Reduserer kostnader med kr 1.300.000

Samdrift Helsehuset på Karrestad

Beskrivelse:

Det er planlagt og iverksatt diverse samdrift mellom avdelingene på helsehuset med en forventet reduksjon i driftskostnader.

Gjennomføring:

Samdrift er planlagt/iverksatt på følgende områder:

- Samdrift og endringer, kjøkken og matbestilling
- Felles elektronisk lager av medisinsk forbruksmateriell
- Felles medisinlager
- Redusert innleie/overtid ved at overtallige arbeider på tvers av avdelingen
- Gjennomgang av døgnrytmeplaner, bemanningsplaner der dette ikke er gjort

Konsekvenser:

Reduserte driftskostnader på kr 2 mill

Trygghetsalarmer og sensorikk**Beskrivelse:**

Boligene Søsterveien og Vaterland/Hagegata har gamle analoge alarmsystemer som er veldig sårbare og ustabile og som i stor grad fordrer fysisk oppmøte i pasientens bolig når de utløses. Alarmsystemene har mottakssentral i boligen, noe som medfører at det ikke er anledning til brukerbetaling for tjenesten slik som andre hjemmeboende betaler. Ved å legge responscenteret utenfor boligen vil bemanningen på boligen få større arbeidsro og mulighet for å følge opp beboerne uten avbrytelser. Samtidig vil alarmer få en god kvalitativ oppfølging fra responscenter som er trent på å håndtere alarmer. En lik praksis på trygghetsalarmer for de som bor i tilrettelagt bolig og de som bor i ordinær bolig vil også bli lik i forhold til brukerbetaling for trygghetsalarm. Ved å innføre et forbedret digitalt alarmanlegg med nye varslingsensorer, for eksempel døralarmer, sengealarmer, fallalarmer og ulike alternativer for videoovervåking ser man muligheter for å kunne redusere antall planlagte fysiske oppmøter i leilighetene (tilsyn) og også avklare en del akutte situasjoner uten å måtte oppsøke leilighetene fysisk hver gang. Et forbedret alarmsystem vil således kunne redusere både planlagte og akutte oppdrag. Dette vil også øke fleksibiliteten og kvaliteten på tjenesten som ytes.

Gjennomføring:

Dette bør være som en del av helhetstanken for velferdsteknologi i Halden kommune, og gjennomføres som et prosjekt for videre læring:

Fasene:

- 1)risikovurdering
- 2)kravspesifikasjon
- 3)forprosjekt på en avdeling
- 4) oppsett av system på hele huset
- 5) Implementering
- 6)evaluering- dokumentere kost/nytte

Det er ønskelig å gjøre et forprosjekt fra februar 2021 hvor vi utreder og finner ut hvilket og hvordan system som vil være det beste for den enkelte boligen. Målet vil være å finne en aktør som kan fylle vår kravspesifikasjon for system før sommeren 2021. Det er behov for bistand fra bla innkjøpsavdelingen og IT-avdelingen for å gjennomføre innkjøpsprosessen.

Konsekvenser:

Et forbedret alarmsystem med ekstern mottakssentral vil kunne redusere både planlagte og akutte oppdrag, frigjøre personell ifht mottaksfunksjon av alarmene og bedre kvaliteten på tjenesten. I tillegg kan det tas brukerbetaling for trygghetsalarmen.

Kommunalavdeling Teknisk

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	103 968	111 839	110 763	110 763	110 763	110 763
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	40 677	42 975	29 446	31 600	33 897	36 252
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	13 924	12 016	12 271	12 271	12 271	12 271
Overføringsutgifter	17 444	10 576	10 866	10 866	10 866	10 866
Finansutgifter	2 403	200	200	200	200	200
Sum Driftsutgifter	178 416	177 606	163 547	165 701	167 998	170 353
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-64 144	-62 382	-63 323	-63 323	-63 323	-63 323
Refusjoner	-21 750	-12 164	-12 458	-12 458	-12 458	-12 458
Overføringsinntekter	-222	-600	-600	-600	-600	-600
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 404	-512	-512	-512	-512	-512
Sum Driftsinntekter	-91 520	-75 657	-76 893	-76 893	-76 893	-76 893
Sum	86 896	101 949	86 654	88 808	91 105	93 460

Beskrivelse av dagens virksomhet

Kommunalavdelingen ledes av direktør og har følgende enheter som ledes av enhetsledere; Plan og miljø, Kommunalteknikk, Eiendom og Brann- og feiervesen.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingen har en viktig rolle som samfunnsaktør i arbeidet med kommunens infrastruktur, bygningsmasse og saksbehandling. Det jobbes hver dag med å utvise skjønn innenfor det til enhver tid gjeldende lovverk. Administrasjonen utreder for hovedutvalg plan, teknisk, landbruk- og miljø, havnestyret samt hovedutvalg for samfunn og kultur. Kommunalavdelingen har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av områdets planverk.

Teknisk sektor har mange oppgaver som spenner over flere ulike fagfelt. Kommunalavdelingen leverer tjenester på områder som har en vesentlig betydning for kommunens innbyggere og næringsliv. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Kommunalavdelingen er en viktig samfunnsaktør og skal utøve god service, godt håndverk og stå for god og likeverdig saksbehandling.

Kommunalavdelingen bistår gjennom sin drift og vaktordninger all kommunal tjenesteyting, innbyggere og næringsliv 24 timer i døgnet, året rundt.

Hva skjer i 2021?

Sektorens oppgaveløsning spenner over et bredt spekter av oppgaver.

2020 var et meget hektisk år. Nytt budsjett og mange verbalpunkter for oppfølging og rapportering sammen med et omfattende arbeid med arealplanen har lagt beslag på store ressurser i kommunalavdelingen. Kommunalavdelingen har mange prosjekter som skal ferdigstilles. I 2020 har det vært jobbet med mange prosjekter som videreføres inn i 2021. Halden Storsenter, Helsehuset, Dagsenter Asak, Aspeveien og Byparken er eksempler på prosjekter som vil kreve ressurser også i 2021. Videre er Os-prosjektet et prosjekt som alene legger beslag på store ressurser i kommunalavdelingen i årene som kommer. I 2020 er ny gjenbruksstasjon på Rokke og nytt havnekontor ferdigstilt. Kaikantene på Ytre Mølen vil også utbedres i 2021. Prosjektene gjennomføres i hovedsak som effektiviseringstiltak samt for å bedre tjenestetilbudet til innbyggerne. I 2021 skal ny brannstasjon prosjekteres og bygging igangsettes. Her har reguleringsarbeidet vært krevende, spesielt med tanke på tilpasning av prosjektet i lys av fornminner.

I tillegg til å være byggherre for kommunens mange investeringsprosjekter skal eksisterende bygningsmasse driftes og vedlikeholdes. Dette må i 2021 igjen gjøres med svært begrensede rammer som ikke hindrer ytterligere verdiforringelse og som kan medføre store uforutsette kostnader i forbindelse med strakstiltak grunnet HMS. Det er i 2020 gjort et omfattende arbeid knyttet til kartlegging av standard og nødvendige tiltak på kommunal bygningsmasse i 2020. Tiltak iverksettes i lys av de til enhver tid gjeldende budsjett.

Inn i 2021 vil ingen kommunale formålsbygg bruke fossil energi. Alle bygg henter da energi fra varmpumper, brønner, biobrensel eller fjernvarme fra Remmen renseanlegg. Videre vil investeringen på ENØK gatelys og overgang til LED redusere driftskostnader. På det kommunaltekniske drifts området vil arbeidet med å effektivisere driften fortsette i 2021. Det legges vekt på god planlegging, og bruk av rett maskin og rett mannskap til rett arbeid. Vi ser nå effekter av dette arbeidet og klarer å utføre mer arbeid med samme ressurser. Forbedring- og effektiviseringsarbeidet fortsetter inn i 2021. Det vil også i 2020 tilstrebes å legge til rette for diverse arrangement, i den grad det åpnes for dette i et Covid-19- perspektiv.

På det kommunaltekniske forvaltningsområdet vil det fortsatt holdes et stort trykk på gjennomføring av prosjekter, med hovedtyngden på VA. Vi har i 2020 igjen økt takten på antall anlegg som blir gjennomført, og dette trykket videreføres i 2021. Sentrumsområdene er fortsatt prioritert i hovedplan VA. Arbeidet med å kartlegge overvannhåndteringsevne med flomveier, fordrøyning mm. fortsetter. Et omfattende arbeid vedrørende leveringssikkerhet på vann pågår. I den forbindelse startes bygging av nytt vannrenseanlegg for produksjon av drikkevann opp i 2021. Utfordringer i reguleringsplanarbeidet har medført en forsinkelse her.

Som en følge av Covid-19 har samtlige kommunale småbåtplasser vært leid ut i 2020. Et lite overskudd her brukes på infrastruktur i eksisterende anlegg slik at tilbudet til båteiere i Halden kan bli enda bedre. Dette vil medføre et bedre tilbud i 2021. Åpnes grensene mot Sverige igjen vil mange legge båtene sine der, men forhåpentligvis kan et bedre tilbud bidra til å øke attraktiviteten på anlegget her slik at beleggsprosenten øker jmf tidligere år. Nytt havnekontor og fasiliteter for ansatte og kunder tilpasset dagen HMS-krav er, som nevnt, ferdigstilt i 2020.

Brannvesenet vil i 2021 fortsette fokuset på god brann og ulykkesberedskap. I den sammenheng gjennomføres det kontinuerlige risiko og sårbarhetsanalyser for å møte nye utfordringer. Klimaskapte hendelser vil få økt fokus også i 2021. Brannvesenet tenker innovativt på tvers av kommunens strukturer og driver også utstrakt kurs og veiledningsvirksomhet innenfor brann og førstehjelp andre kommunalavdelinger. I det forebyggende arbeidet vil det i 2021 rettes et ekstra fokus på risikogrupper med økt fare for branntilløp.

Plan og miljø utfører fortsatt en rekke oppgaver i forbindelse med arbeidet med kommuneplanens arealdel, bla annet gjennomgang av eldre reguleringsplaner og geosynkronisering av planer og kart. Videre vil det i 2021 bli videreført et stort arbeid med digitalisering av historisk byggesaksarkiv og innføring av E-byggesak. På miljøsidan vil arbeidet med implementering av klimaplan få fokus samt at det planlegges en slutføring i arbeidet med opprydding i separate avløp fra spredt boligbebyggelse.

På Rokke avfallsplass er arbeidet med utvidelse av deponi i full gang. I tillegg vil arbeidet med å bygge ny plate for levering av næringsavfall mm ferdigstilles.

Det vil i 2021 videreføres fokus på sektorens malverk og brukertilfredshet/brukerundersøkelser

Kommunalavdelingen har gjennom de siste årene jobbet aktivt med å effektivisere driften samt finne nye innovative løsninger for drift til nytte for innbyggerne. Dette gjelder for eksempel sensorikk i miljøstasjoner, kartløsninger mm. Dette arbeidet videreføres, og kommunalavdelingen er i prosess på et prosjekt for uttesting av nye smarte vannmålere for privathusstandene. I tillegg jobbes det med å redusere mengden produsert drikkevann. Med sensorikk på ledningsnettene kan vi lettere detektere lekkasjer og unngå store vanntap på nettet. Det totale vannforbruket, dvs vanntapet må, både av etiske og økonomiske grunner reduseres. Dette medfører lavere kostnader for produksjon av drikkevann, noe som vil komme innbyggerne til gode. Innbyggerne kan ved «smart vannmåler» i tillegg monitorere sitt eget vannforbruk og lett oppdage vannlekkasjer på privat ledning. Det er å anta at økt fokus på vannforbruk vil ha en oppdragende effekt og at vannproduksjon kan reduseres. Kommunen produserer i dag ca 30% mer drikkevann enn hva et idealforbruk skulle tilsi. Snitt i Norge er pt på ca 36 %.

Utfordringer og strategi

Budsjettarbeidet for 2021 har vært krevende for kommunalavdelingen. Rammene er redusert og det er igjen jobbet med innsparing- og effektiviseringstiltak. Effektiviseringstiltak jobbes det med fortløpende gjennom hele året, med mål om stadig å forbedre tilbudet og redusere kostnader. Et eksempel på dette er sensorikk i containere på miljøstasjoner og nedgravde renovasjonsløsninger som medfører færre tømminger og reduserte kostnader.

Plan og miljø har fått en økt bevilgning, tatt av kommunalavdelingens egen ramme, i hovedsak ved å øke inntektsprognosene på Rokke samt enkelte omrokeringer innenfor kommunalavdelingen. Dette grunnet en gjennomgang av hvilke tjenester som kan belastes innbyggere ved gebyr.

Midler til vedlikehold eiendom er redusert med to mill.kr. Det betyr at de to millionene som ble lagt inn etter politisk vedtak for 2020 er tatt ut. Dette medfører ytterligere verdiforringelse av kommunale bygg. Eiendom reduseres da igjen til opprinnelig ramme fremmet i budsjett 2020.

På Rokke avfallsanlegg er en deponiutvidelse på gang. I dette arbeidet sprenges det ut en del steinmasser som etterbehandles og som selges. Dette saget av pukk gir Rokke, og er med teknisk en høyere inntekt enn prognostisert. Kommunalavdelingen har som følge av dette økt inntektsprognosen for Rokke noe inn i 2021. Imidlertid er dette forbundet med risiko. Rokke, og dermed da kommunalavdelingen er prisgitt gode konjunkturer i entreprenørbransjen. Bortfall av levering av forurensede masser fra bare en stor aktør vil kunne få store konsekvenser da de da heller ikke tar med seg pukk og jord på returlasset.

En positiv tilbakemelding på konsesjon om økning av tillatt mengde deponering av asbestholdige materialer vil redusere denne risikoen, både i et kortsiktig perspektiv og videre i kommende planperiode.

Utviklingen av Rokke avfallsanlegg er viktig i årene som kommer, også utover planperioden, med tanke på de utfordringene vi har foran oss. Vi er avhengige av å legge til rette for at næringslivet kan levere masser til et forsvarlig anlegg hvor miljøhensyn er ivaretatt. Et fungerende næringsliv er vesentlig mtp opprettholdelse av arbeidsplasser og nyskaping. På samme måte er havneområdet, nå med nye kaikanter og tilrettelagt for næringslivet i større grad, viktig. Havneaktiviteten er høy og kommunalavdelingen vil legge til rette for høy aktivitet og tilrettelegging også i kommende planperiode.

På vann og avløpssiden er det gjort store investeringer de senere år. Vi har bla to hovedplaner bak oss, ny plan ferdigstilles i 2020 og vil gjelde i hele kommende økonomiplanperiode. Vi har fortsatt overløp og fortsatt er vanntapet stort. Imidlertid vil vi nå se resultater når sentrumsområdene saneres. I den kommende perioden er målet å redusere overløp, vanntap og innlekk.

Klimautfordringene er store og vil mest sannsynlig tilta. Overvann er et tema som fortsatt vil ha fokus. Til tross for en relativt gunstig geografi vil vi også ha utfordringer i Halden. Overvannsproblematikk vil ha fokus i kommende periode.

Aktivitet (Nøkkeltall)

VVA-anlegg

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Ingen arbeidsulykker egne anlegg		0	0	0	0	0	0

Byggesak

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd) Antall dager		46	65	90	90	90	90
Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen		76,0 %	74,5 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker behandlet innen 12 ukersfrist		98,0 %	88,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Saksbehandlingstid klagesaker (antall dager)		67	47	56	56	56	56

Geodata

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker		100,0 %	92,5 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager		80,0 %	60,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Plan

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager		96,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.		100,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Miljø og landbruk

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel oppgraderte private rensesanlegg i kommunen		89,0 %	92,5 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %

Brann

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
«Forebyggende arbeid – risikobaserte grupper og objekter»		78,0 %	50,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Sammendrag budsjett

Budsjettarbeidet for 2021 har vært krevende for kommunalavdelingen. Rammene er redusert og det er igjen jobbet med innsparing- og effektiviseringstiltak. Effektiviseringstiltak jobbes det med fortløpende gjennom hele året, med mål om stadig å forbedre tilbudet og redusere kostnader.

Kommunalavdelingen vil fortsatt jobbe ut ifra de vedtatte rammer. Men kravene og forventningene er høye, og det er risiko knyttet til viktige inntektsprognoser i kommunalavdelingen.

Fellesfunksjoner

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	15 722	13 791	15 684	16 533	17 388	17 457
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	11 960	10 933	3 335	-1 366	-5 592	-6 525
Overføringsutgifter	216	3 479	1 179	1 179	1 179	1 179
Finansutgifter	139 191	68 500	68 500	68 500	68 500	68 500
Sum Driftsutgifter	165 050	96 703	88 698	84 846	81 475	80 611
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	1 318	-737	-761	-761	-761	-761
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-176 520	-116 513	-116 513	-116 513	-116 513	-116 513
Sum Driftsinntekter	-175 207	-117 250	-117 273	-117 273	-117 273	-117 273
Sum	-10 157	-20 546	-28 575	-32 427	-35 798	-36 662

Beskrivelse av dagens virksomhet

Fellesfunksjoner inneholder blant annet AFP ordninger, forsikringer og konto til formannskapetets disposisjon. Således er all aktivitet under fellesfunksjoner noe som går på tvers av alle kommunalavdelinger.

VAR og Havn

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	27 463	27 432	27 980	27 980	27 980	27 980
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	57 044	58 188	57 251	57 251	57 251	57 251
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	26 936	27 573	28 124	28 124	28 124	28 124
Overføringsutgifter	538	147	152	152	152	152
Finansutgifter	63 816	74 324	74 324	74 324	74 324	74 324
Sum Driftsutgifter	175 796	187 665	187 832	187 832	187 832	187 832
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-162 692	-181 336	-181 498	-181 498	-181 498	-181 498
Refusjoner	-1 198	-196	-201	-201	-201	-201
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-10 933	-6 133	-6 133	-6 133	-6 133	-6 133
Sum Driftsinntekter	-174 823	-187 665	-187 832	-187 832	-187 832	-187 832
Sum	973	0	0	0	0	0

Beskrivelse av dagens virksomhet

Det har, de siste årene, vært stor aktivitet på VAR- og havne- området. Det forventes at områdene, i 2021 og ellers i planperioden, fortsatt vil være preget av meget høy aktivitet.

Det vil, i planperioden, fortsatt holdes et stort trykk på gjennomføring av prosjekter, med hovedtyngden på VA. Vi har i 2020 igjen økt takten på antall anlegg som blir gjennomført, og dette

trykket videreføres i 2021. Sentrumsområdene er fortsatt prioritert i hovedplan VA. Arbeidet med å kartlegge overvannshåndteringsevne med flomveier, fordrøyning mm. fortsetter. Et omfattende arbeid vedrørende leveringssikkerhet på vann pågår, og i den forbindelse startes bygging av nytt vannrensianlegg for produksjon av drikkevann opp i 2021. Utfordringer i reguleringsplanarbeidet har medført en forsinkelse her. Ny hovedplan VA ferdigstilles innen inngangen til 2021. Verdt å nevne vedrørende større VA-prosjekter i 2021 er sentrumsområde nord, deler av sydsiden (område fra Halden torg mot festningen), øvre Knardal, Gimle og Glenne.

Remmen rensianlegg vil i 2021 levere fjernvarme som energikilde for flere offentlige bygg i sentrum. Dette som et ledd i å møte kravene om fossilfri oppvarming og naturligvis en klimavennlig utnyttelse av overskuddsenergi. Det skal i denne sammenheng også sies at anlegget i seg selv utnytter denne energien og er selvdrevne sådan. Kostnader inkl investering vil ligge noe under/tilsvarende tidligere nivå hvor fossilt brensel var energikilde, men klimamessig møte morgendagens krav.

På renovasjonsområdet er det også stor aktivitet. Ny gjenbruksstasjon er åpnet på Rokke og nye adgangsløsninger sikrer selvkostprinsippet for innbyggerne på en mye bedre måte enn tidligere. Renovasjonsavdelingen har i flere år vært ledende i Norge på nye løsninger for effektivisering og optimalisering av driften. Her nevnes sensorikk i miljøstasjoner, dialogen med eksterne tilbydere og krav til biogassdrevne renovasjonsbiler, id-merking av avfalldunker med kontroller mot kommunens digitale gebyrsystem samt nevnte adgangsløsning på Rokke. Alt for å levere gode og effektive tjenester og sikre at de som betaler for selvkosttjenesten ikke finansierer andre som ikke betaler.

På havneområdet er det stor aktivitet. Covid-19 medførte en nedgang i båtanløp første halvår, men høsten 20 er antall båtanløp tilbake på samme nivå som før pandemistart. For 2021 forventes derfor de samme anløpstall som for 2019 og vinter 2020. Ny kaifront på Ytre Mølen vil stå ferdig ila første halvår 2021.

Som en følge av Covid-19 har samtlige kommunale småbåtpasser vært leid ut i 2020. Et lite overskudd her brukes på infrastruktur i eksisterende anlegg slik at tilbudet til båtvereiere i Halden kan bli enda bedre. Dette vil medføre et bedre tilbud i 2021. Åpningsgrensene mot Sverige igjen vil mange legge båtene sine der, men forhåpentligvis kan et bedre tilbud bidra til å øke attraktiviteten på anlegget her slik at beleggprosenten øker jmf tidligere år. Nytt havnekontor og fasiliteter for ansatte og kunder tilpasset dagen HMS-krav er som nevnt ferdigstilt i 2020.

Utfordringer og strategi

HK er i samme situasjon som de fleste andre kommuner i Norge. Det jobbes for å tilfredstille myndighetskrav fra fylkesmannen (avløp) og Mattilsynet (drikkevann). For å nå målene har det de siste årene vært nødvendig å øke takten på fornyelse av vårt vann- og avløpsanlegg. Da de fleste andre kommuner er i samme situasjon er det en kamp om de samme resursene (konsulenter til prosjektering

og entreprenører til utførelse) for gjennomføring av prosjekter. For å nå våre mål er vi avhengig av kontinuitet og tett dialog med bransjen, og vi jobber tett med flere prosjekterende firmaer og entreprenører for å finne de beste løsningene for gjennomføring. For å ha god oversikt på planlegging og gjennomføring har vi hatt fokus på å opparbeide oss kompetanse internt på eget hus. Vi besitter nå denne kompetansen, noe som sikrer kontinuitet i arbeidene. Den største utfordringen vi har for å kunne holde trykket oppe på ønsket nivå, er kapasiteten til de prosjekterende firmaene. Det jobbes kontinuerlig for å bedre dette og nå våre mål.

På vann og avløpssiden er det gjort store investeringer de senere år. Vi har bla to hovedplaner bak oss, ny plan ferdigstilles i 2020 og vil gjelde i hele kommende økonomiplanperiode. Vi har fortsatt overløp og fortsatt er vanntapet stort. Imidlertid vil vi nå se resultater når sentrumsområdene saneres. I den kommende perioden er målet å redusere overløp, vanntap og innlekk.

Klimautfordringene er store og vil mest sannsynlig tilta. Overvann er et tema som fortsatt vil ha fokus. Til tross for en relativt gunstig geografi vil vi også ha utfordringer i Halden. Dette arbeidet skal prioriteres i kommende periode.

Havneområdet, med nye kaikanter har hatt en vekst de siste årene. I kommende periode er målet å fortsette å legge tilrette for næringslivet og være en aktør/sparringpartner for å gjøre Halden etableringsvennlig og løsningsorientert.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Vann

slam

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2019	Anslag 2020	Planlagt 2021	Planlagt 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024
Andel slam minimum kvalitetsklasse 2		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Sammendrag budsjett

VAR og havneområdene vil også i de kommende år være preget av høy aktivitet. Når det gjelder separering og fornying av ledningsnettene ligger Halden helt i toppen i norsk målestokk. Dette er nødvendig både i et miljø- og i et økonomisk perspektiv. Halden kommune har, i tillegg til å kjøpe konsulenttenester eksternt også et godt prosjektledermiljø internt. Dette sikrer god oppfølging på eksterne prosjekter, samt at mange prosjekter gjennomføres i sin helhet i kommunal regi.

Samfunn og samskaping

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Driftsutgifter						
Lønn	100 462	98 165	99 373	99 373	99 373	99 373
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	26 823	23 999	27 544	30 490	33 633	36 854
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 526	2 386	3 183	3 183	3 183	3 183
Overføringsutgifter	105 805	100 042	91 131	92 131	92 131	92 131
Finansutgifter	2 950	101	101	101	101	101
Sum Driftsutgifter	240 566	224 693	221 332	225 278	228 421	231 642
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-15 818	-13 947	-14 298	-14 298	-14 298	-14 298
Refusjoner	-12 645	-10 723	-10 830	-10 830	-10 830	-10 830
Overføringsinntekter	-35 371	-18 050	-18 097	-18 097	-18 097	-18 097
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 065	-246	-246	-246	-246	-246
Sum Driftsinntekter	-64 899	-42 967	-43 471	-43 471	-43 471	-43 471
Sum	175 667	181 727	177 861	181 807	184 950	188 171

Beskrivelse av dagens virksomhet

Fra 1.1.2021 opprettes kommunalområdet Samfunn og samskaping. Hensikten er å skape bedre arena for arbeids- og aktivitetslinjen, samt sette fokus på en styrket innbyggerdialog. Samskaping mellom kommune, næringsliv, frivillighet og innbyggere skal fokuseres i større grad på. Ulike miljøer

skal møtes og utvikle. Opprettelsen av dette området medfører at den siste «brikken», samfunnet og samskapingen, løftes opp og blir i varetatt av en direktør, slik at vi får et bredere strategisk arbeid. Ved å legge NAV inn under kommunalavdeling samfunn og samskaping får NAV en nærmere tilknytning til næring, Halden Kommunale kompetansesenter og Arbeid og aktivitet.

Servicesenter med sine ulike arbeidsoppgaver overføres til kommunalavdelingen. Bakgrunnen for dette er behovet for å styrke innbyggerdialogen.

Smartby-arbeidet legges til kommunalavdeling samfunn og samskaping. Smartby-arbeid er samfunnsutvikling i stor grad, og en av intensjonene med ny organisering er styrke innovasjon og næringslivsutvikling. Smartby-arbeidet skal bl.a. være med å legge forhold til rette for et aldersvennlig samfunn hvor eldre i større grad får hjelp og støtte til å mestre livet, i tråd med regjeringens kvalitetsreform «Leve hele livet».

Dagens enhet Samfunnsutvikling og kultur overføres nærmest i sin helhet til kommunalavdeling samfunn og samskaping. Unntaket er oppgaver knyttet til strategisk eiendom som overføres teknisk. Bakgrunnen til dette er å forenkle kommunikasjons- og beslutningsveier og legge dette til én ledelse. Dagens organisering oppleves å ha vært noe tung, og noe lang tid i forhold til gjennomføring.

Nav har siden 2009 vært et eget område og NAV leder har deltatt i rådmannens ledergruppe. Dette har vært nødvendig i fht. de utfordringer som har vært, ikke minst de første årene etter sammenslåing av trygd og sosiale tjenester. De nærmeste årene vil arbeidslinjen og inkluderingsdugnaden være viktig å fokusere på i en større helhet. Av den grunn vil NAV komme enda mere til sin rett i en tettere organisering med områder som har primærvirkosomhet med næring, arbeid og aktivitet, frivillighet bl.a. NAV er et partnerskap hvor NAV-stat utgjør 50%. NAV sin organisering må derfor være i en egen avdeling under kommunaldirektør.

Kulturskole og ungdomstilbudene Domino og Rockehuset overføres til kommunalavdeling samfunn og samskaping. Bakgrunnen for dette er disse tilbudenes grensesnitt mot frivillige, innbyggere og samfunn. Det er nettopp disse arenaen som i større grad enn tidligere må spille en rolle i det systematiske arbeidet med å få flere inn i strukturerte sunne miljøer og i arbeid og aktivitet. Plassering i samme området som næring, NAV og samfunnsutvikling kan derfor gjøre en forskjell.

Halden kommunale kompetansesenter ønskes å gi en tettere tilknytning til NAV og arbeidet her. NAV har et sett med virkemidler, både statlige og lokale, knyttet til arbeid- og aktivitetsskaping. Kortere vei for brukere og et tettere samarbeid gjennom introduksjonsprogram med fokus på arbeid eller utdanningsaktivitet er viktig for å lykkes med inkluderingsdugnaden. Videre vil HKK kunne spille en rolle i «samfunnsopplæringen» - i innbyggerdialogen, sammen med øvrige avdelinger i kommunalavdelingen.

SLT-funksjonen legges til kommunalavdeling samfunn og samskaping. Funksjonen er en samfunnsnyttig funksjon og arbeider tett med politirådet. Tett samhandling med både frivillighet og

folkehelse vil være viktig og samtidig vil ungdomsmiljøene være lett tilgjengelige i det de nå vil bli organisert i samme kommunalavdeling.

Arbeids- og aktivitetssenter legges inn under kommunalavdeling samfunn og samskaping. Virksomheten i avdelingen i dag er arbeids- og tiltaksbasert og folk er i aktivitet. Inkluderingsdugnaden som regjering har etterspurt og pålagt offentlig sektor ved flere anledninger, kan få et forsterket fokus ved å ha denne aktiviteten sammen med NAV og næring. Dette vil også kunne gi signaler til lokalt næringsliv i forhold til å ta denne satsingen «et hakk videre». Effekter i samarbeid med Halden Arbeid og Vekst AS kan lettere vurderes i en større sammenheng.

Utfordringer og strategi

Perspektivmeldingen 2017 peker på noen få viktige områder som kommuner må lykkes med i fremtiden, for at velferdsstaten fortsatt skal kunne utvikles og goder beholdes;

- Innbyggerinvolvering gjennom Kommune 3.0
- Digitalisering
- Effektivisering
- Forebygging/tidlig innsats
- Frivillig sektors medvirkning i oppgaveløsingen

Lokalt ser vi at sysselsettingsgraden faller. Halden samfunnet seiler akterut i forhold til andre kommuner og byer. Arbeid og aktivitet som en grunnleggende forutsetning for positiv utvikling blir viktig og noe vi må lykkes bedre med i fremtiden. Samhandling mellom kommunen og andre blir viktig å legge til rette for.

Det er viktig at enhetene som er flyttet inn i det nye området blir kjent med hverandre og får bygd et tettere samarbeid mellom enhetene slik at man får satt i gang gode prosesser.

Et av områdene som nå ligger under det samfunn og samskaping er Brygga kultursal. Det er de siste årene vært utfordrende å drifte Brygga kultursal i balanse. Det er igangsatt utredning av fremtidig driftsmodeller av Brygga kultursal. Brygga kultursal er også øvings- og fremføringsarena for Det norske blåseensemble. Det vil derfor være nødvendig og også ivareta orkesterets behov for gode fysiske rammebetingelser. Frem til en utredning av fremtidig driftsmodell for Brygga kultursal foreligger høsten 2020, er det en forutsetning at sameksistensen og samarbeidet mellom Brygga kultursal og Det norske Blåseensemblet ivaretas innenfor de gitte økonomiske- og fysiske rammer i 2021.

NAV

Hovedmåla til NAV Halden Aremark er:

- flere i arbeid og aktivitet, færre på stønad
- et velfungerende arbeidsmarked
- rett tjeneste og stønad til rett tid

- god service tilpasset brukeren sine forutsetninger og behov
- en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning

NAV sin viktigste oppgave er å få mennesker over i arbeid. NAV skiller innbyggerne i ordinære arbeidssøkere og personer med nedsatt arbeidsevne. Det er innbyggere med nedsatt arbeidsevne NAV skal bruke mest tid og ressurser på. NAV Halden Aremark skal oppnå sine mål ved å strategisk satse på brukerdrevet utvikling, være en synlig samfunnsaktør, være åpen og samhandlende og drive en fremtidsrettet virksomhet.

NAV Halden Aremark sin største utfordring bygger på usikkerheten rundt utviklingen av arbeidsledigheten, samt pandemiens lengde og omfang. Et Europa og en verden i krise, kan føre til et større antall flyktninger som vi skal ta vår del av ansvaret for. Ungdom skal prioriteres og vi må alle bli bedre til å bidra i inkluderingsdugnaden.

Vi må tenke annerledes. Vedtatte sannheter må utfordres og vi må bli bedre på å samhandle på tvers av etasjer, skillelinjer, organisasjonskart og etablerte strukturer. I tillegg må innbyggerne i byen strekke seg enda ett hakk i jobbsøkerprosessen.

Frivillighet

Befolkningsfremskrivninger viser at innbyggertallet i Halden ikke øker i den grad som er ønsket. Det blir færre arbeidsaktive som skal bidra til å opprettholde velferdssamfunnet, og antall eldre vil øke. Mange av tjenestene som gis i dag må gjøres på andre måter, og frivillighet kommer til å være en viktig faktor for å bidra til å opprettholde en aktiv fritid, og møter mellom mennesker.

«Kommune 3.0» er en betegnelse på en velferdsstrategi der alle har ressurser som de ønsker å bidra med i lokalsamfunnet, både til eget og fellesskapets beste. De kommunalt ansatte bidrar til å finne disse ressursene, og bringe mennesker sammen der de kan støtte og hjelpe hverandre.

Halden kommune ansatte i 2020 en frivilligkoordinator som skal ha denne rollen. Halden kommune har et stort antall frivillige som deltar i et mangfold av aktiviteter og bidrar med store ressurser til lokalsamfunnet. Frivillig arbeid gir muligheter til å bruke sine evner og sin kompetanse til glede for andre, og frivillighet skaper fellesskap og gjør mennesker godt. Drivkraften i frivillig sektor og i frivillig engasjement er et ønske om å få holde på med aktiviteter som gir mening.

En aktiv frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et vitalt lokalsamfunn. Halden kommune ønsker å være en støttespiller og tilrettelegger for en levende, mangfoldig og uavhengig frivillig sektor. Frivilligkoordinator skal sørge for et likeverdig samarbeid, med gjensidig respekt for hverandres roller.

Det er viktig å få på plass en frivillighetsplan for å jobbe målrettet for å finne de gode samskapsmulighetene i kommunen. Vi har et mangfold av frivillige lag og organisasjoner i Halden og en strategi på området skal bidra til enda bedre lokalmiljø for den enkelte innbygger og til

forutsigbarhet for frivillighetssektoren. Arbeidet med frivillighetsstrategi er påbegynt og er planlagt ferdigstilt i 2021. Covid-19 pandemien kan påvirke ferdigstilling da medvirkningsarbeidet er avhengig av frivillighetens deltakelse.

Mål

- Ferdigstilles en frivillighetsstrategi i perioden.
- Etablere oversikt over alle registrerte frivillige lag og foreninger
- Tilskuddsportalen tas i bruk av lag og foreninger
- Utrede aktuelle arenaer for dialog og samhandling slik at kommunikasjonen mellom de frivillige og kommunen blir enklere
- Gjennomføre frivilligbørs
- Alle barn deltar i minst en fritidsaktivitet

Folkehelse

Gjennom de siste tiårene har alle grupper i befolkningen fått bedre helse og levealderen har økt. Likevel er det noen forhold som er bekymringsfulle. Det er en negativ utvikling på viktige folkehelseområder, som fysisk aktivitet, kosthold og annen helserelatert adferd. Videre er det store og økende sosiale forskjeller i helse. Lokalt ser vi at Halden ligger dårligere an enn landsgjennomsnittet på det fleste levekårs- og folkehelseindikatorer som bl.a. utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. Disse utfordringene har betydning for den enkelte, men også for samfunnets økonomiske og sosiale bærekraft. Folkehelsearbeid skal bidra til bedre levekår og god helse i befolkningen. Det handler om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, forebygge sykdom og skader, og å utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner, beskytter mot helsetrusler og fremme fellesskap, trygghet, inkludering, deltakelse og mestring

Folkehelsearbeid er definert som samfunnets totale innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel. Folkehelsearbeid kan inndeles i helsefremmende arbeid og forebyggende arbeid. Helsefremmende arbeid skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold. Det innebærer å styrke positive påvirkningsfaktorer og mestring. Forebyggende folkehelsearbeid skal bidra til å forebygge at sykdom oppstår (psykisk og somatisk), sosiale problemer, skade eller lidelse. Det innebærer å svekke de faktorer som medfører helseisriko.

En rekke faktorer påvirker helsa direkte eller indirekte. Dette innebærer at kommunen må bruke alle sine virksomheter/enheter til å fremme helse og forebygge «uhelse». Det er ikke én sektor alene som har ansvar. Alt fra kultur, utdanning, bolig, vann, samferdsel og areal- og byutvikling til næringsliv og arbeid har stor betydning for befolkningens helse. Vi må tenke helse når vi utformer politikk og tiltak i alle disse sektorene, både i plan- og tjenestearbeid. Halden kommune har derfor ikke utarbeidet en egen plan for folkehelse, men sørget for at folkehelse er i alle planer.

Halden kommune har folkehelserådgiver i avdeling forsamfunnsutvikling som er aktiv deltaker i utarbeidelse av kommunens planer, og også er pådriver for ulike prosjekter som påvirker samfunnet gjennom universelle tiltak. Prosjektene gjennomføres i alle kommunalavdelinger.

Kultur

Halden står først og fremst overfor tre hovedutfordringer innen kulturområdet:

1. Kulturarenaer; produksjonslokaler, formidlingslokaler og anlegg til idrett
2. Omstilling og tilskuddsmidler
3. Talent- og kompetanseutvikling, samordning og samarbeid

Utvikling og vekst i kulturnæringene bør bygges på fire innsatsfaktorer: Kulturell infrastruktur, kapital, kompetanse samt kontakt og nettverk. Hvilke tiltak som bør prioriteres de kommende år for å bringe talenter og gründere innenfor kulturlivet videre, med sikte på å kunne leve av kunsten eller som kulturentreprenører er et sentralt tema som arbeidet med Kommunedelplan kultur vil fokusere på.

Arbeidet med ny kommunedelplan kultur fortsetter i 2021. Det har blitt forsinkelser i planarbeidet pga. covid-19 pandemien, og det er først og fremst medvirkningsprosessene som har blitt utsatt. .

Prioriterte oppgaver i planperioden

1. Kulturell infrastruktur:

Kulturarenaer har en betydning for utvikling av by og tettsteder. Plassering og innhold på ulike kulturarenaer vil også påvirke helse og miljø, stedsutvikling og mål om klima/miljø. Dermed blir arealplanen en viktig faktor også for den kulturelle utviklingen. Kommunen huser 3 av regionens flaggskip av profesjonelle kulturinstitusjoner. Den kulturelle infrastrukturen i Halden må utvikles og ledig bygningsmasse bør vurderes. Å samle de profesjonelle- og amatør kulturmiljøene vil bidra til positive synergier som kan føre til et bredere kulturtilbud og etablering av kulturnæring. Det er behov for gode produksjonslokaler, formidlingslokaler.

Idrett- og friluftspanen skal rulleres i 2021. Bærekraftig drift av idrettsanlegg er sentralt. Halden kommune vil arbeide for at drifts og vedlikehold av idrettsanleggene skal bli mer bærekraftig. Dette for å kunne holde en god standard på anleggene. Fremtidig samdriftsmodell må videreutvikles, og anleggene må driftes på en rimelige måte. Dette arbeidet skjer sammen med eiendomsavdelingen i Halden kommune og Halden Idrettsråd.

Gjennom satsingen på såkalt «smart kunst» skal kunstnere involveres i byutviklingsprosjekter, som et ledd i arbeidet med å styrke kunstnerøkonomien.

Arbeidet med restaurering av Konsevativen vil prioriteres i 2021. Restaurering av Rosenlundsalen i Konservativen er omfattende og kostnadskrevende. Det vil bli gjort

en vurdering av hvilke organisasjonsformer eller hvilke samarbeidskonstellasjoner som er mest hensiktsmessig med tanke på ekstern medfinansiering og fremtidig bruk av Konservativen. .

Halden sentrum og torvet på sydsiden er en viktig møteplass, markeds plass og identitetsbærer. Et attraktivt og levende sentrum er viktig for kommunen. Å utvikle gode byrom og møteplasser vil gjøre det mer attraktivt å gå, sykle og oppholde seg i sentrum. Det vil bidra til opplevelse av trygghet og tilgjengelighet for alle. I oppfølging av kommunens planer vil vi også mobilisere innbyggerne til å ta vare på seg selv og sine omgivelser. Flere store utviklingsprosjekt inkludert Områdeløft nord, torvet og havneområdet er del av dette arbeidet. Kommunen vil prioritere utbygging i sentrumsnære områder. Fremover vil følgende prosjekt være viktige:

Torvet er en arena som i de siste årene har vært brukt som utendørs kulturarena. Torvet representerer en kjerne i Halden sentrum og fortjener en bedre utnyttelse. Og da som et bytorv og møteplass. Kommunestyret vedtok høsten 2018 å lage rammer for en idékonkurranse rundt framtidig bruk av Torvet. Arbeidet med rammer til en idekonkurranse skal gjennomføres etter mulighetsstudien som gjennomføres ifm. utvikling av jernbaneområdet på sydsiden.

Videreutvikling av Fredriksten festning bør være å få staten med på å gjøre den til en nasjonal kulturarena og bidra mer til utvikling av infrastruktur til kultursatsingene. Viktige regionale medaktører i en videre satsing vil være Opera Østfold, Det Norske Blåseensemble, Østfold museene, Halden kommune og Forsvarsbygg og næringsliv. Utvikling av Fredriksten som Nasjonalt fredet kulturminne og Nasjonal kulturarena er hovedmålsettingen. Forprosjektet er igangsatt høsten 2019 og vil fortsette sitt arbeid inn i 2021 og ferdigstilles sommeren 2021. Kommunedirektøren har avsatt midler til dette i budsjett 2021.

Biblioteket flytter inn i nye lokaler i 2021. Biblioteket er en viktig intuisjon og samlingssted for elever, og den øvrige befolkningen. Aktiviteten vil bli mer tilgjengelig og blir hjertet i Os Allé 3.

2. Omstilling og tilskuddsmidler

Koronapandemien har imidlertid skapt store økonomiske utfordringer for kultursektoren, og vil prege institusjoner og det frie feltet inn i den kommende planperioden. For å gjøre Halden til et foretrukket sted der det fortsatt er mulig å leve av kunst og kultur, må kommunen derfor ha en tydeligere kunstnerpolitikk.

Dette arbeidet vil blant annet bestå i å:

- følge opp og utvikle en tydeligere kunstnerpolitikk, herunder evaluere tilskuddsordninger og etablere nye ordninger.
- utvikle og omstille Halden kulturskole som senter med et bredt tilbud innenfor alle kultursjangre og produksjon og formidling av kunst og kultur.
- følge opp utfordringene og evaluere de økonomiske konsekvensene som følge av koronapandemien

3. Talent- og kompetanseutvikling, samordning og samarbeid

I planperioden skal også samarbeidet med Halden kulturråd og Halden Idrettsråd forsterkes. Halden kulturråd likebehandles med Halden idrettsråd. Dette betyr at også kultur nå får et organisert og strukturelt samarbeid med kommunen på lik linje med idrettsrådet. Halden kommune har forventninger til at begge rådene har bred tilslutning av medlemsorganisasjoner og/eller bedrifter. Og at de samarbeider på områder som er naturlig å rette felles innsats på for å bidra til å nå målene planverket legger opp til. Begge rådene vil være viktige i arbeidet med kommunedelplanene for kultur og idrett.

Innsparingstiltak

Innsparingstiltak

Avvikling bruk av taxi til og fra arbeid og aktivitetssenter	Samfunn og samskaping	-250	-250	-250	-250
Avvikling stilling arbeid og aktivitetssenteret	Samfunn og samskaping	-600	-600	-600	-600
Gjennomgang av langtids-mottagere v <u>øk.sos.hjelp</u>	Samfunn og samskaping	-3 600	-2 000	-1 000	-500
Jobbklubb for unge under 30	Samfunn og samskaping	-950	-600	-450	-350
Jobbsmak	Samfunn og samskaping	-950	-500	0	0
Kartleggingsteam	Samfunn og samskaping	-800	-500	-300	-250
<u>KVP pilot</u>	Samfunn og samskaping	-250	-250	-250	-250
Midler kulturråd	Samfunn og samskaping	400	400	400	400
Ny rutine for husleierestanse	Samfunn og samskaping	-500	-300	-200	-200

Reduksjon i ledelsesressurs ved <u>HKK</u>	Samfunn og samskaping	-500	-500	-500	-500
Tjenesteomfang og samordning av oppgaveløsning hos <u>HKK</u>	Samfunn og samskaping	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Øke salg med nye produkter / Næringsdrivende- arbeid og aktivitetssenteret	Samfunn og samskaping	-100	-100	-100	-100
Sum Innsparingstiltak		-10 600	-7 700	-5 750	-5 100

Sammendrag budsjett

Innsparingstiltak

Avvikling bruk av taxi til og fra arbeid og aktivitetssenter

Beskrivelse:

Transport av brukere til arbeid og aktivitetssenteret på Asak skjer med taxi hver morgen. Avdelingen har egne busser og sjåfør og utgifter til taxi kan reduseres med 250 000 ved at disse benyttes til å sørge for transport til og fra arbeid og aktivitetssentrene i større grad enn i dag. Det er anskaffet løyve og det forventes enda større grad av profesjonalisering i forhold til transport. Brukerne betaler månedskort for transporten.

Gjennomføring:

Personalet og egne busser vil sørge for transport til avdeling Asak på morgenen.

Konsekvenser:

Noe høyere aktivitet på bussene på morgningen.

Avvikling stilling arbeid og aktivitetssenteret

Beskrivelse:

Det er over tid stått en stilling ubesatt i arbeid- og aktivitetssenteret. Forsvarlig drift vurderes å kunne opprettholdes uten å ansette ny person inn i stillingen. Arbeid- og aktivitetssenteret har vært

skjermet for effektivisering over flere år, og ved å ta ned ett årsverk tilpasses driften til nye driftsrammer og forutsetninger.

Gjennomføring:

Det legges inn en innsparing ved å ikke besette en ledig stilling. Avdelingen har vist at forsvarlig og god drift er mulig å opprettholde med noe lavere bemanning.

Konsekvenser:

Ingen

Gjennomgang av langtids-mottagere v øk.sos.hjelp

Det er et mål om at antall langtidsmottagere skal reduseres. Ved at de ulike porteføljene til den enkelte veildere gjennomgås, skal det på nytt identifisere aktivitet fremfor passiv mottagelse av sosialhjelp. I denne gruppen finner vi også flere i gruppen lavinntektsfamilier.

Jobbklubb for unge under 30

I dette tiltaket benyttes statlige midler til innkjøp av jobbklubber for unge. Dette skal bidra til at flere unge blir forberedt på arbeid eller utdanning.

Jobbsmak

Jobbsmak er tildelt midler som skal sees i sammenheng med Velferdspiloten. De unge skal gjennom praksisplasser bl.a i kommunen, få testet ut mot ulike yrker. Dette skal motivere de unge til å velge et fagbrev eller annen form for utdanning.

Kartleggingsteam

Tidlig innsats for nye personer som henvender seg med søknad om sosialhjelp til NAV Halden-Areemark. ved en grundig og helhetlig arbeid med denne gruppen, skal tiltak iverksettes på et tidlig tidspunkt og før sosialhjelp blir vurdert. Det skal bidra til at den enkelte selv får tidlig hjelp blant annet til å bli økonomisk selvhjulpen gjennom arbeid eller annen aktivitet.

KVP pilot

NAV Halden-Aremark er med i et pilot prosjekt vedr kvalifiseringsprogrammet. Dette er også for å utvikle metoder som bidrar til å identifisere flere unge til et kvalifiseringsprogram. Dette er et kommunalt tiltak som skal gjøre unge uten erfaring fra arbeidsmarkedet i stand til å tenke arbeid og utdanning. Gjennom prosjektet som foreløpig er tildelt midler for et år, skal det legges tilrette for erfaringer og fokus på KVP som et rent kommunalt tiltak for denne målgruppen. Unge under 30 år.

Ny rutine for husleierestanse

Flere sosialhjelpsmottagere søker om å få dekket ubetalthusleie for å forhindre at de mister sin bolig. Det er etablert en tydelig rutine som innebærer hva den enkelte må bidra med selv eller hvilke tiltak som iverksette fremfor å få utløst midler til å få dekket husleierestansen. Målet er å ansvarliggjøre den enkelte bruker, men også å få redusert utgifter til sosialhjelp.

Reduksjon i ledelsesressurs ved HKK

Halden kommunale kompetansesenter har gjennom de siste årene fått en betydelig nedgang i antall brukere. Samtidig har ledelsesressursen etablert seg i på et høyere nivå enn det en hadde for noen år tilbake. Dette sammen med at tjenestetilbudet er betydelig nedskalert over de siste årene, synes som en uproposjonal utvikling mellom antall ansatte og avsatt tid til ledelse og administrasjon.

Tjenesteomfang og samordning av oppgaveløsning hos HKK

HKK vil fra og med 01.01.21 inngå i kommunens nyopprettede kommunalavdeling. Det må i denne sammenheng gjøres aktive vurderinger av hvordan en skal løse kommunens forpliktelser ovenfor aktivitetsplikten. HKK har slik det er i dag, påtatt seg å løse kommunens oppgave i forhold til introduksjonsprogrammet i 38 uker av året. Denne oppgaven fremgår ikke av avtalen mellom HKK og NAV. Som det fremgår ovenfor kan HKK nedskalere sin drift med forutsetning i at en bare skal løse oppgavene innenfor lovens minstekrav – avklaringer er nødvendige. Avklaringer, samarbeid, samordning og ny økonomisk oppgaveløsning vil være det bærende fundamentet i framtidens tjenesteomfang fra HKK.

Øke salg med nye produkter / Næringsdrivende- arbeid og aktivitetssenteret

Beskrivelse:

Næringstanken og at arbeid – og aktivitetssenteret er en arbeidsplass med inntjeningsmuligheter må videreutvikles. Brukerne av senteret har høy arbeidsmoral. De har også en arbeidsevne og vilje som må tas vare på ved å gi spennende og gode muligheter for oppgaver. Ved å i større grad tenke næring

og inntjening også ved denne arbeidsplassen anses det å være et potensiale for økt inntekt. Det legges inn et mindre beløp på inntektssiden, men dersom driften endres kan konseptet utvikles og målet må være at senteret i større grad er selvfinansierende. Dette harmonerer med at brukerne mottar et mindre beløp som oppmuntringspenger for arbeidet som gjøres i tillegg til uførepensjon.

Gjennomføring:

Det etableres et ideverksted med pårørende, ansatte og tillitsvalgte for anskaffelse av nye arbeidsoppgaver og inntektsmuligheter for å sikre at arbeid – og aktivitetssenteret skal være en arbeidsplass med varierte og inntektsbringende arbeidsoppgaver. Pårørende har selv tatt kontakt og ønsket å bidra inn i et slikt arbeid.

Konsekvenser:

Endrede arbeidsoppgaver og hverdag for noen. Må vurderes fortløpende i prosjektet.

Søknader og innspill fra eksterne organisasjoner

Halden kommune har mottatt følgende søknader i budsjett 2021:

1. Fargespill Østfold – søknad om årlig driftsstøtte med 500.000 kroner.
2. Halden idrettsråd – Søknad om økning av driftstilskudd med 250.000,-
3. Halden Kulturråd – Tilskudd 50% stilling
4. Ladies tour of Norway – tilskudd med 300.000,-
5. Halden Frivilligsentral – tilskudd 50% stilling

Søknadene for budsjett 2021 beløper seg til om lag 1,6 mkr

Fargespill

Fargespill Østfold er et musikkensemble bestående av barn og ungdom som bruker musikk og dans fra hele verden for å skape forestillinger med unike uttrykk.

Fargespill Østfold har som mål at barna og ungdommene skal kunne fortelle sine historier gjennom kulturarven sin, og samtidig gi deltakere og publikum en opplevelse av mangfoldets underholdningspotensiale og kreativitet.

Initiativtagere, kunstnerisk og musikalsk ledelse er Dina og Ove Billington og Helga Aakre -Daglig leder / produsent.

Fargespill Østfold har med hovedsete i Halden, utviklet seg til en viktig og synlig kulturinstitusjon i distriktet som har den største grenseovergangen til verden utenfor Norge. De drifter en virksomhet som både anvender mulighetene som ligger i det økende mangfoldet i samfunnet, produserer konserter med unike ambisjoner og kunstnerisk kvalitet, samt gir aktiviteter til barn og unge i Halden uavhengig av økonomiske og sosiale utfordringer. Tilbudene er gratis.

Fargespill Østfold er i stadig utvikling som organisasjon og de ønsker på sikt å etablere en stiftelse med et styre og faste ansatte.

Vurdering:

Fargespill Østfold har søkt om årlig driftsstøtte på 500.000 kroner.

Det fremkommer ikke i søknaden noe annet tidsaspekt enn at søkes om en driftsstøtte for 2021.

Virksomheten har i flere år vært avhengig av offentligstøtte både fra kommune, fylke og også Bufdir. De ble innvilget 3årig støtte i 2018-2020 med totalt 2,1 mkr fra Bufdir. I 2020 Fikk de også innvilget 3 års støtte frem til 2022 fra Bufdir for å utvikle Fargespill Østfold i Fredrikstad.

Private stiftelser har også bidratt. De har mottatt 3årig driftstøtte på totalt 1,2 mkr i støtte fra sparebank1 stiftelsen i 2019.

I tillegg har de mottatt kulturmidler og festivalstøtte i perioden 2017-2020 med om lag 330.000 kroner.

Kommunedirektøren har ikke oversikt over hva evt fylkeskommunen har bidratt med.

Driverne bak Fargespill Østfold har også andre virksomheter eller tiltak som innholdsmessig er lik og som også har fått økonomisk støtte.

- Vår verden
- Verdens bro (samme organisasjonsnummer som Vår verden)
- Barnas verdensdager

De økonomiske rammer og forutsetninger enhet for kultur og idrett har for 2021, tilsier at det ikke er handlingsrom til å kunne prioritere et årlig driftstilskudd.

Kommunedirektøren vurderer tiltaket til også å være et integreringstiltak som benytter kulturaktiviteter som virkemiddel. Derfor bør organisasjonen også innrette sin søknad mot flere søknadsmuligheter som har økonomiske støtteordninger innenfor integrering.

Halden idrettsråd

Halden Idrettsråd har kommet med innspill til Kommunedirektørens budsjettforslag. Pr i dag har de et driftstilskudd på 400.000 kr, men det dekker ikke alle driftsutgifter. I 2019 gikk HIR med et underskudd.

Midlene som blir tildelt av stiftelser etter søknader, er penger som må gå rett ut til prosjekter. I innvilgelse av midler fra stiftelsene trekkes beløpet vi søker om til drift fra tildelingen eller opplyser om at midler til drift ikke vil bli innvilget. HIR jobber kontinuerlig med å tilegne seg mer kunnskap om hvordan skaffe til veie driftsmidler i søknadene, slik at midler til drift etter hvert i større grad kan dekkes av ulike prosjektmidler og tilskuddsordninger.

HIR ønsker at kommunedirektøren øker driftstilskuddet til Halden Idrettsråd med 250.000 kroner slik at driftstilskudd fra 2021 blir 650.000 kroner. Dette vil være med på å opprettholde aktivitetsnivået HIR har nå. Hvis HIR må senke aktivitetsnivået vil det få konsekvenser for arbeidet med å legge til rette for aktivitet for barn og unge.

Vurdering:

I budsjett 2021 er det avsatt 300.000 kroner til medfinansiering av 100% dagligleder stilling. Dette i tillegg til årlig driftsstøtte på 100.000 kroner. HIR jobber kontinuerlig med å finne finansiering til sin del av stillingen slik at de på sikt ikke skal være avhengig avkommalt driftstilskudd for å opprettholde sin forpliktelse i medfinansieringen av stillingen.

Kommunedirektøren vurderer at det arbeidet som HIR har igangsatt, særlig ifht integrering, som svært viktig for Halden samfunnet. Barn og unge trenger gode oppvekstvilkår og idrettsarenaen er en viktig grunnpilar i oppveksten til mange barn og unge. Det vil derfor er viktig å prioritere å øke denne driftstøtten for å sikre dette at arbeidet fortsetter. HIR vil måtte stanse dette arbeidet, uten økt driftstøtte, noe Kommunedirektøren vurderer at Halden kommune har ikke råd til å la være.

Halden kulturråd

Halden Kulturråd er en interesseorganisasjon for Haldens kulturutøvere. Halden kulturråds mål er å være kulturens «talerør» og således fremme kulturutøvernes og kulturorganisasjonenes interesser. Halden Kulturråd opplever en stadig økende saksmengde i forhold til deres medlemmer, og ser behovet for daglig engasjement fra Halden Kulturråd for å tilfredsstille kulturaktørenes behov.

På grunn av ressursmangel er det allikevel svært utfordrende for Halden Kulturråd å følge opp alle de sakene kulturrådet blir bedt om å delta i. Utfordringen er av både økonomisk, praktisk og slitasjemessig art. De økonomiske utfordringene henger sammen med at kulturråds leder og representanter må ta fri fra jobben dersom de skal delta på møter eller tilstelninger som er nødvendige for å følge opp arbeidet godt nok. Dette betyr igjen et tap av arbeidsinntekt. Rent praktisk er det vanskelig å få fri fra egne jobber for å delta på møter og tilstelninger. Til sist fører merarbeidet til slitasje hos styremedlemmene i Halden Kulturråd.

For at Halden Kulturråd skal klare å være en god samarbeidspartner for kommuneadministrasjon og politikere og samtidig ivareta våre medlemmers interesser, søker Halden kulturråd Halden kommune om midler til å ansette en daglig leder i 50% stilling.

Halden kulturråd påpeker at Halden Idrettsråd allerede har en slik avtale, og ser derfor for seg tilsvarende avtale for Halden Kulturråd. Halden kulturråd ønsker å likestilles med Halden idrettsråd i form av midler til daglig leder.

Vurdering:

Lokalt kulturråd vil kunne skape en samlet front for kulturen, på samme måte som vi har sett i idretten – som har lyktes med å samle seg om politiske målsettinger og prioriteringer. Resultatet: en tydeligere stemme i det lokale politiske livet, og dermed også større gjennomslagskraft på prioriteringer. Kulturlivet bærer preg av å være stykkevis og delt. Ved å gå sammen og organisere seg, vil man få en tydeligere stemme, tydeligere krav og prioriteringer og påfølgende større

gjennomslagskraft. Lokale kulturråd vil være pådrivere for det lokale kulturlivet og kunne i større grad vise til kultur som samfunnsbygger og viktig faktor for lokalsamfunnet gjennom dialog med lokalpolitikere og forvaltningsnivå.

Kommunedirektøren vurderer at et godt organisert kulturliv gjennom et kulturråd vil samlet sett gi kulturlivet mulighet til gjennom, demokratiske prinsipper, å påvirke kulturpolitikken i Halden som vil danne grunnlag for fremtidige nødvendige prioriteringer for hele Halden samfunnet.

Halden kommune bevilger Halden idrettsråd årlig driftsstøtte etter politisk vedtak og samarbeidsavtale. Kommunedirektøren vurderer at flere aktører bør samarbeide med tanke på aktiviteter for barn og unge. Her vil også kulturlivet utgjøre en viktig faktor. Ved å likebehandle Halden kulturråd med Halden idrettsråd, vil den samlede innsatsen rettet mot barn og unge få en større bredde og fange opp flere som kan delta i organisert aktiviteter noe som kommer Halden samfunnet til gode. Kommunedirektøren oppfordrer rådene til å b.la. samarbeide mtp integrering, samt å samarbeide med kulturaktører i Halden kommune, som f.eks Fargespill Østfold,

Kommunedirektøren innvilger Halden kulturråd årlig driftsstøtte på 400.000 kroner.

Ladies tour of Norway

Ladies tour of Norway Årets versjon av Ladies Tour of Norway (LtoN) ble dessverre avlyst grunnet Covid-19. LtoN er imidlertid godt i gang med planleggingen av neste års versjon av World Tour rittet og ønsker å forespørre Halden kommune om å fortsatt være vertskapskommune for en av etappene også i 2021. Halden kommune og LtoN har frem til 2020 hatt en 3 årig samarbeidsavtale om å være vertskapskommune for LtoN.

LtoN har blitt tildelt World Tour status for fjerde gang i 2021, dvs rittet vil være på absolutt høyeste nivå i verden, og rittet vil bli arrangert 11-15 august 2021. LtoN har i utgangspunktet designet et 5 etappers rittkonsept som de jobber med å få på plass. De tenker å både starte og avslutte i Halden med start onsdag 11 august og lokale runder og målgang søndag 15 august.

LtoN er Norges første og eneste World Tour ritt på sykkel og arrangeres som etapperitt. Rittet har sin opprinnelse tilbake til 2014 og har hatt World Tour status siden 2017.

Et World Tour ritt innebærer betydelige utgifter, i første rekke knyttet til TV-produksjon, sikkerhet og kostnader til lag og ryttere. Vårt samlede budsjett for 2021 er på ca 12,5 MNOK. Vår finansieringsmodell bygger på en kombinasjon av offentlig støtte og private sponsorater. Vi er også i 2021 inne på statens tilskuddsordning for store internasjonale sykkelritt via Statsbudsjettet. Vi er avhengige av at start- og målbyene bidrar økonomisk for at vi skal klare de store utgiftene.

LtoN har utviklet seg til å bli et signalarrangement for hele region Østfold. Gjennom deres konsept «In It To Spin It» integreres Næring, Kultur, Turisme, Helse og arrangørkompetanse på en systematisk måte noe som kommer til uttrykk gjennom et tett samarbeid med Visit Østfold og de lokale

reisedestinasjonene for å fremme reiseliv og turisme. De har også utviklet et sykkelopplæringsprosjekt for barn hvor de sammen med lokale ressurser, skoleverk og Inspiria Senteret tilbyr opplæring, mestring og glede på sykkel for barn. De arrangerer barneritt i alle vertskaps-kommunene. I sum skaper LToN store synergier i regionen med deres LToN konsept. I tillegg kommer markedsføringsverdien av TV dekningen.

LToN søker med dette et tilskudd fra kommunen for 2021 på NOK 300.000, - enten som et rent kommunalt tilskudd eller som et samarbeid mellom kommune og lokalt næringsliv.

Vurdering:

Kommunedirektøren vurderer arrangementet LToN som et viktig arrangement for Halden. LToN holder et profesjonelt internasjonalt format. LToN skaper mange gode sidearrangementer og samarbeider godt med destinasjonskommunenes ulike kultur- og aktivitetstilbud. Arrangementet belegger hele hotellkapasiteten i Halden under arrangementet og er derfor et viktig arrangement for næringslivet. Mediedekningen arrangementet har profilerer Halden kommune internasjonalt, som bidrar til å gjøre Halden til en destinasjonsby for turisme. Arrangementet er også viktig for østfoldkommunene og Viken. Viken fylkeskommune bidrar med betydelige midler til arrangementet pga. arrangementets internasjonale karakter.

Kommunedirektøren anbefaler å inngå ny 3-årig samarbeidsavtale for å sikre Halden kommune som hoved vertskapskommune. Midlene innarbeides i budsjett og i økonomiplan.

Halden frivilligsentral

Halden Frivilligsentral har behov for å øke administrasjonen som følge av økt virksomhet. Aktiviteten har nå blitt meget omfattende og omfatter et stort antall brukere av våre tjenester og tilbud. Ved en registrering gjennomført i 2019 var ca 300 brukere innom i løpet av en uke. Pr. I dag er det hele 32 forskjellige grupper/tiltak knyttet til sentralen.

I forbindelse med arbeidet med flytting til Storsenteret ble det gjennomført en analyse av virksomhetene ved sentralen. Denne viser bl.a. at Frivilligsentralen er en møteplass for ulike grupper i vårt lokalsamfunn. Dette er viktig fordi de fleste ikke har noe annet tilbud.

Administrasjonen består i dag av en person, daglig leder. Det aktivitetsnivå som frivilligsentralen nå har, fordrer etter styrets vurdering behov for ytterligere en ansatt. Arbeidsmengden for daglig leder omfatter vesentlig mer enn en hel stilling. Dette er en uholdbar situasjon og kan etter styrets mening ikke fortsette.

Halden Frivilligsentral søker på bakgrunn av dette om kommunalt tilskudd til å ansettelse en person i halv stilling som en prøveordning for 3 år.

Vurdering:

Halden frivilligsentral er en viktig aktør i Halden. Aktivitetsnivået er høyt og en viktig faktor for positiv

utvikling i alle disse årene, er det lokale spleiselaget og samspillet mellom offentlig og frivillig sektor som samarbeider om oppgaver. Frivilligheten blir verdsatt som en samarbeidspartner og ikke kun en leverandør av tjenester. Behovet for økning av en stillingsressurs har frivilligsentralen også tidligere signalisert i dialog med kommuneadministrasjonen.

Kommunedirektøren vurderer at de økonomiske rammer og forutsetninger enhet for kultur og idrett har for 2021 tilsier at det ikke er handlingsrom til å kunne prioritere midler det søkes om. Samtidig vil kommunedirektøren ha en tett dialog med frivilligsentralen i flytte prosessen til nye lokaler og følge tett med på behovene i etableringen i nye lokaler.

Budsjettvedtak

Budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 - Kommunedirektørens forslag til vedtak

Forslag til vedtak:

1. Kommunedirektørens budsjett og økonomiplanforslag for 2021-2024 vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, B3, 2A og 2B samt vedlagte budsjettdokument.
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B. I tillegg gis Kommunedirektøren fullmakt til å justere budsjettet mellom områdene i budsjettskjema 1B når det gjelder justeringsbehov av teknisk karakter, og som ikke påvirker tjenestene eller tjenestetilbudet. Øvrige budsjettjusteringer mellom sektorene legges frem for formannskap og kommunestyre etter innstilling fra Kommunedirektøren.
3. Kommunedirektøren skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer tertialvis sektorenes økonomi til formannskap og kommunestyre.
4. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
5. Halden kirkelige fellesråd gis et driftstilskudd på 12,9 mkr for 2021.
6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 600,795 millioner kr. VAR-lån utgjør 247.000 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 70 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
7. Trekkrettighet i bank beholdes på 150 millioner kr i 2021.

8. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2021 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Kommunen skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4). Det skrives også ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med tre syvendedeler til fire syvendedeler i 2021 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første punkt).

Halden kommunestyre vedtok at kommunen gjennomfører alminnelig omtaksering for eiendomsskatt i 2020 for samtlige faste eiendommer jf. eskl. § 8-a-3 nr. 2 med virkning fra skatteåret 2021. Formannskapet vedtok i møte 30.04.20 at man for 2021 skulle bruke Skatteetatens formuesverdier/boligverdi som grunnlag for boligeiendommer, og at eiendommer som ikke har dette skal takseres av kommunen. Denne omtakseringen er pågående, og nye takster iverksettes fra skatteåret 2021.

For utskriving av skatt på boligeiendommer benyttes Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jf. eskl. § 8 C-1. For øvrige faste eiendommer gjennomføres allmenn kommunal taksering jf. eskl. § 8 A-2 og 8 A-3.

Det tas således forbehold om justering av skattesatsene, bunnfradrag og øvrige bestemmelser foreslått nedenfor i forhold til nye eiendomsskattetakster etter fullført omtaksering.

Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivingen av eiendomsskatt for året 2021:

- a. Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
- b. Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eiedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 4 promille av takstverdien. Ubebygde tomter beskattes med 4 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
- c. I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer) i faste eiendommer som ikke blir brukt i næringsvirksomhet.
- d. Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».
- e. Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
- f. Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt forvåningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
- g. Kommunens skattetakstvedtekter.

9. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativer/forskrifter som er vedlagt dette dokument vedtas.

10. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2021, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20.november.

11. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter

§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Netto driftsresultat	-46 502	-7 478	-2 516	-37 026	-46 858	-35 512	-31 926
Overføring til investering	611	5 000	5 000	6 750	6 891	5 019	1 660
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-9 381	-6 522	-11 484	-6 522	-6 522	-6 522	-6 522
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	36 300	9 000	9 000	36 797	46 488	37 014	36 787
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	27 530	7 478	2 516	37 025	46 857	35 511	31 925
Fremført til inndecking i senere år (merforbruk)	-18 973	0	0	-2	-1	-1	-1

§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Fellesområder	26	0	0	0	0	0	0
Sentraladministrasjon	90 280	90 589	90 989	95 428	94 960	98 332	101 245
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	675 639	692 960	692 960	692 402	704 133	721 839	738 459
Kommunalavdeling Helse og mestring	623 060	653 693	653 743	656 054	675 801	698 592	725 110
Kommunalavdeling Teknisk	86 896	101 949	101 949	86 654	88 808	91 105	93 460
Fellesfunksjoner	165 136	95 066	94 566	87 038	83 186	79 815	78 951
VAR og Havn	973	0	0	0	0	0	0
Samfunn og samskaping	177 269	176 748	176 798	172 709	176 655	179 798	183 019
Sum bevilgninger drift, netto	1 819 280	1 811 006	1 811 006	1 790 284	1 823 542	1 869 480	1 920 243
Herav:							
Avskrivinger	115 642	115 613	115 613	115 613	115 613	115 613	115 613
Netto renteutgifter og -inntekter	24 246	25 887	25 887	25 888	25 888	25 888	25 888
Avdrag på lån	33	70	70	70	70	70	70
Overføring til investering	609	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-9 401	-6 522	-11 484	-6 522	-6 522	-6 522	-6 522
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	59 651	0	0	0	0	0	0

Korrigeret sum	1 628 501	1 675 958	1 680 919	1 655 236	1 688 494	1 734 432	1 785 195
bevilgninger drift, netto							

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Investeringer i varige driftsmidler	413 175	625 728	741 060	623 951	723 640	503 765	192 050
Tilskudd til andres investeringer	3 567	0	840	4 680	11 030	230	650
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 720	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050
Utlån av egne midler	48 277	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Avdrag på lån	18 128	19 500	19 500	21 000	22 000	22 000	22 000
Sum investeringsutgifter	485 867	716 278	832 450	720 681	827 720	597 045	285 750
Kompensasjon for merverdiavgift	-44 239	-55 377	-73 299	-75 295	-65 724	-54 733	-2 910
Tilskudd fra andre	-179 205	0	0	0	0	-80 000	-69 000
Salg av varige driftsmidler	-4 139	-10 000	-10 000	-19 600	-10 000	-10 000	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-22 888	-19 500	-19 500	-21 000	-22 000	-22 000	-22 000
Bruk av lån	-236 976	-635 121	-733 371	-600 795	-722 936	-432 468	-191 840
Sum investeringsinntekter	-487 446	-719 998	-836 170	-716 690	-820 660	-599 201	-285 750
Videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0	0

Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-611	-5 000	-5 000	-11 191	-6 060	-6 844	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	5 397	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-1 087	9 000	9 000	7 200	-1 000	9 000	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	3 699	4 000	4 000	-3 991	-7 060	2 156	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	2 120	281	280	0	0	0	0

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Fellesområder	0	1 300	2 800	0	0	0	0
Sentraladministrasjon	946	940	2 440	17 440	13 940	7 440	1 000
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	5 500	13 342	13 740	14 500	3 500	0	0
Kommunalavdeling Helse og mestring	69 954	11 956	60 979	25 650	45 750	2 500	2 500
Kommunalavdeling Teknisk	86 320	285 399	317 914	317 861	472 950	269 825	15 050
Fellesfunksjoner	0	1 750	4 500	0	0	0	0
VAR og Havn	184 993	306 242	328 600	247 500	185 500	174 000	173 500
Samfunn og samskaping	919	4 950	10 087	1 000	2 000	50 000	0
Org. oppsett mangler	64 854	0	0	0	0	0	0
Sum 2B	413 486	625 878	741 060	623 951	723 640	503 765	192 050

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Investeringstilskudd Tistedalshallen	0	0	0	1 800	0	0	0
UTLÅN	67	0	0	0	0	0	0
Pålegg om oppgradering av avløpsanlegg Rokke kirke	100	0	0	0	0	0	0
En kirke for alle	500	0	0	0	0	0	0
Påkostning Berg kirke	1 500	0	0	0	0	0	0
Restaurering utvendig tak Idd kirke	1 150	0	0	100	0	0	0
ENOK-tiltak i kirkene	250	0	0	0	0	0	0
Innføring av Sosi- standard alle kirkegårder	0	0	0	1 000	0	0	0
Nytt telefonsystem (kirke)	0	0	0	400	0	0	0
Sikring av kirkens bygg	0	0	0	300	300	0	0
Oppgradering av ringeanlegg (kirke)	0	0	0	230	230	230	650
Tak Idd kapell	0	0	0	850	0	0	0
Oppgradering Os krematorium	0	0	840	0	10 500	0	0
Tilskudd til andres investeringer	3 567	0	840	4 680	11 030	230	650

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-955 410	-985 108	-985 108	-990 113	-1 036 174	-1 067 798	-1 100 665
Innteks- og formuesskatt	-767 877	-795 573	-795 573	-825 505	-839 869	-865 744	-892 635
Eiendomsskatt	-79 260	-69 341	-69 341	-74 443	-72 443	-70 443	-68 443
Andre skatteinntekter	-46	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-108 996	-52 916	-58 126	-52 923	-51 823	-50 723	-49 623
Overføringer og tilskudd fra andre	-287 946	-237 477	-243 921	-242 359	-242 359	-242 359	-242 359
Brukerbetalinger	-63 422	-67 464	-67 764	-68 692	-68 692	-68 692	-68 692
Salgs- og leieinntekter	-267 742	-276 519	-278 965	-278 581	-278 581	-278 581	-278 581
Sum driftsinntekter	-2 530 700	-2 484 399	-2 498 798	-2 532 616	-2 589 940	-2 644 339	-2 700 997
Lønnsutgifter	1 181 012	1 163 788	1 171 824	1 197 252	1 195 267	1 195 767	1 195 767
Sosiale utgifter	320 666	331 657	331 030	329 359	330 208	331 063	330 732
Kjøp av varer og tjenester	675 299	654 670	658 021	618 670	652 064	696 647	747 741
Overføringer og tilskudd til andre	174 513	156 037	164 637	148 559	149 559	149 559	149 559
Avskrivninger	115 642	115 613	115 613	115 613	115 613	115 613	115 613
Sum driftsutgifter	2 467 132	2 421 764	2 441 124	2 409 453	2 442 711	2 488 649	2 539 412
Brutto driftsresultat	-63 568	-62 635	-57 674	-123 162	-147 229	-155 690	-161 585

Renteinntekter	-10 918	-8 400	-8 400	-8 900	-9 400	-9 900	-10 400
Utbytter	-9 722	-5 000	-5 000	0	0	0	0
Renteutgifter	68 543	80 887	80 887	85 842	91 115	96 761	99 795
Avdrag på lån	84 841	103 283	103 283	124 807	134 269	148 930	155 877
Netto finansutgifter	132 744	170 770	170 770	201 749	215 984	235 791	245 272
Motpost avskrivninger	-115 642	-115 613	-115 613	-115 613	-115 613	-115 613	-115 613
Netto driftsresultat	-46 466	-7 478	-2 516	-37 026	-46 858	-35 512	-31 926
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	611	5 000	5 000	6 750	6 891	5 019	1 660
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-9 381	-6 522	-11 484	-6 522	-6 522	-6 522	-6 522
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	36 300	9 000	9 000	36 797	46 488	37 014	36 787
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	27 530	7 478	2 516	37 025	46 857	35 511	31 925

Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-18 936	0	0	-2	-1	-1	-1
---	---------	---	---	----	----	----	----

Priser og gebyrsatser 2021

Gebyrregulativ

Prisliste kommunale tjenester 2021

Halden kommune praktiserer full kostnadsdekning på selvkostområdene vann, avløp, slam

feiing, plan, byggesak og oppmåling.

Kommunale avgifter har betalingsforfall i 4 terminer.

Eiendomsskatt (beregnes av skattegrunnlaget)	2021
Bolig og fritidseiendom	4%
Øvrige eiendommer	7%
Ubebygde tomter	4%

Vannavgift 2021 inkl. mva

Årsgebyr fastledd vann	550,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	14,23
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	1 2 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter	6 2 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	125 000,00
Vannavstenging	-
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning	1 200,00
Kommunal avlesning av vannmåler	600,00
Hjemmel:	
Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5	
Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23	
Avløpsavgifter	2021 inkl. mva

Årsgebyr fastledd avløp	600,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	33,13
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	1 2 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.	6 2 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	125 000,00
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensanlegg inntil 3m ³	2 015,48
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensanlegg pr. m ³ over 3m ³	508,58
Tømming av lukket tank inntil 3m ³	1 958,96
Tømming av lukket tank over 3m ³	510,56
2.gangs tømming lukket tank	944,78
2.gangs tømming lukket tank pr. m ³ over 3m ³	170,42
Sluttømming av septiktank/slamavskiller/miniranseanlegg/lukket tank:	
Mindre enn 6 mnd. siden forrige tømming	-
Mellom 6 mnd.og 10 mnd. siden forrige tømming	1 133,74
Sluttømming pr. m ³ over 3 m ³	196,29
> 10 mnd. siden forrige tømming: vanlig årsgebyr for tømming etter tømt mengde.	
Fett fra fettavskiller pr m ³	1 250,00
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn*	504,- eks. mva
*Gebyr uten mva	

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Stipulert forbruk

a) Eneboliger, selveide leiligheter og fritidsboliger/hytter

Bruksareal x 0,80	Stipulert vann/avløp
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 – 350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³.

Renovasjon	2021 inkl. mva
Pr. abonnement	3 978,00
Hytter/ sommerboliger	1 887,60
Hytter/ sommerboliger - felles container	1 655,68
Avstandstillegg:	-
5-10m	132,08
10-15m	196,56
Tillegg pr. 5m over 15m	132,08

Feieavgift	2021 inkl. mva
For boliger opp til og med fem etg. Pr enhet.	612,50
Pr ekstra pipeløp x antall piper	612,50
Fritidsbolig	612,50
Særskilte brannobjekt	612,50

Feieavgift	2021 inkl. mva
Ikke lovpålagte oppgaver (fresing, fuglereir, etc) pr time	1 062,50

Andre kommunale gebyrer:	
--------------------------	--

Andre kommunale tjenester	2021 inkl. mva
---------------------------	----------------

Utkjøring av kommunalt skilt og sperremateriell i forbindelse med arrangement - pr. time	687,50
--	--------

Gebyr ved gravearbeid i gater,veier og kommunal eiendom	2021 eks. mva
---	---------------

Behandlingsgebyr gravesøknad inklusiv arbeidsvarslingsplaner	4 000,00
--	----------

Behandlingsgebyr Arbeidsvarsling og skiltplaner.	1 500,00
--	----------

Kontrollgebyr - pr. time	850,00
--------------------------	--------

Leie av plass i lyktestolpe (fellesføring	2021 eks. mva
---	---------------

Etableringsavgift	4 000
-------------------	-------

Årsavgift	150
-----------	-----

Parkering	2021 inkl. mva
-----------	----------------

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst 1 st. time kr. 21,- 2. kr. 23,- 3. kr. 25,- deretter kr. 30 pr. time	23/25/30/40
--	-------------

Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2, kr/ time	20
---	----

Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3, kr/ time	20
---	----

Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3, kr/ døgn	55
---	----

Årskort - Sone 2	20 000
------------------	--------

Årskort - Sone 3	12 000
------------------	--------

Årskort - Boligsone	2 000
---------------------	-------

El-bil gratis i sone 2 og 3

Leie av gategrunn	2021 inkl. mva
-------------------	----------------

Leie av gategrunn: Container /stillasje i sentrum.	5,- kvm2
--	-------------

Leie av gategrunn :Container /stillasje utenfor sentrum	2.50,- kvm2
---	----------------

Leie på avgiftsbelagt p-plass ordinær takst .

Frikjøp av parkeringsplass	2021 eks. mva
----------------------------	---------------

Frikjøp av parkeringsplass	120 000
----------------------------	---------

Salgsplasser pr. døgn *	2021 inkl. mva
-------------------------	----------------

Halden Torg - Arrangement (pris per døgn)**	10 000
---	--------

Fiskebrygga - Arrangement (pris per døgn)**	5 000
---	-------

Busterudparken**	3 000
------------------	-------

Areal til uteservering (Pris per søknad/år)	500
---	-----

Annet: Pris per benyttet avgiftsplass (se "Parkering") eller etter avtale

* Egen avtale ved langvarig leieforhold

** Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga) og saksbehandling av skilt og sperreplaner.

Rokke Avfallsanlegg

Fra husholdninger	2021 inkl. mva
-------------------	----------------

Priser oppgitt pr. tonn	
-------------------------	--

Sortert avfall fra hjemmesortering	1 117
------------------------------------	-------

Trevirke	1 197
----------	-------

EE-avfall/ hvitevarer	
-----------------------	--

Asbest og eternitt	
--------------------	--

PCB	
-----	--

Klorparafin vinduer	7 576
---------------------	-------

Farlig avfall fra husholdninger	
---------------------------------	--

Rene fyllmasser	
-----------------	--

papp/papir/plast/drikkekartong/glass	
--------------------------------------	--

Makulering av papir, pr. kg	8
-----------------------------	---

Jern og metall	226
Dekk på felg, pr. stk	71
Campingvogn, tilhenger	2 312

Fra næring	2021 eks. mva
-------------------	----------------------

Priser oppgitt pr. tonn

Næringsavfall blandet	2 074
Impregnert virke	2 261
Trevirke	967
Asbest og eternitt	1 869
PCB	1 400
Klorparafin vinduer	6 137
Farlig avfall fra næring	7 620
Lettere forurensede masser - kl.1	276
Lettere forurensede masser - kl. 2	276
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	276
EE-avfall/ hvitevarer	
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	
Makulering av papir, pr. kg	8
Jern og metall	176
Dekk på felg, pr. stk	55
Campingvogn, tilhenger	1 868

Rabatter for næringslivet:	2021
Leveransevolum	Rabatt i %
500 tonn - 1000 tonn	10 %
1000 tonn - 2000 tonn	20 %
2000 tonn - 3000 tonn	30 %
3000 tonn - 7000 tonn	40 %
> 7000 tonn --> be om pristilbud	
Lettere forurensede masser over 4000 tonn ---> be om pristilbud	

Kulturskolen

Det er 2 betalingsterminer.

Søskkenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Brukerbetaling, pris pr. måned	Elevavgift pr. skoleår 2021
Elevavgift	3 280
Makspris for familier	6 150

Biblioteket	2021
Gebyr ved for sen levering:	
Mistet lånekort	26
1. varsel (voksen/ barn)	57/0
2. varsel (voksen/barn)	93/0
3. varsel: Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr som oppgitt i tabell	118
Deretter inkasso	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer:	2021
Remmen svømmehall	
Enkeltbad:	
Voksne	67
Barn (t.o.m. 15 år)	36

Studenter, pensjonister og trygdede	56
Rabattkort:	0
12 klipp voksne	677
12 klipp barn, studenter og honnør	564
Leie av basseng - Uke/helg	285/455

Idrettshaller	2021
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	360
Barn/ungdom under 18 år	Gratis
Arrangementer - pr. time - helg	680

Brygga Kultursal	2020
Amatørleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	15 000
Proffleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	34 000
Koronaleie amatør dersom 200 max kapasitet	8 500
Koronaleie proff dersom 200 max kapasitet	25 000
Prosent av billettsalg proffleie	12
Prosent av billettsalg amatør	10
Koronaprocent proff ved 200 max kap	15
Koronaprocent amatør ved 200 max kap	12
Reklame ledskjerm i sal per arrangement	2 000
Reklame foajéskjerm og uteskjerm per dag eks mva	120
Flygel Bösendorfer (stemming)	3 800
Bord og stoler per sett, minimum 500,-	15
Timeleie ordinære møter per time (mik og talerstol)	1 700

Kirker/kirkegårder (Kirkelig Fellesråd)	
Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21	2021
Festeavgift kistegrav	270
Festeavgift urnegrav	250
Kremasjonsavgift innenbys	2600
Kremasjonsavgift utenbys	5000

Helse og sosial	2021
Egenbetaling hjemmehjelp:	
Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
Inntektsnivå over 2G inntil 3G	255
Inntektsnivå over 3G inntil 4G	330
Inntektsnivå over 4G inntil 5G	465
Inntektsnivå over 5G	610
Abonnement :	
- Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
- Inntektsnivå 2G - 3G over 10 timer	2550
- Inntektsnivå 3G - 4G over 15 timer	4950
- Inntektsnivå 4G - 5G over 15 timer	6950
- Inntektsnivå over 5G over 15 timer	9150
Kost	2021
Egenandel pr. mnd. - halv kost	3650
Egenandel pr. mnd. - hel kost	5290
Middag stor porsjon	100
Middag normal porsjon	80
Dessert	30
Frokost/kveldsmat 4 halve skiver	35
Godtgjøring	2021
Omsorgsstønad per time	130
Trygghetsalarm	2021
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	460
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	530
Vask av tøy	2021
Egenandel pr. mnd.	280
Dagsenter	2021
Transport pr dag	70
Transportpr måned	370
Oppholdsbetaling i institusjon	
Korttidsopphold:	2021

Pr. døgn (statlig fastsatt maksimalsats) - lov om helsetj.)	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift

Dagopphold, inkl. frokost, formiddagskaffe og middag, men uten transport	180
--	-----

Dagopphold, inkl. frokost, formiddagskaffe, middag og transport til og fra.	255
---	-----

Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)	2021
--	------

Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	fastsatt i forskrift
------------------------------------	----------------------

Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	fastsatt i forskrift
-------------------------------------	----------------------

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Leie av basseng ved Halden sykehjem, pr. time	2021
---	------

Grupper for voksne, med/ uten fysioterapeut, inntil 10 deltakere	530
--	-----

Grupper for voksne, inntil 10 deltakere	530
---	-----

Grupper med barn, utleie privat fysioterapeut	300
---	-----

Videregående skoler pr. elev	75
------------------------------	----

Lag og foreninger	530
-------------------	-----

Enkeltpersoner med ledsager	85
-----------------------------	----

Enkeltpersoner hvor to til tre bader sammen, pr. person	85
---	----

Bevillinger	2021
-------------	------

Skjenkebevilling enkelt anledning	fastsatt i forskrift
-----------------------------------	----------------------

Minstebeløp skjenkebevilling	fastsatt i forskrift
------------------------------	----------------------

Minstegebyr salgsbevilling	fastsatt i forskrift
----------------------------	----------------------

Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	fastsatt i forskrift
--	----------------------

Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - salg	fastsatt i forskrift
--	----------------------

Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	fastsatt i forskrift
---	----------------------

Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	fastsatt i forskrift
---	----------------------

Gebysats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	fastsatt i forskrift
---	----------------------

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen	fastsatt i forskrift
--	----------------------

Gebyrene følger alkoholforskriften	
------------------------------------	--

Barnehager:

Regjeringen har foreslått at maksimalprisen for et ordinært heltidstilbud settes til kr 3 230 per måned, fra 1. januar 2021.

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2 og 50 % fra barn nr. 3.

Oppsigelsestiden er 2 måneder fra den 1. pr mnd

Det er mulighet for å søke om reduksjon av oppholdsbetaling jf. forskrift:

Ingen familier skal betale mer enn 6 % av sin inntekt for en barnehageplass, med maksimalprisen som en øvre grense. Det betyr at alle husstander med en samlet skattbar inntekt på under kr 592 167 har rett til redusert foreldrebetaling fra 1. januar.

Gratis kjernetid 20 timer pr uke for 2-, 3-, 4- og 5-åringer for familier med inntekt under kr 566 100 (sjekk). Regjeringen har foreslått å øke inntektsgrensen til kr 583 650 fra 1. august 2021.

Pris i tabellen er pr. mnd.:	
Brukerbetaling barnehage	2021
100 % plass	3 230
80 % plass (4 dager pr. uke)	2 907
60 % plass (3 dager pr. uke)	2 261
50 % plass (2/3 dager pr. uke)	1 938
40 % plass (2 dager pr. uke)	1 615
I tillegg betales det for kost maksimalt	360

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer.

Oppsigelsestiden er 2 måneder.

Det er ikke søskenmoderasjon.

Fra høsten 2020 er det innført en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling, slik at prisen for et heltidstilbud i SFO på 1.-2. trinn maksimalt skal utgjøre 6 % av den samlede person- og kapitalinntekten til husholdningen. Regjeringen har foreslått å utvide ordningen til også å omfatte 3.-4. trinn fra høsten 2021.

Fra høsten 2020 gjelder også en nasjonal ordning med gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7.trinn.

Pris i tabellen er pr mnd.: betaling SFO	Bruker	2021
100 % plass		2 830
75 % plass		2 265
50 % plass		1 700
I tillegg betales det for kost maksimalt		200

Vedlegg

Selvkost

Fellesområder

Hovedplan VA/saneringsprosjekter

Halden Kommune har gjennom flere år gjennomført saneringsprosjekter (vann- og avløpsprosjekter) rundt i kommunen. Dette investeringsprosjektet inneholder alle saneringsprosjekt innenfor vann- og avløpssektor.

Langbrygga 2

Flytebrygge på langbrygga er laget i treverk og er fra 1990. Teknisk levealder er passert. Anlegget er i dårlig stand og dekker ikke dagens behov. Halden havn opplever en stabil utleiegrad og etterspørselen på bryggeplasser til større båter er stor. Pr.d.d har Halden havn mange på venteliste, enkelte har stått på venteliste i flere år. Tilstanden på dagens anlegg tilsier at plasser må stenges for bruk i årene som kommer. Noe som vil medføre tap i inntekter. Investeringen går ut på å bygge ny flytebrygge for kommunale bryggeplasser Langbrygga 2. Dette er tenkt å være en betongbrygge som møter dagens og frettidige behov, samt utvidelse av antall meter brygge. Det er også behov for oppgradering av infrastruktur/ El-anlegg til ny brygge

Maskininvestering Rokke

Kjøp av nye/brukte maskiner til Rokke Avfallsplass.Vi har fått tilført nye oppgaver som behandling av hageavfall og slam fra renseanlegget på Refne. Dette er oppgaver som krever maskinell behandling. Alle våre maskiner ble anskaffet i 2010 og de tre maskinene har fra 11 300 timer og oppover på

timeteller. Men bakgrunn i økte service- og vedlikeholdskostnader er det på høy tid å skifte ut maskinparken.

Konsekvensen ved å ikke investere og komme i gang med en utbyttingsplan er at det blir hyppigere driftsstanser og større reparasjoner på maskinene. Av erfaring vet vi at driftskostnadene vil øke vesentlig og driftsstanser vil oppstå hyppigere, dette vil gi en svært negativ innvirkning da vi ikke får avfall inn eller ut fra oss og går glipp av inntekter.

En annen konsekvens er at nye oppgaver som er avhengig av maskininvestering vil måtte kjøpes eksternt, som for eksempel behandling av hageavfall og slam fra renseanlegget. De siste årene har kommunen betalt rundt 5-6 mill. kr. til eksterne leverandører for behandling av hageavfall og levering av slam. Rokke vil kunne levere disse tjenestene rimeligere enn man har betalt eksternt, dette vil komme innbyggerne til gode i form av reduserte/ikke økning i gebyrer.

Miljøstasjoner 2016

Innvesteringen er en videreføring av prosjekt vedtatt i 2017. Innsamling av avfallsfraksjonene papp/papir/drikkekartong, plast, glass/metall kan enten gjøres gjennom en henteordning (grøftekantordningen) eller ved å levere avfallet på en miljøstasjon. Halden kommune har i dag 9 miljøstasjoner. Bruken av disse er en veletablert ordning og fungerer bra. De siste årene har områdene forfalt og det er behov for en oppgradering. Erfaring har vist at dersom områdene ser bra ut så reduseres forsøplingen av områdene betraktelig.

Nytt reservebehandlingsanlegg Asak - sikring av vannforsyning (sammenkobling nab

Etter krav fra Mattilsynet må vi sikre HK's vannforsyning. Vi er pålagt å levere drikkevann til innbyggerne selv om Lille Erte vannbehandlingsanlegg skulle falle ut / kollapse. Vi har tidligere et prosjekt på dette: P6363, Sikring av vannforsyning, sammenkobling med vannbehandlingsanlegg hos nabokommune. Det er i tidligere økonomiplan (2019, 2020 og 2021) satt av 73 mill til dette prosjektet. Krav er strammet inn, og vi må kunne levere 100% av dagens produksjon selv ved en kollaps av Lille Erte vannbehandlingsanlegg. Det er ingen av våre nabokommuner som har kapasitet til dette. Vi kommer da mest fordelaktig ut av dette ved å etablere et eget reserveanlegg på HK's tomt ved gamle Asak skole. Vi har der nærhet til råvann i Femsjøen, samt nærhet til vår nye ringledning for vann. Plassering kan ikke bli bedre. Vi vil med denne etableringen ha behov for å øke rammen fra kr. 73 mill til kr. 103 mill.

Overgang til større bunntømteavfalsb. "renovasjon"

Det er flere steder vanskelig å bruke nedgravde avfallsbrønner. Imidlertid vil det ut fra estetiske hensyn, brannsmittet hensyn og miljømessige hensyn være hensiktsmessig å fjerne avfallsbeholdere

og erstatte disse med større enheter. Dette kan være bunntømte beholdere med størrelse fra 1 til 4 m³. Denne beholdertypen kan med fordel også brukes flere steder i innsamlingen fra fritidsbebyggelsen. Slike tiltak er i 2017 gjennomført i Osdalen, Sponvika og Svalerødkilen. Det finnes en del utstyr tilgjengelig, det er kostbart og har varierende kvalitet. Arbeidet vil bli videreført og det foreslås at det kjøpes inn passende utstyr

Overvannstiltak

Gebyrstruktur for overvannsproblematikk er fremdeles uavklart fra miljødirektoratet, men på grunn av økte nedbørmengder og ekstremvær blir kravet til å ta vare på overvann stadig økende. Det er flere områder i Halden som er utsatt for vanninntrenging i kjeller ved kraftig nedbør. Områdene er: Banken-området, Eskeviken, Torgny Segersteds, Bjerklundveien i Tistedal, områder i Sponvika, Pil- og Bueveien etc. Husstander opplever å få vann og kloakk i kjellere og ødeleggelsen kan bli stor i perioder med mye ekstremvær.

Pumpestasjon

Halden kommune har 71 avløpspumpestasjoner. Disse trenger stadig nytt utstyr som f.eks PLS-er, pumper, el.skap ol. For å holde tritt med utvikling (flere abonnenter) og forfall må det stadig investeres i nytt utstyr. Utsiftningen skjer etter oppsatt plan. Stasjonene må være i konstant drift pga miljømessig hensyn. I 2016 ble Pumpestasjon på Sorgenfri oppgradert som en del av dette prosjektet.

Renovasjonsløsninger tett trehusbebyggelse

Innvesteringen er en videreføring av prosjekt vedtatt for 2017. I ble alle avfallsbeholderne i Damhaugen-området erstattet av felles nedgravde 5 m³ avfallsbrønner i stål. Dette er et ledd i arbeidet med å redusere brannfaren som skyldes plastavfallsbeholdere. Prosjektarbeid gjøres samtidig med renoveringen av vann og avløpsledninger i området. Tilsvarende tiltak er påtenkt i andre brannsmitte/vernede områder som Sør-Halden og Banken. Det er igangsatt arbeid med prosjektering etter de samme retningslinjene som for Damhaugen. Sør-Halden anses for å være et mer krevende området å gjøre tiltak i og det vurderes om Banken området skal gjøres før Sør-Halden. Investering vil redusere brannsmitte i området. Felles oppsamlingspunkt vil også gi miljøbesparelser.

Ringledning vann

Ringledning vann er en planlagt overføringsledning for vann fra Stangeskovene i Tistedal til Halden fengsel i Berg. For å få full effekt av ledningen må vannet hentes fra tilførselen ved Stangskovene. Etappene som er planlagt i denne perioden går fra Stangskovene til Rokkeveien. Arbeidene er tenkt planlagt og utført i egen regi. Vi har hittil ferdigstilt ca. 50 % av ringledningen. Tidspunkt den ventes ferdigstilt er avhengig av bevilgning og kapasitet. Arbeidet gjøres i egenregi og siden mye av graving er på jorder o.l. brukes prosjektet i stor del som et vinterprosjekt da mange andre områder blir vanskeligere å arbeide på i vinterhalvåret.

Smarte vannmålere

Halden kommune produserer i dag vann i størrelsesorden ca. 140% av idealproduksjon. Dette betyr at vi bruker store ressurser på å produsere vann som aldri når forbruker. I tillegg renser vi vann som ideelt sett skal rett i bekker og naturen ellers. I tillegg faktureres innbyggere i dag i liten grad for faktisk forbruk av vann, men estimert utfra størrelse på bolig. Smarte vannmålere er kanskje en viktigste faktoren i et Smart City perspektiv og har flere fordeler som kanskje ikke er innlysende ved første tanke. Smarte vannmålere kan benyttes i sensorøyemed og identifisere manglende vannforbruk og dermed indikere at for eksempel hjemmehjelp rykker ut. Kommunens VKA-prosjekt og tanker rundt smarte vannmålere er et eksempel på hvilke positive gevinster som kan hentes ut, både i et tjenesteperspektiv og når det tenkes økonomi.

Smarte vannmålere vil gjøre kommunen i stand til å automatisk detektere lekkasjer og unngå driftsforstyrrelser for innbyggerne. Vi kan også identifisere evt. trykk inn på ledningsnettet. Det brukes i dag store ressurser på å identifisere lekkasjer på nettet.

Etisk sett vil smarte vannmålere gi innbyggerne et større eierforhold til eget vannforbruk. Det betales for faktisk forbruk av vann og innbyggerne kan enkelt, om de ønsker, ved bruk av egen smarttelefon, holde oversikt over forbruk og evt. smålekkasjer som i ytterste konsekvens kan medføre utgifter

Rent drikkevann er pr i dag ikke et knapphetsgode i Norge. Det er derfor lett å ta vann og rent drikkevann som en selvfølge. Det bør vi ikke gjøre. Et økt eierskap til eget vannforbruk og større kontroll på ledningsnettet vil medføre økt kontroll på drikkevannet, redusert vannforbruk, redusert vanntap og reduserte driftsutgifter og dermed reduserte utgifter for innbyggerne.

Beskrivelse av gjennomføring:

Kommunen kjøper smarte vannmålere og står for montering av disse ved hjelp av ekstern fagkompetanse etter anbud. Montering belastes via vanngbyr fordelt på innbetalinger ila året. Måler eies av HK og leies av forbruker. Økonomisk effekt må konkretiseres nærmere.

Sortering/omlasting husholdningsavfall

I dag mellomlagres husholdningsavfall fra Halden kommune på Rokke avfallsanlegg. Avfallet blir så omlastet og sendt med egnet transport til ROAF sorteringsanlegg. Det vil komme myndighetskrav til at denne omlastningen må skje innendørs. Det er derfor nødvendig å bygge en lagerhall på Rokke hvor omlastning kan foregå innendørs.

Tilskudd spillemidler

Kommuner, fylkeskommuner, idrettslag, velforeninger, borettslag, andelslag eller andre sammenslutninger har mulighet til å søke om offentlige spillemidler. Det blir tillagt vekt på offentlige kontroll med eierforhold og drift. Det blir kun gitt tilskudd på en andel av investeringssummen og disse investeringsmidlene er satt av for å sikre kommunens egen andel av ev. spillemiddel-investeringer. Dette investeringsbeløpet forutsetter at anleggene som det bevilges midler til blir å oppfatte som ett kommunalt anlegg.

Trykkavløp

Kommunen har en målsetting om å få flest mulig abonnenter over til kommunalt nett. Det utbetales tilskudd til abonnenter som ved pålegg får store utgifter til separering av sine private stikkledninger. (over kr 100000,- maks tilskudd kr. 95 000,-)

Kommunen kjøper seg rettighet til å bruke privat avløpsnett og blir på den måten en andelseier. Alternativ er minirensesanlegg som ikke anses som noen god løsning. Dette på grunn av manglende oppfølging av private eiere samt at minirensesanlegg ikke gir god nok renseseffekt. Lite oppfølging og dårlig renseseffekt resulterer i lite ønskelige miljøfølger.

Vannmålere

Installere vannmålere i avgrensede områder på kommunens vannledningsnett. Vannforbruket kan dermed avleses og en økning av forbruket (vannlekkasjer) oppdages hurtig.

Videreutvikling kaifront/havneaktivitet del2

Byggetrinnet vil være en videreføring av oppgradering av Mølen med ny kaifront med vedtak i kommunestyret 03.09.15. Prosjektet bygger videre på rapport «Havneutvikling på Mølen» utarbeidet

av Rambøll, samt erfaringer som er opparbeidet i prosjektet ny kaifront på Indre Mølen.

Det er p.d.d store bruksrestriksjoner på kaifront Ytre Mølen. De er behov for oppgradering slik at tilbudet til næringslivet opprettholdes og økes. Det er ønsker fra Nexans om lagring av kabeltromler på kaifront. Denne investeringen må sees i sammenheng med modernisering av Mølen som industriell kai og bevilgningen på 10 000 000 fra Enova til «landstrøm til skip». Halden havn vil med disse investeringer bli en attraktiv havn for næringslivet

Økonomisk lønnsom

Fellesområder

Bolig til yngre utviklingshemmede

Boliger for yngre utviklingshemmede. «Helikopter tomte» Påbegynt 2018/2019 10 stk boliger bygges i samarbeid med en foreldregruppe på 5-6 familier. Boligene har en base for Halden Kommune slik at tjenesten kan yte dette på en effektiv og god måte. Boligene finansieres med tilskudd fra Husbanken samt salg av boliger til beboerne. Investering vil kunne gi driftsfordeler i form av effektiv tjenesteyting og mindre bruk av personlig brukeroppfølging.

Deponiutvidelse Rokke

For å kunne være en attraktiv aktør i markedet er vi avhengig av å utvide depo for å ha kapasitet til å ta imot forurenset masse. Vi er nå også i full gang med produksjon av pukk. Ved en årlig utvidelse som nevnt over genererer dette en gevinst på ca 1,5 mill pr. år. Dette er et viktig supplement til dagens næringsvirksomhet med sortering av avfall.

Rokke leverer et bra overskudd hvert år, og er avhengig av å utvide depoet fortløpende.

Investering går ut på å utvide deponiet med utgraving av leire, legging av dobbel bunntetting ved bruk av membraner og oppsamling av sigevann med overføring til pumpestasjon.

Målet er å utvide deponiet for fremtidig drift. Dette må vi gjøre for å kunne sikre videre drift av vårt anlegg på Rokke.

Digitalisering av IT-plattform

Gjennom hele 2019 og 2020 har applikasjonene på Intern desktop blitt flyttet ut som en SaaS/ASP-løsning for å driftes av applikasjonsleverandør. Hensikten er å få raskere oppdateringer og bedre tilgjengelighet til våre applikasjoner. Det betyr at gradvis blir mindre hensiktsmessig å ha intern desktop satt ut til en driftsleverandør. Gjennomføring av digitaliseringsprosjekter, forenklinger og innovasjon er vanskelig med en driftsløsning som ble satt opp for flere år siden. Det er også store kostnader knyttet til slik utvikling der man er avhengig av en driftsleverandør. Endringer er i dag hyppige og det kreves en mer fleksibel løsning enn det vi har i dag.

Betydelige endringer er allerede gjort og det er hensiktsmessig å tilpasse løsninger og IT-plattform for fremtidens behov.

Framtidens plattform må være enklere å holde oppdatert og enklere å knytte seg til (der det er hensiktsmessig). Et annet mål ved endringen er at våre ansatte får en bedre hverdag med en raskere løsning. Feilretting og support tas hånd om av IT lokalt. En viktig bit i det hele er at den ansatte blir ivaretatt av en support som har kunnskap om de løsningene Halden benytter. I dette ligger også muligheten til å få ansatte mer selvhjulpne ved å fange opp hva de etterspør fra vår support.

Investering handler om å gradvis flytte relevante applikasjoner ut i SaaS, etablere servere lokalt på enkelte områder, bytte ut nødvendig utstyr relatert til blant annet nett og sikkerhet og konsulentbistand for å få dette gjennomført trygt og forsvarlig.

ENØK-tiltak i diverse bygninger

Halden kommune har nå installert sentral driftskontroll i eksisterende bygninger på 12 eiendommer, og har dermed forbedret mulighet til oppfølging av energibruk i disse bygningene, og kan dermed også avdekke hvor det er fornuftig å foreta utbedringer/tiltak for best mulig energieffektiv utnyttelse av bygningene. Riktige tiltak vil dermed gi reduserte oppvarming-/driftskostnader. Investering omfatter etterisolering, installasjon av varmpumper og andre energiløsninger m.v. som vil bidra til reduserte oppvarmingskostnader i bygninger. Investering omfatter også kartleggingen av situasjonen, men vurdering/beskrivelse av aktuelle tiltak er godt igang. Neste fase blir å prioritere samt og iverksette de tiltakene som er kartlagt

Halden Helsehus

Investering innebærer ombygging av helsehuset med flytting/samløkalisering av legevakten, helsekontoret, vaksinasjonskontoret og kommunelegekontoret.

Prosjekt Helsehus vil sikre et fremtidsrettet tjenestetilbud som vil gi økonomiske driftsfordeler, bedre ressursutnyttelse og økt tjenestekvalitet, og som innfrir nye myndighetskrav til både forebygging, behandling og bedre samhandling (Jmf St.mld 47 Samhandlingsreformen; NOU 2015:17 Først og fremst):

- Innfrir Samhandlingsreformens målsetting om størst mulig reduksjon i sykehusinnleggelser. Analyser viser at KAD som er samlokalisert med legevakt og som har god legeberedskap, oppnår størst reduksjon i sykehusinnleggelser (Jmf NOU 2015:17. Først og fremst).
- Samlokalisering av KAD, legevakt, kommunelegekontoret, helsekontoret og øvrige legetjenester gir bedre ressursutnyttelse med tanke på fag, samdrift og fleksibilitet (Jmf NOU 2015:17. Først og fremst).
- Styrker og sørger for døgnkontinuerlig tilgjengelige legetjenester i umiddelbar nærhet av de de sykeste pasientene ved å samlokalisere kommunehelsetjenestens øyeblikkelige hjelp tjenester i tråd med nasjonale krav og anbefalinger (jmf Forskrift for akuttmedisin; NOU 2015 Først og Fremst).
- Gir mulighet til blant annet å videreutvikle virtuelle avdelinger og responscenter for å kunne ivareta pasienter i hjemmet i stedet for på institusjon både før en eventuell innleggelse og etter utskrivelse med oppfølging/rådgivning av sykepleiere med rådgivning fra tilstedeværende leger.
- Ivaretar nødvendig oppgradering av bygningsmassen. Halden Helsehus er av eldre bygningsmasse og inneholder ikke infrastruktur og løsninger som kreves for aktiv medisinsk behandling (Jmf St.mld 47 Samhandlingsreformen; NOU 2015:17. Først og fremst).

En videreutvikling av Halden Helsehus vil kreve ombygging av deler av arealet, renovering, samt en omrokking med hensyn til bruk av øvrige kommunale arealer. Denne planleggingen er allerede i gang og viser følgende: Når det gjelder ombygging av Halden Helsehus, dreier dette seg om renovering og omrokking på avdelingene i Helsehuset, endring av innkjørsel og inngang, samt å bygge parkering i to etasjer. Prosjektet er mer omfattende enn først antatt, men vil muliggjøre et fremtidsrettet helsehus med overbyggende tjenester for hele helse- og omsorgssektoren i kommunen, samt gi en mer driftseffektiv tjeneste.

Fordeler ved en samlokalisering av kommunelegekontoret, helsekontoret og legevakten i Helsehuset er en mer helhetlig og hensiktsmessig ressursutnyttelse av behandlende tjenester. En samordning av KAD, legevakt, kommunelegekontoret, helsekontoret og øvrig legetjeneste gir mulighet for bedre ressursutnyttelse med tanke på fag – og arbeidsoppgaver. En slik samordning av tjenestene gir også fremtidige muligheter for å drifte en kommunal poliklinikk som drives av sykepleiere med lege i bakhånd.

Tiltaket er viktig for effektiv pasientlogistikk med en målsetting om at forebygging, helsefremming, utredning og behandling skal ytes nærmest mulig hjemmemiljøet til innbyggerne (LEON prinsippet).

En samordning vil gjøre tjenestene mer robuste med hensyn til bemanning og vil medføre reduserte kostnader til vikarer og innleie fra byrå, da den enkelte tjeneste blir mindre sårbar.

Av erfaring tar det noe tid å få økonomisk effekt av en så stor omlegging, det er derfor lagt inn i planen en forventet innsparing med kr. 2 500 000,- fra 2022. I tillegg legges det opp til en forventet innsparing på ytterligere kr. 800 000,- fra 2023 må således benyttes til å få driften så strømlinjeformet som mulig, en gjennomgang av samtlige steder og høyt fokus på hvordan vikarkostnader og innleie fra byrå kan tas ned som følge av samarbeid og samkjøring av avdelinger. Det vil også legges ned betydelig arbeid i hvordan de ulike tjeneste i Helsehuset skal utformes. Målsetningen er at Helsehuset i hovedsak skal inneha behandlingsplasser og at langtidsplasser ligger til enhet Sykehjem. Dimensjonering av de ulike avdelingene i forhold til kommunens behov vil tas med i arbeidet med helse – og mestringsplan, og en gjennomgang av behovene kommunen har nå og fremover i tid.

Miljøhensyn:

Halden kommune har som mål å redusere utslipp og være en klimavennlig by. I prosjekt Halden Helsehus vil det derfor også være fokus på det miljøavtrykket prosjektet setter, og hvordan miljøperspektivet kan ivaretas. Det må også sees på investeringsnivå opp mot miljøhensyn og gjøres en avveining og prioritering.

For Halden Helsehus er det funnet mulig å beholde dagens bygning i stedet for å bygge nytt. Ved rehabilitering og gjenbruk av bygningsmasse vil dette gi en positiv miljøeffekt. Riving og destruering av betongkonstruksjoner og gjenoppbygging av nye betongkonstruksjoner har en negativ miljøeffekt. Å rehabilitere og gjenbruke bygget anses derfor å være svært positivt, selv om det legger noen begrensninger i forhold til at byggets utforming og hva som er mulig å få til. Det er vurdert at bygget egner seg for å kunne være et Helsehus for fremtiden. Noen tjenester ønsker seg mer plass, og bygget legger utfordringer for å få plass til «alt man kan ønske seg». Beliggenhet og miljøperspektiv, sammen med en faglig vurdering at bygget er godt egnet innenfor sine rammer, legges til grunn for vurderingen av at rehabilitering og gjenbruk er riktig.

Ambisjonene er at prosjektet skal legges så tett opp til krav i TEK 17 som praktisk mulig av miljøhensyn og energihensyn.

Oppvarming av det nye helsehuset er basert på tilførsel av energi fra gamle Halden Sykehus som eies av Fylket. Halden kommune vurderer alternativer med egen varmeproduksjon som er bedre med tanke på miljøet. Dette er ikke hensyntatt i investeringsbudsjettet for prosjektet, og eventuelt beslutning om alternativ og miljømessig varmeproduksjon vil kunne medføre behov for økt investeringsramme.

Eventuelle tiltak/ valg som gjøres i miljøperspektiv for øvrig knyttet til løsninger om materialvalg kan også medføre behov for økt investeringsramme. Dette vil i så fall legges frem for politisk vurdering beslutning.

Kommunal fiber

Halden kommune har siden 2004 lagt ned trekkerør i VA-grøfter. Årsaken er at gravekostnaden er den største kostnaden ved legging av trekkerør for fiber. Dette har medført til at kommunen har mye trekkerør i hovedtrasèene. Det er pr. i dag leid fiber til flere av våre lokasjoner hvor kommunen betaler kr. 57.600,- pr. lokasjon pr. år for 50 mb/s fiber. Til sammenligning hvor kommunen har egen fiber inn i bygg er kostnaden pr. lokasjon pr. år kr. 7.620,-. Alle kostnader er eks. mva. Flere av våre lokasjoner ligger i nærheten til de nedgravde trekkerørene. Under forutsetning av at Halden ønsker flere lokasjoner på kommunal fiber må det kartlegges hvor det må blåses, graves, eventuelt benytte annen føringsvei fram til lokasjon. Dette gjøres i samarbeid med VA (vedtatt plan for VA) og vår fiberforvalter Dataservice. Ved investering vil driftskostnaden for fiber vil gå ned etter ca. 36 måneder. (Investering + drift) I tillegg blir det enklere (mer forutsigbart) når kapasiteten må oppjusteres. Kapasiteten på skolene går opp og vi ser også at det er etterspørsel etter nett fra beboere i helse. For at kommunen skal kunne ta i bruk smarthus-teknologi vil også kapasitet bli et viktig spørsmål. Med egen leid linje vil ikke økning i kapasitet gi større kostander på linjer.

Velferdsteknologi

I Helse-Norge pågår det prosesser knyttet til teknologi, løsninger og IT-verktøy i en rekke kommuner. Halden kommune har også prosesser og prosjekt med samme tema der løsninger, teknologi og verktøy vurderes.

Investeringene vil ha en indirekte, økonomisk effekt. De ulike teknologiske løsningene vil være med på å kunne håndtere økt volum i tjenesten uten å måtte utøke antall årsverk tilsvarende. Dette vil være helt avgjørende for å oppnå det krav til effektivitet som er nødvendig for å møte fremtidens behov for helse – og omsorgstjenester.

Helse og mestring i Halden kommune har som mål at velferdsteknologi er en integrert del av kommunes tjenestetilbud som bidrar til en tryggere, mer aktiv og selvstendig hverdag for innbyggere i Halden med behov for helse- og velferdstjenester.

Formålet med å ta nye løsninger i bruk er at teknologien skal bidra til:

- at brukerne av omsorgsteknologi opplever økt trygghet og mestring hjemme
- at pårørende opplever mindre bekymring
- ansatte opplever en bedre arbeidssituasjon
- at oppgavene kan bli løst på en bedre og smartere måte
- utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester og effektivisering av tjenestene - for eksempel: redusert tilsyn, mindre bruk av sykehjems plasser, færre utskrivingsklare pasienter på sykehus

Virtuell langtidsavdeling

I økonomiplanen er den demografiske veksten som må ivaretas i planperioden lagt inn. Det er ikke midler til å dekke opp en slik vekst innenfor de rammer som er tildelt, og vi må derfor finne andre løsninger. Ett av flere tiltak er å etablere en virtuell avdeling for kronikergrupper/ langtidspsyke som vil gjøre det mulig å bli boende hjemme med hjelp av teknologiske løsninger fremfor avlastningsplasser eller langtidsplasser institusjon/ omsorgsbolig. Virtuell langtidsavdeling er en videreutvikling av Virtuell korttidsavdeling for å nå større og flere brukergrupper. Utviklingsarbeid og nye tjenestekonsept har en investeringskostnad knyttet til utvikling av løsning og anskaffelse av utstyr.

Tiltaket skal demme opp for en kostnadsøkning knyttet til demografi- spesielt med tanke på at det blir flere eldre og flere med kroniske lidelser som kan ha behov for heldøgns omsorg. Halden kommune skal kunne tilby trygghetsskapende og forebyggende tjenester i hjemmet til lavere kostnad, men til like god eller bedre kvalitet, og dermed bremse en ellers forventet kostnadsøkning. Aktiv bruk av velferdsteknologi i hjemmet kan også bidra positivt til å møte forventet knapphet på helsepersonell, idet vi vil kunne dreie tjenestene fra frekvensbasert til behovsbasert innsats. Prosjektet er et utviklingsprosjekt med de risiki for måloppnåelse det innebærer. Hvis kommunen ikke jobber med slike prosjekter og tjenesteutvikling, vil tjenestene om få år ikke være bærekraftige.

Dette tiltaket er ment å håndtere økt volum i drift ved at personer som i dag blir tildelt en omsorgsbolig, langtidsplass eller rullerende avlastning institusjon isteden kan bo hjemme med ulik type teknologi. Teknologien er tenkt å være trygghetsskapende, legger opp til bistand ved behov og ikke som tilsyn, målinger av helsetilstand med mer. Dette vil også kunne ha effekten av færre innleggelses på sykehus og færre besøk hos fastlege/ legevakt. Prosjektet er i en utviklingsfase, og fortløpende evalueringer må gjøres. Erfaringer fra prosjekt trygghetsboliger og virtuell korttidsavdeling vil bli benyttet inn i dette prosjektet

Virtuell korttidsavdeling går samtidig over i en ny fase, med enklere brukersnitt og web – løsning. Utvikling av disse virtuelle avdelingene er upløyd mark, men vil være vesentlig å teste ut for å nå den fremtidige målsettingen. Kommunen har verdifull kompetanse på utviklingsarbeid og endringsarbeid, som må tas videre for å nå nytt tjenestedesign og nye måter å levere tjenestene på. Dette er et satsningsområde innenfor helse – og mestring. Kommunen søker også å samarbeide med andre kommuner i utviklingsarbeidet.

Prosjektledere og nøkkelpersoner fra driften driver utviklingen sammen med eksterne leverandører. I tillegg oppretter helse- og mestring et eget team for digitalisering og innovasjon som vil være aktive inn i prosjektet. Brukergruppen er de hjemmeboende som ikke er i en omsorgsbolig med heldøgns – omsorg, institusjon eller lignende.

Det har i forutgående periode vært søkt om tilskudd til prosjektet for det pågående arbeidet, og tildelingen har vært en god støtte for utviklingsarbeidet. Disse midlene er nå brukt. I den nye fasen med medisinske målinger, vil innkjøp av devicer/hardware være en vesentlig del av investeringen i tillegg til ferdigstilling av løsningen for målinger.

Konsekvens av å ikke investere:

Uten en investering vil det ikke være mulig å realisere fase 2 i prosjektet med medisinske målinger for hjemmeboende med kroniske lidelser uten investeringsmidler. Ønsket effekt med å demme opp for kostnadsvekst i tjenestetilbudet for denne gruppen som øker i volum, vil ikke kunne oppnås. Det er nødvendig å ferdigstille den tekniske utviklingen av systemet og anskaffe devicer til målingene (hardware).

Pålegg

Fellesområder

Brannteknisk oppgradering av bygg

Det avdekkes stadig avvik mht. branntekniske forhold i kommunens bygninger – både av eiendom som bygningseier, og av brannvesenet ved tilsyn av bygningene. Investeringen omfatter flere ulike tiltak i flere bygg.

Inventar ny brannstasjon

Investering i form av inventar til ny brannstasjon. Med inventar i denne sammenheng menes kontormøbler, garderober, reoler, innredninger for spesialrom, vaskemaskiner, kompressorer, verksted m.m.

Brannstasjonen forventes ferdig i løpet av 2022. Det vil da være behov for å fylle den med nødvendig inventar. Kommunen har rammeavtaler på noe. Annet materiell må anskaffes i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser. Det legges opp til ramme på kr 18,75 mill, inkl. mva.

Det inventar som brannstasjonen benytter i dag er i stor grad av eldre dato og tatt med fra den gamle brannstasjonen på Wiels plass. Det vil være et betydelig behov for å erstatte dette og komplementere med inventar som ikke finnes pr i dag.

Ny brannstasjon

Kommunestyret vedtok i 2015 at det skulle kjøpes, bygges eller leies ny brannstasjon. I 2018 ble byens brannstasjon fra 1911 stengt fordi det ikke lenger var mulig å opprettholde forsvarlig arbeidsmiljø for byggets brukere. Brannvesenet ble samtidig flyttet til midlertidige lokaler. Den midlertidige brannstasjonen består av arbeidsbrakker som er sammenføyd med eksisterende garasjebygg. Brannvesenet har dispensasjon fra Arbeidstilsynet og Direktoratet for

samfunnssikkerhet og beredskap til å være lokalisert slik til medio 2020. Dette pga krav til innsatstider og byggets utforming.

Kommunen arbeider nå med å kjøpe grunn til prosjektet. Etter at dette er gjennomført vil det bli utlyst bygge-/anleggskontrakt i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser. Det forventes at gjennomføringen vil kunne strekke seg over to år. Investeringen er derfor delt over tilsvarende periode. Kr 87,5 mill (inkl mva) ligger allerede inne i eksisterende budsjett. En gjennomgang av tilsvarende nybygg (brannstasjoner) for brannvesen på Haldens størrelse viser at den eksisterende rammen blir for lav. Det legges opp til realistisk budsjettering og prosjektet tilføres

Konsekvenser:

Brannvesen er en lovpålagt tjeneste. Pga den oppståtte situasjonen med midlertidig plassering og dispensasjoner haster det med å få på plass en ny og varig brannstasjon. Kommunen er i brev form varslet om at ytterligere dispensasjoner ikke kan påregnes. Dersom det ikke kan vises til konkrete tiltak innen dispensasjonenes utløp medio 2020 vil dette kunne bety pålegg som medfører ekstra kostnader for kommunen og som burde være unødvendige.

Oppgradering Os krematorium

Kommunene i Nedre Glommaregionen drøfter fortiden ny krematoriums løsning som følge av at anlegget i Sarpsborg er slitt og bør skiftes. Det vurderes om det skal bygges med en eller to ovns linjer. Ved hjelp av ekstern konsulent, er det utarbeidet en forstudie som har endt i en anbefaling, og som gjengis her:

«For å tilrettelegge for gravferdsbehov i et livsynsmangfoldig Østfold-samfunn, for å ivareta miljøet og for å sikre en bærekraftig økonomi, anbefales det å bygge et nytt krematorium med én ovnslinje, lokalisert lenger nordvest enn i dag. Dette forutsetter en bærekraftig og miljøvennlig allianse med Halden krematorium. Det etableres et interkommunalt selskap, 100% lånefinansiert med lånegaranti i deltagende eierkommuner».

Halden kommune som har sitt krematorium lokalisert i kjelleren på Os kapell, er klassifisert som et Kategori II anlegg. Dvs. anlegg uten filter og med en tillatelse for kremasjon av 200 kister pr. år. Kremasjonsovnene er fra 2008, og vil med enkelte oppgraderinger trolig kunne dekke behovet for Haldens befolkning i 25 - 30 år framover.

Kremasjonsanlegget på Os som driftes av Halden kirkelige fellesråd, må i første omgang oppgraderes med ny software slik at man ikke får en utilsiktet driftsstans som følge av kollaps i gamle komponenter i datastyringen. Parallelt bør det av miljøhensyn, og for å øke attraktiviteten for et

mulig samarbeid med Nedre Glomma regionen vurderes en investering i filter på anlegget. For å få plass til det, må kapellet bygges ut. Hvis dette ikke vurderes hensiktsmessig, bør annen lokalisering av kremasjonsanlegget ses på i sammen med planene for utvidelsen av Os gravlund.

I første rekke bør softwaren skiftes ut. Parallelt bør det settes i gang et arbeid for å vurdere en evt. utvidelse av Os kapell for å få plass filteranlegg. Trolig vil det være behov for et tilbygg på 65 – 100 m². Investeringskostnadene knyttet til dette, de samfunnsmessige ringvirkningene, miljøgevinsten, energiutnyttelse og inntektsmuligheter bør utredes nærmere. En mulig samarbeidsavtale med Nedre Glomma regionen bør utredes. Os gravlund skal de nærmeste årene utvides. I planprosessen er det lagt inn at Os skal få et tilrettelagt (muslimsk) gravfelt som mangler i kommunen i dag. Ny toalettløsning er også i planene. Man kan i prosessen også vurdere krematoriets plassering.

Planskilt gangtrafikk til Kongeveien skole

Tiltaket er en effekt av byggingen av Kongeveien skole på Risum der flere elever må krysse RV 22 til og fra skolen. Investeringen gjelder konstruksjon for planskilt gangtrafikk på tvers av FV 22. Mest aktuelt er betong-kulvert under veien.

Konsekvenser:

- Omregulering.
- Prosjektering.
- Anleggsarbeider nær RV 22, herunder trolig midl.tidig omlegging lokalt forbi stedet. Mindre perioder m. stenging vil også førekomme.
- Sannsynlig omlegging av infrastruktur som el. og VA på nordsiden av RV 22.
- Lang nedsenking av fortau for å ivareta universell utforming.

Regulering og utvidelse Os kirkegård

Det er fra før stort press på Os kirkegård. Den grønne sletta som ligger mot Løkkeveien må reguleres til gravplassformål. Slik den er nå kan den ikke brukes fordi man mener den er full av steinmasser fra den gamle bybroa i Halden. I tillegg skjuler sletta et gammelt bekkefar. Kommunen har investert i ny kremasjonsovn, og det i seg selv kan bidra til at vi får flere kremasjoner enn tidligere. Det er behov for å utrede plan for flere gravplasser på Os, og spesielt er det behov for flere gravplasser tilpasset askeurner. Det bør innarbeides muslimsk gravfelt, likeledes oppføring av driftsbygning og driftsgård.

I 2010 vedtok fellesrådet bevaringsplan for Høyden som har terrasserte gravfelt på Os, og i kommunens økonomiplan for 2017 – 2020 står det at investeringen - Bevaring av Høyden på Os kirkegård skal videreføres fra tidligere økonomiplan.

Fellesrådet har gjort innspill til kommune/arealplan at vi ønsker en regulering av Os for å møte utfordringen med nye gravplasser. Dette er fulgt opp videre med innspill til høring av arealdel

kommuneplan 2011. For Os sitt vedkommende også i sentrumsplanen 2012. Flere av de gamle trærne på Os bør fjernes da de kan være en fare for omgivelsene, dette ble lagt inn i 2016. Det bør samtidig avklares i forhold til framtidig driftsbygg. Skal nåværende bygg i Os alle 7b fortsatt leies, eller skal man forsøke å erverve det. Eller vil det være med hensiktsmessig å bygge nytt.

Det er pr. i dag knapphet på gravplasser. Det er derfor viktig å komme på banen tidlig da utvidelser av kirkegårdsareal krever mye forarbeid.

Vi tror ikke byens befolkning vil være særlig bekvem med dette, og at det vil bli store protester dersom folk som bor i Halden sentrum henvises f. eks til Prestebakke kirkegård. I forhold til gravferdslovens bestemmelser kan det virke urimelig for muslimene at Halden ikke har opparbeidet muslimsk gravfelt.

Utfasing av oljefyring i off. bygninger

Utfasing/erstatning av oljefyringsanlegg i **18** offentlige/ kommunale bygninger. I enkleste tilfeller (dersom fyrkjelen er av tilfredsstillende kvalitet) – kan det være aktuelt å bytte ut oljebrenneren med ny brennerenhet for biobrensel. I andre tilfeller er oljefyringsanlegget utdatert, og man må finne andre løsninger – el.kjele, biobrensel, varmepumpeløsning, tilknytning til fjernvarmeanlegg m.v.

Det må foretas en kartlegging av alle anleggene, og vurdering av ulike løsningsalternativer med kalkyler for investeringsbehov og driftskostnader.

Annet

Fellesområder

Alarmsystem Solheim senter

På Solheim senter finnes i dag et alarmsystem som er 12 år gammelt. Dette systemet er veldig sårbart og ustabil. Da Solheim senter har fysiske rammer og en pasientgruppe som krever mye og tett «overvåking» er dette systemet nå er modent for utskiftning.

Ved å bytte ut til et bedre system vil pasientsikkerheten øke. Det vil i tillegg forhindre fall og alvorlige hendelser hos pasient samt at pasienter vil kunne bli mer rolige. Det vil også kunne gjøre personalet mer trygge når de er på jobb.

Alarmsystemet vi bruker i dag, er meget ustabil, og det er ofte feil og mangler ved det. Systemet har ingen serviceavtaler eller support vi kan kontakte når det ikke fungerer. Systemet vi har i dag har ikke tilleggfunksjoner som sensorer, room mate ol.

Ved å ikke gjøre noe med dette, vil vi stå uten alarmsystem på Solheim senter om ikke så lang tid. Dette da systemet er på vei til å «briste» fullstendig.

Alarmsystem Vaterland/Hagegata og Søsterveien

Boligene har gamle, analoge alarmsystemer som er veldig sårbare og ustabile.

For å øke fleksibiliteten og kvaliteten på tjenesten som ytes, og på den måten utsette behov for institusjonsplass for sårbare eldre, ser vi behov for nytt alarmanlegg, som gir mulighet til oppkobling av ulike sensorer og alarmsystemer.

Effekt mål

- Økt pasientsikkerheten.
- Økt fleksibilitet i personalgruppa
- Reduksjon i «unødvendige» fysiske besøk.
- Utsette behov for institusjonsplass hos sårbare brukere.
- Mer attraktivt å søke seg til boligene pga økt fleksibilitet og trygghetsskapende tiltak.
- Det vil også kunne gjøre personalet mer trygge når de er på jobb.

Resultat mål

- Pasientsikkerheten vil øke
- Vi kan bruke personalet mer hensiktsmessig.
- Redusere trykket på institusjonsplasser.

Asfaltering grusveier

Asfaltering av grusveier for å redusere driftskostnader og dempe støv. Grusveiene krever mye vedlikehold; de skal skrapes, påføres masse og støvdempes. Dette utgjør en vesentlig vedlikeholdskostnad hvert år. Denne kan spares ved at grusveien asfalteres. Prosjektet går ut på å rette opp veien med masse, så skrape og deretter asfaltere. Det er lagt opp til en økning fra 2023. Dette er kun grunnet økte asfaltpriser.

Asfalteringsprogram

Asfalteringsprogrammet består av å oppgradere kommunale veier til en høyere standard og med lengre levetid. Gjennomføring og prioritering gjøres ut i fra bruksområder for asfaltdekker (etter

vegvesenets håndbøker). De ulike områdene blir vurdert ut i fra belastning og bruksområder og asfalten blir oppgradert ut i fra behov. Der det er behov blir det lagt nytt asfaltdekke med en høyere standard og som vil tåle dagens og fremtidig belastninger. Investering vil gi bedre kjøreforhold samt øke standarden på veinettet.

Badeplasser, universell utforming

Beskrivelse av foreslått investering:

- Investering og oppgraderinger i henhold til universell utforming av offentlige badeplasser

Ved å bruke universell utforming som strategi oppnår en at de kvalitetene som legges inn i utforming av omgivelser og servicetilbud, kommer alle til gode. At løsninger skal kunne brukes av alle mennesker gjelder i utgangspunktet uten unntak, men det må ofte gjøres en rekke praktiske og formelle avveininger. Alle skal gis muligheter til naturopplevelser, uansett alder og ferdighetsnivå. Halden kommune har ansvaret for at offentlige badeplasser ikke ekskluderer enkelte brukergrupper, men tilrettelegge for allmennheten. Det er økt fokus på sammenhengene mellom planlegging, de fysiske omgivelsene og folks helse. Både universell utforming og folkehelse handler om å gjøre flere i stand til å klare seg selv og være fysisk aktive. Et viktig tiltak er å legge til rette for at flest mulig kan benytte friluftsområder i sitt nærmiljø. For at en badeplass skal oppfylle kravene til universell utforming må parkering, turvei (til badeplass), toalett, adkomst vannkant og baderampe være universelt utformet. Minimumskravene er gitt i byggeteknisk forskrift- TEK 10. Ved et gitt tidsrom, vil vi bli pålagt tilrettelegging vedrørende universell utforming i henhold til lov og forskrift. Vi ønsker å ligge i forkant av disse kravene.

Investeringsbehovet er knyttet til:

- WC på Kruset, er ikke tilrettelagt for rullestolbrukere.
- På Kruset er det ingen rullestolrampe ut i vannet.
- WC på Vanninga, er ikke tilrettelagt for rullestolbrukere.
- På Vanninga er det ingen rullestolrampe ut i vannet.
- Generelle oppgraderinger ved de 4 andre badeplassene, vedrørende toaletter.

Bevaring Konservativen

Konservativen er en historisk trebygning i Halden. Den er oppført i laftet tømmer, første etasje etter en bybrann i 1759. Omkring 1770 ble andre etasje påbygd, og der ligger Rosenlundsalen, som er ansett for å være Norges eldste teatersal. Bygningen har navn etter Den konservative Arbeiderforening. Salen i andre etasje kan dokumenteres tilbake til 1777, og er dermed eldre enn både Fredrikshalds Teater fra 1838 og Trøndelag teaters gamle scene. Harald Haarfagers Klub hadde teaterutstyr i bygningen, og salen har fortsatt en buet åpning inn til scenedelen. Den venskabelige

Forening kjøper bygningen som «Theater med Tilbehør» i 1852. Konservativen var fra 1991 til 2004 tilholdssted for kontorene til Østfold Teaterverksted, senere Østfold Teater.

Det er ferdigstilt en bygningsarkeologisk rapport fra 2018. Denne danner grunnlag for restaureringen av rosenlundsalen. Det må også gjennomføres en bygningstekniskrapport av bygget som vil danne grunnlag for hvilke behov som er nødvendig å utbedre i tillegg til restaureringen av Rosenlundsalen

Nødvendig bevaring og ivaretagelse av teaterhistorisk viktig lokale med nasjonal oppmerksomhet gjennom at nasjonalt teaterhistorisk museum med stor sannsynlighet vil bli lagt til Halden.

Det digitale skoleløftet

Halden kommune har gjennom flere år investert i utstyr for å imøtekomme digitale hjelpemidler som PC eller iPad 1-1 i grunnskolen. Det er gjort et stort løft for elevene og vi er i god gang med å digitalisere skolen. Framover skal det jobbes med tavler, pedagogisk programvare og utstyr til lærere. For å ha en skole som møter den digitale fremtiden er det avgjørende at vi fortsetter å satse på skole, både elever og lærere for å gjøre undervisningen så digital som mulig.

Digitale tavler er en stor mangelvare i skolen. Vi har noe erfaring med å benytte touch TV lik det som ble innført ved Kongeveien skole. Disse fungerer selvstendig med de samme Appene som er installert på PC. Dette vil gi en mer effektiv bruk av utstyr, flere bruksområder for å gi en bedre digital hverdag. Det vil være helt nødvendig med pc med HDMI-inngang, som følger kommunens standard.

Det må være et klart mål at alle klasserom digitaliseres og at det brukes digitale læringsressurser. Det må kjøpes inn minimalt med bøker og tas minimalt med kopier. IT vil i stadig større grad påvirke samfunnet og digital kompetanse er avgjørende. Uten investering i nytt IT-utstyr vil det være vanskelig å tilby elevene nødvendig digital undervisning fordi utstyret er for gammelt.

Dokumentasjonsverktøy kompetanse og ressursstyring, brann

Brannvesenet har i dag et datasystem som holder kontroll på øvelser og kompetanse hos mannskapene på beredskap. De har også eksponeringslogger for feiere og andre ansatte i tillegg. Systemet de har brukt til nå legges nå ned og fra november vil ikke brannvesenet ha noe system som følger opp kompetanse, øvelser og hvem som er på vakt osv. Man må gå over til å bruke papirark for å dokumentere kompetansen til de ansatte. Dette er svært uheldig fordi man vil ikke klare å holde kontroll på dokumentasjon av øvelser og kompetanse som er oversiktlig og gode nok i henhold til det myndighetene krever av dokumentasjon. Det er strenge krav til dokumentasjon for et brannvesen og man er helt avhengig av å ha et datasystem som gjør at de kan være oppdatert til enhver tid. Ved å investere i nytt system nå vil de også få god kontroll på timeregistrering og arbeidstidsregler. De vil kunne slutte med å føre lønnslistene på papir og levere til merkantil for registrering. Det nye systemet vil sørge for en bedre sikkerhet og kontroll på førte timer og også frigjøre mye arbeidstid for

merkantil avdeling.

Egenkapitalinnskudd HKP/KLP

Medlemmene plikter å betale egenkapitaltilskudd i den utstrekning det er nødvendig for å gi KLP tilfredsstillende soliditet. Tilskuddet fastsettes i forhold til premiereserven og beregnes særskilt for den enkelte fellesordning av KLPs styre for det enkelte kalenderår. For Pensjonsordningen for Sykepleiere fastsettes egenkapitaltilskuddet i henhold til lov av 22. juni 1962 nr. 12 § 31.

Egenkapitaltilskuddet må innbetales direkte da det ikke er anledning til å dekke dette av pensjonsmidler. Innskuddet skal regnskapsføres i investeringsregnskapet. Egenkapitalinnskudd er å anse som kjøp av aksjer. Dette er årsak til at midlene blir dekket ved bruk av ubundet investeringsfond og ført i investeringsregnskapet.

Innføring av Sosi-standard alle kirkegårder

Mens samfunnet blir mer og mer digitalisert, må fellesrådets ansatte stort sett lete på manuelle kart eller fysisk lete på gravplassene for å finne ut hvor man kan gravlegge, eller hvor det er ledig grav. Sosi-standard som er innført på mange av landets gravplasser er en digitalisering av gravkartene, og forenkler det daglige arbeidet. I dag brukes det mye tid på å lete. Således vil en digitalisering bringe oss rask til riktig grav eller hvor det er ledig grav. Dette er krav når man i dag anlegger nye gravplaser.

Investering vil være tidsbesparende for mannskap som har store områder å skjøtte og vil gi en mye bedre oversikt enn hva som er tilfelle i dag. I tillegg til å lette arbeid for de som jobber på kirkegårdene vil det lette administrasjonens forvaltning og kommunikasjon med gravstallarbeidere. Vi ser også fordel med at det gir bedre informasjon til publikum.

Investeringstilskudd Tistedalshallen

I henhold til vedtak i Kommunestyre vedr. fullfinansiering av Tistedalshallen.

Kameraovervåking Kongeveien skole

Skolen har opplevd gjentatte tilfeller av uønsket klatring på fasaden samt skadeverk på inngangspartier. Kameraovervåking vi virke forebyggende. Dette vil kunne forhindre skadeverk, farlig

klatring på fasaden ved branntropp fra 3. etasje samt hindre gjentatte skader/ødeleggelser på skolen etter stengetid og i helger.

En konsekvens av å ikke investere vil kunne være fare for fallulykker fra stor høyde; rømningsvei settes åpen, slik at også mindre barn får tilgang til taket på tredjeetasje. Det vil i tillegg gi fortsatte ødeleggelser på inngangspartier og digitale døråpnere.

Kjøp av Os allé 3

Kjøp av Os Allé 3 (storsenteret) fra Halden kommunale pensjonskasse. Deler av kjøp finansieres via bruk av fondsmidler

Kunstgressbane Strupe og Tistedal

Den største banen på Strupe ble oppgradert i 2017. 7'er bane på Strupe ble oppgradert i 2019. På grunn av pålegg om flytting av eksisterende bane må ny bane bygges i Tistedal. Kommunen må etterkomme pålegg fra kommunelegen om stenging av eksisterende kunstgressbane dersom investeringen ikke gjennomføres.

Lokaler til FACT-Team

Kommunen ønsker å etablere et FACT team sammen med spesialisthelsetjenesten. Dette teamet skal jobbe med de dårligste rus -og psykiatri pasientene i kommunen.

Man vil, gjennom denne investeringen, gi pasientene et bedre tilpasset tilbud i tråd med nasjonale retningslinjer. Samtidig vil det gi en synergieffekt til andre deler av den kommunale rus- og psykiatritjenesten ved at teamet blir plassert i det eksisterende Senter for rus og psykisk helse (St. Joseph). Man vil også, gjennom denne investeringen, etterkomme helsedirektoratets anbefalinger om etablering av et FACT- team samt at det vil gi full utnyttelse av areal som i dag ikke er oppusset.

Ny sentrumsskole inkl idrettshall

Os skole er som barneskole trinn 1-7 drøyt 100 år gammel. Den er trangbodd og uten universell utforming (UU), herunder også begrensede fasiliteter til for flere fag. Eksisterende skole må rehabiliteres og bygges på og vil etter dette fortsatt fremstå som barneskole 1-7.

Idrettsarena.

Bygging av arena er en forpliktelse Halden kommune har overfor fylkeskommunen. Plassering på Os

er en politisk beslutning. Arenaen er dimensjonert for håndball-spill på elite-nivå, men vil også bli benyttet av Os skole, trolig også Rødsberg u.skole og Porsnes v.g. skole på dagtid.

Basishall.

Også basishall til turn-formål ble på et tidlig stadie besluttet bygget sammen med resten av prosjektet. Denne er også åpen for bruk av Os skole på dagtid.

Ny svømmehall

Halden kommune har gjennom flere år samarbeidet med Statsbygg om Remmen svømmehall vedrørende drift, vedlikehold og investeringer. Kommunen gjennomfører og avslutter i planperioden en investeringsavtale med Statsbygg som omhandler oppgraderinger i nåværende bygg på Remmen. Svømmehallen er, til tross for oppgraderinger og et godt samarbeid med Statsbygg, likevel i dårlig forfatning.

I forbindelse med utvikling av ny sentrumsplan ble det skissert en visjon om en større fornyelse av Halden sentrum rundt Os. Denne visjonen inneholdt bla. en ny svømmehall, en alternativ løsning til dette vil være å oppgradere Remmen svømmehall.

Nye lokaler hjemmesykepleien, forprosjekt

Hjemmesykepleiens lokaler er i dårlig forfatning og ikke tilpasset dagens drift. Det er av driftsmessig hensyn behov for endrede/ nye lokaler for å ivareta en effektiv hjemmesykepleie og den nødvendige omorganisering det innebærer. Hjemmebasert omsorg er en satsning for at personer med ulike behov kan bo hjemme og få sine tjenester der så lenge som mulig. Dette er i tråd med nasjonale og lokale satsninger og en nødvendighet for å bære fremtidens behov innenfor eldreomsorgen og den pasientgruppe kommunen får som følge av samhandlingsreformen. Medisinske og utstyrmessige behov er stadig økende også innenfor hjemmebasert tjeneste. Tilpassede og tilrettelagte lokaler for den drift det innebærer anses å være nødvendig for å nå de mål som er satt.

Behovet for endrede/ nye lokaler anses også avgjørende i et HMS perspektiv.

Nye lokaler til hjemmesykepleien

Hjemmesykepleien har sin base i lite egnede lokaler, med uhensiktsmessig rominndeling og manglende mulighet til omgjøring til dagens behov. Driften i hjemmesykepleien har økt de siste årene og lokalene er for små for dagens ansattgruppe. Medisinrom tilfredsstillende ikke kravene til HMS, og det klages på luftkvalitet og innemiljø. Dagens avdelinger oppleves for store, og en planlagt

omorganisering til flere mindre grupper kan ikke gjennomføres i dagens lokaler.

Basen slik den fremstår i dag er ikke tilrettelagt for å ivareta smittevern ved utbrudd av smittsomme sykdommer, som covid 19.

Nytt sentralkjøkken og utstyr

Sentralkjøkkenet leier i dag lokaler av Sykehuset Østfold avd. Halden. Arealet som benyttes, har vært kjøkken siden sykehuset ble bygget, tidlig på 50-tallet. Arealet er på 746 kvm og felles areal på 114 kvm.

Lokaliteter:

Lokalene er nedslitt og bygningsmassen er ikke tilpasset dagen og fremtidens type drift.

Tilsynsmyndighetene, i dette tilfelle Mattilsynet, får strengere og nye lover og regler å følge. Pr. i dag tilfredsstillers vi ikke Mattilsynets krav til struktur og arealbruk.

Bygget er nedslitt og kommunen må påberegne høye kostnader pr. år for å dekke avvikene som kommer. Bare i 2018-2019, ble det brukt ca 2 mill i oppgradering. Vi har et ventilasjonssystem som er dårlig. Vi har kjølemaskiner som er gamle som snart må byttes. Noe maskiner er byttet, men det er fortsatt mye gammelt.

Struktur og logistikk:

Bygningsmassen hindrer oss i å ha en effektiv og god logistikk på produksjon og lager. Mye unødvendig plass mange steder, og lite plass, der vi trenger god plass. Slik situasjonen er, så kan vi ikke ha noe vesentlig økning i produksjonen. Vi har ikke lagerplass(kjøleplass). Vi får ikke utnyttet den produksjonstype/prinsipper som vi produserer etter.

Energi og miljø:

Kjøkkenet i dag bruker mye energi, som er lite bærekraftig og kostbart. Målet må være å bruke noe av denne energien igjen. Det er ikke mulig å få til dette ved de lokalene vi benytter i dag.

Mål og strategi:

Sentralkjøkkenet har som mål å levere næringsmidler av god kvalitet til alle våre kunder. Vi ønsker å gi riktig kost til riktig person.

Det sies at vi får en stor stigning av eldre i vår kommune. Det mest økonomiske for kommunen, er at mange av disse kan bo hjemme, så lenge som mulig. De er avhengig av et godt og sunt kosthold. Det føler vi, at vi har et ansvar for. For å kunne få til dette, må vi ha en effektiv og fornuftig drift. Vi må

kunne levere flere ting samtidig til hver enkelt, for å gjøre dette kostnadseffektivt. Da må vi ha nye rammebetingelser som kjøkken, lager og transport.

Nytt telefonsystem (kirke)

Det gamle telefonsystemet er i ferd med å bli utrangert. Det må en ny telefonløsning til på hele virksomheten for å få til en dynamisk løsning for kirkens drift. Investering vil gi større fleksibilitet og tidsbesparing. Fasttelefonsystemet må legges ned, mobilt system etableres opp mot digitale løsninger.

Offentlige lekeplasser, opprusting

Halden kommune har ansvaret for at lekeapparatene på offentlige lekeplasser er i forskriftsmessig stand. For å forhindre ulykker og erstatningsansvar har Kommunalteknikk sett det nødvendig å fjerne utstyr som har passert sin tekniske levetid og av dette fått påvist alvorlige avvik. Uten investeringsmidler vil det ikke være rom for å erstatte/sette opp nytt. Beslutningen om å fjerne lekeapparater er basert på den årlige 3. parts lekeplasskontroll.

Konsekvensen av å ikke få investeringsmidler være at antallet lekeapparater gradvis vil bli redusert etter hvert som den tekniske levetiden overskrides. Vi ser også at det vil være hensiktsmessig å sette opp lekeplassutstyr på de mest brukte badeplassene til kommunen for å gjøre de mere attraktive. En lekeplass uten lekeapparater vil raskt gro igjen da naboer og velforeninger ikke lenger ser nytten av å vedlikeholde områdene. En lekeplass på et boligfelt mister sin bruksverdi/relevans i takt med at barna i området vokser opp. For å gjøre lekeplassene til gode friområder for flere aldergrupper ser vi at det er viktig å anskaffe krakker og bord samt huskestativer som et minimum.

Investeringsbehovet er knyttet til:

1. Reparasjon/utskifting av lekeplassutstyr på offentlige lekeplasser i henhold til avvik avdekket ved 3. parts inspeksjon i 2016. Eksempelvis utskiftning av selve husken (ikke hele stativet).
2. Anskaffelse av utstyr til offentlige lekeplasser for å ruste opp til et forventet minimumsnivå.
3. Anskaffelse av lekeplassutstyr til badeplasser.

Beskrivelse av gjennomføring:

- Gjennomføringen er planlagt ved innkjøp av nytt lekeplassutstyr.
- Montasje er tenkt gjennomført av egen driftsavdeling.

Oppgradering - overvann på veier

Oppgradering av grøfter og stikkrenner da dette er underdimensjonert når det kommer store nedbørsmengder på kort tid. Investering vil forhindre at veier som blir oversvømt og skadet av vann, renner over og lager store grøfter og gjør veien ufremkommelig.

Oppgradering av anlegg for gående og syklende

Halden kommune, ved veiforvaltningen, har ansvaret for deloppnåelse i følgende planer:

- Kommunedelplan for trafiksikkerhet
- Strategi for universell utforming i Halden
- Hovednett for sykkeltrafikk i Halden
- Regional transportplan
- Tiltaksavtale for lokal luftforurensning

Felles for disse planene er fokuset på å tilrettelegge for økt bruk av sykkel/gange.

Halden kommune kjøper inn tjenester (Rosy) for å kartlegge investeringsbehovet for å vedlikeholde kommunens veikapital. Rapporten for Halden har identifisert at man hvert år trenger 5 millioner kroner for å motvirke forringelsen av det kommunale veinettet. Investeringsbehovet omfatter kun selve veibanen og ikke tilhørende veielement for gående og syklende.

Veiforvaltningen ser en stor økonomisk besparelse i å oppgradere tilstøtende fortau samtidig som veibanen blir rehabilitert da dette er et arbeid som må koordineres. I tilfeller der veibanens bredde tillater det, snevres veibanen inn og fortauets bredde utvides. Dette sikrer bedre fremkommelighet på fortau og har en positiv effekt på trafiksikkerheten.

En breddeutvidelse av fortau vil i mange tilfeller kreve flytting av sluk. Dette krever at området rundt sluket må graves opp og reasfalteres. Dette taler igjen for at arbeidet med veibane og fortau gjennomføres samtidig.

Å oppgradere fortau samtidig med veibanen har en tilleggskostnad som påvirker antall meter veibane man har kapital til å rehabilitere. For å kunne motvirke veiforringelsen samt oppgradere anlegg for gående og syklende er det behov for øremerkede midler til anlegg for gående og syklende.

Beskrivelse av gjennomføring:

- Tiltak gjennomføres i parallell med rehabilitering av veibane hvor nødvendig.

- Fortau/gang og sykkelveier rehabiliteres for å sikre attraktive/trygge akser for gående og syklende. I 2019 vil dette gjelde gang- og sykkelveien langs Kommandantveien fra Iddeveien til Kongeveien skole.

Konsekvensen av manglende finansiering vil påvirke en av to scenario:

- Motvirke forringelse av veibane prioriteres og fremdriften i måloppnåelsen knyttet til tilrettelegging for gående og syklende reduseres. Ved senere rehabilitering av fortau vil totalkostnaden være høyere.
- Tilrettelegging for gående og syklende koordineres med rehabilitering av veibane. Dette fører til at fremdriften i rehabilitering av veibane reduseres.

Oppgradering av gatelys

Kjøp av nye armaturer. Investeringen vil gi en besparelse på strøm samt mer trafikkikkerhet.

Oppgradering av ringeanlegg (kirke)

Ringanleggene på flere av våre kirker begynner å bli slitt, de fleste mangler fjernstyring. Dette vanskeliggjør bl.a. oppgavene når det er gravlegging på kirkegårdene, og vi må ha mannskap både inne og ute for å gjennomføre både klokkeringing og senkning av kiste. Vi trenger for øvrig også en gjennomgang av alle klokkemotorer, og i Søndre Enningdalen mangler hele ringeanlegget, der må det må ringes for hånd.

Oppgradering Hjortsberghallen

Foreslått investering går ut på å rehabilitere eksisterende bygg samt sette opp nytt tilbygg med inngangsparti, publikumsareal og klubbrom.

Reserve mannskapsbil

Investeringen foretas som en engangskostnad i 2023 med kr 8,125 mill. inkl. mva. Bilen som skiftes ut blir solgt. Reservebilen vi har i dag blir 18 år gammel i 2023 og den er da blitt en veldig gammel brannbil ut ifra dagens standard. Den har allerede nå i 2019 gitt oss store kostnader pga. vedlikehold og reparasjoner. Det vi gjør er å kjøpe en ny mannskapsbil og setter den bilen som er det vi kaller førstebil i dag til å bli reservebil. Da har vi en reservebil som er 6 år gammel og det medfører at vi har 2 meget oppegående brannbiler som kan dekke opp for hverandre når en er ute av drift for vedlikehold, service eller opptatt med en hendelse.

Dersom ikke brannvesenet har en god reservebil kan det i noen tilfeller bli slik at vi ikke har en brannbil med utstyr til alle type hendelser tilgjengelig i Halden. Biler skal på service, reparasjoner og kontroller og når de er der så må vi ha et alternativt kjøretøy. I hvert fall når det gjelder en slik mannskapsbil, som er den bilen som kjører på alle type hendelser. Vi ser også at antall oppdrag øker for vært år og dette øker også muligheten for at vi kan få to samtidige hendelser i Halden. Dette krever at reservebilen vi da må bruke er av nyere dato, slik at vi er trygg på at den starter og kan brukes i en innsats.

Restaurering utvendig tak Idd kirke

Kirketaket trenger rehabilitering, likeså pipe, taksvale og tårnbeslag. Pipen har som en nødløsning stått tildekket med presenning i fire år i påvente av midler til å få gjort riktige tiltak. Kirken er fredet og alle tiltak må gjennomføres iht. underlagt Riksantikvarens bestemmelser.

Vi vil med rehabiliteringen unngå ytterligere råteskader taket, vanninntrenging og saltvandring i kirkemurene. I tiltaket vil vi også søke å få malt både tårn og våpenhus utvendig. Strategien med tiltaket er derfor å ikke forringe det store restaureringsarbeidet som ble gjort med kirkeveggene for om lag ti år siden. Covid 19 midler - kr 700 000 som er avsatt i kommunen, er til dette formålet, og evt. kapellet.

Robuste boliger, forprosjekt

Kommunen ønsker å etablere fire boliger til personer som har omfattende utfordringer knyttet til å fremskaffe og beholde egnet bolig som følge av uønsket atferd. Dette er personer som tidligere har bodd både i kommunal leilighet og leid bolig på det private markedet og som har blitt kastet ut gjentatte ganger. Det er i stor utstrekning denne gruppen som benytter NAV sine midlertidige boliger og det er vanskelig å hjelpe disse videre til varige boforhold. Målgruppen for investeringen har i mange tilfeller diagnoser både innen rusavhengighet og psykiske lidelse. Kommunen ønsker å sikre disse personene et trygt og forutsigbart boforhold. Det er ønskelig at tre av boligene leies ut med sikte på at beboeren kan bo der så lenge behovet er til stede, mens en bolig disponeres som midlertidig botilbud til personer i samme målgruppe.

En prosjektgruppe startet planlegging av prosjektet i 2018 og det har vist seg at det vil være nødvendig å avsette midler til forprosjektering og omregulering. Når lokalisering er endelig valgt og forprosjektering er klar, vil det legges frem en sak til politisk behandling som definerer form og innhold, samt totalkostnad.

Det vises for øvrig til saksnummer 2018/4680 (saksframlegg og saksprotokoll), samt kommunens aktivitetsplan sendt Husbanken for 2019 hvor behovet også skisseres.

Sikring av kirkens bygg

Investering innebærer at det gamle nøkkelsystemet forsvinner i sin nåværende form, og adgang til byggene skjer ved hjelp av elektronisk adgangskort med registrert tilgang. Dette vil til enhver tid gi god oversikt på hvem som har tilgang til byggene, og hvilke ærend de har. Man kan også gi midlertidig tilgang.

Halden kommunes kirker har store verdier som ofte er uerstattelige. Det er, med investeringen, ønskelig å sikre disse bedre. Investering vil være en god forsikring mot tyveri og vandalisme. Det vil også trolig begrense antall utrykninger til alarmselskap.

Kirkene spesielt, men også driftsbygningen, hvor verdifullt redskap er lagret, er dårlig sikret og det er lite mulighet for sporing av hvem som har tatt seg inn. I tillegg vil gammelt system gjøre at det tar lenger tid før alarm slår inn, noe som også kan bety forsinket utrykning.

Stigebil

Investering går ut på å gå til innkjøp av ny stigebil – nåværende bil blir i utgangen av 2019 16 år gammel. Teknisk gjennomgang av påbygg ved siste service viser at det i tiden fremover vil påløpe større kostnader for å holde kjøretøyet i operativ og forskriftsmessig stand. Beskrivelse av gjennomføring:

Selge gammel bil mens den fortsatt har en verdi. For et mindre brannvesen vil stigebilen fremdeles være et nyttig redskap og det forventes at kommunen kan få ca kr 1,5 mill ved salg til andre. Salgsinntekter vil komme i fratregg på investeringssum på 9,375 mill kr. (inkl. mva).

Manglende driftssikkerhet på nåværende bil kan gi uheldige konsekvenser, da denne bilen er satt opp som alternativ rømningsvei for flere borettslag i Halden.

Tak på Prestebakke samfunnshus

Eksisterende tak på Prestebakke samfunnshus er utdatert, har lekkasjer og holder ikke god nok standard. En investering på nytt tak og etterisolering, vil gi besparelser på energibruk.

Tiltak lekeplasser utenfor off.bygg

Etter gjennomgang av kommunens uteområder og lekeplasser både ved årskontroll og av eget mannskaper er det avdekket store avvik i dagens utstyrsark. Det er ønske om å utvikle gode og trygge plasser som barn og unge kan leke, utvikle seg og ha det gøy med. Det er også i forhold til folkehelse et viktig poeng av vi tilrettelegger og skaper slike uterom i samfunnet vårt. Investeringen

omfatter nye installasjoner samt utvikling av dagens anlegg i samarbeid med brukerne av kommunes formålsbygg.

Trafikksikkerhetstiltak kommunedelplan

Bevilgning i forhold til tiltak ihht kommunedelplan for trafikksikkerhet, de ulike tiltakene er nærmere beskrevet i kommunedelplan for trafikksikkerhet.

Trygghetsboliger

Det er i økonomiplan lagt inn den demografiske veksten som må ivaretas i planperioden. Det er ikke midler til å dekke opp en slik vekst innenfor de rammer som er tildelt eller tilgjengelige rammer i fremtiden. Deler av veksten pga demografi må vi derfor finne andre løsninger på. Dette jobbes det med på flere områder. Et av satsningsområdene er å bygge opp trygghets – og mestringsboliger der teknolog, velferdsteknologi, hjelpemidler og andre tilrettelegginger gjør det mulig å mestre egen hverdag på egenhånd. En opparbeiding av slike boliger krever en investering i utstyr og teknologi.

Mål med investering er å utvikle et nytt konsept som er med på å gi et godt tilbud til personer som trenger bistand, som bygger opp under trygghet og egenmestring. Erfaringene fra den teknologien som legges inn i boligene vil danne grunnlag for utrulling i øvrige omsorgsboliger.

Omsorgsboliger med trygghetsteknologi (trygghets – og mestringsboliger) er en måte å kunne håndtere økt vekst av personer med bistandsbehov. Dette medfører at omsorgsboligene vil kunne håndtere flere beboere uten å øke bemanning. Samlokaliserte boliger er flyttet fra Søsterveien, og 3. etg. fristilles for å kunne opprette slike trygghetsboliger. I tillegg vil to av bofellesskapene på «gamle» Bergheim omsorgsboliger bo 1-2, i alt 14 leiligheter, benyttes til dette formålet. Det er behov for investering i omlegging og utstyr i disse leilighetene for å nå målet om at de skal være boliger i ovennevnte kategori. Det vil være behov for å «prøve og feile» i forhold til hvilken teknologi som har ønsket effekt.

Turstier/grøntdrag i sentrum

Halden kommune har investert i turstier/grøntdrag i sentrum de seneste årene. Kommunen ønsker å videreutvikle disse. Dette vil gjøres ved å:

1. Videreutvikle etablerte stier som: Tista-stien, Schultze-stien etc. (UU-tiltak, merking/skilting, rasteplasser)
2. Planlegge/detaljprosjektene nye stitraseer som sti til Sauøya med bystrand, Sti til sykehuset/søsterveien, Sti til Remmen m.fl. Grunnlagsdata for spillemiddelsøknader m.m.

Universell utforming off bygninger

Likestillings- og diskrimineringsloven forplikter mht. universell utforming. Prosjektet går ut på å tilrettelegge for universell utforming av skoler, barnehager og andre offentlige kommunale bygninger – som kino, bibliotek m.v.

Utbygging av bredbånd

Halden kommune er en geografisk stor kommune med til dels spredt bebyggelse utenfor sentrum. Store områder er uten tilgang på bredbånd og har liten eller ingen mobil dekning. Selv om det søkes om støtte blant annet via NKOM/Viken er ikke dette tilstrekkelig for å få en tilfredsstillende situasjon raskt nok. For å kunne tilrettelegge for å bo hjemme lengst mulig tross hjelpebehov, benytte digital undervisning og/eller ha et aktivt yrkesliv via digitale løsninger i grissgrendte strøk, er man helt avhengig av et stort løft på dette området. Det er behov for midler til å utøke dekningsgraden av fiberbredbånd men også den mobile dekningen må styrkes betydelig. I samarbeid med Telenor er det kartlagt et behov for minimum 8 nye master i Halden kommune. Disse vil bidra til en betydelig bedring i dekning av telefoni og mobilt bredbånd der folk ferdes og bor i grissgrendte områder. Den mobile dekningen er viktig der det er vanskelig å nå frem med fiber og ikke minst der folk ferdes – utendørs, i skog og mark og langs stier og veier i kommunen. Områdene som er identifisert med liten eller ingen mobil dekning er Torpedalen, Enningdalen, Ør, deler av Kornsjø, Aspedammen, Bakke, deler av Rokke og Fjell bru. Mange av disse områdene har også liten eller ingen tilgang på fiber. Utbyggingstakten vil avhenge av grunneieravtaler, nærhet til strøm, reguleringsbestemmelser og kapasiteten til Telenor. Det legges opp til en investering på inntil 10 mill til dette formålet, periodisert på 2021 og 2022. Det er viktig å samtidig fortsette arbeidet med å rulle ut fiber til de områdene som ikke har dette i dag. Ved næringsvirksomhet med behov for høy kapasitet og «tyngre» prosesser som streaming, TV-løsninger ol som krever høyere kapasitet er fiber det beste alternativet. Ved installasjon av digitale helseverktøy vil også fiber være løsningen som gir mest stabil og sikker drift. Det søkes NKOM/Viken om midler til fiberprosjekter og det samarbeides med både privat aktør og ulike lokale aktørers egeninnsats. En grovkalkyle viser at det trengs midler og innsats tilsvarende nærmere 30 mill for å få på plass en god fiberdekning ut til grissgrendte områder der det ikke er fiber i dag. Det kan komme opp forhold som gjøre at dette kan løses betraktelig rimeligere, men det foreslås å sette opp et investeringsbudsjett på 7 mill i 2021, 2022 og 2023. I hvilken grad det tildeles midler fra NKOM/Viken til prosjekter det søkes om midler til gjenstår å se men det vil som nevnt være avhengig av kommunale midler for å få lagt hovedinfrastruktur. For å nå alle eiendommer som ligger langt unna hovedveier vil det være helt avhengig av at grunneiere bidrar selv med etablering av grøfter eller traseer for å nå frem.

Vareautomat/ubemannet kantine**Bakgrunn**

Vi ønsker at ansatte skal kunne få mulighet til å kjøpe seg mat når de er på jobb, slik at de slipper å kjøre til nærmeste butikk for å kjøpe i en hektisk arbeidsdag. Pr. i dag har vi forsøkt ut tilsvarende tilbud via privat aktør på Bergheim bo og aktivitetssenter og vi ser at tilbudet er populært, så nå ønsker vi å gå til innkjøp av egne automater slik at inntekten kan gå til kommunen. Det vi ønsker å servere er alt fra fra baguetter, salater, wraps og frukt til drikkevarer og ulike middagsretter i en rullerende meny.

Det handler om å benytte tilgjengelig teknologi. Det handler også om å benytte flinke kokker på sentralkjøkkenet som kan mat. Systemet er helt selvbetjent.

Vi tenker å plassere ut automatene på Bergheim, Solheim, Iddebo, Helsehuset, hjemmesykepleien, rådhuset, tekniskavdeling, Vaterland og Hagegata, Søsterveien. Totalt 10 steder.

Varebil med plan og kran (brann)

Skifte ut dagens beredskapsbil da den har blitt 10 år gammel. Eldre biler får økte driftskostnader og kan bli satt ut av drift pga. driftsproblemer o.l.

Investeringen foretas som en engangskostnad i 2024 med kr 1,25 mill. inkl. mva. Eldre bil selges.

Dersom ikke brannvesenet bytter ut denne bilen i 2024 vil det mest sannsynlig påløpe høye driftsutgifter og en usikker drift/tilgjengelighet på denne bilen. Bilen blir brukt til utrykninger hvor vi har med tilhenger (båt, skogbrann, ATV og pumpe), og det er helt nødvendig at den er i drift til enhver tid.

Den blir også brukt til å frakte utstyr frem og tilbake ved hendelser. Blant annet er den nødvendig når vi kjører hjem utstyr fra brann, da alt skittent utstyr blir lagt bak på planet slik at vi unngår å måtte frakte skitne klær o.l. inne i brannbilene. Dette er et krav i forhold til ren og skitten sone. (HMS og kreftfaren for brannmenn)

Verktøyhenger

Miljøvaktmestrene har inngått avtale om vedlikeholdsarbeid i samarbeid med borettslag/ kommunal boligforvaltning. For å utføre arbeidet er de i behov av å kunne ha tilgang til nødvendig verktøy for å utføre arbeidet. Gevinsten ved investering er midler til å opprettholde videre stillinger i Miljøvaktmestertjenesten.

